

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

ПРОЕКТ!

Определяне, анализ и оценка

на

пазара на линии под наем на дребно,
пазара на терминиращи сегменти на
линии под наем на едро и пазара на
магистрални сегменти на линии под
наем на едро

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ РЕШЕНИЕ №...../.....2012 г.

Резюме

Правна рамка

Съгласно действащата нормативна уредба националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) е длъжен периодично да анализира доколко е ефективна конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, с което да осигури подходяща регулация в условията на променяща се пазарна среда.

Предмет на настоящия проект на анализ са пазари на линии под наем, на които се предоставят обществени електронни съобщителни услуги чрез определени технологии и инфраструктура. Определянето на пазарите и оценката на нивото на конкуренция е извършена на база данни за минал период от четири години (2008 – 2011 г.).

По реда на чл. 36 и съгласно чл. 42 и чл. 151 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) (чл. 6 и 7 от Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право), съобщение за изготвения проект на решение на КРС следва да бъде публикувано за обществено обсъждане, след провеждане на което проектът на решение и мотивите към него следва да бъдат изпратени за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), до Европейската комисия (ЕК), до Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) и до другите национални регулаторни органи на държавите - членки на Европейския съюз (ЕС).

Определяне на пазарите

В настоящия документ, КРС определя пазар на линии под наем на дребно, който обхваща линиите, предоставени на крайни потребители и два пазара на линии под наем на едро (т.е. линии, които се наемат от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги) – пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- пазарът на линии под наем на дребно включва всички линии, независимо от технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта. Разгледаният продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България;
- пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро включва всички линии, независимо от използваната технология, при които: (1) една от крайните точки е разположена в рамките на някой от 27-те административни областни центрове, а другата точка е разположена в населено място, което се намира в рамките на административната област, обслужвана от този център; (2) и двете крайни точки са разположени в рамките на областен център или друго населено място (селищни линии под наем); (3) и двете крайни точки са разположени в населени места (различни от областния център), намиращи се в една и съща административна област.

Продуктовият пазар се състои от два подпазара, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, независимо от използваната технология;
- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, независимо от използваната технология.

Географският обхват на двата подпазара е територията на Република България.

- пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро включва всички линии под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни областни центъра, независимо от скоростта и използваната технология. Разглежданият продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България.

Прилагане на теста на трите критерия

Спазвайки нормативните изисквания, съгласно които се определя дали определените пазари подлежат на характерната за сектора *ex ante* регулация КРС прилага теста на трите критерия на определените пазари на линии под наем.

- След извършен анализ, на база на трите критерия на **пазара на линии под наем на дребно**, КРС достигна до заключението, че пазарът на линии под наем на дребно *не подлежи на ex ante регулиране*, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия.
- След прилагане на теста на трите критерия по отношение на определените два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, КРС достигна до следните заключения:
 - по отношение на **подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s**, отчитайки специфичните национални условия, свързани с предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС стигна до заключението, че разглежданият пазар удовлетворява кумулативно трите критерия и следователно подлежи на *ex ante* регулиране;
 - по отношение на **подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s**, КРС стигна до заключението, че разглеждания пазар не подлежи на *ex ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.
- След прилагане на теста на трите критерия по отношение на **пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро**, КРС достигна до заключението, че разглеждания пазар не подлежи на *ex ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.

Анализ и оценка на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В резултат на извършения пазарен анализ в т. 5 от Раздел VI на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху съответния подпазар.

Заключението е направено на база анализа на следните критерии:

1. Пазарен дял;
2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара:
 - Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
 - Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане;
 - Икономии от мащаба и обхвата;
 - Наличие на вертикална интеграция;
3. Недостатъчна или слаба покупателна способност;
4. Липса на потенциална конкуренция.

Определяне на специфични задължения

В съответствие със заключенията от анализа на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, въз основа на установените конкурентни проблеми и спазвайки принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност, КРС налага на предприятието със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- Задължение за достъп;
- Задължение за равнопоставеност;
- Задължение за прозрачност;
- Ценови ограничения.

Отмяна на наложени специфични задължения

- Действащите задължения на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, които не са изрично продължени или изменени в т. 5 от Раздел VIII от настоящия документ, се отменят;
- Въз основа на приложения тест на трите критерия, комисията установи, че:
 - пазарът на линии под наем на дребно не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране
 - подпазарът на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране;
 - пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране,

поради което комисията отменя действащите задължения на „Българска телекомуникационна компания” АД на тези пазари.

Окончателно решение

КРС приема своето окончателно решение по определянето, анализа и оценката на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s след отразяване на становищата, постъпили от заинтересованите страни по време на общественото обсъждане, както и от КЗК, ЕК, ОЕРЕС и другите национални регулаторни органи на държавите-членки на ЕС.

Съдържание	
I. Въведение	10
1. Правна рамка	10
1.1. Европейска регулаторна рамка	10
1.2. Национално законодателство	11
2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция	11
2.1. Определяне на пазарите	12
2.2. Анализ и оценка на съответния пазар	13
3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения	13
4. Обхват на документа	14
II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия и с Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията	15
III. Линии под наем. Характеристики на пазара на линии под наем в България	47
1. Функционални характеристики на линиите под наем. Технически спецификации	47
2. Предприятия, предоставящи услугата „линии под наем“	53
3. Национална инфраструктура	55
3.1. Мрежа на историческото предприятие	55
3.2. Алтернативни мрежи	57
4. Състояние на пазарите на линии под наем в периода 2008 - 2011 г.	60
4.1. Предоставяне на линии под наем на дребно	61
4.2. Предоставяне на линии под наем на едро	63
IV. Пазар на линии под наем на дребно	66
1. Въведение	66
2. Определяне на продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно	66
2.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането	67
2.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем	67
2.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости	73
2.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно	79

3. Определяне на географския обхват на пазара на линии под наем на дребно.....	79
4. Заключение.....	79
5. Прилагане на теста на трите критерия	80
5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	80
5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията	83
5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	89
5.4. Заключение	91
V. Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	92
VI. Пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.....	98
1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро	98
1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането.....	98
1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем... ..	98
1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости.....	101
1.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.....	106
2. Определяне на географския обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро	106
3. Заключение	107
4. Прилагане на теста на трите критерия.....	107
4.1. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	107
4.1.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	108
4.1.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	110
4.1.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право.....	113
4.1.4. Заключение	115
4.2. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s.....	115
4.2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	115
4.2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	118
4.2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право.....	120

4.2.4. Заключение.....	122
5. Анализ на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	123
5.1. Въведение.....	123
5.2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията на разглеждания подпазар.....	123
5.2.1. Пазарен дял.....	124
5.2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара.....	127
5.2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност.....	133
5.2.4. Липса на потенциална конкуренция.....	135
5.3. Определяне на предприятие/предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	138
VII. Пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	139
1. Определяне на продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	139
1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането.....	139
1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем... ..	140
1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите с различни скорости.....	142
1.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро	144
2. Определяне на географския обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро	144
3. Заключение	145
4. Прилагане на теста на трите критерия	145
4.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	146
4.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	151
4.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	158
4.4. Заключение	159
VIII. Определяне на специфични задължения на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	160
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса.....	160
1.1. Относно пазара на линии под наем на дребно.....	160

1.2. Относно пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	160
1.3. Относно пазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро.....	160
2. Цели и принципи при избора на специфични задължения.....	161
3. Текущи задължения.....	162
4. Конкурентни проблеми.....	163
5. Избор на специфични задължения.....	168
5.1. Взаимосвързаност между специфичните задължения.....	169
5.2. Налагане на конкретни специфични задължения.....	170
5.2.1. Задължение за достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”.....	170
5.2.2. Задължение за прозрачност.....	175
5.2.3. Задължение за равнопоставеност.....	179
5.2.4. Ценови ограничения.....	181
6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения.....	188
IX. Приложения.....	189

I. Въведение

1. Правна рамка

1.1. Европейска регулаторна рамка

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които държавите-членки на ЕС прилагат, са инструмент, чрез който се доразвива започналата през 1998 г. политика за либерализация на пазарите на електронни съобщения. Еднозначното провеждане на тази политика в целия ЕС е гарантирано от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) чрез създаването на основен пакет от директиви в областта на електронните съобщения, наречен „Европейска регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги” (Регулаторната рамка), въз основа на която всички държави-членки на ЕС са длъжни да провеждат националната си политика в сектора.

Регулаторната рамка дава приоритет на ролята на *ex-ante* регулирането на сектора с цел осигуряването на условия за развитие на конкуренцията и на прилагане на принципите на конкурентното право при определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Процесът на въвеждане на хармонизиран подход в регулацията на електронния съобщителен сектор изисква от държавите-членки на ЕС да съобразят регулаторните си актове с конкурентното право на ЕС, отчитайки конвергенцията на мрежите и услугите. Като резултат от развитието на технологиите и конвергенцията на мрежи и услуги, секторното законодателство на ЕС е актуализирано чрез създаването на качествено нова Европейска правна и регулаторна рамка, която обхваща всички електронни мрежи и услуги.

Основата на Регулаторната рамка се състои от пакет от пет директиви: Директива 2002/21/ЕО (Рамкова директива), Директива 2002/19/ЕО (Директива за достъпа), Директива 2002/20/ЕО (Директива за разрешение), Директива 2002/22/ЕО (Директива за универсалната услуга) и Директива 2002/58/ЕО (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), изменени и допълнени с Директива 2009/136/ЕО и Директива 2009/140/ЕО. Този основен пакет от директиви се допълва от следните актове, свързани с прилагането им: Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (Препоръката за съответните пазари от 2007 г.) и Разяснителна бележка към същата препоръка (Разяснителна бележка) и Насоки на Комисията за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги (2002/С 165/03), (Насоки за извършване на пазарни анализи).

Препоръката за съответните пазари определя, в съответствие с Приложение I на Рамковата директива, пазарите в рамките на сектора, характеристиките на които могат да бъдат такива, че да оправдават налагането на регулаторни задължения. Посоченият акт отменя Препоръка на Комисията за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (ОВ, L114, 08.05.2003 г.). Прилагането на единна регулаторна политика от държавите-членки по отношение на избора на специфични задължения постигна положителен ефект върху развитието на конкуренцията. В резултат на това с новата Препоръка се редуцира списъкът от пазари, за които Европейската комисия (ЕК) счита, че има основания да бъдат предмет на *ex-ante* регулиране. От друга страна разпоредбата на чл. 15, параграф 3 на Рамковата директива дава право на националните регулаторни органи (НРО) да определят пазари, различни от посочените в Препоръката за съответните пазари в случаите, когато това е

оправдано от гледна точка на националните особености на сектора и при спазване разпоредбите на чл. 6 и чл. 7 от същата директива. Разяснителната бележка съдържа мотивите на ЕК, които са довели до приемането на Препоръка за съответните пазари от 2007 г. Насоките за извършване на пазарни анализи определят принципите, върху които НРО трябва да се базират при определяне и анализиране на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на тях. В т. 12 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК посочва, че публикувайки тези насоки, тя има за цел също така да разясни на заинтересованите лица и предприятия, които извършват дейност в сектора на електронните съобщения, как НРО следва да извършват своята оценка за значително въздействие върху пазара, съгласно Рамковата директива, с цел постигане на максимална прозрачност и правна сигурност при прилагане на специалните нормативни актове в сектора.

1.2. Национално законодателство

Регулаторната рамка е въведена в българското законодателство със Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (обн. ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г.). Измененията в Регулаторната рамка от 2009 г. са имплементирани в националното законодателство със Закона за изменение и допълнение на ЗЕС (Обн. ДВ бр. 105 от 2011 г., в сила от 29.12.2011 г.).

За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката), приета с ПМС № 40 от 28 февруари 2008 г. (обн. ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.).

Съгласно чл. 151, ал. 1 от ЗЕС и в съответствие с правилата на Глава девета от ЗЕС, КРС периодично определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и налага, продължава, променя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва съобразно чл. 15 и

чл. 16 от Рамковата директива. Съгласно тези разпоредби НРО са задължени да отчитат в максимална степен Препоръката за съответните пазари и Насоките за извършване на пазарни анализи като оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвен анализ на съответния пазар.

КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране съгласно Глава девета на ЗЕС и Методиката. Съгласно чл. 152, ал. 1 от ЗЕС КРС определя съответните пазари в съответствие с изискванията на правото на ЕС и националните условия.

Съгласно чл. 6, ал. 2 от Методиката в процеса на определяне, анализ и оценка на съответните пазари КРС следва да се съобрази с актуалните към момента Насоки за извършване на пазарни анализи.

2.1. Определяне на пазарите

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответният пазар има продуктово и географско измерение (чл. 152, ал. 2 от ЗЕС във връзка с чл. 8 от Методиката). Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари. По отношение на продуктовото измерение на съответния пазар ЕК посочва в Насоките за извършване на пазарни анализи, че съответният пазар на продукти или услуги включва всички онези продукти или услуги, които са взаимозаменяеми или замествими в достатъчна степен не само поради техните обективни характеристики, благодарение на които са особено подходящи за задоволяване на постоянните нужди на потребителите поради техните цени или предназначение, но и поради условията на конкуренция и/или структурата на търсенето и предлагането на въпросния пазар. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми в ниска степен или относително, не спадат към един и същ пазар. Следователно, НРО следва да започнат определянето на съответния пазар на продукти или услуги с групиране на продуктите или услугите, които потребителите използват за една и съща цел (крайна употреба)

В съответствие с европейското законодателство, Методиката регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 9 от Методиката).

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговото географско измерение. При определяне на географското измерение на посочените в Препоръката пазари на продукти и на услуги, НРО се ръководят от Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 8, ал. 4 от Методиката).

Съответният географски пазар се определя при отчитане и на следните два критерия (чл. 14 от Методиката):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;

2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

В съответствие с чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от приложимия акт на ЕК, в случая на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС се ръководи от принципите на конкурентното право, и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

По силата на чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извърши анализ на съответния пазар, когато установи, че поне един от посочените три критерия не е изпълнен.

2.2. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС). Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители (§1, т. 51 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС, чл. 14, параграф 2 от Рамковата директива).

3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (ex-ante), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове, но този критерий не е определящ. В т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК подчертава, че съществуването на господстващо положение на пазара не може да бъде констатирано само въз основа на наличието на големи пазарни дялове и поради тази причина НРО следва да извършват подробен и цялостен анализ на икономическите характеристики на съответния пазар, преди да се произнесат за наличието на предприятия със значително въздействие върху даден пазар. В този смисъл, ЕК отбелязва, че НРО могат да измерят възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и

потребители, като за целта използват набор от критерии, посочени в т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи. В Методиката е посочено, че изборът на критерии зависи от особеностите на съответния пазар, а тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи. Във връзка с посоченото, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 35 от Методиката. При определяне на дадени предприятия като предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид всички или някои от критериите по чл. 36 от Методиката.

Съгласно чл. 16, параграф 4 от Рамковата директива, в случай, че дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху пазара, НРО следва да наложи обосновани и пропорционални регулаторни задължения на предприятието, определено като притежаващо значително въздействие върху съответен пазар.

Съгласно чл. 30, т. 4 и чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, КРС е компетентният орган, който може да налага специфични задължения в случаите, когато след извършен анализ на съответен пазар е установена необходимостта от налагането на такива.

В случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, КРС не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар, а ако такива са били наложени на предходен етап, КРС ги отменя (чл. 155, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС). В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. В случай, че са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги измени (чл. 156, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС).

4. Обхват на документа

Документът разглежда състоянието на българските пазари на:

- линии под наем на дребно;
- терминиращи сегменти на линии под наем на едро; и
- магистрални сегменти на линии под наем на едро.

На база анализ на минал период от четири години (2008-2011 г.) е извършена оценка на нивото на конкуренцията на пазарите и е направена прогноза за бъдещото им развитие за периода до следващия пазарен анализ.

II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия и с Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията

В съответствие с нормативните изисквания КРС проведе обществено обсъждане на проекта на решение на комисията за определяне, анализ и оценка на пазара на линии под наем на дребно, на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

В рамките на общественото обсъждане постъпиха становища от „Мобилтел” ЕАД (Мобилтел), „Българска телекомуникационна компания” АД (БТК) и Сдружението за електронни комуникации (СЕК). Изготвеният проект е съгласуван от КЗК.

Постъпилите становища от предприятията и КЗК са представени в цялост в Приложение № 1 към настоящия анализ, тъй като са част от процедурата по приемане на окончателния текст на решението на КРС.

В настоящото изложение КРС е обединила становищата, изразени в рамките на общественото обсъждане, според засегнатите въпроси и съответните части на анализа, за които се отнасят, като е изразила общата си позиция по тях. В случаите, когато конкретни въпроси са засягани на няколко места в становището на дадено предприятие, КРС е обединила бележките на предприятието по съответния въпрос и е изложила цялостното си виждане по представените аргументи. В случаите, когато е било възможно, КРС е посочвала и конкретното място от становището, където е направена забележката и са посочени аргументите.

Становището на КЗК е отразено в края на настоящия раздел.

A. Общи бележки по Проекта

В частта „I. Общи бележки” в своето становище, БТК прави извода, че предприятията, които предоставят линии под наем в периода 2008-2010 г. водят ценова политика, която се определя от търсенето на пазара, без да е налице конкурентен натиск от едно предприятие със значително въздействие върху пазара. Този извод следва от анализа, според който в разглеждания период приходите от предоставяне на линии под наем на едро намаляват, докато броят на предоставените линии се увеличава, като едновременно с това се установява устойчиво намаление в реализираните приходи от линии под наем на дребно, без да се наблюдава съществено намаление на броя на предоставените линии. В тази връзка БТК отбелязва, че „при така установените тенденции на развитие на пазара може да се направи обосновано предположение, че на съответните пазари е налице ефективна конкуренция”. Предвид посоченото предприятието счита, че тенденцията на развитие на пазара показва липса на необходимост от регулаторна намеса.

Становище на КРС

Изводите на БТК за наличието на ефективна конкуренция на съответните пазари на линии под наем се основават на общата информация относно предоставянето на линии под наем на едро и на дребно, представена в т. 4 от Раздел III. Представената информация в Раздел III описва функционалните характеристики и технически спецификации на линиите под наем, инфраструктурата, чрез която се предоставят и служи за придобиване на обща представа относно изменението на броя линии, предоставени под наем и реализираните приходи в разглеждания период. Процесът на

определяне на продуктивния и географския обхват на разглежданите пазари, определянето на пазари, подлежащи на ех ante регулиране въз основа на теста на трите критерия и оценката за наличието или липсата на предприятие със значително въздействие на определен съответен пазар е разписан подробно в Раздели IV, VI и VII. Изводът, че на разглежданите пазари е налице ефективна конкуренция, направен от БТК въз основа само на информация за изменението на общия брой линии на дребно и на едро и реализираните приходи от тях в разглеждания период не съответства на разпоредбите на европейското и националното законодателство в областта на регулирането на пазарите на електронни съобщения.

Б. Относно характеристики на пазара на линии под наем в България

1. Според БТК, в определянето на обхвата на услугите, които могат да бъдат квалифицирани като линии под наем, не следва да бъдат включени услугите „MAN City” и „MAN Intercity”, както и алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол, които предприятието предоставя чрез мрежата си с пакетна комутация, включително чрез изградената си MAN мрежа.

БТК посочва, че съгласно дефиницията, „линия под наем” е услуга, чрез която се осигурява прозрачен преносен капацитет между крайни точки на електронната съобщителна мрежа без комутация по заявка – комутационни функции, които потребителят може да контролира като част от предоставянето на линиите под наем. Предвид тази дефиниция, за да е налице тази услуга е необходимо изграждане на постоянен канал между две крайни точки на мрежата, като този канал е запазен изцяло за клиента, който не дава предварителна или друга заявка до къде следва да достигнат пакетите.

БТК посочва, че при анализа на мрежата на историческото предприятие КРС е квалифицирала услугите „MAN City” и „MAN Intercity” като предоставяне на алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол, чрез мрежата с пакетна комутация на предприятието, включително чрез изградената MAN мрежа. БТК счита, че предвид дефиницията на услугата „линия под наем” посочените услуги не могат да бъдат квалифицирани като част от разглеждания пазар, като излага следните аргументи:

На първо място, съгласно предоставената и публикувана на интернет страницата на предприятието информация, в описанието на MAN услугите се посочва изрично, че те предлагат комутация по заявка. БТК счита, че при тази характеристика на предлаганите услуги, същите не могат да бъдат определени като „линии под наем”.

На следващо място, БТК изтъква, че основните технически характеристики на Metro Ethernet услугите за пренос на данни (MAN услуги) съществено ги отличават от услугата линии под наем и, по тази причина, те не могат да бъдат квалифицирани като „линия под наем”. Сред тези характеристики БТК посочва:

- Услугата е на ниво 2 (L2 услуга) на OSI модела – без гаранция за капацитет/трафик на мрежово ниво;*
- Услугата е протоколно зависима от Ethernet протокол;*
- Услугата се предоставя през споделена среда/инфраструктура, при което се реализира виртуализация – липсват реални дедикирани трафични връзки/paths;*
- Обменя се сигнална информация между клиента и мрежата на оператора;*
- Създава се комутируем канал – пакетна комутация;*

- Не се предоставя „тактова честота” и синхронизация между крайни точки;
- Липсват гаранции за капацитет/трафик между крайни точки на клиента, тъй като се използва споделена среда в мрежата на оператора и съществува възможност за претоварване на една точка на клиента вследствие на едновременна комуникация с повече на брой други точки;
- Свързаността е point-to-multipoint – между 2 и повече точки;
- Трафичните възможности по дадено направление силно зависят от типа трафик и големината на data рамката, тъй като е налице сериозна деградация на пропускателната възможност при VoIP, streaming и други услуги. Производителите на такова оборудване дават по спецификации „производителност” при определени обстоятелства, а не гарантиран капацитет. Вследствие на това, съществуват реномирани световни лаборатории за тестване на производителността с цел референтни стойности;
- Сумарният капацитет, предоставен на всички клиенти, многократно надвишава инсталирания капацитет на мрежата, тъй като се залага коефициент на споделяне по отношение на мрежовите ресурси;
- Комуникацията/сигнализацията се осъществява на базата на Ethernet рамка между оборудване на клиент и Ethernet оборудване на оператора;
- Услугата предполага виртуализация на физическата свързаност и комутация на базата на пакет/виртуален канал;
- Предлагат се различни сценарии и решения в зависимост от нуждите на клиента.

Като допълнително пояснение, БТК представя схеми на три основни решения на предлагане на виртуална частна мрежа по протокол Ethernet. В допълнение, предприятието отбелязва, че при определяне на продуктивния обхват на пазара на линии под наем на дребно КРС некоректно е включила услугите, при които потребителят има желание да контролира или управлява отделна част от услугата (включително марирутизацията). БТК счита, че описаните от КРС услуги (в т. 2 от Раздел IV от настоящия документ) следва да отпаднат при приемане на окончателното решение от КРС.

Становище на КРС

КРС счита, че изложените от БТК аргументи са неоснователни.

Във връзка с мнението на БТК, че алтернативните линии под наем, базирани на Ethernet интерфейс, и включително предоставяните от предприятието услуги „MAN City” и „MAN Intercity”, предлагат комутация по заявка, КРС е представила съответните аргументи в т. III.1. и т. IV.2.1.1. в настоящия документ. Независимо, че на физическо ниво, Ethernet технологията осигурява архитектура от вида „точка – много точки”, посредством използването на протоколи от комуникационния слой на OSI модела се осигурява свързаност от вида „точка – точка”. Посредством използването на VLAN¹ се организират виртуални канали за връзка от вида „точка-точка” и се разделя трафика на различните потребители в мрежата. Съгласно описанието на MAN услугите, предоставено от БТК, благодарение на VLAN се увеличава многократно сигурността в MAN и прави възможно различни потребители, използващи една и съща физическа мрежа, да работят в различни логически мрежи. От описанието е видно, че в случай на свързаност между две точки в MAN мрежата, услугата не предлага комутация по заявка, която може да бъде управлявана от клиента, ползващ услугата „линия под наем”.

¹ Virtual Local Area Network

Във връзка с извършена проверка от страна на експерти на КРС бяха предоставени документи, представляващи търговска тайна, съгласно които MAN услугите се определят от технически характеристики, включващи „конфигурирана логическа свързаност с дефиниране на VLAN-id между точки за достъп, разположени в едно и също населено място” и „конфигурирана логическа свързаност тип „точка-точка” между точки за достъп, разположени в различни населени места”. За целта се подава съответна писмена заявка от страна на потребителя и конфигурирането на свързаността от вида „точка-точка” се извършва от страна на БТК. От представената информация е видно, че при осъществяването MAN свързаност между две крайни точки потребителят няма достъп до управлението на комутацията/маршрутизацията в мрежата. От друга страна, следва да се има предвид, че при предоставянето на традиционни линии под наем в преносната мрежа се използва комутация на канали, но достъп до управлението на комутацията имат единствено служителите на БТК. В тази връзка КРС счита, че предоставяните от БТК услуги „MAN City” и „MAN Intercity” с конфигурирана логическа свързаност тип „точка-точка” съответстват на традиционна линия под наем.

По отношение на техническите характеристики на Metro Ethernet услугите за пренос, които отличават същите от традиционните линии под наем, КРС счита, че изложените от БТК аргументи са неоснователни.

Във връзка с мнението на БТК, че услугите „MAN City” и „MAN Intercity” се реализират в комуникационния слой на OSI модела (L2 услуги) и същите се предоставят без гаранция на капацитет/трафик на мрежово ниво, КРС счита, че представената от БТК информация е в противоречие с изброените предимства на услугата „Metropolitan Area Network (MAN)”². Съгласно интернет страницата на БТК MAN мрежата осигурява гарантирано качество и надеждност на връзката, позволява комуникация в реално време между отдалечени места и изграждане на IP-VPN, като чрез услугата L2 VPN-NET³ се осигурява Layer 2 свързаност с гарантиран 100% капацитет, минимални времезакъснения и загуба на пакети. От горепосочената информация е видно, че MAN мрежата на БТК осигурява гарантирано качество на предоставяните услуги.

Следващият аргумент на БТК, е че услугите „MAN City” и „MAN Intercity” са протоколно зависими услуги (Ethernet протокол). В тази връзка КРС обръща внимание, че традиционните линии под наем с алтернативен (Ethernet) интерфейс, предоставяни от БТК, както и всички услуги, предоставяни чрез обществената фиксирана мрежа на БТК са също протоколно зависими услуги. БТК предоставя гласова телефонна услуга, чрез използването на протоколно зависима Ethernet опорна мрежа. Съгласно посочените предимства на MAN услугите, същите позволяват комуникация в реално време и потребителите могат да използват тези услуги за осъществяването на високоскоростен пренос на данни, глас, видео и интернет.

БТК посочва, че услугите „MAN City” и „MAN Intercity” се предоставят през споделена среда/инфраструктура, при което се реализира виртуализация и липсват реални дедикирани трафични връзки. КРС счита, че независимо от използването на споделена среда в MAN мрежата, посредством различен VLAN, организиран чрез използване на тунелен протокол, може да се осъществи независима виртуална свързаност между две крайни точки в мрежата, аналогична на традиционните линии под наем. Използването на тези протоколи предоставя възможност за организиране на виртуален „тунел” с неприкосновено право на ползване от страна на потребителя, т.е.

² http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/man

³ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/ip_vpn_virtualna_chastna_mrezha

на резервиран капацитет (dedicated capacity), който се счита от ЕК за услуга, аналогична на традиционните линии под наем.

БТК посочва, че при услугите „MAN City” и „MAN Intercity” се обменя сигнална информация между клиента и мрежата на оператора. В тази връзка КРС счита, че посочената сигнална информация между клиента и мрежата на оператора има единствено отношение към маршрутизацията в мрежата, като посредством VLAN предприятието, предоставящо електронни съобщителни услуги, може да ограничи маршрутизацията до два предварително заявени порта на MAN и по този начин се осъществява връзка между две крайни точки без комутация по заявка на крайния потребител в съответствие с дефиницията на услугата „линия под наем”.

Във връзка с мнението на БТК, че при услугите „MAN City” и „MAN Intercity” се създава комутируем канал с пакетна комутация КРС поддържа мотивите си, изложени по-горе.

БТК посочва, че при услугите „MAN City” и „MAN Intercity” не се предоставя „тактова честота” и синхронизация между крайни точки. В тази връзка КРС обръща внимание, че при предоставянето на традиционна линия под наем (посредством комутация на канали) и алтернативен интерфейс (Ethernet), синхронизацията се осъществява между крайните два модема в мрежата, които са мрежови съоръжения. Не се обменя „тактова честота” със съоръженията на крайния потребител. Синхронизацията при пакетна комутация се осъществява в рамките на Ethernet протокола.

Във връзка с мнението на БТК, че при услугите „MAN City” и „MAN Intercity” липсват гаранции за капацитет/трафик между крайни точки на клиента и съществува възможност за претоварване на една точка на клиента вследствие на едновременна комуникация с повече на брой точки, КРС поддържа мотивите си, изложени по-горе.

БТК посочва, че свързаността при услугите „MAN City” и „MAN Intercity” е „точка – много точки” (между 2 и повече точки), като в становището са приложени схеми на три основни решения на предлагане на виртуална частна мрежа по протокол Ethernet. В тази връзка в т. IV.2.1.1. на настоящия документ КРС е изследвала функционалните характеристики на различни решения на предлагане на виртуална частна мрежа по протокол Ethernet (свързаност от вида „точка – точка”, свързаност от вида „точка – точка” от една точка на достъп към многоточкова архитектура и свързаност от вида „точка – много точки”), където ясно са посочени услугите, които отговарят на функционалните характеристики на линии под наем. КРС поддържа мотивите си, изложени в т. IV.2.1.1. на документа.

По отношение на мнението на БТК, че трафичните възможности по дадено направление зависят от типа на трафика и големината на data рамката, беше направена проверка в договор за предоставяне на MAN услуги, представляващ търговска тайна, относно максималния размер на поддържаните Ethernet рамки и беше констатирано, че същите са в съответствие с фамилията стандарти IEEE 802.3. В посочения по-горе договор няма трафични ограничения или ограничения към вида на пренасяния трафик в мрежата на БТК. От друга страна, съгласно становище на БТК (вх. № 04-04-28/18.01.2011 г.) относно Типово предложение за взаимно свързване, MSAN (Multi-Service Access Node) възлите са свързани към опорната IP мрежа на БТК посредством комутатори и маршрутизатори. Комуникацията между тях се реализира през пакетната мрежа. Както е видно от посочената информация, БТК транспортира и гласов трафик (гласова телефонна услуга) през опорната си IP мрежа. От тук следва, че по отношение на линиите под наем няма пречка да бъде гарантирано качество, аналогично на качеството, осигурено по отношение на гласовата телефонна услуга.

Във връзка с мнението на БТК, че производителите на MAN оборудване дават по спецификации „производителност” при определени обстоятелства, а не гарантиран

капацитет следва да се имат предвид публикациите на световни производители, като Cisco. В „Бяла книга за услуга „виртуална линия под наем”“⁴ е разгледана възможността за изграждането на виртуална линия под наем посредством използването на Layer 2 транспорт.

БТК посочва, че сумарният капацитет, предоставен на всички клиенти, многократно надвишава инсталирания капацитет на мрежата, тъй като се залага коефициент на споделяне по отношение на мрежовите ресурси. Посоченият коефициент на споделяне в мрежата на БТК не е описан в договорите за предоставяне на достъп до MAN, от което следва, че на крайния потребител би трябвало да се осигури договорения капацитет. Такъв коефициент на споделяне, например, е обявен от БТК по отношение на предоставянето на услугата широколентов ADSL достъп до интернет. От друга страна, съгласно информацията, публикувана на страницата на предприятието, чрез услугата L2 VPN-NET⁵ се осигурява Layer 2 свързаност с гарантиран 100% капацитет.

Във връзка с мнението на БТК, че комуникацията/сигнализацията се осъществява на базата на Ethernet рамка между оборудване на клиент и Ethernet оборудване на оператора, КРС поддържа мотивите си, изложени по-горе.

БТК посочва, че услугата предполага виртуализация на физическата свързаност и комутация на базата на пакет/виртуален канал. КРС поддържа мотивите си, изложени по-горе, като подчертава, че виртуализацията на физическа свързаност не възпрепятства възможността на крайния потребител да пренася своя информация посредством Ethernet протокол, без ограничение на нейния вид (глас, данни, видео), което отговаря на дефиницията на линия под наем, изискваща осигуряване на прозрачен преносен капацитет, без комутация по заявка.

По отношение на представените от БТК различни сценарии и решения в зависимост от нуждите на клиента КРС е изложила своите мотиви по-горе.

В допълнителното пояснение БТК отбелязва, че при определяне на продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно КРС некоректно е включила услугите, при които потребителят има желание да контролира или управлява отделна част от услугата (включително маршрутизацията). В т. IV.2 на приложението към проекта на решение са разгледани трите условия, при изпълнението на които търсенето се превръща в потребление, а именно икономически стимул за покупка на услугата „линия под наем”, запазване на контрола върху част от услугата и предпочитане на услугата „линия под наем” вместо изграждане на собствена инфраструктура. Под контролиране и управление на отделна част на услугата, включително на маршрутизацията, се има предвид контрола върху преноса на различен по вид трафик между двете крайни точки в мрежата. При закупуването на услугата „линия под наем” потребителят има възможност да пренася различен вид трафик (включително на глас, видео и данни) между две крайни точки в обществена електронна съобщителна мрежа. В описанието на това условие се прави ясно разграничение между услугата „линия под наем” и услугите за пренос на данни (включително на IP VPN), като се посочва, че потребителят предпочита първата услуга с цел запазване на контрола върху преноса на трафик между двете крайни точки в мрежата. В това описание, няма текстове, които да указват, че потребителят има достъп до управление на комутацията в обществената електронна съобщителна мрежа. От друга страна, за да бъде налично това условие, е необходима свързаност от вида „точка – много точки”, докато в пазарния анализ ясно е дефинирана услугата „линия под наем”, а именно услуга, която осигурява връзка „точка – точка” между две крайни точки в мрежата (т. III.1 на настоящия документ).

⁴http://www.cisco.com/en/US/tech/tk436/tk428/technologies_white_paper09186a00800a445a.shtml#wp39432

⁵http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/ip_vpn_virtualna_chastna_mrezha

На основание изложените до тук мотиви КРС счита, че традиционните линии под наем и алтернативните линии под наем имат идентични характеристики, а именно осигуряване на прозрачен капацитет между две крайни точки в мрежата, т.е. потребителят може да пренася различен вид информация между предоставените два интерфейса (глас, данни, видео и др.); гарантирана скорост на пренасяната информация; възможност за двупосочен пренос със симетрични скорости (full duplex); ограничаване на възможностите за управление на комутацията в мрежата от страна на крайния потребител, което е достатъчно условие за разглеждането на посочените технологии на един и същи пазар. В заключение, КРС е направила съответната редакционна корекция в проекта на анализ, с цел избягване противоречиво тълкуване.

2. СЕК счита, че в рамките на разглежданите в проекта пазари на линии под наем КРС следва да включи и услугата „предоставяне на тъмно влакно“, която според СЕК представлява съвременен аналог на услугата „аналогова нелимитирана наета линия“ и се използва все по-широко.

СЕК подчертава, че тази услуга е различна по своето предназначение и функционалност от услугата на едро, състояща се в предоставяне на „тъмно влакно“ като алтернативна услуга на едро на достъп до канална мрежа с оглед осигуряване на пренос (backhaul), разгледана от КРС при анализа на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение, приет с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС. Според СЕК, в съответствие с посоченото Решение тъмното влакно служи за пренос на трафик до DSLAM или аналогично устройство, с цел осигуряване на последващ достъп до множество абонати на мрежата, която предоставя тъмното влакно. СЕК твърди, че поради неясния и условен характер на наложеното с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС задължение на БТК да предоставя достъп до тъмно влакно, както и поради исторически обусловената липса на ползвани битстрийм услуги и услуги за самостоятелен и съвместен необвързан достъп, тъмно влакно за целите на пренос (backhaul) рядко се използва в страната.

СЕК счита, че предоставянето на тъмно влакно като линия под наем е услуга, която е различна от предоставянето на тъмно влакно за пренос (backhaul) при необвързан достъп до абонатна линия и при битстрийм достъп, тъй като има различни характер, функционалност и предназначение от пазарна гледна точка. Според СЕК, тя не представлява услуга „на едро“, въз основа на която ползващите я предприятия да предоставят по-нататък услуги на дребно на крайни потребители, а се използва за собствени нужди на предприятието или самата тя се предоставя като крайна услуга на потребители за техните нужди. Предоставеното тъмно влакно ще се използва с цел пренос „от точка до точка“, като дава свобода на потребителя му да ползва технологии, които не са за масова употреба или не се предоставят от неговия доставчик на електронни съобщителни услуги. СЕК изтъква, че за разлика от обикновената цифрова линия под наем, предоставянето на тъмно влакно за посочената цел не е свързано с ограничения по отношение на свързващия интерфейс и сигнализацията, като на потребителя се предоставя възможност да използва какъвто протокол и/или интерфейс му е необходим, като свърже с наетата линия съответно оборудване (например, вместо Ethernet да използва SDI протокол за пренос на телевизионен сигнал), без да е принуден да използва само вида интерфейс и/или протокол, предоставяни му от доставчика. Според СЕК, услугата е аналогична на услугата „аналогова нелимитирана наета линия“, която от своя страна е алтернатива на обикновената аналогова линия под наем, като последната е включена в продуктивния обхват на разглежданите пазари на линии под наем. В допълнение, СЕК

посочва и че в по-голяма част от случаите на практика тъмни влакна се предоставят от предприятия, които в съответните участъци нямат собствена и не ползват чужда канална мрежа, и по тази причина не е възможно предоставянето на тъмно влакно да функционира като услуга, заместваща достъпа до канална мрежа.

СЕК счита за важно предоставянето на достъп до тъмно влакно да бъде изрично споменато и разгледано в рамките на пазара на линиите под наем, тъй като от практиката на КРС до момента може да се направи извод, че под „тъмно влакно” винаги се разбира само услугата на едро „тъмно влакно” като алтернатива на достъпа до канална мрежа и средство за предоставяне на други услуги на дребно. Според СЕК, подобен подход би могъл да доведе до съществено изкривяване на показателите за развитието на конкуренцията на пазари 4 и 5 от Препоръката за съответните пазари от 2007 г. СЕК изтъква, че опасението им е свързано с факта, че в рамките на годишните въпросници от предприятията е изисквана подробна информация за всички отделни линии от тип „тъмно влакно”, в които приходите от предоставянето на тези линии са отразени като „приходи от съвместно разполагане”. Според СЕК, огромната част от тъмните влакна се предоставят под формата на описаната по-горе услуга – съвременен аналог на услугата „аналогова нелимитирана наета линия”, а не за целите на предоставяне на последващи услуги на дребно, и приравняването на двете услуги ще доведе до погрешни изводи за наличие на развит и конкурентен пазар на достъп до инфраструктура, на който има играчи и ниска средна цена за отдаване, докато в действителност картината е съвсем различна.

В тази връзка СЕК отбелязва, че повечето европейски регулатори третираат тъмното влакно единствено и само като алтернатива на достъпа до канална мрежа. Според Сдружението, причината за това е, че в повечето европейски страни няма свободен достъп до канална мрежа и няма развити алтернативни мрежи. В този смисъл, предоставянето на тъмно влакно като заместител на достъпа до канална мрежа е широко разпространена услуга, докато описаното предоставяне на тъмно влакно като съвременен аналог на услугата „аналогова нелимитирана наета линия” на практика не се използва. СЕК счита, че в случая е налице ситуация, в която технологичното развитие у нас е изпреварило това в повечето страни в Европа, поради което и продуктивният обхват на съответния пазар на линии под наем в България е по-широк от описания в Препоръката за съответните пазари, който е съобразен със средното ниво на развитие на пазарите в ЕС от 2007 г. СЕК намира за редно, при описаната ситуация, регулаторът да се възползва от предоставените му правомощия и да дефинира пазара като включващ услугата „предоставяне на тъмно влакно” като съвременен аналог на услугата „аналогова нелимитирана наета линия”, с което по-пълно и вярно ще отрази и регулира действително съществуващата пазарна ситуация.

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи с твърдението на СЕК, че задължението на БТК за предоставяне на достъп до тъмно влакно, наложено с Решение № 246 от 22.02.2011 г., има условен и неясен характер. В съответствие с това специфично задължение, БТК следва да предоставя тъмно влакно в случаите, когато липсва алтернативна възможност за осигуряване на достъп до негови съоръжения, необходими за реализиране на услугата „backhaul”. Наемането на тъмно влакно е само един от начините предприятието, използващо необвързан достъп до абонатна линия или битстрийм достъп на ниво непосредствено след DSLAM, да осигури преносен капацитет с оглед

изграждане на свързаност до своите съоръжения, разположени извън помещения на БТК. Други алтернативни възможности са използване от алтернативното предприятие на линия под наем, изграждане на безжична връзка или на собствена линия, включително чрез полагане на кабели в каналната мрежа на БТК. КРС счита, че предвид констатираните конкурентни проблеми и състоянието на пазарите, предмет на анализ на Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС, наложеното задължение на БТК за предоставяне на тъмно влакно е обективно, пропорционално и насочено към стимулиране на конкуренцията на съответните пазари и на инвестициите в собствена мрежова инфраструктура. КРС изтъква, че всяко от алтернативните предприятия само избира – в съответствие с икономическата и търговската си политика и с достигнатата степен на развитие на мрежата му, начините за достигане до крайните потребители, като сред тези начини са както ползването на услуги на едро за необвързан достъп и битстрийм достъп, така и на линии под наем на едро или изграждане на собствена абонатна инфраструктура.

КРС не може да се съгласи с твърдението на СЕК, че предоставянето на тъмно влакно „като линия под наем” е услуга, която е различна по характер, функционалност и предназначение от предоставянето на тъмно влакно с оглед организиране на пренос (backhaul) при необвързан достъп и при битстрийм достъп на ниво непосредствено след DSLAM. По своя характер и функционалност тъмното влакно представлява пасивна мрежова инфраструктура, за активирането (осветяването) на която предприятието, което я използва, следва да има изградени или да инсталира активни мрежови съоръжения (например, лазерни предаватели и приемници за „осветяване” на тъмното влакно, мултиплексори за вход/изход – при използване на SDH технология, или оптични мултиплексори за вход/изход – при използване на DWDM технология в мрежата, регенератори или усилватели – при разстояния над 70 км). Именно поради „пасивния” характер на предоставянето на тъмно влакно, КРС отбелязва, че то може да се счита за алтернатива на задължението за предоставяне на достъп до канална мрежа (пасивна инженерна инфраструктура). Предвид изложеното, КРС е на мнение, че предоставянето на тъмно влакно за целите на пренос (backhaul) и с оглед предоставяне на линии под наем на дребно или доизграждане на мрежата на предприятието, което е наело тъмното влакно, са сходни по своя характер и функционалност, но не могат да бъдат считани за предоставяне на линия под наем. Това е изтъкнато и в Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС, където тъмното влакно се разглежда като алтернативна възможност не само на предоставянето на достъп до канална мрежа, но и на предоставянето на линия под наем за целите на пренос (backhaul) с оглед осигуряване на възможност за ползване на услугите на съответните пазари на едро, предмет на това Решение. Предвид изложеното, КРС отбелязва, че наложеното на БТК задължение с Решение № 246 от 22.02.2011 г. за предоставяне на достъп до тъмно влакно като алтернатива на достъпа до канална мрежа и, съответно, средство за достигане до крайните потребители, е наложено обективно и пропорционално на констатираните конкурентни проблеми и състоянието на съответните пазари и не може да се счита за подход, водещ до съществено изкривяване на конкуренцията на тях.

По отношение на твърдението на СЕК, че КРС е изисквала от предприятията с годишни въпросници „*подробна информация за всички отделни линии от тип „тъмно влакно”*”. С въпросниците⁶, които съответните предприятия (в съответствие с изрично публикувани списъци) е следвало да попълнят съгласно Решение № 168 от 04.02.2010 г. на КРС, е искана информация за ползвани наети тъмни влакна. Набирането на тази информация е свързано с определяне, анализ и оценка на пазара на предоставяне на

⁶ <http://www.crc.bg/archive.php?id=752&lang=bg>

(физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на пазара на предоставяне на широколентов достъп на едро и, по конкретно, с изследване на състоянието и развитието на мрежите на съответните предприятия. От формулировките в тези въпросници отново е видно, че КРС счита тъмното влакно за пасивна инфраструктура.

Коментираната в бележката на СЕК свобода на потребителя да използва различни технологии, включително такива които не са в масова употреба, различни свързващи интерфейси, протоколи и независима сигнализация, са в потвърждение на твърдението на КРС, че тъмното влакно представлява пасивна мрежова инфраструктура. Фактът, че то може да се използва с цел пренос „от точка до точка” не променя неговия характер и функционалност. КРС отбелязва, освен това, че в съответствие с дефиниции в документи на ETSI (например, в ETSI EN 300 288, ETSI EN 300 247, ETSI EN 300 419, ETSI EN 300 687 и др.), линии под наем са *„далекосъобщителни съоръжения, предоставяни от обществена далекосъобщителна мрежа, които обезпечават определени преносни характеристики между крайни точки на мрежата и не включват комутационни функции, които могат да бъдат контролирани от потребителя (т.е. комутация по заявка)”*⁷. Сред преносните характеристики на връзката, коментирани в документите на ETSI, са скорост на пренасяне на информацията (information transfer rate), реактивна проводимост при пренасяне на информацията (information transfer susceptance), структура (октетна цялост), установяване на връзката (без намеса на потребителя), симетрия, конфигурация на комуникацията (от точка до точка). Видно е, че тъмното влакно не отговаря на посочените изисквания. Предвид изложеното, КРС счита, че тъмното влакно не отговаря нито на изложената дефиниция, нито на функционалните характеристики на линиите под наем, посочени в т. 1 от раздел III на настоящия документ.

КРС не може да се съгласи и с твърдението на СЕК, че предоставянето на тъмно влакно не представлява услуга на едро, въз основа на която ползващото я предприятие да предоставя по-нататък услуги на дребно на крайни потребители, а се използва за собствени нужди на предприятието. Както СЕК изтъква, едно от предназначенията на получения достъп до тъмно влакно може да бъде предоставяне на крайна услуга на потребители за техните нужди. В този смисъл, комисията изтъква, че ползването на тъмно влакно за тази цели би представлявало услуга, предоставяна на пазар на едро, като в случая следва да бъде определен пазар на пасивна мрежова инфраструктура, каквато не е целта на настоящия документ. Използването на тъмно влакно за собствени нужди на предприятието, което е получило достъпа, следва да е предназначено за доизграждане на неговата мрежова инфраструктура. Доколкото такова доизграждане също е предназначено за предоставяне на услуги на крайни потребители и, съответно, за осъществяване на достъп до тях, КРС счита, че и в този случай евентуалното предоставяне на тъмни влакна на предприятия, предлагащи обществени електронни съобщителни услуги, следва да се счита за предоставяне на услуга на пазар на едро. Предвид изложеното, КРС счита, че предоставянето на тъмно влакно не може да се разглежда като предоставяне на линия под наем както на пазара на дребно, така и на съответните пазари на едро, предмет на анализ в настоящия документ.

⁷ **Leased lines:** telecommunications facilities provided by a public telecommunications network that provide defined transmission characteristics between network termination points and that do not include switching functions that the user can control, (e.g. on-demand switching)

СЕК изтъква, че предоставянето на тъмно влакно за посочените цели следва да се счита за услуга, която е аналогична на услугата „аналогова нелимитирана наета линия“, която от своя страна е алтернатива на обикновената аналогова линия под наем, като последната е включена в продуктовия обхват на разглежданите пазари на линии под наем. КРС отбелязва, че в продуктовия обхват на изследваните в настоящия проект пазари на линии под наем не е включена услуга „аналогова нелимитирана наета линия“, което е видно от публикуваните на интернет страницата на комисията⁸ въпросник за отчет на дейността на предприятията, предоставящи линии под наем, и инструкция с указания за попълване на формуляра. В продуктовия обхват на пазарите на линии под наем са включени двупроводни и четирипроводни аналогови линии под наем с обикновено и със специално качество, както е отбелязано и в раздел III, т. 1 на настоящия документ. СЕК не са представили технически спецификации или други технически или стандартизационни документи, които да представят характеристиките на „аналогова нелимитирана наета линия“. Доколкото и на КРС не е известна такава информация, комисията не може да се произнесе дали такива линии би следвало да се включат в продуктовия обхват на разглежданите пазари предвид изложените в т. 1 от раздел III на настоящия документ функционални характеристики на линиите под наем. Както е посочено в т. 1 от раздел III на настоящия документ, аналоговите линии под наем с обикновено и със специално качество се предоставят в гласовата честотна лента (300 Hz до 3400 Hz), като посочените документи на ETSI определят изискванията към характеристиките на връзката и физическия и електрически интерфейс на мрежата, както и към интерфейса на крайните потребителски устройства. В посочените документи се изисква крайните потребителски устройства да работят в гласовия честотен обхват с оглед недопускане на смущения в мрежата. Терминът „неограничена“ линия под наем (unrestricted leased line) се използва в документи на ETSI по отношение на 64 Kbit/s цифрови неограничени линии под наем с октетна цялост (ETSI EN 300 766, ETSI EN 300 288, ETSI EN 300 289, ETSI EN 300 290). В съответствие с тези документи, изискването за „неограниченост“ при такива линии под наем е свързано с осигуряване на възможност за пренасяне на неограничена цифрова информация и, по-точно, е относимо към реактивната проводимост при пренасяне на информацията (information transfer susceptance). Но, това изискване не изключва необходимостта предоставяната услуга да отговаря на споменатите по-горе дефиниция на линии под наем, както и на преносни характеристики на връзката (наетият/резервиран капацитет), които предоставянето на тъмно влакно не изпълнява.

КРС отбелязва, че определянето на продуктовия обхват на даден пазар не зависи от технологичното развитие в дадена държава. В съответствие с чл. 8, ал. 3 от Методиката, продуктовият пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от потребителите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени. Както бе обосновано по-горе, КРС счита, че функционалните характеристики на тъмното влакно от потребителска гледна точка не съответстват на функционалните характеристики на линии под наем. Предвид това, КРС не може да се съгласи с препоръката на СЕК комисията да се съобрази с изпреварващото технологично развитие в България спрямо това в ЕС и да дефинира пазарите на линии под наем като включващи услугата „предоставяне на тъмно влакно“.

Предвид всичко изложено, КРС счита, че предоставянето на тъмно влакно не може да се счита за предоставяне на линия под наем както на пазара на дребно на линии под наем, така и на пазарите на магистрални и терминиращи сегменти на линии

⁸ <http://www.crc.bg/section.php?id=1024&lang=bg>

под наем на едро от гледна точка на изложените в т. III.1 на настоящия документ функционални характеристики на линиите под наем и, следователно, не може да се разглежда като услуга, която е част от услугите, включени в обхвата на тези съответни пазари.

В. По отношение на пазара на линии под наем на дребно, подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро над 8 Mbit/s и пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

1. По отношение на пазара на линии под наем на дребно, БТК подкрепя направените от КРС изводи в проекта на анализ, тъй като съответстват на „реалната пазарна ситуация“ в страната.

Предприятието подчертава, че изложените в проекта на анализ причини по отношение на развитието на технологиите, провокиращо търсене на линии с по-високи скорости, навлизането на нови предприятия, развитието на пазарните дялове на БТК и на алтернативните предприятия и наблюдаваният процес на намаляване на цените, доказват наличието на конкурентна среда на пазара на линии под наем на дребно.

С оглед изложеното, БТК счита, че позицията на КРС по отношение на пазара на линии под наем на дребно, следва да се запази при окончателното приемане на решението от регулатора.

2. БТК счита, че направените изводи в проекта на анализа по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост над 8 Mbit/s, са правилни, тъй като за предоставянето на такъв тип линии под наем не се изисква дублирането или използването на традиционната абонатна мрежа на историческото предприятие, а разгръщането на оптична такава и всички предприятия, включително БТК, които осъществяват или имат намерение да осъществяват дейност на този пазар, са поставени в равностойно положение. В тази връзка предприятието акцентира върху липсата на структурни бариери, които да пречат навлизането на нови участници и да пречат на развитието на конкуренцията, което „показва наличие на конкурентна среда“.

БТК отбелязва и направените в проекта на анализ изводи по отношение на динамиката на пазарните дялове на предприятията, като набляга на факта, че са налице предприятия, които притежават близки или по-високи пазарни дялове от тези на БТК на разглеждания подпазар.

Във връзка с изложеното по-горе, БТК е на мнение, че направените изводи в проекта на анализа не следва да бъдат променяни при приемане на окончателното решение от КРС.

3. По отношение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, БТК подкрепя направените от КРС изводи в проекта на анализ.

Предприятието акцентира върху изложеното заключение в проекта на анализ, че не са налице структурни бариери за навлизане, което показва „наличие на възможности за развитие на ефективна конкуренция“, като отбелязва няколко причини за това, част от които са: наблюдаваната на пазара тенденция на спад в предоставянето на традиционни линии за сметка на алтернативните и миграцията към линии с по-високи скорости. Обръща внимание и на наличието на повече от едно предприятие, конкурент на БТК във всеки от областните центрове и наблюдаваният процес на ценообразуване „на база на потребителското търсене, но не и под натиска на едно изявено предприятие със значително въздействие върху пазара“. В допълнение

е изтъкнато, че и основните пазарни показатели потвърждават заключенията на КРС, а именно: налице е конкуренция между предприятията, поради факта, че близо 50% от линиите на този пазар се предоставят от алтернативни предприятия и поради факта, че ценообразуването се определя на база на потребителското търсене, а не под натиска на предприятие със значително въздействие върху пазара.

Във връзка с гореизложеното, БТК е на мнение, че регулаторът следва да запази подхода си за въздържане от регулаторна намеса на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Г. Относно подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s

1. БТК счита, че развитието на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост до и включително 8 Mbit/s доказва наличие на ефективна конкуренция, което обосновава въздържане на КРС от регулаторна намеса, като изтъква следните аргументи:

- състоянието на пазара на линии под наем показва, че регулаторната намеса е неоправдана;
- разглежданият пазар не подлежи на ex ante регулиране, тъй като трите критерия, определени в чл. 152, ал. 3 от ЗЕС не са изпълнени кумулативно.

Във връзка с първия аргумент е посочено, че не са налице възможности за прехвърляне на пазарна сила на пазарите на дребно, тъй като съгласно анализа на състоянието на пазарите на дребно се наблюдава процес на миграция от страна на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно, поради което участниците на пазара са се насочили към предлагане на алтернативни линии със скорости над 10 Mbit/s. В заключение предприятието прави извода, че наблюдаваният процес на намаляване на цените се дължи на участниците на пазара, които се конкурират помежду си, с цел привличане на по-голям брой потребители на предлаганите от тях услуги.

Предприятието се позовава на анализа на КРС, според който към края на 2010 г. над 82% от предоставените под наем линии на съответния пазар са традиционни линии и в тази връзка изтъква, че не е налице възможност да прехвърли пазарна сила чрез създаване на бариери за навлизане на пазара на линии под наем до 8 Mbit/s, тъй като трайната тенденция на отлив от ползване на традиционни линии под наем на пазара на дребно и насочването към алтернативни линии под наем отнема възможността на предприятието да следва поведение, независимо от своите абонати и конкуренти. Във връзка с предоставянето на алтернативни линии под наем на дребно БТК изтъква, че по отношение развитието на оптична мрежа, чрез която се предоставят тези линии, предприятието не притежава специални предимства пред своите конкуренти.

По отношение на прилагането на теста на трите критерия БТК счита, че направените в проекта на анализ изводи са некоректни поради следните аргументи:

- Във връзка с първия критерий, а именно наличието на структурни бариери за навлизане на пазара БТК счита, че инфраструктура на предприятието (изградена предимно от усукани метални двойки) не представлява предимство пред конкурентите на разглеждания пазар. Тази инфраструктура, според БТК би могла да бъде бариера за навлизане на разглеждания пазар, ако технологията на мрежата дава предимство при предоставянето на услуги на дребно. Предприятието изтъква, че при прилагането на теста на трите критерия на пазара на линии под наем на дребно регулаторът е отчел

наличието на тенденция за увеличение на предоставените под наем на дребно Ethernet линии, както и очаквания тази тенденция да се запази и задълбочи в периода до следващия анализ. Поради тази причина БТК счита, че „при липса на бариери за навлизане на пазарите на дребно, установени на база тенденциите на развитие на технологията, необосновани остават изводите на КРС за наличие на бариери на разглеждания пазар на едро.” В допълнение са изложени и следните аргументи:

- изключително добре развити оптични опорни мрежи на алтернативните предприятия с точки на присъствие в 27-те областни центрове, където е съсредоточено търсенето и предлагането на линии под наем, което показва, че алтернативните предприятия успешно развиват дейността си и успяват да отговорят на потребителското търсене;
- предприятието счита, че изводите на КРС относно наличието на конкурентно предимство на БТК при предоставяне на линии със скорости до и включително 8 Mbit/s, свързано с притежаваната от предприятието канална мрежа са необосновани, поради наложеното му задължение да предоставя достъп до канална мрежа (Решение № 246/22.02.2011 г.);
- увеличението на дела на терминиращите сегменти на линиите под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, изчислен на база брой линии и намалението на дела на терминиращите сегменти на линиите под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s според предприятието води до извода, че алтернативните предприятия нямат необходимост от достъп до инфраструктурата на БТК с цел да осъществяват дейност на пазара на дребно.

Въз основа на изложеното БТК прави извода, че не са налице структурни бариери за навлизане на пазара.

- По отношение на втория критерий, а именно липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, БТК счита, че той не е изпълнен, тъй като от анализа на състоянието на пазара се вижда трайна тенденция на преминаване към предоставяне на алтернативни линии под наем за сметка на традиционните, като интересът на алтернативните предприятия се насочва към предоставянето на линии със скорост над 10 Mbit/s, в резултат от натиска на потребителското търсене. Предприятието счита, че „при така установеното развитие на пазара до регулаторна намеса може да се стигне, само ако са налице конкурентни проблеми при предоставянето на алтернативни линии под наем”. Отчитайки и динамиката на пазарните дялове, както и трайният спад в броя предоставени линии под наем, БТК стига до заключението, че разглеждането ѝ „може да обоснове само обратния извод на този, направен от КРС”, което според предприятието отново потвърждава гореизложеното твърдение, че алтернативните предприятия нямат необходимост от осигуряване на достъп до мрежата на БТК, за да предоставят услуги на крайните потребители.

Становище на КРС

В становището си БТК акцентира основно върху очертаната, в проекта на анализ, тенденция за мигриране от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно, която според предприятието възпрепятства прехвърлянето на пазарна сила чрез създаването на бариери за навлизане на пазара на линии по наем на едро със скорости

до и включително 8 Mbit/s. В тази връзка следва да се обърне внимание, че съгласно данните, представени в проекта на анализ, към края 2010 г. делът на алтернативните линии, предоставени под наем на дребно е 34%, а към края на 2011 г. е 41,0%, което показва, че преобладаващата част от линиите, предоставени под наем на дребно са традиционни. Същевременно, както и БТК е отбелязала в становището си, през 2010 г. 82% от пазара на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s се състои от традиционни линии, предоставени под наем на едро. В допълнение следва да се отбележи, че БТК предоставя над половината (близо 62%) от тези линии. Информацията за предоставените линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s през 2011 г. не показват съществени изменения по отношение на дела на традиционните линии в общия обем на пазара и по отношение на дела на традиционните линии под наем на едро, предоставени от БТК в общия брой традиционни линии на съответния пазар. Поради това и отчитайки редица други характеристики на разглежданите пазари и потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че налагане на задължение за осигуряването на достъп на алтернативните предприятия до вече изградена инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана и чрез която се предоставят традиционни линии под наем ще създаде благоприятни условия за конкуренция на съответния подпазар на едро и респективно ще е от полза за крайните потребители на линии под наем, предоставяни на дребно.

Както е посочено по-горе, въпреки отчетената тенденция за мигриране към алтернативни линии под наем, особено на пазара на линии под наем на дребно, делът на традиционните линии под наем е все още висок. В този смисъл контролът върху исторически развитата мрежа за достъп с национално покритие, изградена от усукани медни двойки и евентуалната липса на регулация биха предоставили възможност на БТК да прилага антиконкурентни практики при предлагането на линии под наем на едро чрез въпросната инфраструктура и по този начин да повлияе неблагоприятно на условията на пазара на линии под наем на дребно.

Въпреки гореизложеното, оценката на пазара на дребно следва да бъде разглеждана при отсъствие на предварителна регулация, но при отчитане на регулиране на ниво пазари на едро. Според КРС, мерките, предвидени на свързания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, които са предложени с проекта на пазарен анализ, ще осигурят възможност на съществуващите и потенциални конкуренти да навлязат и да се конкурират на пазара на линии под наем на дребно. КРС счита, че за целите на пазара на дребно, наличието на ефективна регулация на едро е достатъчно за да намали високите входни бариери, които се изразяват в наличието на инфраструктура, която е трудна за дублиране (исторически развитата медна инфраструктура на БТК).

Мнението на КРС по отношение на връзката между пазарите на едро и дребно се различава от това на историческото предприятие. Според КРС, търсенето на пазара на линии под наем на едро се различава от търсенето на пазара на линии под наем на дребно. Така например, предприятие, което закупува линия под наем на едро може да използва за предоставяне на линия под наем на дребно, но и може да я използва и в собствената си мрежа за да предоставя други услуги на дребно. В този смисъл не може да се счита, че търсенето на едро произтича единствено от търсенето на дребно. В допълнение, видно от информацията, предоставена в проекта на анализ, пазарът на линии под наем на едро и пазарът на линии под наем на дребно не са идентични от гледна точка на динамиката на развитие и структурата.

В този смисъл КРС не приема и заключенията, направени от БТК, които се основават единствено върху търсенето на пазара на дребно, като доказателство за наличието на конкурентни условия и на пазара на едро.

По отношение на допълнителния аргумент на БТК за липса на структурни бариери за навлизане на пазара, поради добре развити оптични опорни мрежи на алтернативните предприятия с точки на присъствие в 27-те областни центрове КРС обръща внимание, че на разглеждания подпазар на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана е традиционната мрежа за достъп с национално покритие. Наличието на алтернатива на изградената опорна мрежа на предприятието е отчетена при прилагането на теста на трите критерия на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, където заключението е, че на разглеждания пазар не са налице високи и трайни бариери за навлизане на пазара.

КРС счита становището на БТК, за липса на конкурентно предимство на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, поради наложеното с Решение № 246 от 22.02.2011 г. задължение за достъп до пасивна инфраструктура, за неоснователно, поради следните обстоятелства:

- в становището си предприятието цитира извадка от текст, поместен в частта от анализа на взаимозаменяемостта между линиите под наем на дребно с различни скорости от гледна точка на предлагането. Следва да се отбележи, че в този раздел КРС изследва необходимостта от включването на линии под наем на дребно с различни скорости в един пазар, като цитираният текст касае предоставянето на линии под наем със скорости по-високи от 10 Mbit/s чрез изграждането на влакнесто-оптични мрежи за достъп. В този смисъл заключенията на КРС са, че с Решение 246/22.02.2011 г. на алтернативните предприятия е осигурена възможност за достъп до пасивната инфраструктура на историческото предприятие, което подпомага изграждането на собствени влакнесто-оптични мрежи за достъп. В тази връзка, КРС не приема аргумента на БТК за основателен, тъй като предприятието прави изводи за подпазар, включващ линии със скорости до и включително 8 Mbit/s;
- наличието на бариери за навлизане на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s е разгледано подробно в т. 4.2. на Раздел VI, където регулаторът е направил заключението, че *„предвид обстоятелството, че предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s се реализира в „последната миля” на мрежата за достъп основно посредством оптични технологии, които не изискват дублирането или използването на съществуващата традиционна абонатна мрежа на БТК, както историческото предприятие, така и неговите конкуренти са изправени пред еднакви бариери за навлизане и разширяване на разглеждания подпазар”*;
- наличието на предпоставки за възпрепятстване на ефективната конкуренция, включително наличието на бариери за навлизане на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, както и възможностите за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари са подробно разгледани в т. 5 от раздел VI на проекта на анализ.

По отношение на изследването на втория критерий, КРС не приема становището на БТК, че до регулаторна намеса може да се стигне, само ако са налице реални конкурентни проблеми при предоставянето на алтернативни линии под наем. В раздел VI подробно са обосновани, както определянето на два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро (със скорости до и включително 8 Mbit/s, и със скорости над 8 Mbit/s), поради наличието на различия в условията на конкуренцията, установени при изследване на взаимозаменяемостта на търсенето и предлагането, така

и определянето на БТК за предприятие със значително въздействие на подпазара на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Следва да се подчертае, че в Раздел VII са разгледани потенциалните конкурентни проблеми, които биха възникнали при липса на регулаторна намеса и въз основа на които са определени специфичните задължения на разглеждания подпазар.

Д. По отношение на дефинираните конкурентни проблеми и предложените специфични задължения на съответния пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s

1. Относно установените на пазара конкурентни проблеми:

БТК изразява становище, че предложените специфични задължения следва да бъдат съществено изменени поради следните причини:

1. Според предприятието предложените мерки са непропорционални на установените конкурентни проблеми. Видно от становището, БТК счита, че извършеният от страна на КРС анализ на конкурентните проблеми доказва липсата на основания за регулаторна намеса.

Предприятието изтъква, че изводът на КРС „липса на възможност на алтернативните предприятия да ползват терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s може да се отрази негативно на предоставянето на услуги на дребно” е в пряко противоречие с изводите от анализа на съответния пазар на дребно. Според предприятието, факта, че над 82% от предоставените линии на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s са традиционни, както и че е установен съществен спад в търсенето на традиционни линии под наем на едро, е достатъчен за предотвратяване на възможно негативно въздействие върху конкуренцията от страна на БТК.

В допълнение към гореизложеното, предвид установената пазарна ситуация, „която показва реална конкуренция на пазарите на дребно” предприятието счита, че в анализа на потенциалните конкурентни проблеми не са налице мотиви за налагане на предвидените специфични задължения, като по-конкретно БТК акцентира върху следното:

- изводите по отношение „на наличие на възможности за крос-субсидиране са теоретични, без да е посочено конкретно пазарно поведение.”;*
- изводите относно потенциалната възможност от прехвърляне на неценови предимства на вертикално свързани пазари са необосновани – предприятието изтъква, че развитието на съответните пазари на дребно показва, че БТК няма възможност да оказва негативно въздействие върху конкурентите, тъй като предвид интереса на потребителите към алтернативни линии под наем „дружеството е поставено на една позиция заедно със своите конкуренти, предвид началния етап на развитие на оптичната си мрежа”. Според дружеството, при изследване на потенциалните конкурентни проблеми, които служат за определяне обхвата на специфичните задължения, следва да бъде отчетена и липсата на спорове по отношение на услугите, предмет на разглеждания пазар;*
- според БТК, изводите относно липсата на възможност на алтернативните предприятия да предложат услуги с качество, сходно на предлаганото от БТК, противоречат на обективните изводи, направени в пазарния анализ. Според дружеството, пречки за навлизане на пазара са налице в случая, когато при наличие на изградена мрежа, чрез която се предоставят линии под наем със скорост до 8 Mbit/s са необходими инвестиции с цел предлагане на линии с по-високи скорости. Предприятието акцентира върху изводите, направени в пазарния анализ, че за тези*

предприятия няма пречка да отговорят на потребителското търсене, а ограниченото присъствие на алтернативни предприятия в определени населени места е поради липсата на потребителско търсене, а не поради наличието на структурни бариери за навлизане на пазара.

Становище на КРС

В съответствие с Общата позиция⁹ на Групата на европейските регулатори (ГЕР)¹⁰ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения, КРС изследва наличието на потенциални конкурентни проблеми, чието възникване би било възможно при липса на регулаторна намеса. Както е посочено в раздел VI от документа, подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s се характеризира с наличие на бариери, свързани с контрол върху собствената инфраструктура на предприятието със значително въздействие върху този подпазар, която не може лесно да бъде дублирана. До този момент съществува регулаторна намеса и БТК е задължено да предоставя достъп до линиите от минималния пакет навсякъде, където има изградена инфраструктура. В Раздел III т. 3.1. от настоящия документ е посочено, че: „БТК предоставя алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол, чрез мрежата си с пакетна комутация, включително чрез изградените MAN мрежи. Такива мрежи са изградени в над 140 населени места¹¹, като за услугата MAN City, например, се предлагат капацитет и скорости от 64 kbit/s до 2 Mbit/s, 10/100 Mbit/s и 1 Gbit/s. Услугата MAN Intercity¹², като Ethernet-базирана връзка между помещения на крайни потребители в над 70 населени места на територията на страната, се предоставя само чрез оптична среда и осигурява високоскоростен капацитет за пренос (от 2 Mbit/s до 1 Gbit/s).” Следователно предприятието има възможност да предоставя (традиционни или алтернативни) линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s без необходимост от съществени инвестиции и свързания с тях риск. Независимо от факта, че има изместване на търсенето към линии с по-високи скорости, все още съществува стабилно търсене на линии със скорости от 2 Mbit/s и значително нараства търсенето на линии над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, което оправдава регулаторна намеса за осигуряване на достъп на регулирани цени.

Доколкото конкурентните проблеми се разглеждат като потенциално възможни, КРС не следва да привежда доказателства за наличието им, а да предотврати евентуалната им поява, която би довела до липсата на възможност за ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, която от своя страна може да се отрази негативно на предоставянето на електронни съобщителни услуги на дребно, като се препятства възможността на предприятията да предлагат пълния набор от услуги на своите потребители, тъй като липсва алтернативна инфраструктура, посредством която може да се осъществи достъп до тези потребители.

Въз основа на тези изводи комисията счита, че са налице основания за регулаторна намеса.

КРС не приема твърдението на БТК относно пречките за навлизане на пазара с цел предлагане на линии със скорости над 8 Mbit/s. Комисията е отчела, че „БТК и

⁹ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения (ERG (06) 33 Revised ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the ECNS regulatory framework („Remedies” document), Final Version – стр. 25

¹⁰ Понастоящем Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (Body of European regulators for electronic communication – BEREC)

¹¹ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/ip_vpn_virtualna_chastna_mrezha_

¹² http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/man_intercity

алтернативните предприятия са в относително равностойна конкурентна позиция по отношение на структурните бариери за навлизане и разширяване на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.”. По отношение на коментара на БТК за ограниченото присъствие на алтернативни предприятия следва да се отбележи, че представените от КРС изводи са неправилно интерпретирани.

2. По отношение на конкретно наложените специфични задължения:

2.1. По отношение на ценовите задължения

2.1.1. БТК счита, че при определяне на специфичните задължения, КРС се е отклонила от принципа, заложен в чл. 157 от ЗЕС, съгласно който наложените задължения следва да са пропорционални на установената неефективна конкуренция и на целения резултат, като изтъква следните аргументи.

Предприятието посочва, че наложените ценови ограничения са необосновано разширени спрямо дефиницията на разглеждания съответен пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s.

БТК насочва към т. II от проекта на решение, съгласно която съответният продуктов пазар включва всички линии, при които:

„1. една от крайните точки е разположена в рамките на някой от 27-те административни областни центрове, а другата точка е разположена в населено място, което се намира в рамките на административната област, обслужвана от този център;

2. и двете крайни точки са разположени в рамките на областен център или друго населено място (селищни линии под наем);

3. и двете крайни точки са разположени в различни населени места, намиращи се в една и съща административна област.”,

докато в предложените специфични ценови задължения е предвидена регулация и на линия, при която двете крайни точки се намират извън административните центрове и са в различни административни области. В тази връзка дружеството счита, че предложените ценови мерки при предлагане на линия под наем, при която двете крайни точки се намират извън административните центрове и са в различни административни области, следва да отпаднат от окончателното решение на комисията.

Предприятието счита, че предложената мярка е и „неясна и необоснована” и следва да отпадне, тъй като КРС не е изложила мотиви за определяне на цена на терминираща линия под наем като половината от стандартната приложима цена, както и основания за въвеждане на допълнителна отстъпка върху вече определената цена за терминираща линия под наем.

В допълнение, БТК изтъква, че по отношение на критерия за разстояние при определяне на крайната цена на терминираща линия под наем „не става ясно на какъв принцип са обвързани зоните, прилагани от БТК, с границата на съответната административна област”. Неяснотата по отношение на този критерий произтича от факта, че за целите на ценовата регулация са разгледани ценовите равнища от първа до трета зона (съобразно дефинираните от БТК зони), а в дефинирането на критерия се отчита разстоянието до границата на административната област.

БТК счита, че от окончателните мерки следва да отпаднат всички изисквания, свързани с предварително внасяне на цени на дребно, поради следните причини:

- с предложеното решение необосновано се налагат задължения за внасяне за сведение на регулатора в срок от два месеца преди влизането им в сила на промени в цените на линиите под наем на дребно със скорости до и включително 8 Mbit/s, както и за

предоставяне на пълна информация за планираните изменения в условията на предоставянето на услугите на дребно най-малко два месеца преди започване на търговското предлагане на услугите на дребно, заедно с документите за тяхното ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на едро. Предприятието счита, че предложеното задължение е в пряко противоречие с императивната разпоредба на закона, тъй като съгласно чл. 216, ал. 4 от ЗЕС, предприятията са задължени да внасят цени на дребно за сведение в КРС три дни преди влизането им в сила. БТК разглежда правомощията на КРС, които според дружеството са ограничени до налагане на специфични задължения само и единствено по отношение на услугите, част от разглеждания продуктов пазар, като в анализа КРС дефинира ценови ограничения по отношение регулираната услуга на едро. Дружеството изтъква, че при наличие на евентуално нарушаване на тези задължения законът е определил възможностите за намеса от страна на комисията, както чрез провеждане на процедури за решаване на спорове, така и чрез налагане на санкции в съществен размер;

- в допълнение е изтъкнато, че аргументите на комисията за налагане на мярката са необосновани, поради факта, че предварителната намеса на регулатора следва да се прилага по отношение предлагането на регулирани услуги (в случая, определяне на ценови таван за регулираната цена на едро), а не да се изразява в предварителни действия преди влизането в сила на съответна ценова оферта, тогава когато се цели контрол по изпълнението на наложените мерки. Според предприятието „Контролът по изпълнение на вече наложените специфични задължения винаги е последващ. Противното тълкуване би обезсмислило наличието на санкционна разпоредба при неизпълнение на наложено специфично задължение. Провеждането на административно-наказателна процедура винаги следва момента на вече извършеното нарушение.”

Становище на КРС

КРС приема, че е налице несъответствие между дефиницията на разглеждания съответен подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s и предложените от регулатора ценови ограничения. В тази връзка КРС предлага изменение на ценовата мярка, която е отразена на систематичното място в документа.

По отношение на изискванията, свързани с предварително внасяне на цени на дребно, КРС е на мнение, че предоставянето на данни и информация като доказателство за изпълнение на наложеното задължение (ценови праг/retail minus) не е задължение по отношение на пазар на дребно или регулация на цените на дребно за предоставяне на линии под наем. Въз основа на правомощията си по чл. 217, ал. 1 от ЗЕС КРС може да регулира цени на електронни съобщителни услуги, когато с решение, прието по реда на този закон, е наложено задължение за предприятие със значително въздействие на съответен пазар за ценови ограничения и/или разходоориентираност. Като отчита посоченото и във връзка с разпоредбата на чл. 219, ал. 1 от ЗЕС, КРС е на мнение, че начинът на доказване на изпълнение на наложеното на БТК задължение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е като се представят доказателства за начина на формиране на цените, а именно документи¹³ за цените на дребно, въз основа на които се формират цените на едро.

¹³ Чл. 219. (1) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2011 г., в сила от 29.12.2011 г.) Предприятията по чл. 217, ал. 1, представят цените на регулираните електронни съобщителни услуги в комисията един месец преди публикуването им заедно с документите за тяхното ценообразуване.

2.1.2. Според Мобилтел, комисията е наложила ценови ограничения като е определила ценови праг, който е различен за терминиращи сегменти на линии под наем със скорост 2, 4 и 8 Mbit/s, като интерпретира задължението като „налагане на различни ценови задължения на един и същ продуктов пазар”. Предприятието счита, че ако волята на комисията е да се наложат ценови ограничения, които са различни за различните скорости на линии под наем, то следва КРС да обособи и продуктивния пазар по съответен начин. Съответно, след обособяването на отделни продуктови пазари на терминиращи сегменти на линии под наем до и включително 2 Mbit/s, от 2 Mbit/s до и включително 4 Mbit/s и от 4 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, при налагане на ценовите ограничения е необходимо да се посочи, че те се налагат на съответните подпазари. Предприятието счита, че това прецизиране е необходимо, тъй като не е налице яснота по отношение на начина на определяне на цените на терминиращ сегмент на линия под наем със скорост по-ниска от 2 Mbit/s, със скорост между 2 - 4 Mbit/s и със скорост между 4-8 Mbit/s.

В допълнение, дружеството счита, че методът за определяне на ценови праг чрез използване на марж, изчислен въз основа на разходите, присъщи за предоставяне на съответните услуги на дребно, като се отчита и обичайната норма на печалба, по данни за цените на дребно на линии под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s за съответните скорости и разстояния е недостатъчно аргументиран, като изтъква следните аргументи:

- липсва яснота по отношение на това, кои разходи на дребно на БТК са взети предвид и какъв е размерът на тези разходи, за да бъде изчислен марж в размер на 18%, тъй като в цените на дребно на линии под наем могат да бъдат включени отстъпки или да бъдат предоставяни обвързано с други услуги на крайни клиенти, като по този начин пакетната цена е различна от тази, когато услугата е самостоятелна;

- предприятието коментира, че при определяне на маржа са взети предвид единствено разходите за предоставяне на традиционни линии под наем, като не са отчетени разходите по предоставяне на алтернативни линии под наем на БТК, които не са били регулирани до момента. Поради факта, че комисията включва в продуктивния обхват на съответния пазар традиционни и алтернативни линии под наем на едро, поради наличието на взаимозаменяемост, дружеството счита, че при определяне на маржа, следва да бъдат отчетени и разходите и цените на дребно на предоставяне не само на традиционни, но и на алтернативни линии под наем, обръщайки внимание и на обстоятелството, че „средната цена на която се предлагат Ethernet линиите под наем е значително по-ниска от цената, по която се предлагат традиционните линии под наем и би следвало това да бъде отразено при определяне на ценовия праг”;

- Мобилтел подчертава, че при определянето на ценовите ограничения се прилагат и съотношения, които са определени въз основа на средните стойности на месечните приходи за предлаганите от различните предприятия линии под наем със съответстващите им скорости, като средните стойности на месечните приходи за линии под наем със скорост 2 Mbit/s са приети за единица, като обръща внимание, че подобен подход е необоснован, предвид факта, че „комисията отчита единствено разходите на БТК за предоставяне на традиционни линии под наем, но същевременно взема предвид приходите на всички предприятия за линии под наем, т.е. и приходите от алтернативните линии под наем.” В тази връзка предприятието предлага в случай че е налице желание да се отчетат различните специфики и разходи на традиционните и алтернативните линии, може да се въведе ценови праг, който да е диференциран за различните видове линии под наем;

- предприятието счита, че не е отчетена връзката между цените на линии под наем, в случаите, когато се използват за целите на взаимното свързване и в случаите, когато се използват самостоятелно, като предлага да се използва именно цената за линия под наем при взаимно свързване като база за определяне на цената на едро на традиционните линии под наем и спрямо тази цена да бъде приложен определен марж.

Становище на КРС

Определянето на продуктивния обхват на пазара, за целите на ex-ante регулирането, се обуславя основно от изводите, направени при изследването на взаимозаменяемостта при търсенето и взаимозаменяемостта при предлагането.

Изследвайки взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането с цел определяне на продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, КРС стига до извода, че традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро са взаимозаменяеми от технологична гледна точка както по отношение на търсенето, така и по отношение на предлагането. В зависимост от различните скорости на линиите под наем КРС доказва, че е налице верижна взаимозаменяемост между терминиращите сегменти на линиите под наем на едро от гледна точка на търсенето. В анализа на взаимозаменяемостта при предлагането обаче не се наблюдава взаимозаменяемост поради различие в конкурентните условия при предоставянето на терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и такива със скорост над 8 Mbit/s.

В проекта на пазарен анализ ясно и конкретно са посочени аргументите, които очертават границата между двата продуктови подпазара на терминиращи сегменти от линии под наем на едро. Допълнителното обособяване на подпазари на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост до и включително 2 Mbit/s; от 2 Mbit/s до и включително 4 Mbit/s и от 4 Mbit до и включително 8 Mbit/s не се налага поради липса на основателни аргументи в тази посока, още повече, че в проекта на анализ е доказана взаимозаменяемостта както по отношение на технологията, така и по отношение на скоростта на пренос при терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Освен това, дефинирането на така очертаните от Мобилтел продуктови подпазари няма да промени изводите от пазарния анализ.

КРС е на мнение, че към обхвата на съответен пазар могат да принадлежат различни електронни съобщителни услуги, чието продуктово обединяване се обуславя от възможността на потребителите при промяна на определени пазарни условия да ги заменят с други измежду тези услуги. Аналогично, предприятията доставчици да започнат предоставянето на различни от досега предлаганите електронни съобщителни услуги/мрежи избирайки измежду тези, за които няма да се налагат значителни допълнителни инвестиции и време. Взаимозаменяемостта не предполага изрично еднакви характеристики на услугата. Често е достатъчно услугите да имат сходни характеристики, които оправдават включването им в рамките на един продуктов пазар. Това не означава, че предвидените специфични задължения следва да се разделят, прецизирайки елементите на всяка една услуга, попадаща в обхвата на продуктивния пазар. Специфичните задължения по-скоро следва да са обективни и пропорционални на установените конкурентни проблеми. В проекта на анализ определянето на съотношения при ценовите задължения на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е

направено, за да се гарантира практическото приложение на така предложените ценови ограничения и не цели продуктовото разграничаване на услугите по скорост. Във връзка с горепосоченото КРС счита, че не следва да приеме предложението на Мобилтел за подобно разграничаване на продуктови пазари.

Мобилтел неоснователно интерпретира съотношенията, изведени от КРС за скоростите от 4 Mbit/s и 8 Mbit/s, като различен ценови праг. Доколкото на този етап историческото предприятие не е предлагало на пазара на дребно традиционни линии под наем със скорости на пренос над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s и съществува възможността такива линии да не бъдат предлагани и в бъдеще, КРС е извела съотношението между средните месечни приходи от традиционни линии под наем, предлагани от алтернативни предприятия за съответните скорости.

Що се отнася до липсата на яснота по отношение на начина на определяне на цените на терминиращ сегмент на линия под наем със скорост по-ниска от 2 Mbit/s, със скорост между 2 - 4 Mbit/s и със скорост между 4-8 Mbit/s КРС счита, че доколкото определеният марж се прилага за всички скорости, БТК следва да определи цени в съответствие с наложеното задължение за скоростите, които са в разглеждания диапазон. Регулаторът, от своя страна, следва да оцени дали има съответствие между така наложеното задължение и определените от задълженото предприятие цени.

КРС счита за неоснователно и твърдението на „Мобилтел“ ЕАД за недостатъчно аргументирано определяне на маржа от 18%. За определянето на маржа са използвани данни за разходите на БТК за регулирани услуги, което значи че са използвани осреднените стойности на разходите, присъщи на услугите на дребно в обхвата на минималния пакет от линии под наем, като е направена експертна оценка за тяхното развитие. Данните за разходите на БТК са търговска тайна, поради което КРС е на мнение, че представения начин за определяне на маржа дава яснота относно изходните данни и изчисленията при формиране на стойността от 18%.

Следва да се отбележи, че КРС не разполага с разходите за предоставяне на алтернативни линии под наем, доколкото това са сравнително нови услуги, видно от данните в анализа. В тази връзка, избраното ценово ограничение не е обвързано с разходите за предоставяне на услугата линии под наем. Предвид факта, че маржът се прилага върху цената на дребно, то при различни цени на дребно за съответните линии ще се формират и различни цени на едро.

Задълженията, свързани с ценовото регулиране на линии за взаимно свързване, предоставяни от БТК, се уреждат във връзка с анализа на пазарите на едро на генериране и терминиране от/в определено местоположение на обществени телефонни мрежи, в съответствие с определянето на БТК за предприятие със значително въздействие върху тези пазари и констатираните конкурентни проблеми. Предвид изключителната важност на предоставянето на достъп с оглед реализиране на взаимно свързване, ценовите ограничения по отношение на тези линии могат да се различават от тези, определени на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Във връзка с гореизложеното, КРС не приема забележката на Мобилтел.

2.1.3. Мобилтел предлага текстът на т. 4 от проекта на решението да бъде допълнен със задълженията, посочени в пазарния анализ¹⁴, както следва:

„4. Ценови ограничения

4.1. Налага ценови ограничения на „Българска телекомуникационна компания“ АД при предоставяне на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със

¹⁴ т. 5.2.4. от Раздел VIII

скорости до и включително 8 Mbit/s“, посочени в приложението към настоящото решение.

4.2. „Българска телекомуникационна компания“ АД предоставя за сведение на Комисията за регулиране на съобщенията промените в ценовите условия на линиите под наем на дребно със скорости до и включително 8 Mbit/s в срок от два месеца преди влизането им в сила.

4.3. „Българска телекомуникационна компания“ АД предоставя за сведение на Комисията за регулиране на съобщенията пълната информация за планираните изменения в условията за предоставяне на услугите на дребно най-малко два месеца преди започване на търговското предлагане на услугите на дребно, заедно с документите за тяхното ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на едро.”

Становище на КРС

КРС не приема предложението за изменение на задължението.

КРС е на мнение, че начинът на доказване на изпълнение на наложеното на БТК задължение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е като се представят доказателства за начина на определяне на цените, а именно документи за цените на дребно, въз основа на които се формират цените на едро. В тази връзка са посочени процедурите за доказване на формиране на цените на едро (1) при съответно изменение на цените на дребно и (2) при съответно изменение на цените на едро. За да се гарантира изпълнението на предложеното ценово ограничение КРС следва да разполага с цените на едро и дребно (независимо коя от двете цени се променя) за определена линия под наем, за да се изчисли маржа между двете цени.

Основното тяло на решението и приложението към него са един цялостен административен акт. Приложението е неразделна част от решението и конкретизира начина на приложение на ценовите ограничения. Поради тази причина не е необходимо задълженията да се разписват изрично в основното тяло на решението, когато има изрична препратка към приложението на решението.

В т. V.4. от основното тяло на решението е изрично посочено, че КРС налага ценови ограничения, съобразно изложеното в приложението, което включва и конкретния механизъм за образуване на ценовите ограничения. Посочените изисквания в приложението за представяне на цените на дребно от страна на БТК са част от начина на приложението на ценовите ограничения.

2.2. По отношение на задължението за достъп

БТК счита, че не са налице основания да му бъде наложено задължение за достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s“, независимо от използваната технология за предоставяне на наетия или резервиран капацитет.

БТК счита, освен това, че задължението за достъп е необосновано, тъй като степента на детайлизацията му не отговаря на преследваната от КРС цел при налагането му, а именно да се даде възможност на алтернативните предприятия да предоставят еквивалентни услуги на тези, предлагани от БТК. Предвид последното, БТК предлага от проекта на решение да отпаднат условията по точки V.1.2.1., V.1.2.3., V.1.2.4., V.1.2.5 и V.1.2.6.

В допълнение, БТК предлага от т. V.1.2.2 от проекта на решение да отпаднат думите „и/или за получаване на услуга, регламентирана във вече сключени договори”.

- **по отношение на липсата на основания да му бъде наложено задължение за достъп, БТК излага следните аргументи:**

Според БТК, предвид дефиницията на „линия под наем“ ползването на услугата не се осъществява чрез мрежови елементи и съоръжения на предприятието, предоставящо услугата, а се предоставя в две крайни точки, чрез съответен стандартизиран интерфейс. БТК цитира дефиницията за „интерфейс“ по т. 23 от ДР на ЗЕС, в съответствие с която: „„Интерфейс“ е електрическа, електронна, електромагнитна или оптична система, включваща или не софтуер, която дава възможност за взаимна свързаност или обмен на сигнали между съоръжения, свързани чрез него, при спазване на съответните технически спецификации.“. Предвид изложеното, БТК счита, че наложеното задължение за достъп разширява неправомерно обхвата на услугата, като дава възможност на потребителите да имат достъп до неясни мрежови елементи, нямащи отношение към крайните точки или интерфейса за свързване. По тази причина, БТК е на мнение, че задължението за достъп следва да отпадне от целия анализ и от проекта на решение.

- **по отношение на предложението за отпадане на т. V.1.2.1, т. V.1.2.3, т. V.1.2.4, т. V.1.2.5. и т. V.1.2.6 от проекта на решение, БТК излага следните аргументи:**

Според БТК, аргументът на КРС, че с това задължение се цели да се даде възможност на алтернативните предприятия да предоставят еквивалентни услуги на тези, предлагани от БТК, не може да обоснове налагане на задължения за достъп със степен на детайлизация на задължението, както е предложено в проекта на решение.

БТК изтъква, че според настоящия документ интерес към ползване на линии под наем на дребно имат корпоративни клиенти или администрации, чиято дейност е концентрирана в областните центрове на страната, и в тази връзка изградената от предприятието инфраструктура не му дава предимство на пазара на дребно.

БТК счита за некоректен и аргумента на КРС, че наложеното задължение за достъп ще гарантира развитие на икономически ефективна конкуренция по отношение на изграждането на мрежи за достъп, базирани на влакнесто-оптична среда. В този смисъл, предприятието посочва възприетата от КРС позиция, че разглежданият пазар подлежи на ex ante регулиране поради наличие на структурни бариери, свързани с притежаваната от БТК традиционна абонатна мрежа с национално покритие, базирана на усукани метални двойки. В тази връзка, БТК счита за неоснователни мотивите на КРС за налагане на задължение за достъп в предложения обем, тъй като осигуреният достъп до мрежата не може да има за предмет осигуряване на възможност на алтернативните предприятия да развиват оптични мрежи.

Според БТК, пропорционалната мярка на разглеждания пазар следва да се ограничи до запазване на предоставения достъп, без да се въвеждат допълнителни изисквания във връзка с правилата по определяне на срокове и условия за предоставяне на услугите. Според дружеството не са налице основания за въвеждане на рестриктивни мерки в процедурите по предоставяне на достъп, предвид липсата на спорове между предприятията, включително и по отношение на услугите извън минималния пакет, които се предоставят на търговска основа. Според БТК, промяната в установените процедури по предоставяне на услугата ще окаже влияние върху вътрешните процеси в дружеството, поради което не следва да се допуска въвеждане на по-рестриктивни мерки при осигуряване на достъп, спрямо процедурите, приложими към настоящия момент. Предвид изложеното, БТК счита, че от проекта на решение следва да отпадат условията по точки V.1.2.1., т. V.1.2.3., т. V.1.2.4., т. V.1.2.5 и т. V.1.2.6.

- **по отношение на предложението за отпадане на думите „и/или за получаване на услуга, регламентирана във вече сключени договори” от V.1.2.2 от проекта на решение, БТК излага следните аргументи:**

Според БТК, в т. V.1.2.2 от проекта на решение е регламентирано задължението на предприятието да предоставя услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост до и включително 8 Mbit/s. По този начин изчерпателно са изброени услугите, предмет на разглеждания продуктов пазар. В тази връзка въвеждането на други услуги, различни от определените в продуктовия пазар, е необосновано.

Становище на КРС

- **по отношение на липсата на основания да му бъде наложено задължение за достъп:**

КРС счита, че предоставяне на линия под наем чрез осигуряване единствено на достъп до два интерфейса в крайните точки на мрежата е невъзможно, особено по отношение на предоставянето на резервиран капацитет в оптични мрежи. Свързването на двете крайни точки на линията под наем изисква използване на мрежови елементи и устройства между тези две точки, така че между тях да се гарантира прозрачен симетричен капацитет на пренасяне, без комутация по заявка. Това, обаче, не означава, че не се използват и комутационните функции на мрежовите съоръжения, необходими за осигуряване на наетия/резервиран капацитет във всеки момент на предоставянето на линията под наем. Именно използването на тези мрежови съоръжения за осъществяване на свързване между две крайни точки в мрежата с оглед реализиране на услугата, независимо че те не са упоменати изрично, са в същността на задължението за достъп. КРС изтъква, че предложеното задължение за достъп на БТК напълно съответства на дефиницията за достъп по § 1, т. 8 от ДР на ЗЕС, в който е включено, например, и предоставянето на „достъп до виртуални мрежови услуги”. Както е изтъкнато в настоящия документ, част от тях – VLAN например, се използват с оглед предоставяне на резервиран капацитет „точка – точка” при използване на Ethernet.

- **по отношение на предложението за отпадане на т. V.1.2.1, т. V.1.2.3, т. V.1.2.4, т. V.1.2.5. и т. V.1.2.6 от проекта на решение:**

Посочените от БТК клаузи от проекта на решение касаят предоставяне на възможност на заинтересованите предприятия да ползват терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, при неценови условия (например, качество, достъпност, отстраняване на повреди и др.) и срокове, които кореспондират с условията за предоставяне на услугите на дребно от страна на задълженото предприятие. От тази гледна точка, комисията счита, че следва да бъдат определени ясни и прозрачни правила за посочените неценови условия на пазара на едро, които да се определят на основата на условията на предлагане на линии под наем на дребно от страна на БТК. Именно по тази причина, в т. V.1.2.3 и в т. V.1.2.5 от проекта на решение е предвидено определяне на срока за предоставяне и на срока за отстраняване на възникнали повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s на основата на постигнатите от БТК срокове при предоставянето на аналогични линии под наем на пазара на дребно. В т. V.1.2.4 от проекта на решение са предвидени срокове за предоставяне, които задълженото предприятие следва да спазва в преходния 6-месечен период до определяне на сроковете по т. V.1.2.3, базирани на реалното предлагане на услугите на пазара на дребно. Както е посочено в т. 5.2.1 от раздел VIII на настоящия документ, при определяне на сроковете по т. V.1.2.4. комисията се е ръководила от Препоръката на ЕК

от 21.01.2005 г. относно предоставянето на линии под наем в ЕС (част I – Основни условия за доставка на линии под наем на едро). КРС счита, че намаляването на тези срокове с 3 дни е напълно достатъчно, така че заявителят на терминиращия сегмент да успее да предостави чрез него линии под наем или други електронни съобщителни услуги на пазара на дребно. В т. V.1.2.6 от проекта на решение е предвидено задължение на БТК за предоставяне на информация с достатъчна подробност, така че КРС да може да осъществи контрол относно изпълнението на наложените задължения на предприятието. Предвид изложеното, КРС потвърждава становището си, че предвидените задължения по посочените от БТК клаузи от проекта на решение реално ще осигурят на алтернативните предприятия възможност за предоставяне на еквивалентни на БТК услуги от гледна точка на качество и срок на предоставяне.

КРС поддържа становището си, че предвидените задължения за достъп са пропорционални на констатираните конкурентни проблеми и ще гарантират конкуренцията на свързания пазар на дребно, както и икономически ефективна конкуренция по отношение на инфраструктурата и, по-специално, по отношение на изграждането на мрежи за достъп, включително LAN/MAN мрежи, базирани на влакнесто-оптична среда. При вземане предвид на изискванията на чл. 175, т. 4 от ЗЕС, КРС се е съобразила с отбелязаното в съображение 54 от преамбюла на Директива 2009/140/ЕО по отношение на ефективното равнище на конкуренция по отношение на инфраструктурата: *„Най-добрият начин за поощряване на конкуренцията е посредством икономически ефективно равнище на инвестиции в нова и съществуваща инфраструктура, допълвано от регулиране, когато е необходимо, за постигане на ефективна конкуренция в услугите на дребно. Ефективното равнище на конкуренция по отношение на инфраструктурата представлява степента на дублиране на инфраструктура, при която обективно може да се очаква, че инвеститорите могат да получат справедлива възвръщаемост, основана върху разумни очаквания относно развитието на пазарните дялове.”*¹⁵ В тази връзка, комисията отбелязва, че при определяне на справедливо ниво на възвръщаемост на ангажирания капитал (необходимите инвестиции), следва да бъде отчетен и свързаният с тези инвестиции риск. Както е изтъкнато в настоящия документ (т. 5.2.1 от раздел VIII), при определяне на задълженията за достъп КРС се е съобразила с липсата на инвестиционен риск за БТК по отношение на експлоатирането на исторически изградената му мрежа за достъп, базирана на усукана метална двойка. Независимо, че предприятието е насочило инвестициите си към изграждане на оптична инфраструктура, доближаваща се до крайния потребител (FTTC/FTTB), БТК използва мрежа за достъп с национално покритие, базирана на усукана метална двойка, която представлява висока структурна бариера за навлизане на пазара и му осигурява конкурентни предимства предвид необходимият значителен обем инвестиции и свързаният с тях риск, както и продължителен период от време за нейното дублиране. КРС се е съобразила и с факта, че по отношение на изграждането на влакнесто-оптични мрежи за достъп (включително LAN/MAN мрежи) БТК и конкурентите му на пазара на дребно са изправени пред сходни предизвикателства от гледна точка на необходимите инвестиции и инвестиционен риск. Но, БТК е водещо предприятие на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Това обстоятелство е предпоставка за обективни очаквания за получаване на справедлива

¹⁵ „(54) Competition can best be fostered through an economically efficient level of investment in new and existing infrastructure, complemented by regulation, wherever necessary, to achieve effective competition in retail services. An efficient level of infrastructure-based competition is the extent of infrastructure duplication at which investors can reasonably be expected to make a fair return based on reasonable expectations about the evolution of market shares”.

възвръщаемост на инвестициите и, респективно, за поемане от БТК на по-малък инвестиционен риск в сравнение с конкурентите му по отношение на изграждането на влакнесто-оптични мрежи за достъп. Предвид това, както самото БТК изтъква, инвестициите на конкурентите му на разглежданите пазари са свързани с пазарното търсене от страна на корпоративни клиенти или администрации, което е концентрирано в големите центрове на страната. При това, както е изтъкнато на редица места в настоящия документ, мрежите за достъп на алтернативните предприятия и в тези центрове не са достигнали степен на покритие, сходна с тази на традиционната мрежа на БТК, базирана на усукана метална двойка. Така, в останалите населени места, както и в някои от областните административни центрове, предприятието продължава да се ползва с конкурентни предимства пред алтернативните предприятия. Предвид изложеното, КРС не счита, че на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s ще се установи друго предприятие, което да успее да изгради абонатна мрежа, дублираща покритието на тази на БТК, във времеви хоризонт, обхванат в настоящия анализ. От тази гледна точка, комисията счита, че осигуряването на алтернативните предприятия на достъп до мрежата на БТК с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е необходимо условие както за стимулиране на конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно, така и на икономически ефективна конкуренция по отношение на изграждането на влакнесто-оптична инфраструктура, основана върху обективни очаквания за възвръщаемост на инвестициите предвид развитието на пазарните дялове на участниците на пазара.

Комисията поддържа становището си, изложено в настоящия документ, че предвиденото специфично задължение за достъп е пропорционална мярка на констатираното състояние и конкурентни проблеми на изследвания пазар, както и на целения резултат – стимулиране на изграждането на устойчива конкуренция на пазара на дребно в ползва на крайните потребители. КРС не може да се съгласи с твърдението на БТК, че въвеждането на неценови условия и срокове за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, които са обвързани с предлагането на аналогични услуги на пазара на дребно и са насочени към осигуряване на справедливост и своевременност на изпълнението на специфичното задължение за достъп, представляват „рестриктивни мерки в процедурите по предоставяне на достъп”. Комисията отбелязва, че тези условия и срокове не би следвало да дадат отражение върху вътрешните процеси в дружеството, доколкото те са обвързани и се основават на неценовите условия и срокове за предоставяне на линии под наем на дребно, които традиционно се изпълняват от БТК до момента. КРС не може да се съгласи и със становището на БТК, че липсата на спорове между предприятията по отношение на предоставянето на линии под наем е достатъчно основание за отмяна на задължението за достъп или за отпадане на посочените от БТК условия. Комисията счита, че с оглед констатираните потенциални конкурентни проблеми, предприятието има възможност – при липса на регулаторна намеса, да наложи едностранно условия за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, които са в ущърб на конкурентите му и на крайните потребители.

Предвид изложеното по-горе, КРС не приема предложението на БТК от проекта на решение да отпаднат условията по т. V.1.2.1., т. V.1.2.3., т. V.1.2.4., т. V.1.2.5 и т. V.1.2.6.

- **по отношение на предложението за отпадане на думите „и/или за получаване на услуга, регламентирана във вече сключени договори” от т. V.1.2.2. от проекта на решение**

КРС не счита, че посочените думи представляват въвеждане на други услуги, различни от определените в продуктивния пазар терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, което е видно от условията на т. V.1.2.2. на проекта на решение. Те се отнасят до предвиденото задължение на БТК да уведомява писмено и мотивирано предприятия при водене на преговори за сключване на договор и/или за получаване на посочената услуга по вече сключен договор, че не може да сключи договора и/или да предостави достъп в срока и при условията, регламентираните в действащата нормативна уредба и/или в съответствие с предвидените специфични задължения или условия на сключения договор. Това изискване по никакъв начин не разширява предмета на задължението за предоставяне на достъп или на вече сключения договор, а именно услуги, попадащи в обхвата на задължението за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, независимо от използваната технология за предоставяне на наетия или резервиран капацитет. КРС изтъква, че подобни условия са приложими и по отношение на наложени на БТК задължения за достъп, в резултат на определянето на предприятие със значително въздействие върху други пазари на едро (например, т. IX.1.2.2. и X.1.2.2. от Решение № 237/17.03.2009 г. на КРС, както и т. V.A.1.9.2. и т. V.B.1.4.1. и т. VI.1.10.3. от Решение № 246/22.02.2011 г. на КРС). Няма случай тези условия при тяхното прилагане да са били тълкувани както от комисията, така и от БТК, като разширяващи обхвата на специфичните задължения за достъп предвид определения продукт обхват на съответните пазари и услугите, предмет на тези задължения.

Предвид изложеното, КРС не приема предложението на БТК за отпадане на думите „и/или за получаване на услуга, регламентирана във вече сключени договори” от т. V.1.2.2. от проекта на решение.

2.3. По отношение на задължението за прозрачност

2.3.1. БТК счита, че съдържанието на задължението за прозрачност е необосновано от гледна точка на установеното развитие на пазара и отсъствието на спорове между БТК и предприятия във връзка с предоставянето на линии под наем на едро. БТК предлага значително редуциране на съдържанието на задължението за прозрачност, като обемът от информация, която следва да се публикува не следва да надвишава нормативно установеното минимално съдържание, която е необходима при сключване на договор за достъп, съгласно чл. 19, ал. 3 от Наредба № 1.

БТК изтъква, че задължението за прозрачност се налага с цел да се преодолеят потенциални конкурентни проблеми, свързани с прилагане на тактики на забавяне, въвеждане на прекомерни изисквания към предприятия, дискриминиране по отношение качеството на предлаганите услуги. Предприятието сочи установеното от КРС в настоящия документ, че до момента не са възникнали спорове между БТК и предприятия във връзка с предоставяне на линии под наем на едро, включително по отношение на линии със скорости над 2 Mbit/s, които понастоящем са предмет на свободно търговско договаряне.

Според БТК, предложената степен на подробност на информацията, която следва да се публикува, е значително по-висока от съдържанието на действалото до момента типово предложение. БТК счита, че предложената от КРС мярка е необоснована и непропорционална предвид установената липса на спорове между

предприятията, както и ясно изразената тенденция на преминаване към линии с по-висока скорост на пазара на дребно. БТК счита, че така предложените мерки са в отклонение от позицията на ГЕР относно най-добрите практики при налагане на мерки на съответните пазари. Според БТК, посоченият документ, който е цитиран и от КРС, има за цел да подпомогне регулаторите при определяне на най-ефективните мерки, но не може да замести необходимостта от извършване на оценката за пропорционалност на наложените мерки.

Според БТК, значително разширеното съдържание на задължението за прозрачност не постига целения ефект за облекчаване на последното, както и за осигуряване на възможност за гъвкаво поведение на предприятието на пазара на дребно. Освен това, БТК счита, че при липсата на съществени потенциални конкурентни проблеми съдържанието на предвиденото задължение за прозрачност следва да бъде съществено редуцирано, като обемът на изискваната за публикуване информация не следва да надвишава нормативно установеното минимално съдържание на информацията, определена в чл. 19, ал.3 от Наредба № 1.

Становище на КРС

КРС не може да се съгласи със становището на БТК, че задължението за прозрачност е необосновано от гледна точка на установеното развитие на пазара и отсъствието на спорове между БТК и предприятията във връзка с предоставянето на линии под наем на едро. Както КРС е посочила в пазарния анализ (т. 3 от Раздел VIII), БТК има текущи задължения за прозрачност, включително задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение за предоставяне на линии под наем от минималния пакет. Отчитайки липсата на жалби и необходимостта от продължителна процедура на одобрение от страна на регулатора на изготвеното от БТК типово предложение, КРС предлага налагане на по-лека мярка – задължение за прозрачност, свързано с публикуване на необходима информация за предоставянето на включените в задължението терминиращи сегменти на линии под наем на едро, което е комбинирано със задължение за равнопоставеност. КРС счита, че тази комбинация от специфични задължения ще е достатъчна гаранция за предотвратяване на евентуално антиконкурентно поведение на БТК. При определяне на съдържанието на задължението за прозрачност КРС се е съобразила както с разпоредбата на чл. 19, ал. 3 на Наредба № 1 за условията и реда за осъществяване на достъп и/или взаимно свързване, определяща минималното съдържание на договорите за достъп, така и със съдържанието на действащото към момента Типово предложение на БТК за предоставяне на линии под наем от минималния пакет.

Относно степента на подробност на изискваната информация КРС счита, че определянето на ясни и предвидими условия за предоставянето на достъп с оглед ползване на услугата ще осигури възможности за навлизане на нови предприятия на пазара на едро и на свързаните пазари на дребно, нарастване на доверието между участниците на пазара, създаване на равнопоставени условия за конкуренция и стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура. Освен това, изпълнението на задължението за прозрачност ще позволи на КРС да следи и извършва предварителен контрол на условията за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата.

В тази връзка КРС е на мнение, че ползите от изпълнение на задължението надвишават негативните последици от незначителното увеличаване на административните разходи на БТК за публикуване и поддържане на актуална информация на страницата му в интернет. Предвид изложеното КРС счита, че предвиденото задължение на БТК за прозрачност е обосновано и пропорционално и не противоречи на принципите залегнали в Общата позиция на ГЕР.

2.3.2. Мобилтел предлага на основание чл. 167, ал. 3 от ЗЕС задължението на БТК за изготвяне и публикуване на Типово предложение да бъде продължено по отношение на предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, като бъде включено в проекта на решение със съдържание, предвидено в същата разпоредба на ЗЕС.

Противно на заключенията на КРС, че мярката изготвяне и публикуване на Типово предложение е най-тежката регулаторна мярка, Мобилтел счита че задължението за публикуване на Типово предложение за линии под наем би запазило положителния ефект, който е имало това задължение до настоящия момент. В подкрепа на своето становище, предприятието цитира посоченото в настоящия документ, а именно че „наличието на Типово предложение за линии под наем улеснява навлизането на нови участници на разглеждания пазар на линии под наем на дребно. Доказателство за това е наблюдаваното увеличение на броя линии под наем, предоставяни на едро от историческото предприятие през 2010 г. спрямо 2009 г., както и увеличението в броя на предприятията, които са ползвали услугата „линии под наем на едро“ от историческото предприятие ...”. В допълнение, „Мобилтел” ЕАД отбелязва, че в т. 5.3., раздел IV от настоящия документ е посочено, че „... считано от одобряването на Типовото предложение за линии под наем до момента на изготвяне на анализа, КРС не се е намесвала на разглеждания пазар, включително поради липсата на спорове между предприятията и жалби от страна на заинтересованите страни.” Предприятието изтъква, че задължението за публикуване на Типово предложение за линии под наем е наложено към настоящия момент и в редица европейски държави, сред които Австрия, Чехия, Дания, Финландия, Франция и Италия.

Становище на КРС

КРС поддържа становището си, че предвид състоянието на пазара и констатираните конкурентни проблеми не е необходимо на БТК да бъде наложено задължение за публикуване на Типово предложение, тъй като то е свързано с продължителна процедура на одобрение от страна на регулатора. Като заместител на най-тежката регулаторна мярка за изготвяне и публикуване на Типово предложение, КРС предлага на БТК да бъдат наложени задължения за прозрачност и равнопоставеност. КРС счита, че контролът върху тяхното изпълнение е достатъчна гаранция за предотвратяване на евентуално антиконкурентно поведение на БТК.

2.4. По отношение на задължението за равнопоставеност

Мобилтел предлага т. 3 от проекта на решение да се измени, както следва:

„а) предоставянето на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които услугата се ползва от предприятието при предоставяне на собствени услуги и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица и търговски партньори”.

С предложението Мобилтел цели да приведе наложеното задължение в съответствие с чл. 168 от ЗЕС, който дефинира съдържанието на задължението за равнопоставеност.

Становище на КРС

КРС счита, че не следва да се приема предложението за изменение на т. 3 „Задължение за равнопоставеност” от проекта на решение, тъй като така предвиденият текст е в съответствие с разпоредбата на чл. 168 от ЗЕС. С предложените две подточки

на горесцитирания текст в проекта на решение е предоставена изчерпателна дефиниция на задължението за равнопоставеност, съгласно изискванията на закона. В тази връзка комисията счита, че не следва да се приеме предложеното от Мобилтел изменение, тъй като същото е необосновано и неоснователно.

Е. Становище на Комисията за защита на конкуренцията

С Решение № 342 от 22.03.2012 г. КЗК се произнесе относно проекта на решение за определяне, анализ и оценка на пазара на линии под наем на дребно, пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

В своето становище конкурентният регулатор излага принципната си подкрепа относно изводите, направени от КРС в рамките на Проекта на анализ. В същото време КЗК обръща внимание на въпроса относно правомощията му като регулатор, разписан в раздел IV, т. 5.3., раздел VI, т. 4.2.3. и раздел VII, т. 4.3. „Недостатъчна ефективност на конкурентното право” от документа на проект. КЗК препоръчва да се акцентира върху възможността на ex-post регулацията да се справи с разрешаването на евентуални проблеми не само чрез налагането на имуществени санкции за вече извършени нарушения, но и чрез налагането на подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията (чл. 77, ал.1, т.4 от Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК)). „Освен това, в рамките на ex-post контрола, КЗК е оправомощена да налага временни мерки (чл. 56 от ЗЗК) и да одобрява поемането на задължения, с които да се постигне преустановяване на антиконкурентното поведение (чл. 75 от ЗЗК).” В тази връзка КЗК счита, че отразявайки гореспоменатото в текста на третия критерий, КРС допълнително би потвърдила заключението си, че на тези от разглежданите пазари, които не подлежат на ex-ante регулиране, ex-post контролът би бил достатъчен за разрешаване на евентуални проблеми.

В заключение, КЗК е на мнение, че КРС е определила пазарите, подлежащи на ex-ante регулиране, в съответствие с критериите и принципите на правото на конкуренцията.

Становище на КРС

КРС приема коментара на КЗК и отразява необходимите бележки на систематичните места в текста на пазарен анализ.

III. Линии под наем. Характеристики на пазара на линии под наем в България

1. Функционални характеристики на линиите под наем. Технически спецификации

С оглед определяне на съответните пазари на линии под наем, КРС е предприела изследване на функционалните характеристики, които потребителите очакват да получат при закупуване на тази услуга. За тази цел, комисията е взела предвид определението по §1, т. 30 (отм.) на Допълнителните разпоредби (ДР) на ЗЕС, съгласно което: „*Линии под наем са електронни съобщителни съоръжения, чрез които се осигурява прозрачен преносен капацитет между крайни точки на електронната съобщителна мрежа без комутация по заявка - комутационни функции, които потребителят може да контролира като част от предоставянето на линиите под наем.*”. Това определение съответства и на дефиницията¹⁶ по чл. 2(2) от Директива на Съвета 92/44/ЕИО относно прилагането на доставка на отворени мрежи за линиите под наем¹⁷.

В Препоръката за съответните пазари от 2003 г. са идентифицирани три пазара на линии под наем – пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазар на линии под наем на дребно от минималния пакет. Вследствие на нотифицираните проекти на регулаторни решения от първия кръг на пазарните анализи и представената с тях информация за развитието на съответните пазари, ЕК е стигнала до извода, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазарът на линии под наем на дребно от минималния пакет не отговарят на трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.

В Анекса към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., пазарът на „*терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на **наем** или **резервиран капацитет***” е дефиниран като **пазар 6**. В същата Препоръка не са включени пазарът на магистрални сегменти на линии по наем на едро и пазарът на линии под наем на дребно от минималния пакет.

Независимо от факта, че линиите под наем се разглеждат като продукти и услуги, предоставяни на различни пазари на едно и на дребно, КРС счита, че посочената по-горе дефиниция е относима към функционалните характеристики на всички линии под наем. Уточняването на тези функционални характеристики е предпоставка за изследване на взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането на съответните пазари на линии под наем на дребно и на едро, изложена по-нататък в настоящия документ.

Предвид изложеното, КРС счита, че при разглеждане на обхвата на изследваните пазари на линии под наем на едро и на дребно следва да се имат предвид всички продукти и/или услуги, които отговарят кумулативно на следните характеристики, разглеждани от потребителска гледна точка:

- осигуряват връзка „точка – точка” между две крайни точки в мрежата, посочени от потребителя;

¹⁶ “Leased lines” shall mean the telecommunications facilities which provide for transparent transmission capacity between network termination points and which do not include on-demand switching (switching functions which the user can control as part of the leased line provision)

¹⁷ Council Directive 92/44/EEC of 5 June 1992 on the application of open network provision to leased lines, OJ L 165 от 19.06.1992 г., стр. 27

- предоставят нает/резервиран, симетричен и прозрачен капацитет

КРС счита, че осигуряването на „нает/резервиран капацитет” е свързано с възможността потребителят да го използва самостоятелно и непрекъснато, т.е. този капацитет е заделен единствено за негови нужди. Такъв капацитет може да бъде осигурен както физически - при използване на линейните съоръжения в мрежата (като нает капацитет, т.е. резервирана свързаност), така и логически (виртуално) – при използване на функции за мултиплексиране, комутация и управление на мрежата (като резервиран капацитет).

Предоставянето на нает или резервиран капацитет е свързано и с осигуряване на потребителите на възможност за реализиране на двупосочен симетричен пренос на трафик (глас, данни, видео) с определена скорост. Симетричността на връзката „точка – точка” се определя от възможността да се поддържа еднаква скорост на преноса в двете посоки.

Прозрачността на предоставения капацитет има отношение към получаването на информацията в единия край на връзката във вида, в който тя е изпратена от другия край, без значителни загуби (например, на сигнали или на пакети) или влошаване на нейното качество (например, интерференции или закъснения). По отношение на тази характеристика на услугата „линии под наем” отделните потребители имат различни изисквания от гледна точка на вида на информацията (глас, видео, данни), която възнамеряват да пренасят. В този смисъл, осигуряването на прозрачност може да се реализира чрез специфични мрежови параметри, приоритизиране на трафика и други технически решения, които се предлагат от всички технологии, използвани за организиране на линии под наем (SDH, ATM, IP и др.).

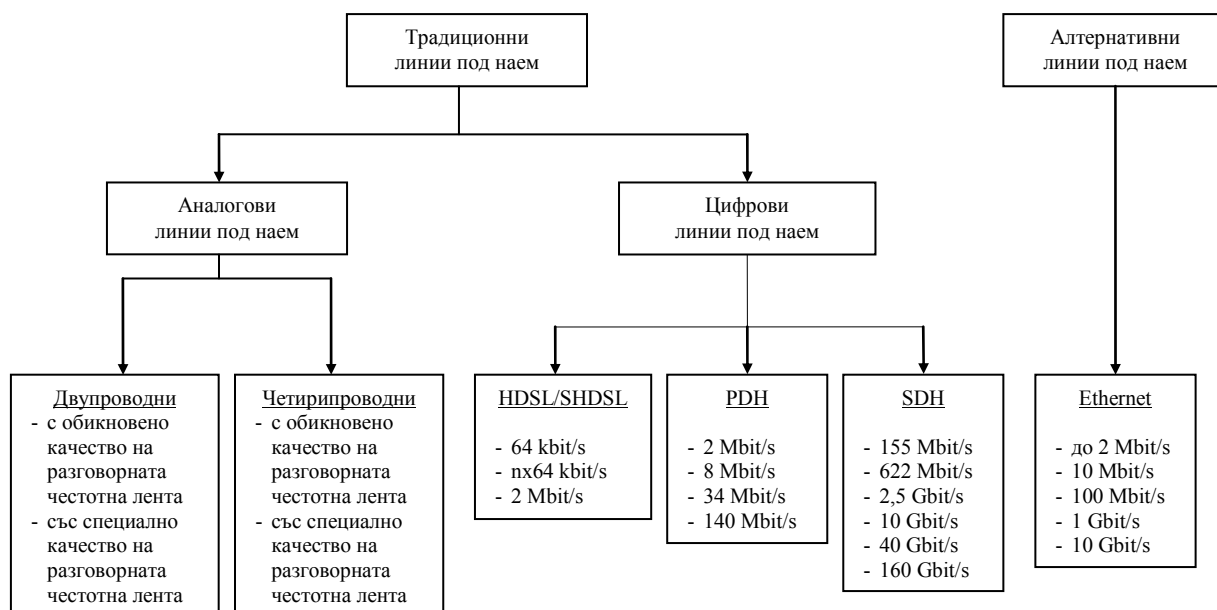
Капацитетът се използва без комутация по заявка, т.е. не са налице комутационни функции, които потребителят може да управлява като част от получаването на услугата „линия под наем”

КРС счита, че отчитайки тази характеристика от обхвата на линиите под наем следва да се изключат услуги, които предоставят на потребителя възможност да променя по своя инициатива и самостоятелно определените крайни точки. Например, извън обхвата на дефиницията за линии под наем са решения, при които потребителят може да изпрати информация към друга дестинация, освен определената с двете крайни точки на линия под наем. Предвид това, в обхвата на пазарите на дребно и на едро на линии под наем не се включват решения, които са част от обществена комутируема услуга, без оглед на вида на използваната комутация (комутация на канали, комутация на пакети или комутация на клетки), и при които потребителят може да променя свободно дестинацията на пренасяната информация (глас, данни, видео) при всяка комуникационна сесия или сам да въвежда настройки, които да променят дестинацията на трафика. При непредоставяне на функцията „комутация по заявка” услугата фактически се ограничава до предоставяне на определен капацитет между две точки.

В заключение, от гледна точка на принципа на технологична неутралност, включително по отношение на преносната среда, КРС счита, че всички технологии, които осигуряват посочените по-горе функционални, респективно – продуктов, характеристики на „линии под наем”, следва да бъдат разгледани при определянето на пазарите на линии под наем на дребно и на едро.

Предвид посоченото, КРС е направила в настоящия анализ преглед на използваните технологии, чрез които могат да бъдат предоставяни „линии под наем” с описаните по-горе функционални характеристики. На фигура 1 е представен преглед на

предоставяните в България линии под наем от гледна точка на използваните за предоставянето им технологии.

Фигура 1

Традиционните линии под наем са базирани на преносните технологии с комутация на канали. Същите функционират във физическия слой на модела OSI. Традиционните линии под наем се разделят на аналогови и цифрови.

Аналоговите линии под наем, предоставяни в честотна лента от 300 Hz до 3400 Hz (гласова честотна лента), се организират обикновено в крайните участъци на мрежата от помещение на краен потребител до главен разпределител (MDF) на предприятието, което ги предоставя, докато в магистралната част на мрежата се използват цифрови технологии за пренос (HDSL, PDH или SDH), базирани на комутация на канали. В зависимост от вида на интерфейса в крайната точка на мрежата, аналоговите линии под наем се разделят на двупроводни и четирипроводни линии под наем, използващи усукана метална двойка. Техническите характеристики на аналоговите линии под наем, включително на аналоговите линии с обикновено качество и със специално качество на разговорната честотна лента, са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 300 448, ETSI EN 300 449, ETSI EN 300 451 и ETSI EN 300 452. Относителните към крайните устройства стандарти са ETSI EN 300 450 (за двупроводни аналогови линии) и ETSI EN 300 453 (за четирипроводни аналогови линии). Аналоговите линии с обикновено качество се използват предимно за пренос на глас, докато линиите със специално качество се използват предимно за пренос на данни.

При изграждането на цифрови линии под наем се използват различни технологии за пренос, базирани на комутация на канали. За цифрови линии под наем със скорости до 2 Mbit/s в крайните участъци на мрежата, изградени чрез усукана метална двойка, се използва и SHDSL технология за пренос. В зависимост от скоростите, те се разделят на: цифрова линия под наем със скорост 64 Kbit/s (ETSI EN 300 288, ETSI EN 300 289), цифрова линия под наем със скорост $n \times 64$ Kbit/s (ETSI EN 300 766), неструктурирана цифрова линия под наем със скорост 2 Mbit/s (ETSI EN

300 418, ETSI EN 300 247) и структурирана цифрова линия под наем със скорост 2 Mbit/s (ETSI EN 300 418, ETSI EN 300 419). Относителните към крайните устройства стандарти са съответно ETSI EN 300 290 (за 64 Kbit/s цифрови линии), ETSI EN 300 248 (за неструктурирани 2 Mbit/s линии) и ETSI EN 300 420 (за структурирани 2 Mbit/s линии). В магистралната част на мрежата обикновено се използва PDH/SDH технология за пренос.

При изграждането на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s се използват и други технологии, като плезиохронната цифрова йерархия (PDH) и синхронната цифрова йерархия (SDH). PDH е цифрова технология за пренос, която е базирана на мултиплексирането на потоци от данни с различни скорости, в резултат на което могат да се осъществяват връзки със скорости от 2 Mbit/s, 8 Mbit/s, 34 Mbit/s и 140 Mbit/s. Тази технология се използва за пренос посредством оптично влакно или радиочестотни системи. Техническите характеристики на цифровите линии със скорост 34 Mbit/s са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 300 686, ETSI EN 300 687, а за линии със скорост 140 Mbit/s – ETSI EN 300 686 и ETSI EN 300 688. Изискванията към интерфейсите на крайните устройства са стандартизирани в ETSI EN 300 689 (за 34 Mbit/s линии) и ETSI EN 300 690 (за 140 Mbit/s линии). SDH е цифрова технология за пренос на множество цифрови потоци от данни посредством оптично влакно. Същата е разработена с цел изместването на съществуващите PDH системи за пренос. SDH използва стандартизирани протоколи за мултиплексиране на потоци от данни и основната разлика в сравнение с PDH е това, че скоростите на потоците от данни са напълно синхронизирани в цялата мрежа, което намалява значително размера на буферирането в мрежата. STM-1 е базовата рамка в SDH мрежата, която отговаря на пренос със скорост 155 Mbit/s. Техническите характеристики на SDH линиите под наем със скорост 155 Mbit/s са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 301 164 и ETSI EN 301 165. Следващите SDH нива отговарят на по-високи скорости на пренос, както следва: STM-4 – на 622 Mbit/s, STM-16 – на 2,5 Gbit/s, STM-64 – на 10 Gbit/s, STM-256 – на 40 Gbit/s и STM-1024 – на 160 Gbit/s.

Част от разгледаните по-горе традиционни линии под наем са включени в минималния пакет от линии под наем. В приложение II към Директива 92/44/ЕИО в съответствие с нейното изменение с Решение 98/80/ЕО¹⁸ на ЕК, е определен минималният пакет от линии под наем с хармонизирани технически характеристики. С Директива 97/51/ЕО, в Анекс III към Директива 92/44/ЕИО са определени линии под наем, чието предоставяне следва да бъде насърчавано и които са базирани на използването на PDH (34 Mbit/s и 140 Mbit/s структурирани и неструктурирани линии под наем) и SDH (със скорост 155 Mbit/s) технологии. Директива 92/44/ЕИО бе отменена с Рамковата директива, считано от 25 юли 2003 г. Решение 2003/548/ЕО на ЕК от 24 юли 2003 г. относно минималния пакет от линии под наем с хармонизирани характеристики и свързаните с тях стандарти¹⁹, представлява продължение на правната основа за минималния пакет от линии под наем, за целите на прилагането на съответните разпоредби на Рамковата директива и Директивата за универсалната услуга. Минималният пакет, определен в цитираното Решение, е същият както в Директива 92/44/ЕИО и включва следните линии под наем: двупроводни и четирипроводни аналогови линии под наем, цифрови линии под наем със скорост 64 Kbit/s, и структурирани и неструктурирани цифрови линии под наем със скорост 2 Mbit/s. В българското законодателство, условията и редът за предоставяне на линиите

¹⁸ ОВ L 14 от 20.01.1998 г., стр. 27

¹⁹ 2003/548/EC: Commission Decision of 24 July 2003 on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive, ОВ L 186 от 25.07.2003 г., стр. 43

под наем от минималния пакет са уредени в наредбата²⁰ по чл. 140, ал. 1 от Закона за далекосъобщенията (ЗД, отм.). В приложение към цитираната наредба са посочени типовете линии, влизащи в обхвата на минималния пакет и техническите им характеристики, както следва:

Аналогови линии под наем		Цифрови линии под наем	
Тип линия	Технически характеристики	Тип линия	Технически характеристики
Двупроводна аналогова линия под наем с обикновено качество	БДС EN 300 448	Цифрова линия под наем 64 Kbit/s	БДС EN 300 288 БДС EN 300 289
Четирипроводна аналогова линия под наем с обикновено качество	БДС EN 300 451	Цифрова неструктурирана линия под наем 2048 Kbit/s	БДС EN 300 418 БДС EN 300 247
Двупроводна аналогова линия под наем със специално качество	БДС EN 300 449	Цифрова структурирана линия под наем 2 048 Kbit/s	БДС EN 300 418 БДС EN 300 419
Четирипроводна аналогова линия под наем със специално качество	БДС EN 300 452		

Таблица 1

С Решение 2008/60/ЕО²¹ на ЕК, списъкът с линии под наем от минималния пакет е отменен. ЕК обосновава тази отмяна с факта, че аналоговите линии под наем вече са технически неподходящи, а пазарното търсене е насочено към линии под наем със скорости над 2 Mbit/s, предвид широко разпространената миграция към нови мрежови архитектури. Както е изтъкнато, това Решение на ЕК е основано на чл. 18(3) от Директивата за универсалната услуга и е подкрепено от становищата на заинтересованите лица в хода на проведеното обществено допитване.

Описаните по-горе традиционни линии под наем функционират във физическия слой на модела OSI и техническите характеристики на същите по отношение на качество на предоставяне на услугите зависят от характеристиките на медийната среда, както и на използваните съоръжения в мрежата за пренос на предприятието.

Алтернативните линии под наем, предоставящи резервиран капацитет в съответствие с дефиницията по § 1, т. 30 от ДР на ЗЕС, функционират в по-високите слоеве на модела OSI. Физическият слой обхваща медийната среда и мрежовите съединители, докато управлението и маршрутизацията в мрежата се осъществяват в комуникационния или мрежови слой в зависимост от вида на електронните съобщителни услуги. На физическо ниво, Ethernet технологията осигурява архитектура от вида „точка – много точки” и в тази връзка е необходимо използването на съответни протоколи от по-високите слоеве на модела OSI с цел осигуряването на свързаност от вида „точка-точка”. Вследствие на използването на протоколи в комуникационния слой (например, Ethernet VLAN) за организирането на виртуални канали за връзка от вида „точка-точка”, от гледна точка на клиента услугата „Ethernet линия под наем” осигурява посочените по-горе функционални характеристики на услугата „линии под

²⁰ Наредба за условията и реда за предоставяне на услугата „линии под наем” (приета с ПМС № 21 от 29.01.2004 г., обн., ДВ, бр. 10 от 06.02.2004 г.)

²¹ 2008/60/ЕО: Решение на Комисията от 21 декември 2007 година за изменение на Решение 2003/548/ЕО по отношение на премахването на специфични видове линии под наем от минималния пакет от линии под наем, ОВ L 15 от 18.01.2008 г., стр. 32

наем”. Както е видно от Фигура 1 алтернативните линии под наем могат да гарантират по-високи скорости. Основна част от Ethernet линиите под наем се предлагат със скорости от 10 Mbit/s, 100 Mbit/s, 1 Gbit/s и 10 Gbit/s, в съответствие с фамилията стандарти IEEE 802.3, дефиниращи физическия слой и подслоя за контрол на достъпа до преносната среда (Media Access Control, MAC) на комуникационния слой на LAN и MAN мрежи, чиито архитектура, взаимодействие, включително с WAN мрежи и цялостно мрежово управление съответстват на фамилията стандарти IEEE 802.1. Физическият слой на Ethernet е дефиниран в стандартите на физическата среда – метални чифтове, коаксиални и оптични кабели, сред които най-популярни са, например, 10BASE-T, 100BASE-T, 1000BASE-T и 10GBASE-T (за усукана метална двойка), 100BASE-FX, 1000BASE-SX, 1000BASE-LX, 10GBASE-LX4 и др. (за влакнесто-оптични кабели). В България, малка част от линиите под наем с Ethernet интерфейси се изграждат посредством използването на усукана метална двойка и SHDSL/HDSL технология в крайните сегменти на мрежата (от MAN порт до помещение на краен потребител), като се осигуряват скорости до 2 Mbit/s.

Услугите, функциониращи в мрежовия слой на модела OSI, включително услугите за пренос на данни, предоставяни чрез IP VPN решения, включват интелигентна маршрутизация на пакетите в мрежата. Тези решения предлагат по-голяма гъвкавост за потребителите, тъй като не е необходимо те да дефинират предварително свързаност от вида „точка-точка”, а могат самостоятелно да конфигурират връзките между отделните крайни точки при промяна на техните потребности. По тази причина, КРС счита, че IP VPN решенията не отговарят на функционалните характеристики на линии под наем, тъй като фактически предоставят възможности за комутация по заявка на потребителя.

Взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и предлагането на традиционните и алтернативните технически и технологични решения за изграждане на линии под наем и осигуряване на резервиран капацитет са разгледани по-подробно на систематичното им място в настоящия документ.

Съгласно Разяснителната бележка, придружаваща Препоръката за съответните пазари от 2007 г., линиите под наем или резервиранят капацитет могат да бъдат използвани както от крайни потребители, така и от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги.

Крайни потребители на линии под наем или на резервиран капацитет са предимно търговски субекти (предприятия, финансови и банкови институции и др.), административни и правителствени органи и други учреждения, които не предоставят обществени електронни съобщителни услуги, а ги използват за собствени нужди - за изграждане на мрежи или свързване на отделни офиси. Тези линии под наем или резервиран капацитет се разглеждат като включени в обхвата на пазара на линии под наем на дребно.

Линии под наем могат да се използват и от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги, с оглед доизграждане или повишаване на капацитета на техните мрежи или предоставяне на услуги на крайни потребители, включително, но не само, предоставяне на линии под наем на дребно. В този случай линиите под наем и резервиранят капацитет се предоставят и ползват като продукти или услуги на едро. Както бе посочено по-горе, в Препоръка за съответните пазари от 2003 г. са идентифицирани два пазара на едро на линии под наем: пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро. При определянето на границата между двата пазара на линии под наем на едро, изложено в Раздел V, „Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на

терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро” от настоящия документ, КРС е взела предвид Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. (стр. 38), където е посочено, че *„Какво съставлява терминиращ сегмент ще зависи от мрежовата топология, която е характерна за отделните държави-членки, и то ще бъде определено от съответния национален регулаторен орган.“*

2. Предприятия, предоставящи услугата „линии под наем”

Съгласно Закона за далекосъобщенията (ЗД, отм.) дейността по предоставянето на услугата „линии под наем” се осъществява при режим на индивидуално лицензиране. С влизането в сила на ЗЕС, дейността по осъществяване на обществени електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за предоставяне на услугата „линии под наем” преминава на уведомителен режим. Съответно, от средата на 2007 г. предприятие, възнамеряващо да предлага услугата „линии под наем”, следва да подаде в КРС уведомление по чл. 66, ал. 1 от ЗЕС, като при осъществяване на тази дейност е длъжно да спазва Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения и съответните разпоредби на закона.

В резултат на облекчения режим, към края на 2011 г., броят на предприятията, които са уведомили комисията, че възнамеряват да предоставят услугата „линии под наем” достига 50, като по-малко от половината от тях (20 предприятия) реално са осъществявали тази дейност. Като цяло, за разглеждания период броят на предприятията, които декларират намеренията си да осъществяват обществени електронни съобщения чрез предоставяне на линии под наем, се е увеличил, както и броят на предприятията, които реално предоставят услугата.

Предприятията, реално предоставяли линии под наем на едро и на дребно в периода 2008 – 2011 г., са представени в следната таблица.

Предприятия, осъществявали дейност по предоставяне на услугата "линии под наем" в периода 2008 - 2011 г.

Предприятие	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.	
	на едро	на дребно	на едро	на дребно	на едро	на дребно	на едро	на дребно
"АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК" АД							✓	✓
"БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД" ЕАД	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
"БУЛГАРТЕЛ" ЕАД	✓		✓		✓		✓	
"БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ" АД	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"ВАРНА ЛАН" ООД					✓		✓	
"ВЕСТИТЕЛ БГ" АД	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ" АД	✓		✓		✓	✓	✓	✓
"ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ" ООД					✓		✓	
"ИНВИТЕЛ ИНТЪРНЕШЪНЪЛ БЪЛГАРИЯ" ЕООД	✓		✓		✓		✓	
"ИНТЕРБИЛД" ООД				✓				
"ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ" ЕАД		✓						
"КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ" ЕАД	✓	✓	✓	✓		✓		✓
"МОБИТЕЛ" ЕАД	✓		✓		✓	✓	✓	✓
"НЕТАРД" ООД				✓				
"НЕТЕРА" ЕООД	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓
"НЕТАРД ТЕЛЕКОМ"						✓		
"НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ" ООД	✓		✓		✓			
"НОВАТЕЛ" ЕООД	✓		✓		✓		✓	
"ПЛАДИ КОМПЮТЪРС" ООД	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"РАКОМ" АД	✓		✓		✓		✓	
"СЛЪНЧЕВ БРЯГ" АД							✓	
"СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС" ЕАД	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"СОФИЯ ОНЛАЙН" ЕООД							✓	
"СПЕКТЪР НЕТ" АД			✓	✓	✓	✓	✓	✓
"ТЕЛНЕТ" ООД							✓	
Брой активни предприятия, предоставящи линии под наем на дребно и едро	14	6	15	10	16	11	19	11
Общ брой активни предприятия:	15		17		18		20	

* Считано от 26.11.2010 г. „ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ“ ЕООД е преобразувано чрез промяна на правната форма в „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД

** На 29.12.2008 г. „ПАНТЕЛ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД се влива в „ИНВИТЕЛ ИНТЪРНЕШЪНЪЛ БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, в следствие с писмо вх. № 12-01-1330/17.04.2011 г. последното уведоми КРС, че считано от 24.03.2011 г. се преименува в „ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕШЪНЪЛ“ ЕООД

*** Считано от 07.05.2008 г. „ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК“ ЕАД е преименувано на „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД.

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 2

Видно от таблицата, в периода 2008-2011 г. предприятията преобладаващо предоставят услугата „линии под наем“ на едро, т. е. предоставят линии под наем на други предприятия, осъществяващи електронни съобщения. Към края на 2011 г. двадесет предприятия предоставят услугата „линии под наем“, единадесет от които предоставят услуги на дребно и деветнадесет – услуги на едро. През 2011 г. спрямо 2008 г. четири предприятия започват реално да предоставят услуги на пазарите на едро, а едно предприятие е преустановило предоставянето на тази услуга.

Към края на разглеждания период предприятията, които предоставят услугата линии под наем както на дребно, така и на едро, са десет на брой.

3. Национална инфраструктура

В съответствие с чл. 6, ал. 1 от Методиката, при определяне на съответен пазар комисията взема предвид принципите на конкурентното право и отчита кумулативното изпълнение на посочените в Раздел I, т. 2.1. три критерия. Изследването на действието на първия критерий включва определяне дали са налични високи и непреходни структурни бариери, а на втория – дали структурата на пазара клони към постигане на ефективна конкуренция в обхванатия в анализа времеви хоризонт или не. Съгласно Съображение 6 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., един от основните показатели, които следва да бъдат отчетени при оценката на първите два критерия, е степента на развитие и покритието на съществуващите конкурентни национални мрежи или инфраструктури. Изследването на степента на развитие и покритието на съществуващите национални мрежи би дало възможност за определяне на наличието или отсъствието на структурни бариери за навлизане на съответните пазари под формата на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана, които са относими при оценката на първи и втори критерий.

Предвид изложеното, КРС счита, че в настоящия раздел следва да бъде представено описанието на мрежите на предприятията, предоставящи линии под наем и резервиран капацитет, както и на други конкурентни мрежи, чрез които не се предоставят линии под наем, така че да бъде оценена възможността за навлизане на потенциални конкуренти на съответните пазари на линии под наем на дребно и на едро. Предвид това, че се изследват два пазара на линии под наем на едро, КРС счита, че развитието на опорните мрежи и на мрежите за достъп на предприятията следва да бъде разглеждано независимо. С оглед определяне на характеристиките на топологиите на мрежите на национално ниво, КРС е на мнение, че отправен пункт при изследване състоянието на мрежите на предприятията следва да са националните точки на концентрация на трафични потоци. Този подход е съобразен с факта, че магистралните сегменти на линии под наем на едро обикновено се предоставят като резервиран капацитет в трасета в опорната мрежа на предприятието, докато терминиращите сегменти се асоциират по-скоро с осигуряване на достъп до крайни потребители чрез мрежи за достъп, където се пренася значително по-малък по обем трафик с висока степен на дезагрегиране. Предвид изложеното, изследването на развитието на националните мрежи е фокусирано върху разкриване на възловите точки на присъствие в отделните мрежи на предприятията, които са разположени на най-ниско ниво в тези мрежи, с оглед да бъде очертана обща картина на точките на концентрация на трафичните потоци на национално ниво.

3.1. Мрежа на историческото предприятие

Историческото предприятие „Българска телекомуникационна компания” АД (БТК) разполага с най-добре развита опорна мрежа и мрежа за достъп в страната от гледна точка на покритие по население и по територия. От 2007 г.²² в оптичната опорна мрежа на предприятието е въведена DWDM²³ технология за уплътняване на трафика, като по този начин се осигурява възможност посредством една и съща медийна среда да се пренася едновременно SDH, Ethernet и IP трафик.

DWDM-базираните мрежи предлагат „уплътняване” на трафика в оптичните кабели чрез осигуряване на едновременно предаване на много сигнали през едно оптично влакно при използване на различни дължини на светлинните вълни, които

²² <http://www.cisco.com/web/BG/assets/docs/20070326.pdf>

²³ Dense Wave Division Multiplexing – мултиплексиране по дължина на вълната с висока плътност

формират отделни виртуални канали. Броят на тези канали зависи от интервалите между дължините на светлинните вълни, но обикновено се използват системи с 40 или 80-кратно „уплътняване“. Основно предимство на DWDM е, че технологията е независима по отношение на протоколи и скорост на предаване (bitrate), като осигурява пренос на SDH, Ethernet, ATM и IP трафик. По този начин, DWDM-базираните мрежи могат да предлагат различни видове пренос на различни скорости през едно оптично влакно, като предоставят възможност за гъвкаво и икономически ефективно предоставяне на услуги.

Към момента, БТК има точки на присъствие във всички областни центрове на страната (общо 27²⁴, ако се приеме, че София е обслужващ център не само за София-град, но и за София-област), като в тези точки предлага взаимно свързване с мрежата му. Предприятието не предоставя възможност за организиране на точки на взаимно свързване извън гореспоменатите 27 областни центрове. Следователно, точките на присъствие в посочените областни центрове могат да се считат за точки на концентрация на трафика към опорната мрежа на предприятието.

По отношение на мрежата за достъп, в допълнение към все още използваната TDM мрежа, БТК изгражда активно MAN Ethernet/MPLS-базирани мрежи в болшинството населени места в страната. По този начин и при използване на архитектури FTTN/FTTC/FTTB, предприятието „скъсява“ мрежата от метални чифтове, в съответствие с намеренията му за разгръщане на изцяло NGN/NGA мрежа, както и с оглед повишаване качеството на предоставяните услуги.

БТК предоставя алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол, чрез мрежата си с пакетна комутация, включително чрез изградените MAN мрежи. Такива мрежи са изградени в над 140 населени места²⁵, като за услугата MAN City, например, се предлагат капацитет и скорости от 64 Kbit/s до 2 Mbit/s, 10/100 Mbit/s и 1 Gbit/s. Услугата MAN Intercity²⁶, като Ethernet-базирана връзка между помещения на крайни потребители в над 70 населени места на територията на страната, се предоставя само чрез оптична среда и осигурява високоскоростен капацитет за пренос (от 2 Mbit/s до 1 Gbit/s).

„Последната миля“ в широко разгърнатата историческа TDM мрежа за достъп на БТК, както и в MAN мрежите, е почти изцяло базирана на традиционни телефонни кабели с усукана метална двойка. Когато последният участък на линията под наем (от точка на присъствие на БТК до помещение на крайния потребител) се изгражда върху усукани метални двойки, се използва SHDSL/HDSL технология с поддържани скорости до 8 Mbit/s за предоставяне както на традиционни линии под наем, така и на линии под наем с Ethernet интерфейс. Предвид този факт, предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s предполага подмяна на окабеляването в този последен участък.

²⁴ Според класификацията на териториалните единици за статистически цели в Република България, 28-те административни области сформират районите от ниво NUTS 3. (http://www.nsi.bg/files/Classifics/nuts3_2011.pdf). За целите на анализа се разглеждат 27 административни центъра, тъй като гр. София е административен център за областите София и София (столица). Останалите административни центрове са както следва: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен и Ямбол

²⁵ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/ip_vpn_virtualna_chastna_mrezha

²⁶ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/man_intercity

3.2. Алтернативни мрежи

Предвид по-късното навлизане на пазара на алтернативните предприятия²⁷, за изгражданите от тях мрежи е характерно оптично окабеляване и използване на модерни технологии като DWDM, SDH, Ethernet и IP. Предприятията, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем вече имат изградени високоскоростни оптични опорни мрежи, като по-голяма част от тях предоставят и други електронни съобщителни услуги. Както бе изтъкнато, отправна точка при разглеждане на териториалното покритие на националните опорни мрежи е изследването на наличието на точки на присъствие в 27-те административни областни центрове на страната, където е концентрирано над 50% от населението, както и значителна част от търговските дружества, които са основни потребители на услугата линии под наем. Тези центрове могат да се разглеждат като точки на концентрация на трафика в национален мащаб, предвид факта, че представляват национално ниво на реализиране на взаимно свързване между отделните мрежи.

Анализът на представената в КРС информация, както и на свободно достъпна публична и налична на интернет страниците на предприятията информация относно развитието на опорните им мрежи, сочи висока степен на конкурентен капацитет от гледна точка на мрежова инфраструктура. От деветнадесетте алтернативни предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем през 2011 г., девет разполагат с изключително добре развити оптични опорни мрежи, с точки на присъствие във всички или в болшинството от 27-те областни административни центрове. Информация за конкурентното предлагане, от гледна точка на изградени точки на присъствие в 27-те областни центрове, е представена в Таблица 3 по-долу, като две от предприятията имат такива точки във всеки от тях.

Брой алтернативни предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем, с точки на присъствие на опорните им мрежи в административните центрове на областите в Република България

Административен център	Брой точки	Административен център	Брой точки	Административен център	Брой точки
Благоевград	5	Кюстендил	5	Силистра	3
Бургас	8	Ловеч	4	Сливен	8
Варна	8	Монтана	7	Смолян	2
Велико Търново	8	Пазарджик	7	София	8
Видин	5	Перник	5	Стара Загора	8
Враца	6	Плевен	6	Търговище	4
Габрово	2	Пловдив	8	Хасково	8
Добрич	7	Разград	5	Шумен	6
Кърджали	5	Русе	5	Ямбол	7

Източник: Данни, подадени в КРС и публично достъпна информация, включително налична на страниците на предприятията в интернет

Таблица 3

²⁷ От началото на 2003 г., след отмяната на предоставеното със закон на БТК упражняване на държавния монопол върху предоставянето на телефонни услуги и линии под наем.

Видно от информацията, представена в Таблица 3, само в два от областните административни центрове на страната (гр. Смолян и гр. Габрово) има по 2 алтернативни предприятия с точки на присъствие на опорните им мрежи. Във всички останали областни административни центрове точки на присъствие имат повече от две конкурентни на БТК предприятия. През 2011 г. линии под наем започват да предлагат още четири предприятия, като три от тях са предоставяли през годината само селищни линии, а четвъртото е предоставяло и междуселищни линии в три от административните области (Велико Търново, Габрово и Русе). Следва да бъде отбелязано, че в посочените 27 областни административни центрове е съсредоточено и търсенето и предлагането на линии под наем на едро. Доказателство за това е, че само 3,8% (82 линии) от всички предоставени линии под наем на едро от алтернативни предприятия през 2010 г. са такива, при които поне една от крайните точки е разположена в населено място, различно от областен център. През 2011 г. тези линии се увеличават на 150, но все още делът им в общия брой отдадени линии под наем на едро е пренебрежимо малък (4,2%).

Сред предприятията с най-добро национално покритие на опорните мрежи, които предоставят линии под наем, са „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД, „БУЛГАРТЕЛ“ ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ“ АД, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ“ ЕАД, „МОБИЛТЕЛ“ ЕАД, „НЕТЕРА“ ЕООД и „НОВАТЕЛ“ ЕООД (предприятията са представени по азбучен ред, а не по степен на развитие и покритие на мрежите им). Следва да се има предвид, че болшинството от предприятията, работещи на пазарите на линии под наем, са модернизирани опорните си оптични мрежи с DWDM уплътняване, като по този начин са увеличили многократно техния капацитет. Затворената кръгова структура на болшинството от оптичните опорни мрежи с национално покритие гарантира непрекъсваемост на услугите в случаи на прекъсване на оптичното влакно или отпадане на съоръженията в даден сегмент на мрежата.

В съответствие с налична в КРС информация, в България с изключително добре развити опорни оптични мрежи разполагат и алтернативни предприятия, които предоставят други електронни съобщителни услуги. Те също могат да навлязат на пазарите на линии под наем, предвид относително ниските разходи, свързани с предлагането на тези услуги, при наличие на вече изградена мрежова инфраструктура. Сред тези предприятия са, например, „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД и „ЕВОЛИНК“ АД, чиито мрежи имат точки на присъствие във всеки от 27-те областни центрове и които са международни доставчици на електронни съобщителни услуги (international carriers). С добре развити национални опорни мрежи разполагат също „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ“ ЕАД и „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ АД.

Предвид изложеното, КРС счита, че съществува висока степен на припокриване на оптичните трасета между посочените областни административни центрове, където е съсредоточена голяма част от икономически активното население на страната, както и на търговските дружества, които са основни ползватели на линии под наем на дребно. От гледна точка и на големия капацитет на тези трасета, може да се счита, че на пазара се наблюдава значително конкурентно предлагане на алтернативни инфраструктури в опорни високоскоростни мрежи.

Алтернативните предприятия, предоставящи линии под наем, разполагат с ограничен брой точки на присъствие в по-малките градове на страната, извън посочените по-горе областни административни центрове – в 47 от общо около 230 града в страната. Освен това, съгласно представена във въпросниците информация, алтернативните предприятия, работещи на пазарите на линии под наем, разполагат и с

ограничен брой изградени метрополитен мрежи (MAN мрежи), като конкурентното наличие и покритието по население на такива мрежи в 27-те областни административни центрове, където са концентрирани бизнес потребителите на електронни съобщителни услуги, е представено в Таблица 4 по-долу:

MAN мрежи, изградени от алтернативните предприятия, предоставящи линии под наем, в административните центрове на областите в Република България към 31.12.2011 г.

Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население	Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население	Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население
Благоевград	2	90%	Кюстендил			Силистра		
Бургас	3	93%	Ловеч	1	20%	Сливен	2	45%
Варна	4	97%	Монтана	1	40%	Смолян		
Велико Търново	2	100%	Пазарджик			София	7	100%
Видин			Перник	1	10%	Стара Загора	2	50%
Враца			Плевен	2	50%	Търговище	3	60%
Габрово			Пловдив	4	100%	Хасково	1	40%
Добрич	1	100%	Разград	3	100%	Шумен	2	100%
Кърджали	1	50%	Русе	4	100%	Ямбол		

Източник: Данни, подадени в КРС

Забележка: Представените в таблицата данни за максимално покритие по население съответстват на максималното покритие на MAN мрежа, представено като експертна оценка от съответното предприятие. При изградена повече от една MAN мрежа в даден областен административен център, общото им покритие може да е по-високо, поради изграждането им в различни квартали на този град.

Таблица 4

Видно от представената информация, конкурентно присъствие на LAN/MAN мрежи има в 19 от 27-те областни центрове, изградени от предприятия, предоставящи услуги на пазарите на линии под наем. „СПЕКТЪР НЕТ” ЕАД, което бе придобито от „МОБИЛТЕЛ” ЕАД в края на 2010 г., развива PON мрежи, освен в София, и в градовете Бургас, Варна и Пловдив, които са най-големите административни и бизнес центрове в страната. Част от алтернативните предприятия разполагат с MAN мрежи с локално присъствие. Сред тях са „ВАРНА ЛАН” ООД (гр. Варна), „ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ” ООД (гр. Русе), „ПЛАДИ КОМПЮТЪРС” ООД (гр. Ловеч), „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД и „СОФИЯ ОНЛАЙН” ЕООД (гр. София). Алтернативното присъствие на LAN/MAN мрежи в по-малките градове и в селата е изключително ограничено – предприятията, работещи на пазарите на линии под наем, са посочили във въпросниците, че разполагат с изградени мрежи с различна степен на покритие в още 22 града 9 села и един курортен комплекс на територията на Република България.

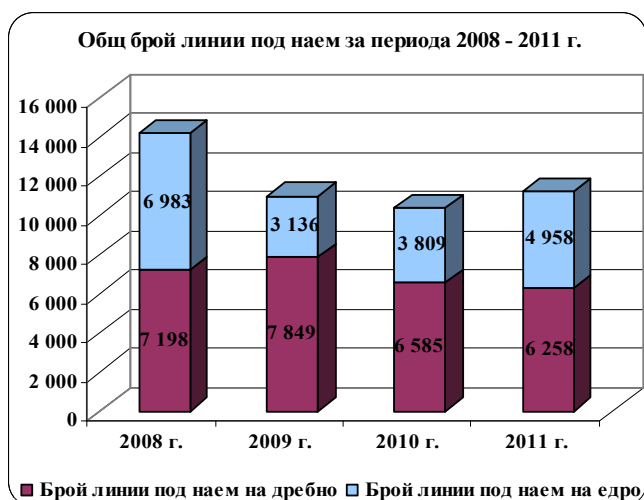
Предвид изложеното, КРС счита, че конкурентното наличие на алтернативна мрежова инфраструктура от предприятията, предоставящи линии под наем, на територията на страната, извън 27-те областни административни центрове, е ограничено и се очаква това състояние да се запази и в последващия период, обхванат от анализа.

4. Състояние на пазарите на линии под наем в периода 2008 - 2011 г.

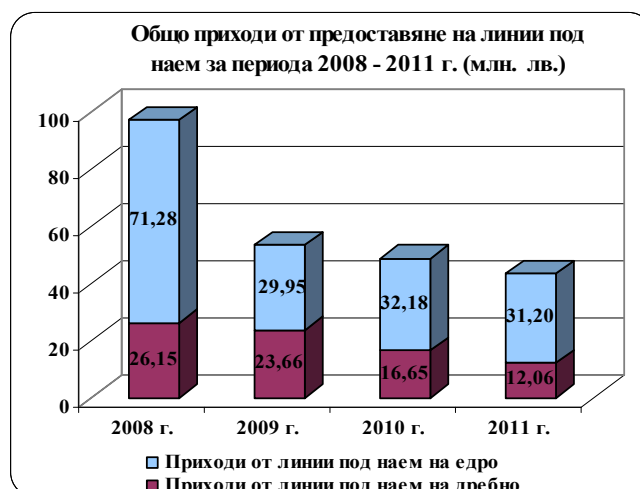
В периода 2008 - 2011 г. общият брой предоставени линии под наем намалява с 20,8%. Същевременно, общите приходи²⁸, реализирани от предприятията от предоставянето на услугата „линии под наем“, намаляват с 55,6% спрямо 2008 г.

През 2011 г. делът на сегмента линии под наем в общия обем на пазара на електронни съобщения в България се задържа на 1,5%, като следва тенденция на намаляване (1,6% през 2010 и 2009 г. и 2,8% през 2008 г.).

На фигури 2 и 3 е представено изменението на броя на линиите под наем, предоставени на дребно и на едро в периода 2008 - 2011 г., както и общото изменение на реализираните от тях приходи, включително съотношението на приходите от предоставянето на услугата на дребно и на едро.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 3

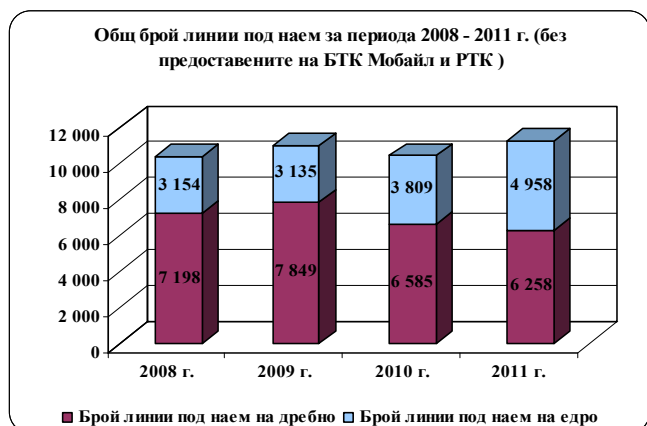
Фигура 2

Отчетеното за периода 2008-2009 г. намаление в общия обем приходи, реализирани от предоставяне на линии под наем, и изменението в съотношението между реализираните приходи от предоставянето на услугата на дребно и на едро, е породено от различни фактори. По отношение на предоставянето на линии под наем на едро следва да се отбележи, че отчетеното съществено намаление на общия брой на предоставените линии и приходите от тях през 2009 г. спрямо 2008 г. се дължи основно на вливането на „Радиотелекомуникационна компания“ ЕООД (РТК) в „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД (БТК Мобайл) през 2008 г. и последващото вливане на БТК Мобайл в БТК през 2009 г.²⁹, тъй като през 2007 г. и 2008 г. и двете предприятия (РТК и БТК Мобайл) наемат линии единствено от БТК. Това е и една от основните причини за намаляване на приходите от линии под наем на едро като цяло на този пазарен сегмент, чийто спад възлиза на 56,2% през периода 2008-2011 г. (през 2011 г. приходите намаляват с 3% спрямо 2010 г.).

²⁸ Общите приходи, реализирани от предоставянето на услугата „линии под наем“ включват приходите на предприятията от предоставяне на линии под наем на дребно и на едро.

²⁹ На 20.08.2008 г. „РАДИОТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ ЕООД се влива в „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД, а на 13.01.2009 г. „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД се влива в „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ АД, с което двете дружества престават да съществуват като юридически лица.

На следващите фигури е представена информация за обема на предоставените линии под наем и реализираните приходи от тях за периода 2008-2011 г., като е изключен броя на линиите, наети от БТК Мобайл и РТК за този период, както и приходите, реализирани от тях.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 4

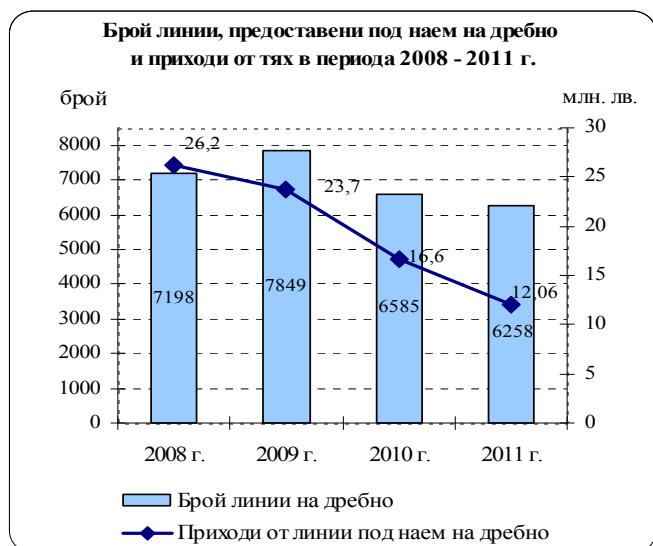
Фигура 5

Видно от фигура 5 приходите от линии под наем на едро в изследвания период (2008 – 2011 г.) са намалели със 17%, докато броят на предоставените на едро линии за периода значително е нараснал с 57,2% (фиг. 4).

При линиите под наем на дребно се наблюдава устойчиво намаление в реализираните приходи от предоставяне на услугата, като общо за периода 2008 – 2011 г. е отчетен съществен спад от 53,9%, въпреки че намалението в броя на линиите не е толкова значително – 13,1%.

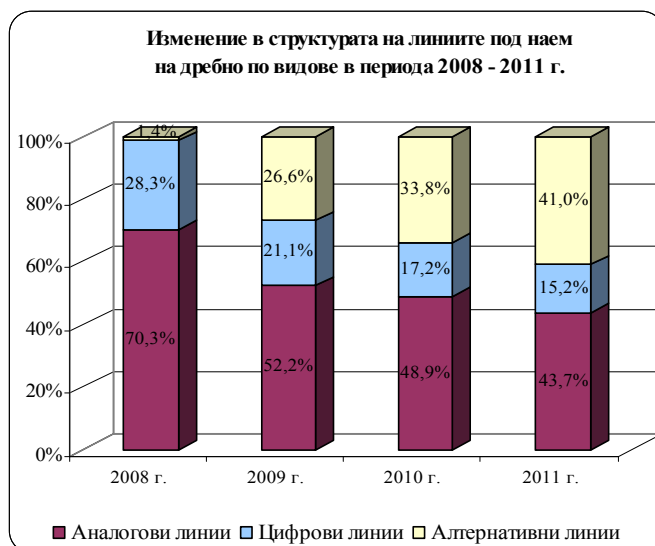
4.1. Предоставяне на линии под наем на дребно

Видно от информацията, представена на фигура 6, през разглеждания период се наблюдава устойчива тенденция на намаление на реализираните приходи от предоставяне на линии под наем на дребно, съответно с 9,5% през 2009 г. спрямо предходната година, с 29,6% през 2010 г. спрямо 2009 г. и с 27,6% през 2011 спрямо 2010 г., като за целия период приходите намаляват с 53,9%. За периода 2008-2011 г., броят на предоставените линии под наем намалява с 13,1%, като през 2011 г. спрямо 2010 г. спадът е с 5%.

Източник: Данни, подадени в КРС

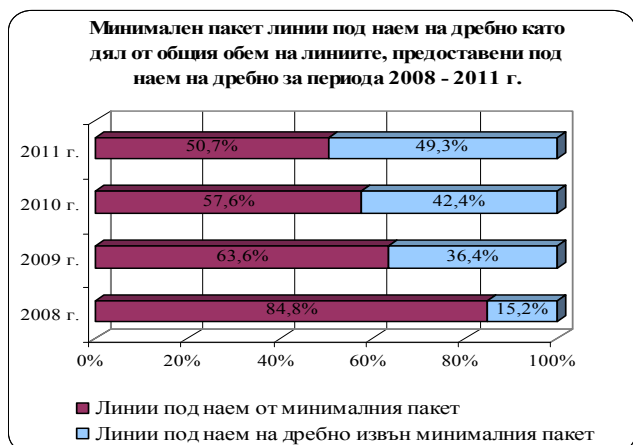
Фигура 6

Фигура 7

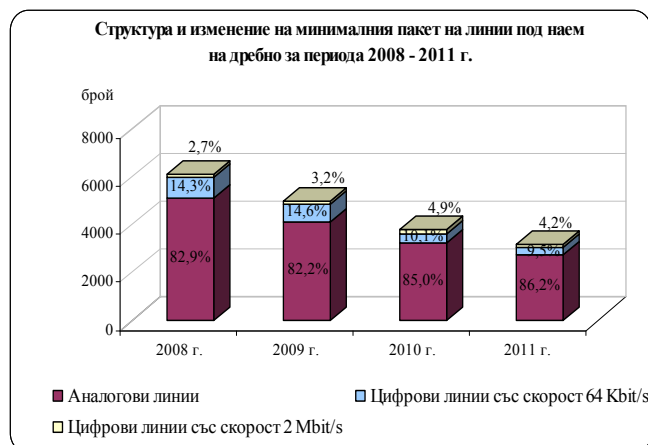
Съотношението на традиционните линии под наем на дребно и алтернативните такива се изменя съществено през разглеждания период. През 2011 г. делът на алтернативните линии достига 41% от общия брой на предоставените линии под наем на дребно, което е съпроводено с намаление на дяловете на традиционните линии под наем на дребно, съответно до 43,7% за аналоговите и 15,2% за цифровите през 2011 г. спрямо 70,3% и 28,3% за същите видове през 2008 г.

В периода 2008 - 2011 г. делът на предоставените линии под наем на дребно от минималния пакет намалява, като най-чувствително е това намаление през последната година от наблюдавания период. Данните от предприятията, предоставящи услугата „линии под наем на дребно”, сочат, че в рамките на 4-годишния период на анализа делът на линиите под наем на дребно от минималния пакет в общия брой линии под наем на дребно, е спаднал с 34 процентни пункта до 50,7% през 2011 г. (фиг. 8). Причина за това е нарасналото търсене и предлагане на линии под наем с по-висока скорост и най-вече на алтернативните линии, които през 2010 г. съставляват 33,8%, а през 2011 г. нарастват до 41% от общия обем линии под наем, предоставени на дребно (фиг. 7).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 8

Фигура 9

Въпреки, че броят на предоставените линии под наем на дребно от минималния пакет съществено намалява през разглеждания период, съответно с 16,3% през 2011 г. спрямо предходната година и с 48% спрямо началото на периода, съотношението между типовете линии под наем от минималния пакет се запазва (фиг. 9).

4.2. Предоставяне на линии под наем на едро

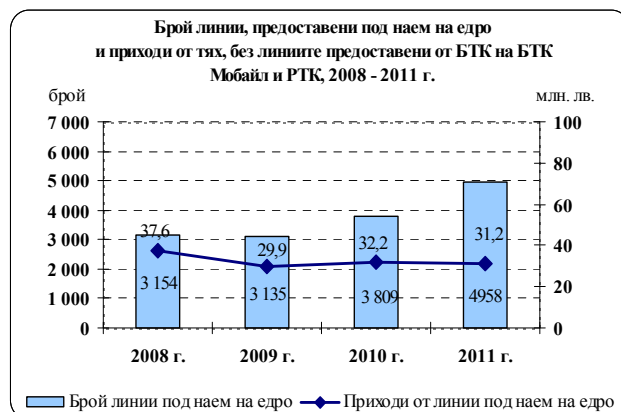
Както беше посочено по-горе, следва да се има предвид, че отчетеното значително намаление на общия брой линии, предоставени под наем на едро през 2009 г. в сравнение с предходната година, се дължи основно на структурното преобразуване на историческото предприятие. Две от предприятията (БТК Мобайл и РТК), които през 2008 г. наемат съществен брой национални линии под наем на едро, през 2009 г. вече са част от БТК.

На фигура 10 е представена информация за изменението на общия брой предоставени линии под наем на едро в България и приходите, реализирани от тях в периода 2008 - 2011 г. Като цяло, за разглеждания период общият брой линии под наем на едро намалява с 29% през 2011 г. в сравнение с 2008 г. Същевременно, за същия период, приходите, реализирани от предоставяне на услугата, бележат още по-значителен спад от над 56%. Видно от данните обаче, броят на предоставените линии под наем на едро през 2011 г. нараства спрямо предходната година с 30,2%, но намаляват реализираните от тях приходи през 2011 г. с 3%.

Източник: Данни, подадени в КРС

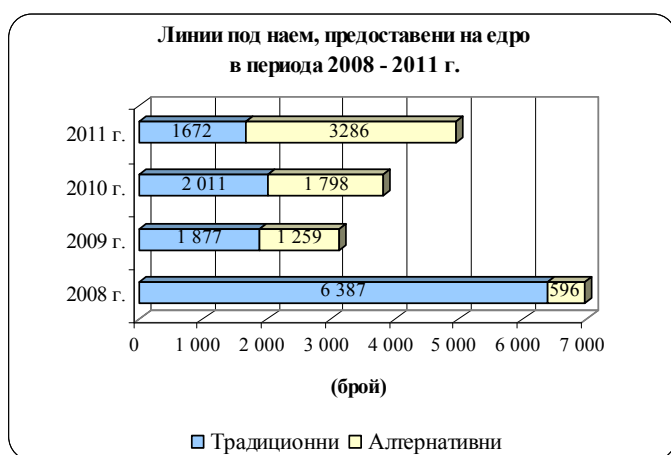
Фигура 10

Фигура 11

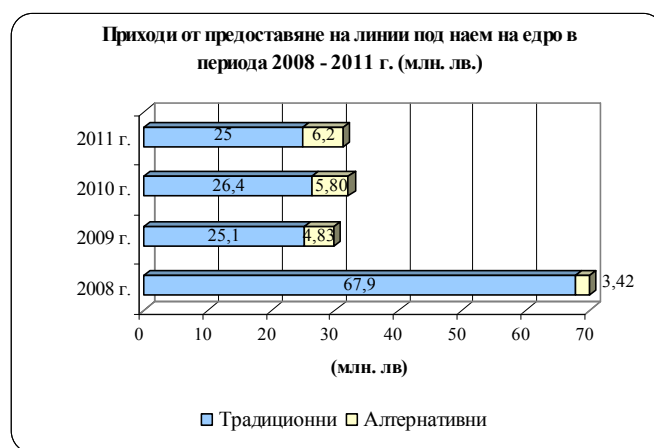
На фигура 11 е представено състоянието на пазара на линии под наем на едро, като са изключени линиите на едро, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК през 2008 г. и 2009 г. Както беше отбелязано по-горе, в този случай се наблюдава нарастване на общия брой на отдадените линии под наем на едро (с 57,2% в периода 2008 – 2011 г.) и по-слабо намаление в реализираните от тях приходи – 17,1% за разглеждания период.

На фигури 12 и 13 е представена информация относно изменението на броя предоставени линии под наем на едро, в зависимост от вида им и съответно реализираните приходи от тях.

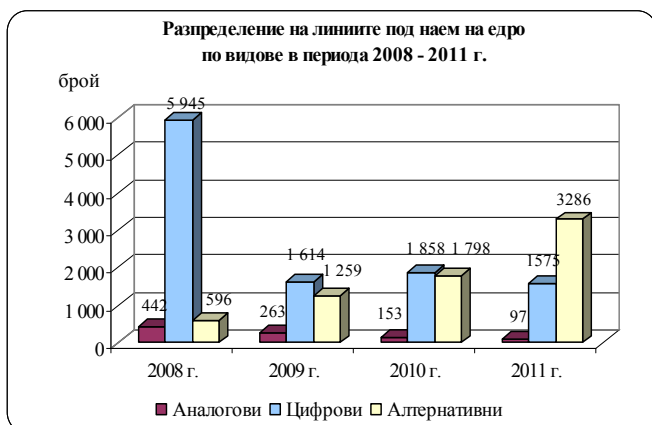
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 12

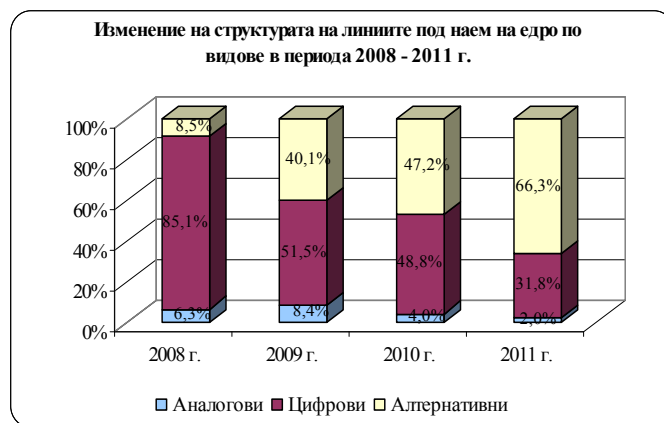
Фигура 13

Изменението на броя и вида на предоставените в периода 2008-2011 г. линии под наем на едро според вида им е представена по-долу.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

Фигура 15

Видно от представената информация, в разглеждания период най-общо се наблюдава намаление на аналоговите и цифровите линии под наем на едро и увеличение на наетите алтернативни линии, както като брой, така и като относителен дял в общия обем на линиите под наем на едро. В периода 2008 – 2011 г. броят на цифровите линии под наем на едро е намалял със 73,5% (26,2% без линиите, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК), а при аналоговите се отчита спад от 78,1% (77,1% без линиите, предоставени от БТК на РТК).

Променя се и общата структура на предоставяните линии под наем на едро – дялът на цифровите линии спада от 85,1% на 31,8%, а този на аналоговите от 6,3 % на 2,0 %. Същевременно при алтернативните линии се наблюдава съществен ръст, както като брой линии, който е нараснал пет пъти и половина за четиригодишния период, така и по отношение на дела, който те формират в структурата на линиите под наем на едро, а именно нарастване от 8,5% през 2008 г. на 66,3% от всички линии на едро през 2011 г.

IV. Пазар на линии под наем на дребно

1. Въведение

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС наложените по реда на отменения Закон за далекосъобщенията задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с достъп и взаимно свързване, съвместно разполагане и съвместно ползване на помещения и съоръжения, специфичен достъп, достъп до абонатните линии, избор на оператор на преноса, предоставянето на линии под наем и на универсална далекосъобщителна услуга, се запазват до влизане в сила на решенията на комисията, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на този закон. При действието на вече отменения ЗД на БТК бяха наложени специфични задължения във връзка с линиите под наем на дребно, които подлежат на преразглеждане от КРС при условията на ЗЕС. С оглед на това, в следващата част КРС разглежда пазара на линии под наем на дребно за да оцени необходимостта да продължи или отмени специфичните задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон.

Пазарът на линии под наем на дребно не е посочен в актуалната Препоръка за съответните пазари на ЕК, като съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС КРС може да не извършва анализ на този пазар, когато установи, че поне един от трите критерия по ал. 5 от същата разпоредба не е изпълнен.

2. Определяне на продуктивния обхват на пазара на линии под наем на дребно

Определянето на границите на пазара на линии под наем на дребно включва изследване на взаимозаменяемостта на търсенето и предлагането на достъп до мрежови съоръжения, такъв че да осигурява функционалните характеристики, от потребителска гледна точка, на линии под наем, изложени в т. 1. от Раздел III. При това, този достъп, респективно услугата „линии под наем”, следва да бъде предоставена на потребители, които не я използват за предоставяне на електронни съобщителни услуги по търговски начин, т.е. да бъде предоставена на крайни потребители на пазара на дребно. При доказване на достатъчна степен на взаимозаменяемост на търсенето и предлагането на посочените по-горе услуги, същите следва да бъдат включени в един и същ продуктов пазар. В случай, че условията на търсенето и предлагането за някои видове линии под наем се различават, независимо от отбелязаните еднакви функционални характеристики, те следва да се определят като намиращи се на различни пазари.

Търсенето на услугата „линия под наем” на пазара на дребно се дължи на нуждите на бизнеса и администрацията за обмен на голям обем информация (най-вече на глас и данни) между две собствени точки на присъствие.

Търсенето се превръща в потребление при изпълнение на следните три условия:

- Потребителят има икономически стимул за покупка на услугата „линия под наем” вместо трафични електронни съобщителни услуги, използвани с комутация по заявка, когато цената за трафичните услуги надвишава „фиксираната” цена на линията под наем: например, закупуването на линии под наем за обмен на гласов трафик между две фиксирани точки позволява на крайния потребител да реализира „фиксиран

разходи” за електронни съобщителни услуги, които са по-ниски от разходите за ползване на комутируеми услуги между същите точки;

- Потребителят има желание да контролира или управлява отделна част на услугата: например, покупката на услуга „линия под наем”, вместо услуги за пренос на данни (например IP VPN), които имат същото приложение, може да се аргументира с желанието за запазване на контрола върху част от услугата;

- Предпочитане на услугата „линия под наем” вместо разгръщане на собствена инфраструктура: някои от големите предприятия (включително транспортни и енергийни компании) могат да предпочетат, при наличие на достатъчно конкурентно предлагане на инфраструктурни и технологични решения на разумни цени, да изградят своите корпоративни мрежи при използване на линии под наем.

2.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

- взаимозаменяемост при търсенето;
- взаимозаменяемост при предлагането.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.³⁰

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план, до 1 (една) година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други³¹.

2.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Определянето на съответния продуктов пазар следва да се базира на текущото състояние на мрежите и на предлаганите услуги, както и на прогнози за развитието на пазара за периода до следващия пазарен анализ. Във връзка с посочените съображения и от гледна точка на технологичната неутралност, КРС разглежда включването на алтернативните линии под наем в продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно.

³⁰ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

³¹ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

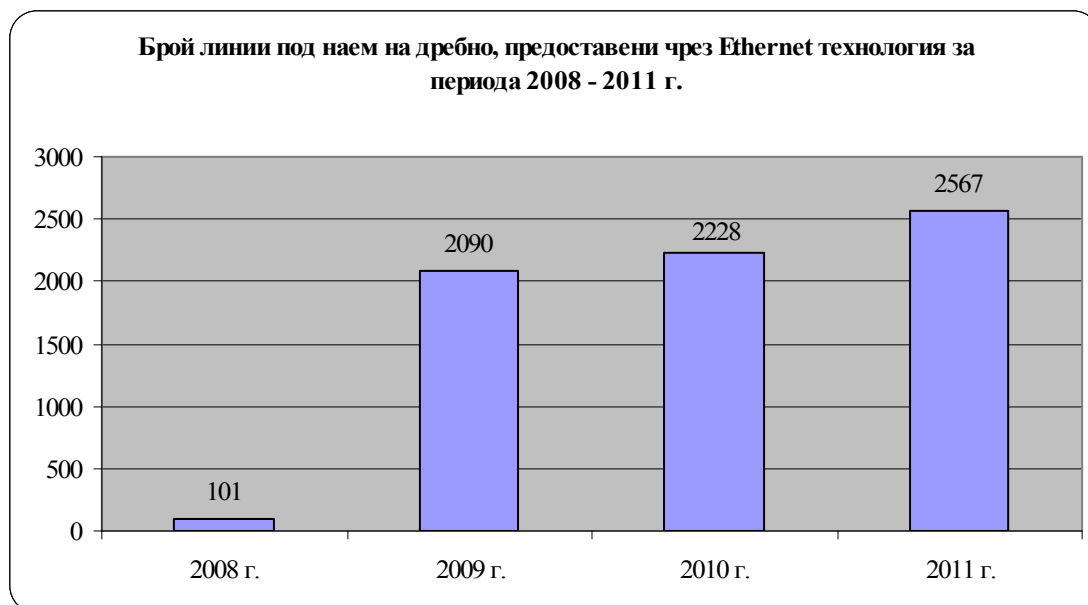
Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

Широкото разпространение на Ethernet базирани мрежови устройства (мрежови карти, комутатори, маршрутизатори и др.), води до повишаване на търсенето на алтернативни линии под наем.

От друга страна крайните потребители на традиционни линии под наем при необходимост от добавянето на нови функционалности в мрежите си, включително на изграждането на нови корпоративни мрежи, базирани на Ethernet протокол, са склонни да заменят старите крайни устройства с нови. В тази връзка крайните потребители са склонни да заменят традиционните линии под наем с алтернативни (видно от данните, представени във фигура 7).

Тези тенденции се потвърждават от данните, събрани от КРС за периода 2008 - 2011 г. (фиг. 16). Към настоящия момент в България се предоставят алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол и притежаващи аналогични функционални характеристики на традиционните линии под наем.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 16

От фигурата по-горе е видно, че за периода 2008 – 2011 г. броят на алтернативните линии под наем нараства над 25 пъти в абсолютно изражение, като достига 2567. Вследствие на това и предвид, че:

- общият брой на линиите под наем на пазара на дребно (независимо от технологията) намалява от 7198 през 2008 г. до 6258 (с 13,1%) през 2011 г.; и
- броят на традиционните линии под наем на дребно намалява с 48% за периода 2008 - 2011 г.,

може да се направи извод, че се наблюдава силно изразен процес на миграция от страна на потребителите на традиционни към алтернативни линии под наем на дребно.

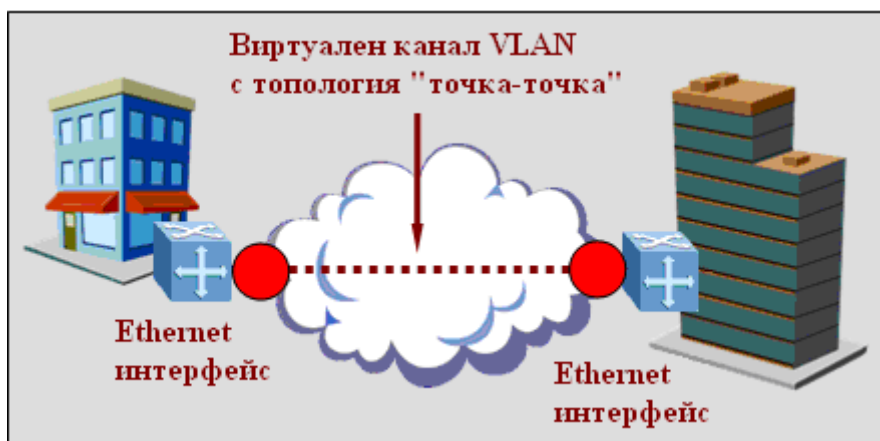
Поради факта, че към настоящия момент на пазара на линии под наем се предлагат услуги за пренос, базирани на Ethernet протокол и видно от представената от предприятията информация се отчита постепенна миграция от традиционни към алтернативни линии под наем, КРС счита за необходимо да изследва дали посочените две услуги формират един и същ пазар.

Основната разлика между традиционните и алтернативните линии под наем е по отношение на вида на използваната технология за пренос. Традиционните линии под наем се базират на технология за пренос с комутация на канали, при която се изгражда и осигурява канал за връзка между двете крайни точки в мрежата за цялото време на предоставяне на услугата. Алтернативните линии под наем се базират на технология за пренос с пакетна комутация, каквато се използва във всички компютърни мрежи (локални, градски и глобални мрежи), включително на мрежите, изградени на базата на Ethernet протокол. При преноса с пакетна комутация се използва споделена медийна среда, при която комуникацията се осъществява посредством изпращането на пакети с информация към съответните участници в мрежата. Тази технология е подходяща за изпълнението на свързаност от вида „точка-много точки” и, за да може да се гарантира качество на предоставяне на услугата (QoS), е необходимо да бъде осигурено изпълнението на изискванията по отношение на редица характеристики на услугата от гледна точка на осигуряваното качество, включително на гарантирани скорости, закъснение, загуба на пакети и сигурност по отношение на пренасяната информация в мрежата.

Както бе отбелязано в т. 1 на Раздел III на настоящия документ, линиите под наем са електронни съобщителни съоръжения, чрез които се осигурява прозрачен преносен капацитет между крайни точки на електронната съобщителна мрежа без комутация по заявка, т. е. при услугата „линия под наем” се осъществява свързаност от вида „точка-точка” като крайният потребител няма достъп до управлението на комутацията в мрежата. От друга страна същинската Ethernet мрежа се базира на стандарт IEEE 802.3 и използва мрежови комутатори от втори слой на модела OSI. Това дава възможност за много просто и евтино проектиране на мрежата, както и за сравнително проста първоначална конфигурация. В края на 90-те години, вследствие на развитието на новите технологии по отношение на механизмите за изграждане на прозрачни тунели посредством използването на виртуални локални мрежи (VLAN), стана възможен преноса на трафик в Ethernet мрежите при свързаност от вида „точка-точка”, независимо от използването на споделена мрежова среда. Посредством използването на новите VLAN услуги стана възможно разделянето на трафика на различни потребители в мрежата. Стандарт IEEE 802.1q дефинира функционирането на виртуалните локални мрежи. КРС счита, че следва да разгледа изложените по-долу услуги, чието предоставяне към настоящия момент е възможно посредством използването на VLAN, с оглед да се установи кои от тях могат да се приемат за еквивалентни на функционалните характеристики на линиите под наем:

- **Свързаност от вида „точка-точка”**

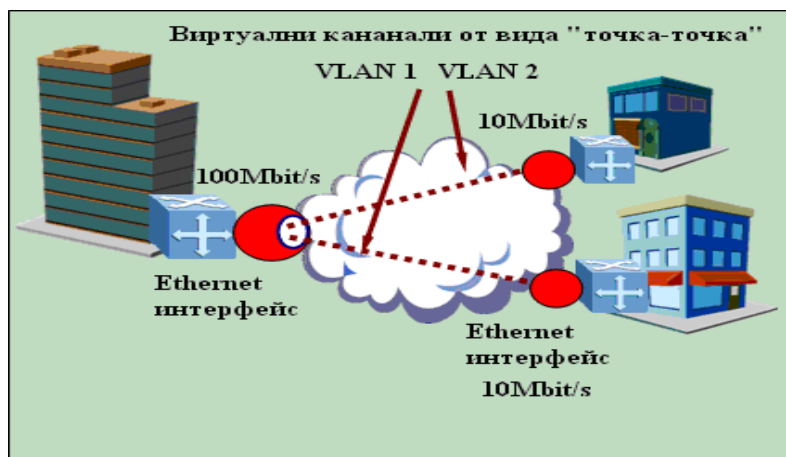
Осъществяването на свързаност от вида „точка-точка” посредством Ethernet мрежа за пренос попада в обхвата на дефиницията на линия под наем. При тези услуги посредством уникален VLAN-id се изгражда виртуален канал за връзка между две крайни точки в мрежата, като крайният потребител няма възможност да управлява комутацията. Посредством изграждането на виртуален канал в мрежата се осъществява надеждна защита на пренасяния трафик, като същият е видим единствено в точките на достъп на съответния потребител (фиг. 17).

Фигура 17

- **Свързаност от вида „точка-точка“ от една точка на достъп към многоточкова архитектура**

Някои крайни потребители изграждат множество връзки от вида „точка-точка“ от една точка на достъп към многоточкова архитектура с цел концентрирането на трафик в първата. За целта в първата точка на достъп се осигурява значително по-голям капацитет на връзката към Ethernet мрежата с цел осигуряването на трафика към останалите точки, към които се изграждат връзки от вида „точка-точка“. Сумарната скорост на последните не трябва да надвишава скоростта, която се осигурява в концентраторната точка на достъп. Този сценарий се разглежда като множество предоставени линии от вида „точка-точка“, за които се предоставят съответен брой VLAN-id (посредством всеки VLAN се осъществява една фиксирана връзка от вида „точка-точка“) и техническите характеристики на тези линии отговарят на функционалните характеристики на линии под наем (фиг. 18).

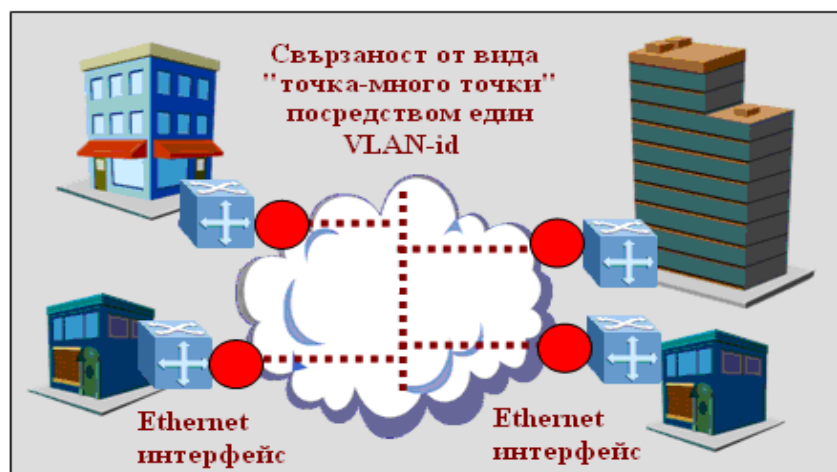

Фигура 18

- **Свързаност от вида „точка-много точки“**

Част от потребителите използват услуги от вида „точка-много точки“ с цел свързването на повече от два офиса в локална мрежа на територията на едно населено място или в национален план. При тези услуги се предоставя един уникален VLAN-id за множество крайни точки, така че крайния потребител има възможност да контролира

комутацията в мрежата. При този сценарий между всеки две точки може да се изгради връзка, т.е. свързаността е всеки с всеки, поради което този вид услуги не попадат в обхвата на дефиницията на линии под наем (фиг. 19).

Фигура 19

Предвид изложеното, може да бъде направен извод, че алтернативни линии под наем, осигуряващи свързаност от вида „точка – точка”, включително от една точка към друга в многоточкова архитектура, както е описано по-горе, отговарят на функционалните характеристики на линии под наем предвид това, че осигуряват резервиран, симетричен и прозрачен капацитет, без използване на комутационни функции, които крайният потребител може да управлява като част от услугата (без комутация по заявка).

От друга страна, развитието на технологиите през последните години подобри значително техническите възможности и качеството на услугите в Ethernet мрежите, които предоставят алтернативна функционалност на тази на традиционните линии под наем, както следва:

- Въвеждане на симетричен гарантиран капацитет (full duplex) и значително намаляване на закъснението и на загубата на пакети в мрежата.
- Значително увеличение на капацитета на Ethernet мрежите (въвеждането на Gigabit Ethernet), вследствие на което се увеличиха гарантираните скорости на линиите под наем.
- Въвеждането на механизми (стандарт IEEE 802.1p) за даване на приоритет на трафика доведе до по-добро управление на преноса в Ethernet мрежите и до ограничаване на закъснението на пакетите със съответен приоритет, като предоставянето на резервиран капацитет (алтернативни линии под наем) се доближи до качеството на традиционните линии под наем.

Предвид изложеното, може да бъде направен извод, че предоставянето на резервиран капацитет от вида „точка – точка” в Ethernet мрежите може да се счита за сравнимо с предоставянето на традиционни линии под наем както от гледна точка на постигане на функционалните характеристики на нает капацитет, така и от гледна точка на осигуреното качество. В тази връзка, КРС счита, че от потребителска гледна точка, предоставянето на резервиран капацитет, който осигурява функционалните характеристики на линия под наем в съответствие с изложеното в т. 1 на Раздел III,

представлява услуга, която се включва в обхвата на пазара на линии под наем на дребно.

От гледна точка на цените на услугите

При оценка на взаимозаменяемостта от страна на търсенето следва да се вземат под внимание не само функционалните характеристики на услугите, но и ценовите равнища, на които те се предлагат на крайни потребители.

В следващата таблица са представени средните месечни цени³² на дребно на традиционни и Ethernet линии под наем с различни скорости.

скорост на пренос	Ethernet линии под наем				традиционни цифрови линии под наем				
	2 Mbit/s	10 Mbit/s	100 Mbit/s	1000 Mbit/s	128 kbit/s	512 kbit/s	1024 kbit/s	2 Mbit/s	34 Mbit/s
средна цена, на която се предлага услугата	135 лв.	128 лв.	241 лв.	513 лв.	240 лв.	501 лв.	568 лв.	509 лв.	2877 лв.

Таблица 5

От представената информация е видно, че средните цени, на които се предоставят алтернативни (Ethernet) линии под наем, със скорости от 10, 100 и 1000 Mbit/s, отговарят приблизително на цените, на които се предоставят на дребно традиционни линии със скорости до 2 Mbit/s. Може да се предположи, че при равни други условия, потенциален потребител на услугата линии под наем би се ориентирал към алтернативна (Ethernet) линия, която осигурява много по-висока скорост и е на цена, която съответства на ценовия диапазон на традиционните линии до 2 Mbit/s. Същото важи и за потребител на традиционна линия, който, при необходимост от добавяне на нови функционалности или увеличаване капацитета на линията, би бил склонен да я замени с алтернативна линия под наем.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането зависи от разходите, които предприятието следва да направи при мигриране от традиционни линии под наем към алтернативни. В случай на изградена абонатна мрежа (усукана метална двойка или оптично влакно), предприятието има сравнително малки разходи при преминаване от традиционна към алтернативна линия под наем. Основните разходи на предприятието са за подмяна на крайните устройства.

Посочените две услуги се предоставят посредством използването на една и съща опорна мрежа. Към настоящия момент почти всички предприятия, участващи на пазара на линии под наем на дребно, притежават опорна мрежа, базирана на Ethernet протокол и същите не следва да правят допълнителни инвестиции в нея.

За предоставянето на линии под наем със скорост над 10 Mbit/s се използва оптично влакно и при промяна на услугите към Ethernet линия не е необходимо инсталирането на нова преносна среда. В този случай предприятието инвестира единствено в крайни устройства, като същите могат да се инсталират бързо и да се използват многократно от други потребители, което значително намалява риска при

³² Цената на линия под наем на дребно е изчислена като средноаритметична от цените на линиите със съответните скорости, които са предоставени от предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, с въпросници за отчет на дейността през 2011 г.

инвестициите. От друга страна, инвестициите в крайни устройства са значително по-малки отколкото в мрежови съоръжения и преносна среда и същите не могат да бъдат бариера по отношение на предлагането на нови услуги на пазара на линии под наем на дребно.

Заклучение

От анализа на взаимозаменяемостта на традиционни и алтернативни линии под наем е видно, че същите не се различават съществено от гледна точка на предназначение и качество на услугата, както и от гледна точка на необходимите инвестиции в мрежата на предприятието.

На тази база КРС счита, че съществува достатъчна степен на взаимозаменяемост между традиционните и алтернативни линии под наем. Отчетеният процес на мигриране от традиционните линии под наем към алтернативни също е предпоставка за включването им в един пазар.

2.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости

Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

Линиите под наем на дребно се предоставят с цел ползване от потребителите на резервиран капацитет с различно приложение. От гледна точка на функционалността, обикновено е възможно да се използват няколко линии под наем с по-ниска скорост като заместители на линиите под наем с по-висока скорост³³. От своя страна, една линия с по-голям капацитет може да задоволи и потребности на потребители с по-ниски изисквания за скорост. Следователно, от функционална гледна точка, до определена степен, съществува взаимозаменяемост между линиите с различни скорости.

От гледна точка на цените на услугите

Съгласно Обяснителния меморандум (стр. 28)³⁴ към Препоръката за съответните пазари от 2003 г., не се счита за необходимо да се определят отделни пазари, отнасящи се до различните категории линии под наем, включени в минималния пакет (в т.ч. аналогови, 64 Kbit/s и 2 Mbit/s), тъй като структурата на пазара, по всяка вероятност, е подобна във всяка подгрупа³⁵.

³³ Наблюдават се и изключения в зависимост от приложението, за което крайният потребител ползва линията.

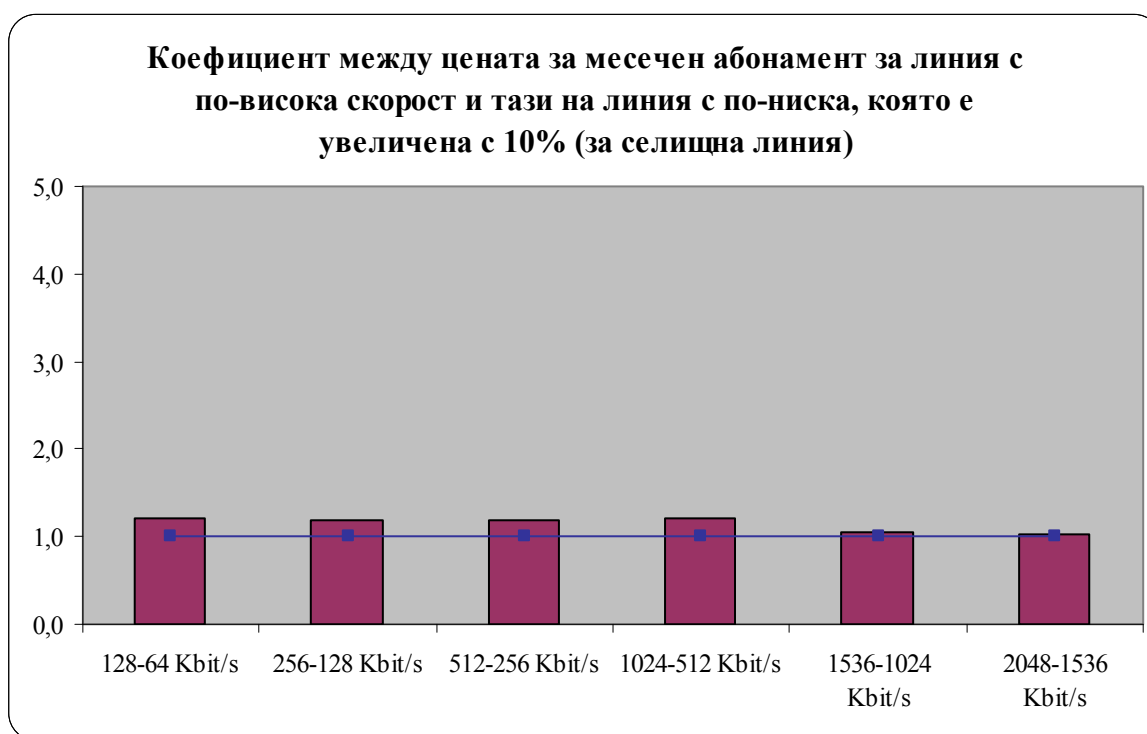
³⁴ Explanatory Memorandum to Commission Recommendation of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services (ОБ, *L 114* от 08.05.2003, *стр.* 45)

³⁵ Recommendation of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the

КРС счита, че линиите под наем със скорост от 64 Kbit/s, nx64 Kbit/s и 2 Mbit/s принадлежат към един пазар. Заключение е направено на база изследвана верижна взаимозаменяемост на линиите между 64 Kbit/s и 2 Mbit/s след прилагане на т.нар „тест на хипотетичния монополист“³⁶. Той дава информация за реакциите на потребителите и доставчиците на услугата от гледна точка на търсенето и предлагането, при малко (5 - 10%), но трайно нарастване на цените на услугата.

Поради факта, че потреблението на селищни линии под наем на дребно през 2011 г. съставлява 82% от общото потребление на линии под наем на дребно, КРС счита, че изследването на взаимозаменяемостта на селищни линии с различни скорости може да се приеме за представително за целия разглеждан пазар.

На следващата фигура е представена информация за разликата в цените³⁷ на традиционни линии под наем на дребно със скорости между 64 Kbit/s и 2 Mbit/s включително.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 20

Изчислените коефициенти, представени на фигура 20, показват какво е отношението между цената на линия с по-висока скорост и тази на линия с по-ниска, при увеличение на последната с 10%. В случаите, когато коефициентът е около 1, може да се приеме, че разликата в цените е минимална и разглежданите услуги принадлежат към един пазар.

Както е видно от фигура 20, коефициентът е около 1, което означава, че при трайно увеличение на цената на линия с по-ниска скорост, крайните потребители биха

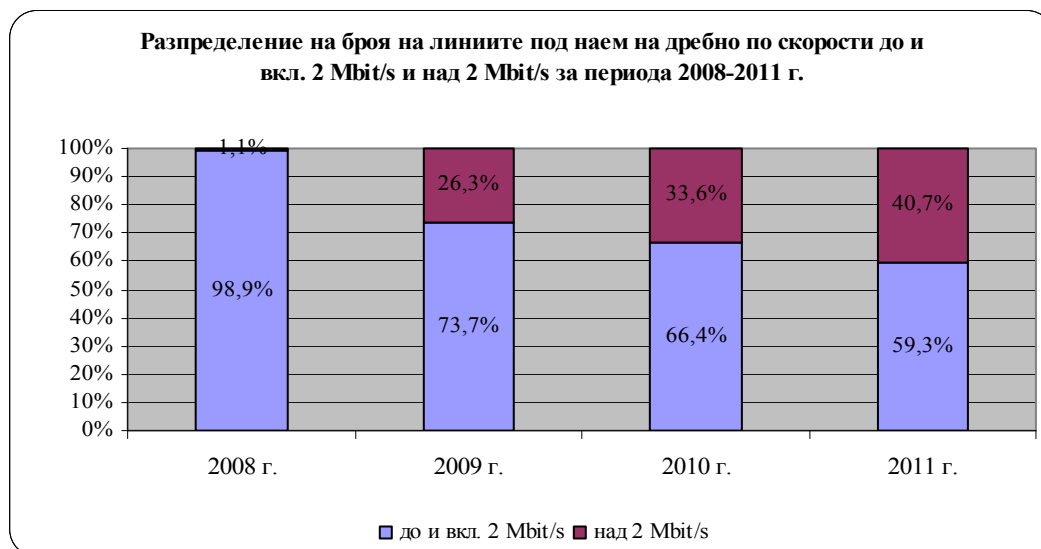
European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services, *Official Journal L 114*, 08/05/2003 P. 0045 - 0049

³⁶ Small but Significant and Non-transitory Increase in Price (SSNIP)

³⁷ Използваните в графиката цени до 2 Mbit/s са съгласно представената в КРС ценова листа на БТК (без ДДС).

се насочили към ползването на линията със следваща по-висока скорост. Следователно от изложеното дотук, може да се заключи, че е налице верижна взаимозаменяемост между линиите със скорости от 64 Kbit/s до 2 Mbit/s включително.

Като цяло обаче, необходимостта на бизнес потребителите от по-широка честотна лента, произтичаща от разширяването на дейността им и от появата на нови приложения, води до нарастване на търсенето на линии под наем със скорости, по-високи от 2 Mbit/s (фиг. 21).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 21

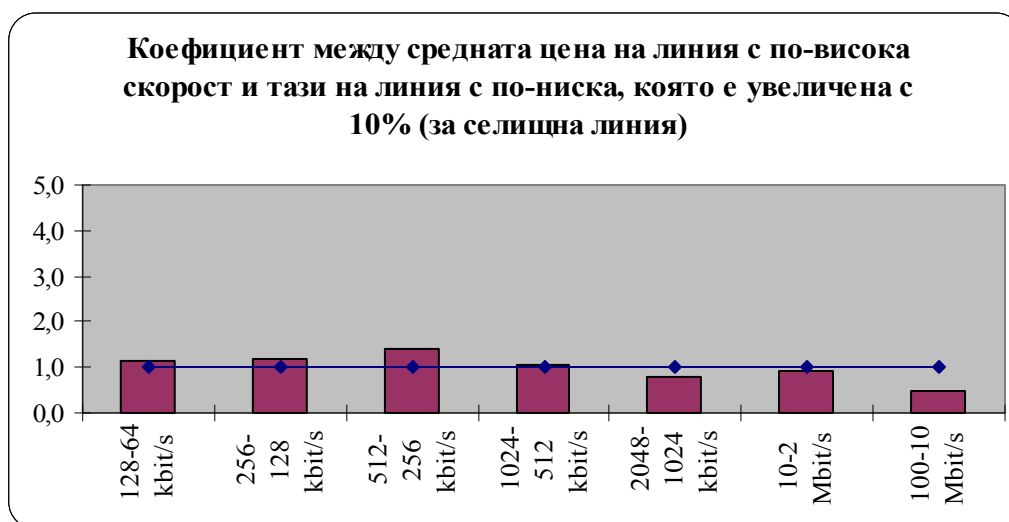
Видно от данните, представени на фигура 21, за разглеждания период относителният дял на линиите на дребно със скорости над 2 Mbit/s в общия обем на пазара нараства, като към края на 2011 г. достига близо 41%. В абсолютни стойности се наблюдава увеличение от 33 пъти на броя на линиите със скорости над 2 Mbit/s. Тази тенденция може да се приеме за индикатор за мигриране на потребителите от линии с по-ниски скорости към такива с по-високи.

Развитието на Ethernet технологиите за симетричен пренос с гарантирано качество през последните години е друга причина за растящото търсене на линии със скорости над 2 Mbit/s (напр. 10 и 100 Mbit/s), като ценовите им равнища са сравними с тези на традиционните линии до 2 Mbit/s.

В тази връзка, КРС изследва наличието на верижна взаимозаменяемост на линиите със скорости от 64 Kbit/s до 100 Mbit/s.

На следващата фигура (фиг. 22) е представена информация за разликата в средните цени³⁸ между нискоскоростни линии (до и включително 2 Mbit/s) и линии със скорост от 10 и 100 Mbit/s.

³⁸ Средните цени са изчислени на база представените в КРС ценови листи, актуални към 31.12.2011 г., на предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, независимо от вида на линиите

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 22

Както е видно от фигура 22, отношението между цените на линиите със скорости между 2 и 10 Mbit/s, е малко. Като се вземе предвид това, може да се предположи, че при трайно повишаване на цената на линиите от 2 Mbit/s, по-голямата част от настоящите и потенциални потребители на линии под наем на дребно биха предпочели да наемат линия със скорост от 10 Mbit/s. От тук може да се заключи, че линиите, със скорости по-големи от 2 Mbit/s, могат да се разглеждат като взаимозаменяеми на тези до и включително 2 Mbit/s.

Следва да се отбележи обаче, че цените на високоскоростните традиционни линии са многократно по-високи от цените на линиите от 2 Mbit/s. Въпреки това, ако се разгледат средните цени на линия с капацитет от 4x2 Mbit/s и линия от 34 Mbit/s, ценовата разлика между двете би била сравнително малка³⁹. В този случай при увеличение от 5-10% на цената на линия от 2 Mbit/s, потребител, ползващ няколко двумегабитни линии би предпочел да наеме такава от 34 Mbit/s, тъй като това би му дало възможност да се възползва от една линия с капацитет 16x2 Mbit/s на приблизително същата цена като 4 отделни линии със скорост от 2 Mbit/s. Това показва, въз основа на текущите условия на пазара на линии под наем в България, че е налице взаимозаменяемост при търсенето на линии с капацитет от 2 и 34 Mbit/s. В допълнение, може да се отбележи, че търсенето на високоскоростни традиционни линии под наем на пазара на дребно е силно ограничено, като през 2011 г. наетите линии със скорост 34 Mbit/s са били общо 7 (15 през 2010 г.), а със скорост 155 Mbit/s - едва 3 броя (2 през 2010 г.).

На база на гореизложеното, КРС прави извод, че е налице взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето на линии с всички скорости, независимо от използваната технология, и поради тази причина тези линии принадлежат към един пазар.

³⁹ Коефициентът между средните цени на линии със скорости от 4x2 Mbit/s и 34 Mbit/s е 1,3.

Взаимозаменяемост при предлагането

При оценката на взаимозаменяемостта при предлагането между наетите линии с различни скорости се изследва дали предприятие, което не предоставя обществени електронни съобщителни услуги на този пазар, би навлязло на него вследствие на малко, но трайно повишаване на цената (с от 5 до 10%) на услугата от страна на хипотетичния монополист.

Взаимозаменяемостта при предлагането на линии под наем до 2 Mbit/s се анализира от гледна точка на инвестициите, които предприятието следва да направи за предоставяне на съответната услуга или за предоставяне на услуги с по-висока скорост.

За предоставянето на аналогови и цифрови линии под наем със скорости до 2 Mbit/s се използват едни и същи мрежови ресурси на мрежата за достъп и на опорната мрежа на историческото предприятие. При аналоговите линии под наем се използва усукана метална двойка и на крайния потребител се предоставя аналогов интерфейс за връзка. При цифровите линии под наем със скорости до 2 Mbit/s се използват HDSL модеми. На крайния потребител се предоставят стандартизирани интерфейси за връзка (ITU-T X.21, V.35, Ethernet и др.).

При миграцията от аналогови към цифрови линии под наем единствената инвестиция на предприятието е по отношение на предоставеното оборудване при крайния потребител (съответен HDSL модем за връзка) с оглед изграждане на линията под наем и, в крайна сметка, разходите за оборудване от страна на предприятието представляват ограничен дял от общите разходи за изграждане на опорна мрежа и мрежа за достъп.

Миграцията към по-високи скорости при цифровите линии под наем до 2 Mbit/s не изисква смяна на модема, предоставен на крайния потребител.

От представената по-горе информация е видно, че различията в технологичните разходи за миграция към по-високи скорости при линиите под наем със скорости до 2 Mbit/s обикновено са малки, като същите включват разходите за инсталиране на крайни устройства, които са значително по-ниски от разходите по отношение на мрежата, включваща преносна среда, мрежови съоръжения и др. Посочената разлика в разходите на предприятието не е достатъчна, за да предизвика реално прекъсване на веригата на взаимозаменяемостта при предлагането, за осигуряването на което вече са направени инвестиции в инженерната инфраструктура.

За предоставянето на линии под наем със скорости до 2 Mbit/s в мрежата за достъп се използва усукана метална двойка и HDSL технология за пренос. Същите позволяват изграждането на линии за пренос със скорост не по-висока от 8 Mbit/s, като за целта се използват от една до 4 усукани метални двойки. За осъществяването на пренос със скорост, по-висока от 8 Mbit/s, се използват влакнесто-оптична мрежа за достъп и медийни конвертори. КРС счита, че цената на последните⁴⁰, която е от порядъка на около 250 евро, не може да се счита за ограничително условие за миграция към предоставяне на традиционни високоскоростни линии под наем (например, 34 Mbit/s, 140 Mbit/s, 155 Mbit/s) на дребно, при условие, че доставчикът на услугата разполага с влакнесто-оптична връзка до помещенията на крайния потребител.

Следва да се има предвид, че при преминаването от мрежа, изградена чрез усукани метални двойки, към влакнесто-оптична мрежа се генерират допълнителни разходи за строителство, които влияят на взаимозаменяемостта при предлагането.

⁴⁰ <http://www.universalnetworks.co.uk/section.htm?section=Gigabit>

Строителните разходи се състоят в разполагането на нови влакнесто-оптични кабели и на съответно преносно оборудване в мрежата за достъп. Предвид, обаче, наложеното задължение на историческото предприятие БТК с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура (канална мрежа), комисията счита, че на алтернативните предприятия е осигурена възможност за изграждане на собствени влакнесто-оптични мрежи за достъп, като стават все по-малко зависими от мрежата на БТК при осигуряване на достъп до крайните потребители. С оглед гарантиране на този достъп, посоченото задължение се отнася както за случаите на изграждане на мрежа за достъп, така и за случаите на изграждане на магистрални участъци в мрежите на алтернативните предприятия, които са свързани с доизграждане на опорните им мрежи. В тази връзка, КРС счита, че на конкурентите на БТК на пазара на линии под наем на дребно са осигурени равнопоставени условия с тези на историческото предприятие по отношение изграждането на влакнесто-оптични мрежи за достъп, предвид достигнатата степен на развитие на мрежата на БТК в „последната миля” в съответствие с изложеното в т. 3.1. от Раздел III. КРС счита, освен това, че разходите за полагане на влакнесто-оптични кабели в каналната мрежа на БТК с оглед достигане до крайните потребители и предоставяне на линии под наем на дребно със скорости по-високи от 10 Mbit/s, не могат да бъдат считани за ограничаващо условие за прекъсване на веригата на взаимозаменяемост на предлагането.

Следователно, по отношение на предоставянето на услуги с различни скорости опорната мрежа на предприятията не търпи съществена промяна, като към настоящия момент предприятията имат изградени високоскоростни влакнесто-оптични опорни мрежи и същите се използват както за предоставянето на линии под наем с ниски скорости (до и включително 2 Mbit/s), така и за линии под наем със скорости над 2 Mbit/s.

За скорости, по-високи от 10 Mbit/s, не се наблюдава прекъсване на веригата на взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането. При преминаването към по-високи скорости единствените разходи за предприятието са по отношение на подмяната на преносното оборудване в мрежата за достъп, като всички предприятия, предоставящи линии под наем на дребно, включително историческото предприятие, са изправени пред аналогични разходи за изграждане на влакнесто-оптична инфраструктура в „последната миля”.

Предвид изложеното, КРС счита, че от гледна точка на предлагането, линиите под наем на дребно със скорости до и включително 10 Mbit/s и над 10 Mbit/s се намират на един пазар.

В резултат на това КРС счита, че е налице взаимозаменяемост при предлагането на линии под наем на дребно с различни скорости.

Заклучение

Представените данни от предприятията водят до заключението, че от гледна точка на търсенето линиите под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s (включително на линиите под наем със скорости от ≥ 64 Kbit/s) и над 2 Mbit/s са взаимозаменяеми.

От гледна точка на предлагането доставчик на линии под наем със скорости от 2 Mbit/s лесно може да започне да предлага линии под наем със скорости от ≥ 64 Kbit/s и обратно. По отношение на линиите под наем със скорости между 2 Mbit/s и 10 Mbit/s, следва да се отбележи, че вследствие на използването на една и съща опорна мрежа за

предоставянето на тези линии, както и на възможността за използването на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от предприятия, разполагащи с влакнесто-оптична мрежа за достъп, един доставчик може лесно да започне да предлага линии под наем, при които се използва влакнесто-оптична среда за достъп.

Въз основа на гореизложеното, линиите под наем със скорост до и включително 2 Mbit/s и над 2 Mbit/s се считат за взаимозаменяеми и следва да бъдат включени в един и същ пазар.

2.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на линиите под наем на дребно

Анализът на взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането води до заключението, че в обхвата на пазара на линии под наем на дребно се включват всички линии под наем, предоставени на дребно, независимо от вида на технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта.

3. Определяне на географския обхват на пазара на линии под наем на дребно

Съгласно Насоките за пазарните анализи и чл. 14, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения се определя въз основа на два критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (например общоевропейски пазар, пазар, обхващащ територията на Европейското икономическо пространство, или глобален пазар).

Съгласно чл. 152, ал. 3 от ЗЕС, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство, КРС определя територията на Република България за географски обхват на пазара на линии под наем на дребно. Националният обхват на разглеждания пазар може да се обоснове с обстоятелството, че условията при предоставяне на услугата „линии под наем на дребно” са хомогенни на територията на страната, търсенето на услугата не се различава значително в отделните региони и условията за конкуренция са сходни на територията на цялата страна.

4. Заключение

На база на представения по-горе анализ на взаимозаменяемостта на продуктите и услугите, и следвайки изложеното в Препоръката за съответните пазари от 2003 г., КРС приема, че пазарът на линии под наем на дребно включва всички линии, които се предоставят на дребно, независимо от технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта.

Географският обхват на разглеждания пазар е национален (на територията на Република България).

5. Прилагане на теста на трите критерия

В съответствие с чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от приложимия акт на ЕК, в случая на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС се ръководи от принципите на конкурентното право, и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Предвид изложеното, както и поради факта, че пазарът на линии под наем на дребно не е включен в Препоръката за съответните пазари от 2007 г., комисията следва да извърши анализ и оценка на кумулативното изпълнение на посочените три критерия.

По силата на чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извърши анализ на съответния пазар, когато установи, че поне един от посочените три критерия не е изпълнен.

5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

5.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятие(я) със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните⁴¹.

Като основна бариера за навлизане на пазара на линии под наем на дребно може да се посочи *инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана*. Предоставянето на линии под наем на дребно предполага контрол върху инфраструктура, осигуряваща достъп до крайните потребители. За предприятие, което има намерение да навлезе на този пазар, са налице две възможности - да изгради собствена мрежа, или да наеме капацитет, включително резервиран капацитет, във вече изградена мрежа от друго предприятие, предоставящо електронни съобщения.

В първия случай структурните бариери се изразяват в необходимостта от извършване на значителен по обем инвестиции от страна на предприятието в изграждане на собствена инфраструктура. Тази инфраструктура е необходима за предоставяне на линии под наем на дребно и се състои от следните елементи:

- Опорна мрежа (core network);

⁴¹ Чл. 7 от Методиката

- Мрежа за достъп (access network).

Една значителна част от тези високи първоначални капиталови вложения са *разходи, които не могат да бъдат възстановени при евентуално напускане на пазара*. Това могат да бъдат инвестиции във високо специализирано оборудване, сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучение, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и т.н.⁴² Тези разходи нарастват пропорционално с увеличаване на обхвата на мрежата от гледна точка на осигуряване на покритие по територия и население, както и на пропорционален преносен капацитет.

Наличието на невъзстановими разходи не означава автоматично, че са налице високи бариери за навлизане на пазара. Приема се, че винаги съществуват разходи, необходими за навлизане на голяма част от пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които не могат да бъдат възстановени. Историческото предприятие вече е направило подобни разходи, навлизайки на съответните пазари. Въпреки това, в доклада си относно бариерите за навлизане от 2005 г., Организацията за икономическо сътрудничество и развитие отбелязва, че при някои обстоятелства е много по-трудно за новонавлизащите в момента на пазара предприятия, отколкото е било за историческото предприятие при неговото навлизане, защото *„когато пазарът вече е зает от историческо предприятие, потенциалните предприятия може да се озоват пред установени продукти, както и пред търсене, което е недостатъчно, за да позволи ефективно действие на новите предприятия“*⁴³.

Видно, обаче, от предоставената информация относно състоянието на пазарите на линии под наем в периода, обхванат от настоящия анализ, през 2009 г. на пазара на линии под наем на дребно са навлезли 5 нови предприятия (таблица 2). Въпреки че дялът (на база приходи) на тези предприятия в общия обем на пазара не е висок (едва 6%), следва да се отбележи, че по брой предоставени линии под наем техният дял представлява 25% от общия обем на пазара на линии под наем на дребно. Важно е да се отбележи, също така, че докато броят на предоставените от историческото предприятие линии под наем на дребно намалява с 18,7% (в абсолютно изражение) през 2009 г. спрямо 2008 г., второто предприятие, като новонавлязло на този пазар през 2009 г. („СПЕКТЪР НЕТ“ АД), е постигнало 21,7% пазарен дял на база брой линии под наем на дребно.

През 2010 г. отново е налице навлизане на предприятия, които до тогава не са били участници на този продуктов пазар. Отново е отчетено намаление с 8 процентни пункта на пазарния дял на БТК през 2010 г. (на база брой линии) спрямо 2009 г. докато дялът на второто най-голямо предприятие на този пазар - „СПЕКТЪР НЕТ“ АД достига 26,2%.

През 2011 г. се запазва тенденцията, отбелязана по-горе. На пазара на линии под наем на дребно навлиза ново предприятие, което към края на годината обхваща близо 1% от общия брой предоставени линии на дребно. Пазарният дял на второто най-голямо предприятие продължава да нараства, като към края на 2011 г. достига близо 33%. Ръстът в пазарните дялове на алтернативните предприятия е за сметка на намалението на дела на БТК, който е по-нисък с 6,2 процентни пункта спрямо 2010 г.

Може да се заключи, че наблюдаваното устойчиво намаление на пазарния дял на историческото предприятие, за сметка на нарастване на дела на алтернативните предприятия предполага, че на пазара на линии под наем на дребно се развива

⁴² Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

⁴³ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

устойчива конкуренция, като тази тенденция се очаква да се запази и в бъдещия период, обхванат от настоящия пазарен анализ. Като цяло за изследвания минал период (2008 – 2011 г.) се наблюдава увеличение от над 27 пъти на броя на предоставените от алтернативните предприятия линии под наем на дребно.

От предоставените данни е видно, че предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, не са възпрепятствани от бариери, произтичащи от необходимост от изграждане на инфраструктура за предоставяне на услугата или че тези бариери, доколкото съществуват, са преодолими в краткосрочен план.

Във втория случай бариерите се изразяват в наличие на предприятие на разглеждания пазар (БТК), което притежава контрол върху инфраструктура (изградена мрежа с национално покритие), която не може лесно да бъде дублирана и въз основа на която предприятието може да реализира икономии от мащаба и от обхвата. Делът на историческото предприятие на така дефинирания пазар на дребно, изразен като брой отдадени линии, въпреки значителното, от близо 48%, намаление в разглеждания период (в абсолютно изражение), продължава да бъде близък до 60%. Заключение за наличие на контрол върху инфраструктура, която е трудна за дублиране, в частта ѝ за достъп до крайния абонат, вероятно би се запазило и в бъдеще, освен ако не възникнат значителни структурни промени на пазара, по-специално по отношение на мрежите и използваните технологии, напр. в резултат от широкото навлизане на алтернативни технологии, като Ethernet. Тази тенденция вече се наблюдава на българския пазар – видно от данните, представени в т. 4.1. от Раздел III, броят на Ethernet линиите под наем на дребно се увеличава над 25 пъти за четиригодишния период на анализа, като в края на 2011 г. те представляват около 41% от общия брой предоставени линии под наем на дребно. КРС очаква тази тенденция да се запази и дори да се задълбочи в периода до следващия анализ.

Следва също да се има предвид, че в своя доклад за прилагането на теста на трите критерия⁴⁴, ГЕР подчертава, че при прилагането на „modified Greenfield approach”, някои от бариерите на пазара на дребно могат да бъдат намалени чрез наличието на задължение за достъп на свързаните пазари на едро (което може да намали или елиминира бариери като контрол върху инфраструктура, която трудно може да бъде дублирана, технологични предимства или превъзходство и вертикална интеграция) или чрез наличието на задължение за разходоориентираност на свързаните пазари на едро.

В този контекст, ГЕР смята, че задълженията за достъп на пазарите на линии под наем на едро могат да намалят и дори елиминират следните бариери на свързания пазар на дребно:

- *инфраструктура, за която е трудно да бъде дублирана*: алтернативните предприятия могат да имат достъп и да използват мрежовите ресурси на историческото предприятие на разумна и равнопоставена база;

- *технологични предимства и превъзходство*: алтернативните предприятия имат достъп до технологиите, използвани от историческото предприятие и се конкурират, използвайки едни и същи технологични предимства;

- *вертикална интеграция*: предоставяните регулирани продукти на едро могат да осигурят възможност на алтернативните предприятия да развият собствената си мрежа, опирайки се на мрежата на историческото предприятие.

⁴⁴ ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, June 2008

В допълнение на това, както се отбелязва в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г.⁴⁵, налагането на специфични задължения на историческото предприятие на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро (раздел VIII от настоящия анализ), ще доведат до допълнително отслабване на съществуващите бариери за навлизане на пазара на линии под наем на дребно, което ще създаде предпоставка за още по-ускорено развитие на пазарната конкуренция.

Тук следва да се отбележи, че наличието на Типовото предложение за линии под наем улеснява навлизането на нови участници на разглеждания пазар на линии под наем на дребно. Доказателство за това е наблюдаваното увеличение на броя линии под наем, предоставени на едро от историческото предприятие през 2011 г. спрямо 2008 г., както и увеличението в броя на предприятията, които са ползвали услугата „линии под наем на едро“ от историческото предприятие (от ... (търговска тайна) през 2008 г. на (търговска тайна) през 2011 г.).

Представените факти водят до извода, че на пазара на линии под наем на дребно не са налице значителни и непреодолими структурни бариери, които да възпрепятстват навлизането на нови участници на този пазар.

5.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение⁴⁶.

Съгласно ЗД (отм.) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, предоставянето на услугата „линии под наем“ се извършваше въз основа на индивидуална лицензия, което представляваше правно-регулаторна бариера. С отмяната на лицензионния режим по отношение на този вид услуга с влизането в сила на ЗЕС, бариери за навлизане на пазара от подобно естество вече не са налице. Съгласно чл. 66, ал. 1 от ЗЕС, осъществяването на обществени електронни съобщения без използването на ограничен ресурс се осъществява след подаване на уведомление до КРС.

Следователно, на пазара на линии под наем на дребно не съществуват правни и регулаторни бариери за навлизане на нови предприятия.

В резултат от гореизложеното, КРС счита, че на този пазар в момента не са налице високи бариери както за навлизане, така и за разширяване, и не може да се установи тенденция за възникване на такива за бъдещия период, обхванат от анализа.

5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Прилагането на този критерий е свързано с оценка на състоянието на конкуренцията на пазара. Разглежда се възможността на пазар, характеризиращ се със съществени структурни, правни и регулаторни бариери, да съществуват други структурни или пазарни особености, които да обосноват наличието на ефективна конкуренция. При отчитането на този критерий ЕК препоръчва разглеждането на няколко показателя, които описват динамиката на пазара, в т. ч. развитието на

⁴⁵ Разяснителна бележка, стр. 39

⁴⁶ Чл. 7 от Методиката

относителните дялове на предприятията, предоставящи услуги на този пазар, както и ценовите тенденции.

5.2.1. Пазарни дялове

Пазарните дялове и тяхната динамика могат да послужат като показател за тенденциите на пазара в определен времеви период. КРС разглежда относителните дялове на участниците на пазара на линии под наем на дребно, както на база приходи, така и на база брой предоставени под наем линии. Според Насоките за извършване на пазарни анализи по отношение на пазарните дялове на предприятията, предоставящи линии под наем, параметърът, който осигурява прозрачност и улеснява определянето на относителната пазарна мощ на предприятията, са приходите. Въпреки това на разглеждания пазар комисията счита, че пазарните дялове на предприятията, изчислени на база брой линии са по-обективен показател, поради следните обстоятелства:

- пазарът е определен в съответствие с принципа на технологична неутралност и включва всички линии, независимо от използваната технология;

- като цяло месечните цени за ползване на Ethernet линии под наем са значително по-ниски от цените на традиционните и в тази връзка стойността на показателя пазарен дял, изчислен на база приходи, логично би била по-висока от стойността на същия показател, изчислен на база брой линии за предприятията, които отдават под наем преобладаващо традиционни линии.

В следващата таблица са представени пазарните дялове на БТК и общите пазарни дялове на алтернативните предприятия, изчислени на база брой линии и приходи за периода 2008 - 2011 г. Следва да се отбележи, че освен историческото предприятие, през 2011 г. на пазара на дребно осъществяват дейност и 10 алтернативни предприятия, представени в т. 2 от Раздел III.

	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.	
	БТК	алтернативни	БТК	алтернативни	БТК	алтернативни	БТК	алтернативни
Пазарен дял на база брой линии	98,7%	1,3%	73,6%	26,4%	65,6%	34,4%	59,4%	40,6%
Пазарен дял на база приходи	97,6%	2,4%	92,0%	8,0%	89,8%	10,2%	84,8%	15,2%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 6

От посочените данни се вижда, че за период от 4 години пазарният дял на историческото предприятие, изчислен на база брой линии, намалява с 39 процентни пункта до 59,4%, а на база приходи – с близо 13 до 84,8%. Значителният спад в пазарния дял на историческото предприятие на база брой линии в периода 2008 – 2011 г. е в резултат основно от наблюдаваната миграция на крайните потребители към алтернативни линии (Ethernet), които се предоставят предимно от конкурентните на БТК предприятия. По-слабото намаление на пазарния дял на БТК, изчислен на база приходи, се дължи на обстоятелството, че линиите, отдавани под наем на дребно от предприятието в разглеждания период, преобладаващо са традиционни.

Като се има предвид и тенденцията, която се наблюдава през последните години, свързана с преориентиране на потребителите от нискоскоростни към високоскоростни линии (над 2 Mbit/s) и фактът, че БТК предоставя 99,4% от линиите под наем на дребно със скорост до и включително 2 Mbit/s, КРС прави заключение, че ще се запази настоящата тенденция към намаляване на дела на историческото предприятие на разглеждания пазар в периода до следващия пазарен анализ.

Следователно, въпреки все още високия относителен дял на историческото предприятие на пазара на линии под наем на дребно, на база на тенденцията по посока на неговото намаляване в периода 2008 – 2011 г. и имайки предвид миграцията към алтернативни линии с по-високи скорости, които се предлагат основно от алтернативните предприятия, КРС заключава, че пазарният дял на БТК на разглеждания пазар, в който се включват линии с всички скорости, ще продължи да намалява с ускорен темп през периода, обхванат от настоящия пазарен анализ.

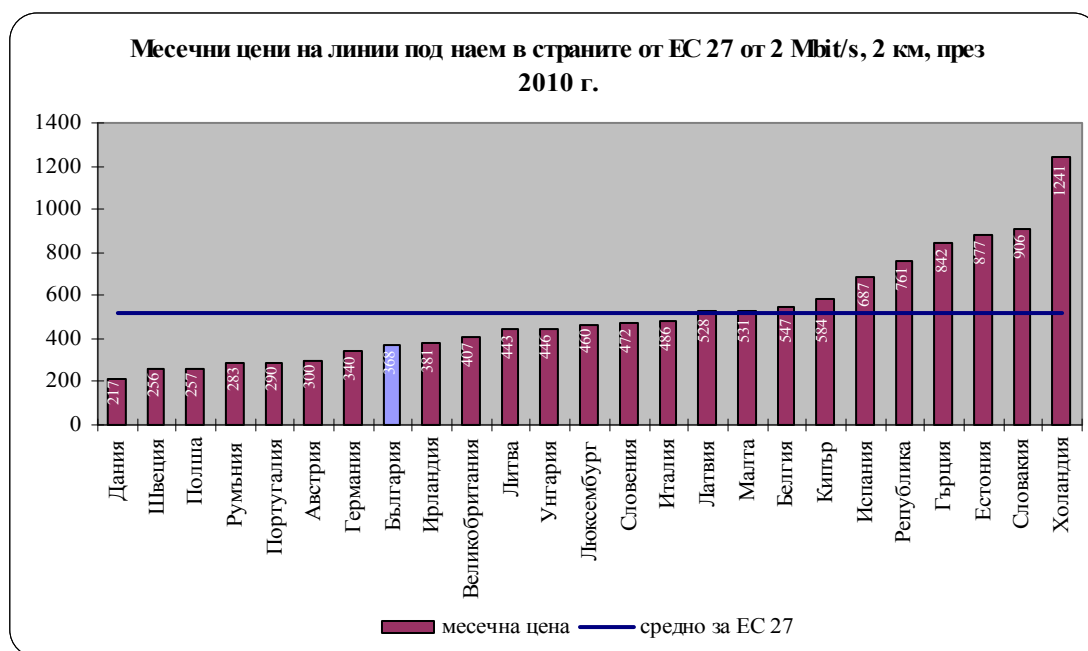
5.2.2. Развитие на цените

На пазар с добре функционираща конкурентна среда, цените на услугите бързо се адаптират към различни промени в нивото на търсене и предлагане и нито един от участниците на пазара не е в позиция да оказва влияние върху тях. Ето защо честите ценови промени, като цяло, са индикатор за наличие на конкуренция на пазара. И обратно, ако се наблюдава застой в ценовите равнища, може да се направи заключение, че пазарът не е конкурентен.

В тази част от анализа КРС има за цел да определи какви са тенденциите в ценовите равнища при предоставяне на линии под наем на дребно, както от историческото предприятие, така и от алтернативните предприятия, в рамките на разглеждания период.

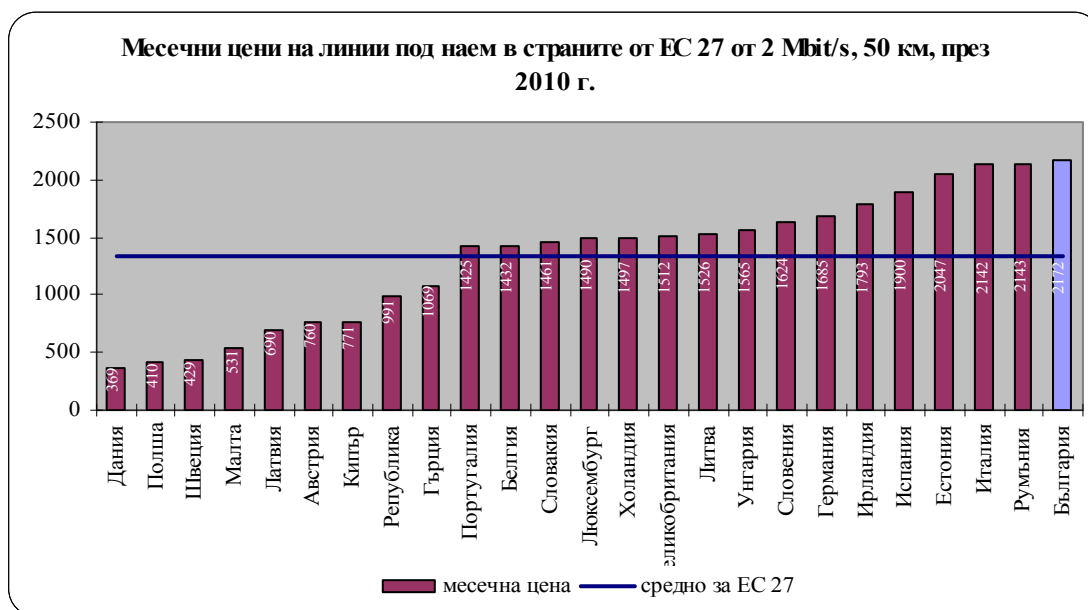
На следващите фигури е представено сравнение на цените (в евро) на линиите под наем от 2 Mbit/s с дължина, съответно 2 км, 50 км и 200 км на историческите предприятия в държавите-членки на ЕС, актуални за 2010 г., публикувани в доклад за развитието на цените, изготвен от *Teligen Ltd*⁴⁷. Цените за България са съгласно Типовото предложение за линии под наем на БТК (в сила от 2004 г.) и не се променяни в рамките на разглеждания тригодишен период.

⁴⁷ Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Teligen Ltd, 2010, http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/scoreboard/docs/pillar/studies/voice_tariff_1998_2010.pdf

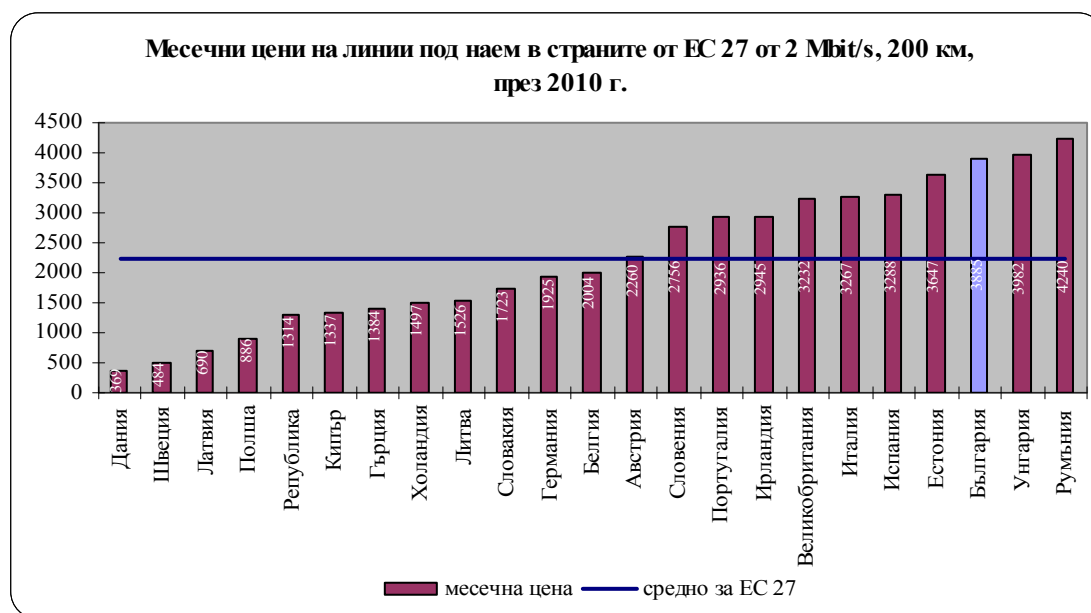
Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, produced for European Commission Directorate General for Information Society

Фигура 23

Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Produced for European Commission Directorate General for Information Society

Фигура 24

Забележка: Национални линии под наем с дължина 200 км не се предоставят в Малта и Люксембург, поради което не са посочени цени.

Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Produced for: European Commission Directorate General for Information Society

Фигура 25

Видно от представените данни по-горе, цените на БТК за линии под наем от 2 Mbit/s, 2 км, са доста по-ниски от средноевропейските, докато цените на линиите с по-голяма дължина (от 50 км и 200 км) са по-високи от средноевропейските и България се намира на едно от последните места.

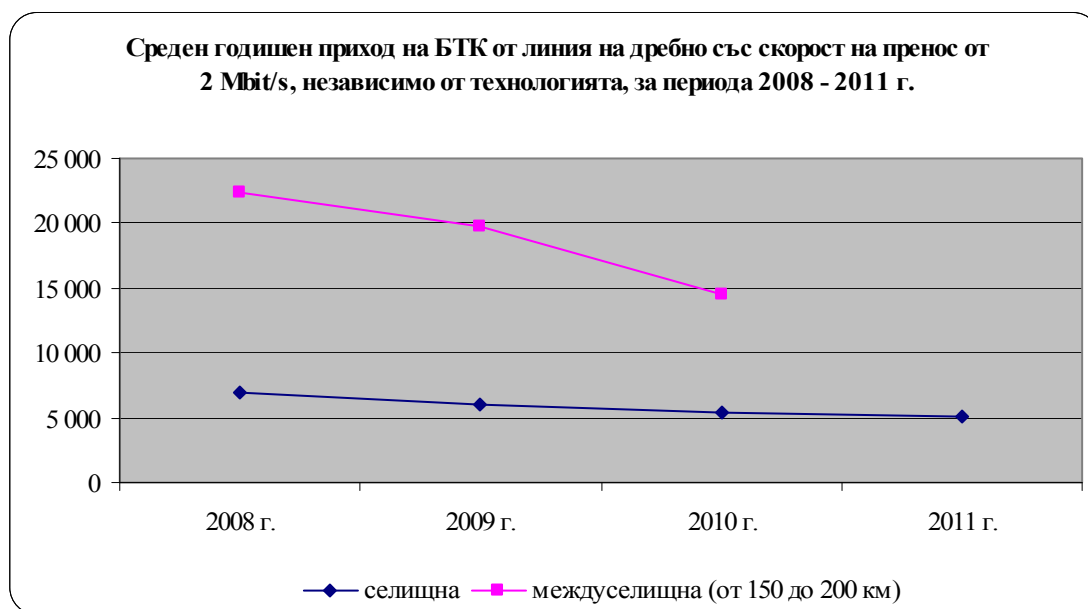
От анализа на информацията, изискана от предприятията за целите на изготвянето на настоящия документ, е видно, че за изследвания период не е налице търсене от страна на потребителите на традиционни линии под наем от 2 Mbit/s от алтернативните предприятия. Посоченото се потвърждава от факта, че към 2011 г. само едно алтернативно предприятие предоставя 2 Mbit/s традиционни линии под наем на дребно, които представляват около 3% от линиите от този тип. БТК е единственият доставчик на линии под наем, задължен да предоставя линии под наем от минималния пакет. Както беше отбелязано по-горе, наблюдава се процес на миграция от страна на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно, поради което участниците на пазара са се насочили към предлагане на алтернативни (Ethernet) линии със скорости над 10 Mbit/s, адаптирайки се към промените в търсенето и предлагането.

За целите на анализа, за да направи реална оценка на нивото на цените на предлаганите услуги в България, КРС взема предвид средния приход от линия (на годишна база) на БТК и на алтернативните предприятия⁴⁸. При предоставянето на линии под наем предприятията, включително БТК (в съответствие с одобреното Типовото предложение за линии под наем), формират различни по вид отстъпки, които се отразяват върху общото равнище на средния приход от линия. Средният приход е изчислен на база на годишния приход от предоставяне на линии под наем на дребно и

⁴⁸ Следва да се отбележи, че за периода на анализа БТК е единственият доставчик на линии под наем на дребно (до и включително 2 Mbit/s) с цени, които са обект на регулация по отношение на традиционните линии. Останалите участници на пазара определят цените на услугата си свободно.

броя на отдадените линии за всяка скорост, като не е отчетено влиянието, което периода на ползване на линиите оказва върху средния приход. Изходната информация е изисквана от КРС от предприятията, отдавали линии под наем на дребно, с въпросник за отчет на дейността за съответната година.

На следващата фигура е представено развитието на средния годишен приход на БТК за 2 Mbit/s линии под наем на дребно (селищни и в зона от 150 до 200 км⁴⁹), за периода 2008 – 2011 г.⁵⁰

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 26

Средният годишен приход на БТК от линия на дребно от 2 Mbit/s за период от четири години назад намалява значително с 28% за селищна и с 35% (в периода 2008-2010 г.) за междуселищна линия в зона от 150 до 200 км. От една страна този спад се дължи на постигнатата технологична зрялост при предоставяне на услугата, а от друга, както е посочено в т. 2.1. от настоящия раздел, на ясно изразения процес на миграция от страна на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно.

Следва да се отбележи, че като цяло и на пазара на линии под наем на дребно средният годишен приход от линия, определен при условията, посочени по-горе, общо за предприятията⁵¹ на разглеждания пазар, намалява за периода на анализа (таблица 7).

⁴⁹ Тази зона се използва за целите на анализа, поради липса на съпоставими данни за изследвания период.

⁵⁰ Достатъчно представителни данни за 2011 г. са налични само за селищните линии на дребно със скорост от 2 Mbit/s, предоставени от БТК.

⁵¹ Средният годишен приход от линия е изчислен на база представена в КРС информация за приходите по скорост на линия от БТК и алтернативните предприятия за разглеждания период.

Среден годишен приход на дребно за селищни и междуселищни линии под наем за периода 2008 – 2011 г.

година	Приход (в лв.) на 64 Kbit/s		Приход (в лв.) на 2 Mbit/s		Приход (в лв.) на 34 Mbit/s		Приход (в лв.) на Ethernet 10 Mbit/s		Приход (в лв.) на Ethernet 100 Mbit/s	
	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км
2008 г.	1966	6207	7322	36866	15677	/	3737	/	4732	/
2009 г.	1369	1914	6144	30400	41929	33187	904	8280	597	/
2010 г.	1907	1276	5604	19900	27908	22800	686	2544	478	7200
2011 г.	2037	/	5250	/	52140	19200	633	2544	418	/

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 7

В таблицата по-горе са представени средният годишен приход на дребно от селищни и междуселищни традиционни линии със скорост от 64 Kbit/s, 2 Mbit/s и 34 Mbit/s, както и от алтернативни линии със скорост от 10 и 100 Mbit/s. Наблюдава се спад в приходите от всички представени скорости на линии, с изключение на селищна от 34 Mbit/s, но тази нестабилност в ценовите равнища може да бъде пренебрегната, предвид факта, че линиите под наем със скорост от 34 Mbit/s, представляват едва 0,1% от общия брой предоставени линии под наем на дребно. КРС счита, че от икономическа гледна точка, логично обяснение за този спад в приходите от традиционните линии под наем до и от 2 Mbit/s, е промяната в потребителското търсене в посока към алтернативни (Ethernet) линии. От своя страна, наблюдаваният процес на намаляване на цените и на Ethernet линиите се дължи на участниците на пазара, които се конкурират помежду си, с цел привличане на по-голям брой потребители на предлаганите от тях услуги.

На база на гореизложеното КРС счита, че тенденцията на спад в приходите отразява тенденцията за спад на средните цени на традиционните и алтернативните линии под наем на дребно, която ще се запази и в бъдещия период, обхванат в настоящия анализ. Тази тенденция е ясен знак за развитие на пазара на линии под наем на дребно към постигане на устойчива конкуренция. В резултат на гореизложеното КРС приема, че разглежданият пазар не покрива на национално ниво и втория критерий, а именно липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.

5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали прилагането на правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда. Както бе посочено по-горе, КРС приема, че към настоящия момент за изследвания пазар на линии под наем на дребно не съществуват трайни и непреодолими бариери за навлизане, както и че са налице обстоятелства, които спомагат за насърчаване на конкуренцията на пазара. В този смисъл, пазарът на линии под наем на дребно не удовлетворява първия и втория критерии за определянето му като съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. Поради изискването за кумулативно изпълнение и на трите критерия, това обстоятелство е достатъчно за неговото изключване от съответните пазари. Въпреки това, КРС направи оценка и на третия критерий, т.е. доколко механизмите на конкурентното право са достатъчни с оглед справянето с евентуални проблеми, свързани с конкуренцията на пазара на линии под наем на дребно.

В Република България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулация. В този случай, регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулиране, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция в случаите, когато е установена пазарна структура, която създава предпоставки за такова нарушаване. В този случай, контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрации между предприятия).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий” КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС отчита и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени *ex-post*, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните сривове, настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия”. Също така, съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС този критерий ще е изпълнен при „недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и за възстановяване на конкуренцията на съответния пазар”.

Отчитайки развитието на пазара на дребно в периода на анализа (намаляване на бариерите за навлизане и нарастване динамиката в конкуренцията, особено по отношение на високоскоростните линии) КРС счита, че БТК не би запазило позицията си на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

В допълнение, следва да се отбележи, че, считано от одобряването на Типовото предложение за линии под наем до момента на изготвяне на анализа, КРС не се е намесвала на разглеждания пазар, включително поради липсата на спорове между предприятията и жалби от страна на заинтересовани страни.

Отчитайки факта, че разглежданият пазар на линии под наем на дребно не удовлетворява първите два критерия, което допълнително намалява възможността за

евентуално възникване на конкурентни проблеми в периода до изготвяне на следващия пазарен анализ, КРС отчита и правомощията на КЗК за ефективна намеса чрез санкциониране на евентуално антиконкурентно поведение на пазара на линии под наем на дребно. В допълнение, налагането на имуществени санкции от КЗК за вече извършени нарушения не е единственият механизъм за предотвратяване ограничаването на конкуренцията. При установяване на нарушение на Закона за защита на конкуренцията, КЗК с решение може да постанови прекратяване на нарушението, включително като наложи подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията (чл. 77, ал.1, т.4 от ЗЗК). Освен това, в рамките на ex-post контрола, КЗК е оправомощена да налага временни мерки (чл. 56 от ЗЗК) и да одобрява поемането на задължения, с които да се постигне преустановяване на антиконкурентното поведение (чл. 75 от ЗЗК). С оглед на това, КРС счита, че правомощията на КЗК са достатъчно силен коректив за поддържане на ефективна конкуренция.

Като взема предвид характеристиката и структурата на пазара на линии под наем на дребно, КРС не очаква действия, които биха причинили вреди в развитието на конкуренцията на изследвания пазар, още повече при наличие на регулация на свързан подпазар на едро.

В заключение КРС смята, че ex post регулацията би била достатъчна за разрешаване на евентуални проблеми, възникнали на разглеждания пазар за периода до следващия пазарен анализ.

5.4. Заключение

Съгласно т. 5 от Преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 6, ал. 1 от Методиката, анализът във връзка с прилагането на трите критерия при определянето на даден пазар за съответен следва да докаже, че всички те са изпълнени кумулативно.

КРС, следвайки т. 12 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., счита, че вторият критерий следва да се разглежда, в случаите когато са налице значителни бариери за навлизане. Следвайки текста на т. 13 от преамбюла, както и чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС, КРС е на мнение, че третият критерий би бил от значение, ако са покрити първите два. Въпреки това, с оглед пълнота на анализа бяха разгледани поотделено и трите критерия и изводът е, че не е налице кумулативно покриване на всички тях.

С оглед изложеното дотук, КРС прави заключението, че пазарът на линии под наем на дребно в Република България не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

V. Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро

„Линии под наем на едро” е услуга, при която предприятие, осъществяващо електронни съобщения, предоставя под наем линии на друго предприятие с цел изграждане или разширяване на електронната съобщителна мрежа или предоставяне на електронни съобщителни услуги на крайни потребители от последното. Услугата се ползва предимно от предприятия, които имат необходимост от разширяване на съществуващата инфраструктура. Например, в мобилните мрежи линии под наем могат да се ползват за свързване на базовите станции. Линии под наем на едро се ползват и за достигане до и предоставяне на услуги на крайни потребители - например, за предоставяне на достъп до интернет, пренос на различни видове трафик, предлагане на комплексни комуникационни решения на големи клиенти и др.

Съгласно чл. 4 от Методиката КРС определя съответните пазари съобразно списъка от пазари, посочени в актуалната към съответния момент Препоръка на ЕК, издадена на основание на чл. 15, параграф 1 от Директива 2002/21/ЕО (Рамковата директива). В списъка от пазари, обект на ex ante регулиране, определен в Анекса на действащата Препоръка за съответните пазари от 2007 г., е включен само пазарът на „терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет” (пазар 6). По тази причина, КРС следва да разгледа и определи своята позиция по следните въпроси:

(1) дали терминиращите и магистралните сегменти на линии под наем на едро следва да се считат за съставляващи един и същ съответен пазар, и

(2) ако те не са на един пазар, къде следва да бъде поставена границата между двата пазара.

При разглеждане на въпроса дали терминиращите и магистрални сегменти на линии под наем на едро съставляват един и същ съответен пазар, КРС отчита, че в предходно действащата Препоръка за съответните пазари от 2003 г., терминиращите сегменти на линии под наем на едро и магистралните сегменти на линии под наем на едро формират различни продуктови пазари⁵². Както е посочено в т. 3.1 от Обяснителния меморандум⁵³ към тази Препоръка, ЕК е определила пазарите, включени в списъка към нея, в съответствие с принципите на конкурентното право, формулирани в Известието на ЕК относно определянето на съответен пазар по смисъла на конкурентното право на Общността⁵⁴, както и в Насоките на Комисията относно анализа на пазарите⁵⁵. В съответствие с Разяснителната бележка към Препоръка за съответните пазари от 2007 г., пазарът на магистрални сегменти на линии под наем е оттеглен от списъка с пазари, подлежащи на ex ante регулиране, поради липсата на

⁵² Те определят съответно пазари 13 и 14 в списъка с пазари, подлежащи на ex ante регулиране, включени в Анекса към Препоръка 2003/311/ЕК.

⁵³ EXPLANATORY MEMORANDUM to Commission Recommendation 2003/311/EC of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services

⁵⁴ Commission Notice on the Definition of the Relevant Market for the Purposes of Community Competition Law, ОВ на ЕК, C372 от 9.12.1997 г., стр. 5

⁵⁵ Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services, ОВ на ЕК, C165 от 11.07.2002 г., стр.6

европейско ниво на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, както и поради ясната тенденция към ефективна конкуренция, отбелязани при изследването на трите критерия⁵⁶. КРС счита, че извършеното от ЕК изследване на взаимозаменяемостите на търсенето и предлагането продължава да е валидно (т. 4.2.3 от Обяснителния меморандум към Препоръка за съответните пазари от 2003 г.), независимо от факта, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро вече не удовлетворява на европейско ниво трите критерия за съответен пазар, обект на ex ante регулиране.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че магистралните сегменти и терминаращите сегменти на линии под наем на едро формират различни продуктови пазари.

По отношение на границите между двата пазара на линии под наем на едро, КРС счита, че следва да се съобрази с Разяснителната бележка към Препоръка за съответните пазари от 2007 г. (стр. 38), където е посочено, че *„съставните части на терминаращ сегмент ще зависят от мрежовата топология, която е характерна за отделните държави – членки, и те ще бъдат определени от съответния национален регулаторен орган.“*⁵⁷

Следва да бъде изтъкнато, че на ниво пазар на линии под наем на дребно не може да бъде направено разграничение на линиите, основаващо се на топологията на мрежата или характеристики на услугата от гледна точка на мрежовите възли, през които преминава връзката, осигуряваща прозрачен, несподелен (резервиран), симетричен капацитет между два заявени от потребителя адреса на негови помещения, определящи крайните точки на линията, без комутация на трафика по заявка. Това е така, защото за крайният потребител не е от значение дали трафикът се агрегира и комутира през връзки с голям капацитет в опорната мрежа или не.

Когато, обаче, се разглежда търсенето и предлагането на линии под наем на едро, клиентът закупува такива линии предимно с две основни специфични предназначения – за доизграждане на опорната си мрежа или за осигуряване на допълнителен капацитет в нея, т.е. за вътрешни нужди, или за предоставяне на услуги на крайни потребители. В някои случаи, търсенето е свързано с постигане и на двете цели. Предвид изложеното, КРС счита, че магистралните и терминаращите сегменти на линии под наем на едро не са функционално заменяеми от гледна точка на търсенето, тъй като задоволяват относително различни специфични потребности. По тази причина, не би могло да се очаква, че предприятие, което ползва магистрален сегмент за доизграждане или разширяване на капацитета на опорната си мрежа ще премине, вместо това, към ползване на терминаращ сегмент, с който да достигне до краен потребител с оглед предоставяне на услуги, в случай на малко, но значимо и трайно повишение на цените на магистралния сегмент или обратно. Те могат да се разглеждат като допълващи се продукти, които се намират на различни, хоризонтално свързани пазари на едро.

От друга страна, КРС счита, че магистралните сегменти следва да се разглеждат като трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи линии под наем на едро, които се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци, докато терминаращите сегменти се асоциират по-скоро с мрежата за достъп до крайните потребители. Следва да се има предвид, че в мрежите за достъп

⁵⁶ Разяснителна бележка, стр. 38

⁵⁷ „What constitutes a terminating segment will depend on the network topology specific to particular Member States and will be decided upon by the relevant NRA.”

се пренася значително по-малък обем трафик, който в голяма степен е дезагрегиран и разпределен върху значително по-разгърната мрежа. КРС счита, че изграждането и използването на опорни мрежи и абонатни мрежи може да бъде разграничено от гледна точка на икономическите аспекти на предлагането. Изграждането на високоскоростни трасета в опорните мрежи, агрегиращи големи трафични потоци и предлагащи възможности за предоставяне на различни продукти и услуги, води до значително по-големи икономии от мащаба и от обхвата, отколкото могат да бъдат реализирани в мрежите за достъп. Освен това, трафичните потоци в опорните мрежи са канализирани (в съответствие с търсенето на продукти и услуги) в основните и най-натоварени маршрути, което позволява с относително по-малък обем инвестиции да се постигне значително покритие на територията на страната. Обратно, изграждането на мрежи за достъп изисква много по-голям обем инвестиции за разгръщането им до достигане на национално покритие или дори локално покритие, например в големите градове на страната. Предвид изложеното, КРС счита, че между магистралните и терминиращите сегменти не съществува взаимозаменяемост и от гледна точка на предлагането, тъй като не би могло да се очаква, че при малко, но трайно повишение на цените на магистралните сегменти на линии под наем, предприятие, което предоставя терминиращи сегменти ще премине към предоставяне на магистрални сегменти в кратък срок (до една година) и без необходимост от влагане на значителен обем инвестиции, или обратно.

Предвид изложеното, КРС счита, че при разглеждане на характеристиките на мрежовите топологии на участниците на пазара или на потенциални новонавлизащи предприятия⁵⁸, с оглед определяне на границата между пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, комисията следва да се съобрази и със специфичните национални особености на търсенето и предлагането на тези услуги, за да бъде отчетено обективно състоянието на конкуренцията на двата пазара.

От гледна точка на предназначението на терминиращите сегменти на линии под наем на едро (те се търсят и използват предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на дребно), може да се направи логичен извод, че разграничителната точка между двата пазара на едро следва да бъде поставена в най-близкото до крайните потребители мрежово комутационно съоръжение, чрез което може да се осигури резервиран прозрачен капацитет. Но, предвид различията в топологията и структурата на мрежите на предприятията – участници на пазарите на линии под наем, изложени в т. 3. на раздел III, трудно може да бъде определено такова мрежово съоръжение, което да бъде асоциирано на технологичен принцип с преминаването на терминиращите сегменти в магистрални сегменти, като същевременно се отчитат различията в тяхното търсене и предлагане. Освен това, доколкото единствено в абонатната мрежа на БТК все още съществува известна йерархична структура, такъв подход може да доведе до изкривяване на изследването на състоянието на конкуренцията на двата пазара на едро, тъй като обвързва тяхното дефиниране единствено с развитието на мрежата на историческото предприятие. Следва да бъде отчетено и обстоятелството, че мрежата на историческото предприятие се развива. По този начин, ако определянето на двата пазара на едро на линии под наем бъде обвързано с топологията на мрежата на БТК, а не с характеристиките на търсенето

⁵⁸ В съответствие с чл. 11 от Методиката, за потенциални новонавлизащи предприятия на пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро могат да се считат предприятия, предоставящи други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които – поради наличие на добре развити опорни мрежи и/или мрежи за достъп, могат да навлязат на тези пазари в бъдещ краткосрочен период до една година.

и предлагането, то няма да е приложимо и от гледна точка на бъдещото ѝ развитие. Подходът за определяне на границата между двата пазара на едро на линии под наем в най-близкото до крайните потребители мрежово комутационно съоръжение не отчита и факта, че в мрежите на останалите участници на пазара точките на агрегиране на трафика, определящи необходимостта от изграждане на високоскоростни трасета в опорната мрежа, са различни. Предвид изложеното, КРС счита, че определянето на границата между пазарите на магистрални сегменти и на терминаращи сегменти на линии под наем на едро не следва да отчита единствено топологията на мрежата на историческото предприятие БТК, а следва да предполага свързване на терминаращи с магистрални сегменти без оглед на това кое предприятие е доставчик на всеки от тях. Така най-обективно ще бъде отчетен преходът от едни към други икономически условия най-вече на предлагането, определени от необходимите инвестиции, присъщите разходи и възможностите за постигане на икономии от мащаба и от обхвата.

Предвид изложеното, КРС счита, че може да приеме подхода, приложен от регулаторните органи и на други държави – членки на ЕС (Италия, Ирландия, Обединеното Кралство, Холандия, Швеция), който се основава на определяне на национално значими пунктове (населени места), при отчитане на агрегиращите възли в мрежите на участниците на пазарите на линии под наем, като точки, определящи прехода към опорна мрежа и, както бе изтъкнато, към различни икономически условия на предлагането. Прилагането на този подход ще допринесе не само за обективно определяне на пазарите на терминаращи и на магистрални сегменти на линии под наем на едро, съобразено с различните условия на конкуренцията, но и до поставяне на по-ясна граница между тях, основана на лесно разбираем географски принцип.

КРС е на мнение, че прилагането на този „географски” подход е обвързано с отчитане на състоянието на взаимното свързване на индивидуалните национални мрежи и, предимно, с определяне на точките на взаимно свързване, в които се прехвърлят големи обеми от трафик. Тези точки ще са ясна индикация за границите на опорните мрежи на предприятията и, както бе изтъкнато, за наличието на агрегиращи трафика високоскоростни трасета, определящи различните условия на предлагане на магистрални сегменти на линии под наем.

Предвид изложеното, КРС е изследвала състоянието на взаимното свързване между индивидуалните национални мрежи на предприятията, което сочи, че към момента историческото предприятие БТК предоставя точки на взаимно свързване единствено в 27-те областни града⁵⁹, в които бяха разположени транзитните автоматични телефонни централи, преди тяхното заместване с медийни шлюзове, като гранични съоръжения в IP-базираната му опорна мрежа. Локални точки на взаимно свързване на по-долно йерархично ниво в традиционната TDM мрежа на БТК никога не са се предлагали, а и не са търсени от неговите конкуренти. От предоставената информация за развитие на мрежите на алтернативните предприятия (т. 3.2. от Раздел III) е видно, че към настоящия момент те нямат разположени съоръжения за осъществяване на взаимно свързване и, респективно, технологично осигурени точки на присъствие в по-малките населени места на страната, извън тези, в които БТК е локализираща медийните шлюзове, в които организира точки на взаимно свързване. Вследствие на използването на комутационни съоръжения с централизирано управление, точките на присъствие на предприятията с възможности за осъществяване на взаимно свързване са концентрирани също в посочените 27 областни градове. КРС

⁵⁹ Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, столицата София, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол

отбелязва, че в тези градове е съсредоточено и предлагането на линии под наем на едро от алтернативните предприятия. Доказателство за това е, че от всички предоставени линии под наем на едро от тези участници на пазара през 2010 г., само при 3,8% (82 линии) поне една от крайните точки е разположена в друго населено място, извън посочените 27 областни центрове. Делът на този вид линии през 2011 г. възлиза на 4,2% (150 линии). Видно е, че алтернативните предприятия са се насочили към предоставяне нает или резервиран капацитет по трасета, които агрегират трафика между големите областни градове, където обикновено са разположени възлите от мрежите им, представляващи границата за преход към мрежите за достъп, респективно изградените MAN мрежи. Тази констатация е в подкрепа на становището на КРС, че предлагането на терминиращи сегменти, за което е необходимо изграждане на разгърната мрежа за достъп до отделните крайни потребители, има различни икономически характеристики в сравнение с предлагането на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

КРС счита, че магистралните сегменти на линии под наем на едро следва да бъдат ограничени между точки по трасета в опорните мрежи на участниците на пазара, свързващи 27-те областни центрове в страната⁶⁰. КРС предлага всички сегменти на линии под наем на едро, които са извън обхвата на пазара на магистралните сегменти и в мрежовата топология са разположени под нивото, определено от основните 27 точки на преход към магистрални сегменти в опорните мрежи на предприятията на национално ниво, да бъдат считани за терминиращи сегменти на линии под наем на едро. Така, терминиращите сегменти могат да се свързват към комутационни съоръжения, позволяващи на заинтересованите предприятия да осъществяват достъп до линии с магистрален капацитет, когато това е необходимо. КРС счита, че при използване на избрания подход, границата между пазарите на магистрални сегменти и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро е определена на ясен географски принцип, който съответства на различните характеристики на търсенето и предлагането на двата пазара, както и на топологичната структура на опорните мрежи на участниците на тези пазари на национално ниво. Така определената граница е предпоставка и за обективна оценка на състоянието на конкуренцията на двата пазара на линии под наем на едро, като допълнително ще доведе до намаляване на разходите, свързани с изпълнение на регулаторните функции на КРС при констатирано значително въздействие на предприятие(я) на тези пазари.

Предвид изложеното, КРС определя границата между пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- Пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро включва всички линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, чиито две крайни точки са разположени в рамките на два различни административни центъра на областите в страната, както следва: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, София, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол.

⁶⁰ Следва да се има предвид, че София – област, като двадесет и осма административна структура, обикновено се обслужва от възли в опорните мрежи на предприятията, разположени в столицата – град София.

- Пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро включва всички останали линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, които не са магистрални сегменти.

Като пример на терминиращи сегменти на линии под наем на едро могат да бъдат посочени случаите, при които: (1) една от крайните точки е разположена в рамките на някой от посочените 27 административни областни центрове, а другата точка е разположена в населено място, което се намира в рамките на административната област, обслужвана от този център; (2) и двете крайни точки са разположени в рамките на областен център или друго населено място (селищни линии под наем); (3) и двете крайни точки са разположени в различни населени места, намиращи се в една и съща административна област.

За целите на определянето на границата между пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, за административен център на област София-област следва да се счита град София.

Поради факта, че към момента на изготвяне на настоящия пазарен анализ, не е било налице разделяне на пазара на едро на терминиращи и на магистрални сегменти на линии под наем и услугата „линии под наем” е била предлагана и ползвана като едно цяло, както и предвид обстоятелството, че не са били налице задължения за предоставяне на сегменти на линии под наем, предприятията са представили в КРС обща информация за отдадените линии под наем на едро на предприятия, осъществяващи обществени електронни съобщения. С оглед обективно изследване на състоянието на пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, комисията е направила разпределение на броя на линиите и на друга относима информация, събрана с изрично изготвените въпросници за целите на пазарните анализи, в съответствие с границата между двата пазара на едро, така както е определена в настоящия раздел, а именно:

- селищни линии – информацията за селищните линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро;
- междуселищни линии, намиращи се в една административна област – информацията за тези линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро;
- междуселищни линии, намиращи се в различни административни области – информацията за тези линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро и при анализа на магистрални сегменти на линии под наем на едро, тъй като се приема, че тези линии имат както терминиращи сегменти, така и магистрални сегменти на линии на линии под наем на едро.

С оглед улесняване на разделянето на информацията, относима към двата пазара на линии под наем на едро, предприятията са представили във въпросниците информация относно населените места, включително община и област, в които са разположени адресите на двете крайни точки на всяка линия под наем.

VI. Пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

Съгласно определената в Раздел V граница между двата пазара на едро, терминиращи сегменти на линии под наем на едро са всички линии под наем, които не са магистрални сегменти на линии под наем на едро, като обхващат най-общо линиите, чиито две крайни точки се намират в населено(и) място/места в рамките на една и съща административна област. Предвид това, за терминиращи сегменти могат да се считат линии под наем, предоставяни на едро, които са:

- Селищни линии, при които и двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в едно и също населено място;
- Междуселищни линии, при които едната от посочените от заявителя точки е разположена в някой от 27-те административни центрове на областите в Република България, като за административен център на София-област се счита град София, а другата точка – в друго населено място, което е разположено в областта, обслужвана от този административен център.
- Междуселищни линии, при които двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в различни населени места, които се намират в рамките на една и съща административна област.

В Препоръката за съответните пазари от 2007 г., предоставянето на терминиращи сегменти не е ограничено по отношение на технологията. В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. се споменава и възможността за сегментирането на пазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем. Във връзка с посоченото, в този раздел ще бъде анализирано наличието на взаимозаменяемост на търсенето и предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на тяхната скорост и използваната технология за предоставяне на нает/резервиран, симетричен и прозрачен капацитет между две крайни точки в мрежата, посочени от потребителя, без комутационни функции, които последният може да управлява като част от получаването на услугата „линия под наем”.

1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Определянето на съответния продуктов пазар следва да се базира на текущото състояние на мрежите и на предлаганите услуги, както и на прогнози за развитието на пазара за следващ двугодишен период.

Анексът към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. определя пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от вида на използваната

технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, като пазар подлежащ на ex ante регулиране (пазар 6).⁶¹.

Във връзка с тази дефиниция, изискваща технологичната неутралност, КРС изследва наличието на взаимозаменяемост при търсенето и предлагането на алтернативните (Ethernet) линии под наем, с оглед тяхното включване или изключване от продуктовия обхват на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

В т. 2.1.1. от Раздел IV, бе разгледана взаимозаменяемостта между традиционните и алтернативните линии под наем на дребно. В нея бе констатирано, че предвид утвърждаването на Ethernet технологията на пазара, вече широко се предлагат Ethernet-базирани мрежови устройства (мрежови карти, комутатори, маршрутизатори и др.), при икономически изгодни условия, което води до повишаване на търсенето на алтернативни линии под наем. От друга страна крайните потребители на традиционни линии под наем на дребно са склонни да ги заменят с алтернативни при необходимост от модернизирани и добавяне на нова функционалност в мрежите им, включително и изграждането на нови корпоративни мрежи, базирани на Ethernet протокол.

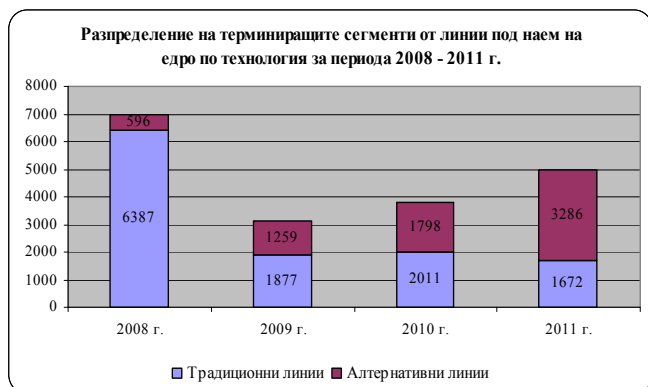
При определянето на пазара на линии под наем на дребно (Раздел IV) е отбелязано, че основната разлика между традиционните и алтернативните линии под наем е по отношение на вида на използваната технология за пренос. Традиционните линии под наем се базират на технология за пренос с комутация на канали, при която се изгражда и осигурява канал за връзка между двете крайни точки в мрежата за цялото време на предоставяне на услугата. Алтернативните линии под наем се базират на технология за пренос с пакетна комутация, каквато се използва в компютърните мрежи, включително на мрежите, изградени на базата на Ethernet протокол. В същия раздел на настоящия документ е обосновано наличието на технологични възможности в Ethernet мрежите да бъде реализирана връзка от вида „точка - точка”, като подробно са описани отнасящите към тази връзка случаи (фигура 17 и фигура 18), които могат да бъдат включени в обхвата на продуктовия пазар от гледна точка на функционалните характеристики на услугата „линии под наем”, изложени в т. 1 от Раздел III, както и предвид изискването за технологична неутралност.

Изложените, в т. 2.1.1. от Раздел IV, технологични съображения по отношение на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на традиционни и алтернативни линии под наем на дребно са относими и към изследването на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на традиционни и алтернативни терминиращи сегменти на линии под наем на дребно. Предвид това, КРС счита за валидно и направеното заключение, че от технологична гледна точка не съществуват пречки резервираният капацитет, предоставян чрез Ethernet технология, осигуряващ в достатъчна степен функционалните характеристики, качеството и предназначението на традиционните линии под наем да се приеме за взаимозаменяем с наетия капацитет на последните.

В допълнение, КРС изтъква, че както и на пазара на линии под наем на дребно, така и тук се наблюдава аналогична тенденция на преминаване на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем.

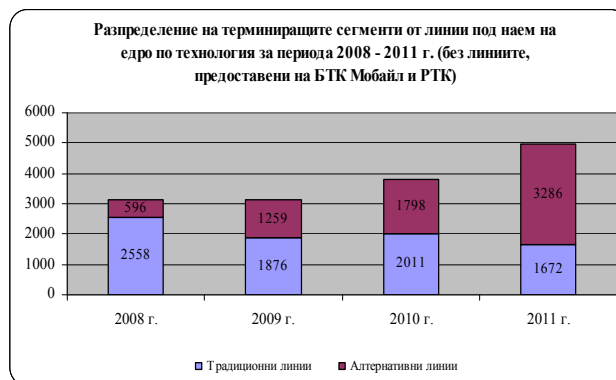
⁶¹ Препоръка за съответните пазари от 2007 г. – Приложение, т. 6, на англ. “Wholesale terminating segments of leased lines, irrespective of the technology used to provide leased or dedicated capacity”

На фигура 27 е представено разпределението на терминиращите сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на технологията, използвана за тяхното предоставяне. Към настоящия момент единствените алтернативни линии под наем, които се предоставят в България, са базирани на Ethernet протокол.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 27

Фигура 28

От представените на фигура 27 данни се вижда, че в периода 2008 - 2011 г. се наблюдава устойчива тенденция на ръст на потреблението на алтернативните линии под наем. Броят на алтернативните линии под наем на едро най-рязко нараства през 2009 г., когато се отбелязва ръст от 111,2% спрямо 2008 г. През следващия едногодишен период (2009 – 2010 г.) темпът на нарастване се забавя до 42,8%, но отново се активира чувствително през 2011 г., когато броят на алтернативните линии под наем нараства с 82,8% спрямо 2010 г. Като цяло за разглеждания период (2008 – 2011 г.) ръстът възлиза на 451,3%. От двете графики се вижда, че броят на традиционните линии под наем на едро спада със 73,8% (съответно 34,6% - без линиите, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК) за разглеждания период. На база на горепосоченото може да се направи заключение, че на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро се наблюдава в известна степен миграция от традиционни към алтернативни линии.

Основните причини за миграцията към алтернативни линии са аналогични на тези, описани в изследването на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на пазара на линии под наем на дребно (т. 2.1.1. от Раздел III). Те са свързани с допълнителните функционалности, които Ethernet линиите предлагат в сравнение с традиционните линии под наем, с по-високите скорости, които осигуряват, както и с относително по-ниските им цени.

С оглед на бързото развитие на Ethernet технологията и нейното все по-широко навлизане на пазара, както и в резултат от нарастващите нужди на потребителите от по-високи скорости, КРС очаква както в краткосрочен, така и в дългосрочен план темпът на нарастване в потреблението на алтернативните линии да се запази, а миграцията от традиционни към алтернативни линии да продължи и дори да се засили.

Предвид изложеното, КРС потвърждава заключението си, че традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро са взаимозаменяеми от технологична гледна точка с оглед постигането на достатъчно еквивалентно качество и функционалност. Предвид отбелязаната на пазара

динамична тенденция на миграция към ползване на алтернативни Ethernet-базирани линии под наем, комисията стига до извода, че традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро са взаимозаменяеми от потребителска гледна точка и по отношение на икономическите параметри на тяхното предоставяне, т.е. по отношение на техните цени.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането⁶² се състои в готовността на предприятията да започнат да предоставят алтернативни линии под наем при малко, но постоянно повишаване на цената на същите в краткосрочен план и без значителни разходи за въвеждането им. Взаимозаменяемостта при предлагането е аналогична на тази на пазара на линии под наем на дребно. Инвестициите, които дадено предприятие следва да направи при мигриране към предоставяне на алтернативни линии под наем, при наличие на изградена абонатна мрежа (усукана метална двойка или оптично влакно), включват разходите за подмяна на оборудването (HDSL модеми), разположено в помещенията на потребителя и за конфигурирането му. Към настоящия момент, голяма част от HDSL модемите притежават както традиционни, така и алтернативни интерфейси, което улеснява предприятията при евентуална миграция. Следователно, основните разходи на предприятието се състоят в конфигуриране на посоченото оборудване и може да се счита, че същите не могат да бъдат бариера за предлагането на алтернативни услуги за предоставяне на резервиран капацитет на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Заклучение

Традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро (включващи Ethernet базирани услуги от вида „точка - точка“ и тези от вида „точка-точка“ от една точка на достъп към многоточкова архитектура) са взаимозаменяеми при търсенето и предлагането и същите се включват в един и същ пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости

В т. 2.1.2 от Раздел IV бе разгледана взаимозаменяемостта между линиите под наем на дребно с различни скорости, включително на линии под наем от минималния пакет и други линии под наем със скорости до и над 2 Mbit/s, откъдето е видно, че линиите под наем с различни скорости са взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето и предлагането и същите се включват в един и същ пазар на дребно.

В настоящата точка се изследва наличието на подобна взаимозаменяемост на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

За определянето на взаимозаменяемостта при търсенето на линиите под наем с различни скорости на съответния пазар се анализира наличието на верижна взаимозаменяемост между различните услуги. Съгласно чл. 16 от Методиката верижна

⁶² Чл. 11 от Методиката

взаимозаменяемост е налице между две мрежи и/или услуги, които не са директно взаимозаменяеми, когато всяка от тях е взаимозаменяема с трета мрежа и/или услуга.

КРС счита, че заключенията, изложени в пазара на линии под наем на дребно (в т. 2.1.2 от Раздел IV) по отношение на взаимозаменяемостта при търсенето на линии с различни скорости на пазара на линии под наем на дребно, са валидни и по отношение на взаимозаменяемостта при търсенето на терминаращите сегменти на линии под наем на едро с различни скорости.

Наличието на верижна взаимозаменяемост се потвърждава и от данните по-долу. В таблица 8 е представено разпределението на терминаращите сегменти на линии под наем според предлаганите скорости за периода 2008 - 2011 г. От представените данни е видно, че освен, че потребителите използват различни по скорост линии под наем, на пазара се наблюдава постепенна миграция към услуги с по-високи скорости. Линиите с ниски скорости (аналогови и цифрови от 64 Kbit/s) намаляват с 6,2 процентни пункта като дял от целия пазар през периода 2008 – 2011 г., а относителният дял (в общия брой терминаращи сегменти на линии под наем) на терминаращите сегменти на линии под наем на едро със скорости от 64 до 2 Mbit/s включително намалява 3 пъти. За сметка на това дялът на линиите от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s включително нараства над 6 пъти в относително изражение, на линиите от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s включително – над 10 пъти, а на линиите над 155 Mbit/s – около 6 пъти през същия период.

Разпределение на терминаращи сегменти на линии под наем на едро според скоростта на линиите, 2008 - 2011 г.

Година	до 64 kbit/s вкл.	> 64 kbit/s до 2 Mbit/s вкл.	> 2 Mbit/s до 34 Mbit/s вкл.	> 34 Mbit/s до 155 Mbit/s вкл.	> 155 Mbit/s
2008 г.	9,3%	81,3%	5,6%	2,5%	1,4%
2009 г.	12,4%	47,4%	25,8%	8,5%	6,0%
2010 г.	6,6%	42,4%	32,3%	10,9%	7,8%
2011 г.	3,1%	27,5%	35,4%	26,2%	7,9%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 8

Наблюдаваната тенденция на миграция от потребление на терминаращи сегменти на линии под наем на едро с по-ниски скорости към такива с по-високи скорости, която е налице и на пазара на линии под наем на дребно, е релевантен индикатор за наличието на ефективна взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости от гледна точка на търсенето.

В заключение, анализът на взаимозаменяемостта при търсенето показва, че пазарът на терминаращи сегменти на линии под наем на едро не следва да бъде сегментиран според капацитета на линиите.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта при предлагането представлява готовността на дадено предприятие да започне да предоставя услуги с по-висока скорост при наличието на малко, но постоянно нарастване на цената на услугите в краткосрочен план и без значителни допълнителни разходи за въвеждането им. Както бе посочено в раздел V на настоящия документ, терминиращите сегменти на линии под наем на едро са предназначени предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на пазара на дребно. Предвид това, за да ги предоставя, дадено предприятие следва да разполага с добре развита мрежа за достъп, например, MAN мрежа в населеното място, където са разположени заявените крайни точки на линията (терминиращия сегмент). От тази гледна точка, за преминаване към предоставяне на терминиращи сегменти с по-висока скорост, предприятието следва да направи допълнителни разходи за развитие, доизграждане или модернизиране на съответната мрежа за достъп, както и за подмяна, ако е необходимо, на оборудването в помещенията на потребителите.

От гледна точка на предлагането съществуват ограничения по отношение на използваната технология за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, които са относими към изградената инфраструктура. В случаите, в които терминиращите сегменти се предоставят посредством усукана метална двойка, би бил налице праг за постигане на гарантирана скорост на линията. Традиционните HDSL модеми, разположени в мрежата за достъп осигуряват пренос със скорост до 8 Mbit/s, докато за услуги със скорости по-високи от 10 Mbit/s се използва оптично влакно. Това не означава, че предприятията, предоставящи високоскоростни линии под наем чрез влакнесто-оптична мрежа за достъп, не могат да предоставят и линии с по-ниска скорост (например по-ниска от 2 Mbit/s). Но предприятие, което възнамерява да започне да предоставя линии под наем със скорости, надвишаващи 8 Mbit/s, следва да осигури влакнесто-оптична връзка до помещенията на крайните потребители, ако тази връзка до този момент е била базирана на усукана метална двойка. КРС счита, че в този случай, инвестициите, които следва да бъдат вложени от страна на предприятието в мрежата за достъп с оглед предлагане на високоскоростни терминиращи сегменти на линии под наем, са значителни и трудно могат да бъдат покрити от малко, но значимо и трайно (5 – 10%) увеличение на приходите от предоставянето на тази услуга на едро. Предвид изложеното, комисията счита, че следва да разгледа възможността за съществуване на два подпазара на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро – със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, чрез изследване на взаимозаменяемостта при предлагане на такива сегменти, както и на структурата и тенденциите на развитие на тези два подпазара.

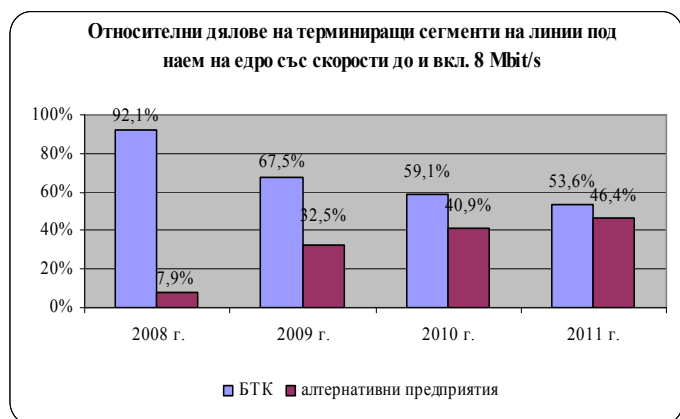
За мрежите на алтернативните предприятия е характерно оптично окабеляване и използване на технологии като DWDM, SDH, Ethernet и IP. Това се дължи на по-късното им навлизане на пазара и на развитието на IP базираните технологии за пренос през последните години. Тъй като по-голямата част от тези предприятия предоставят и други електронни съобщителни услуги, те вече имат изградени високоскоростни опорни оптични мрежи, чрез които се предоставят предимно линии със скорости по-високи от 8 Mbit/s.

От друга страна, както бе посочено в т. 3.1. от Раздел III на настоящия анализ, БТК разполага с широко разгърната историческа TDM мрежа за достъп, която е в преход към мрежа от следващо поколение (NGA). Когато последният участък на линията под наем се изгражда върху усукани метални двойки, се използва SHDSL/HDSL технология с поддържани скорости до 8 Mbit/s за предоставяне както на

традиционни, така и на Ethernet линии под наем. Предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s, обаче, предполага подмяна на окабеляването в този последен участък. Предвид това обстоятелство, за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, БТК следва да вложи допълнителни инвестиции в изграждане на необходимите оптични връзки в мрежата за достъп, което е свързано с подмяна и на мрежови съоръжения. Това поставя историческото предприятие и алтернативните предприятия, които желаят да развият собствената оптична абонатна мрежа и да осигурят достъп до краен потребител чрез нея, на една позиция от гледна точка на необходимите инвестиции в съответна мрежова инфраструктура и свързаният с тях риск, зависещ от характеристиките на пазара и, по-конкретно, от търсенето.

В тази връзка, КРС изследва наличието на различни конкурентни условия и динамика при предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, като използва няколко показателя, в т.ч. пазарните дялове на историческото предприятие и алтернативните предприятия и предоставяните от тях услуги.

Пазарните дялове на предприятията са изчислени на база брой линии до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s. За периода на анализа се наблюдава различна динамика в дяловете на историческото и алтернативните предприятия. Към края на 2011 г. БТК има 53,6% дял от предоставените терминиращи сегменти на линии под наем до и включително 8 Mbit/s. За разглеждания период делът на историческото предприятие е намалял с малко над 38 процентни пункта, за сметка на дела на алтернативните предприятия, но въпреки това остава значително висок (фиг. 29).

Фигура 29

Фигура 30

За същия период делът на историческото предприятие на терминиращите сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s намалява постепенно, като представлява съответно 29,4% през 2008 г., 20,9% през 2009 г. и 21,3% през 2010 г., а през 2011 г. спада до 13%. Въпреки че според данните в периода 2009 г. – 2010 г. пазарният дял на БТК на линии под наем над 8 Mbit/s остава относително стабилен, то през 2011 г. се отбелязва по-чувствително намаление спрямо 2010 г. – с малко повече от 8 процентни пункта (фиг. 30).

В допълнение, КРС изследва и степента на пазарна концентрация, като взема предвид индекса на Херфиндал – Хиршман (HHI)⁶³. Получените стойности на индекса, изчислени на база брой терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, са съответно 3678 и 1619. Тази немалка разлика е индикатор за наличие на различни конкурентни условия при предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро в обособените групи по скорости.

През разглеждания период броят на линиите под наем на едро с по-високи скорости, значително увеличава дела си. Като цяло, относителният дял на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, изчислен на база брой линии, бележи ръст от 56,6 процентни пункта за периода 2008 – 2011 г. Обратна е посоката на развитие при терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. КРС очаква тези тенденции да се запазят и в периода до следващия анализ. Налице е и тенденция на нарастване на броя на алтернативните линии под наем (Ethernet), което води до повишаване на търсенето на линии с по-високи скорости. Линиите под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са предимно Ethernet, като през 2010 г. и 2011 г. те обхващат над 90% от терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Обратно е разпределението на традиционните и алтернативните линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като традиционните обхващат над 80% през последната година на разглеждания период.

Предвид изложеното и поради обстоятелството, че цените на алтернативните (Ethernet) линии под наем, включително на терминиращите сегменти на едро, са значително по-ниски от гледна точка на постиганите скорости, КРС счита, че с оглед обективно отразяване на реалните различия в конкурентните условия пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро следва да бъде сегментиран на два подпазара, а именно пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Специфичните условия на националния пазар на линии под наем на едро и обстоятелството, че в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. изрично е посочено, че е възможно сегментиране на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на скоростта на пренос, дават основание на КРС да определи два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както е посочено по-горе. Определянето на тези два подпазара е вследствие установените от КРС различни конкурентни условия, структура и динамика на развитие на предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s.

В заключение, анализът на взаимозаменяемостта при предлагането дава основание на КРС да определи два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, а именно: подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Заключение

Независимо от факта, че е налице взаимозаменяемост при търсенето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро с различна скорост, липсата на

⁶³ Чл. 34 от Методиката

взаимозаменяемост при предлагането е основание за определяне на два подпазара: подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

1.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

КРС определя продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, като включващ линии, които са:

- Селищни линии, при които и двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в едно и също населено място;
- Междуселищни линии, при които едната от посочените от заявителя точки е разположена в някой от 27-те административни центрове на областите в Република България, като за административен център на София-област се счита град София, а другата точка – в друго населено място, което е разположено в областта, обслужвана от този административен център.
- Междуселищни линии, при които двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в различни населени места, намиращи се в рамките на една и съща административна област.

Продуктивният пазар се състои от два подпазара, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости до и включително 8 Mbit/s;
- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости над 8 Mbit/s.

2. Определяне на географския обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

Съответният географски пазар представлява област, в която се намират доставчиците на съответния продукт и в която условията за конкуренция са достатъчно хомогенни и затова може да бъде отделена от съседни географски области, в които съществуват различни конкурентни условия⁶⁴.

Определянето на съответния географски пазар се извършва по следните критерии: покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи и наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги⁶⁵.

КРС отчита обстоятелството, че в част от областните градове (София, Варна, Бургас, Пловдив), в резултат на концентрация на стопанска дейност, са налице по-благоприятни условия за навлизане на нови участници на пазара, както и за изграждане на по-широко разгърната мрежова инфраструктура за предоставяне на линии под наем.

⁶⁴ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁶⁵ Чл. 14 (1) от Методиката

Важно е обаче да се прецени дали това е достатъчно условие тези населени места да бъдат определени като отделни географски пазари. В Насоките за извършване на пазарни анализи се отбелязва, че не е необходимо условията на конкуренция между доставчиците на услугата да бъдат напълно хомогенни, а е достатъчно те да бъдат „сходни” или „достатъчно хомогенни”⁶⁶.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство и отчитайки националните особености на разглеждания пазар КРС счита, че географския обхват на двата определени по-горе продуктови подпазара е национален. Основните аргументи за това са:

- националното покритие на мрежата на историческото предприятие;
- съгласно информацията, предоставена от предприятията, услугите се предоставят при еднакви ценови и неценови условия на територията на цялата страна.

Вземайки предвид горепосочените съображения, КРС счита, че услугата е достатъчно хомогенна в национален мащаб, и следователно географският обхват на съответните два подпазара е територията на Република България.

3. Заключение

КРС определя два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости до и включително 8 Mbit/s;
- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости над 8 Mbit/s.

Географският обхват на двата подпазара е територията на Република България.

4. Прилагане на теста на трите критерия

4.1. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В Препоръката за съответните пазари от 2007 г. като пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране, фигурира пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет⁶⁷.

Съгласно горепосочената Препоръка за съответните пазари от 2007 г. и Разяснителната бележка към нея не е необходимо регулаторните органи на държавите-членки да прилагат теста на трите критерия по отношение на пазарите, включени в нея, доколкото на европейско ниво вече е установено, че тези пазари покриват трите

⁶⁶ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁶⁷ Препоръка за съответните пазари – Приложение, т. 6, на англ. “Wholesale terminating segments of leased lines, irrespective of the technology used to provide leased or dedicated capacity”

критерия. В съответствие с чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от трите критерия не е изпълнен. Предвид обстоятелството, че на основата на изследване на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането, КРС е определила, че пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро следва да бъде разделен на два подпазара, комисията счита, че следва да приложи теста на трите критерия по отношение както на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, така и на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

В тази връзка КРС извършва анализ, като оценява кумулативното наличие на следните три критерия:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

4.1.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

Съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времевия хоризонт, обхванат в съответния анализ.

4.1.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера, в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

КРС счита, че за навлизане на разглеждания пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s съществуват значителни бариери, възникващи основно от наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана.

Съгласно изложеното в Раздел V, терминиращите сегменти на линии под наем на едро се използват предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на дребно. По тази причина, те се предоставят предимно чрез мрежите за достъп на предприятията, които представляват най-трудната за дублиране мрежова инфраструктура, предвид големия обем необходими инвестиции за нейното изграждане, свързания с тях риск и високият процент на невъзстановими разходи.

Както е отбелязано в т. 3.1. от Раздел III, БТК е предприятието, което разполага с най-добре развита инфраструктура в мрежата за достъп, предимно от гледна точка на традиционната мрежа на предприятието, базирана на усукана метална двойка. Тази мрежа е с национален обхват и предоставя на БТК възможност за достъп до почти цялото население на страната. Тя представлява съществено и трайно преимущество за

БТК, като първи навлязъл на пазара участник. С развитието на технологиите, обаче, тази инфраструктура запазва конкурентното си значение по-скоро за тези електронни съобщителни услуги, чиито вид и предназначение позволява безусловно ползването на традиционната мрежа за предоставянето им и предизвиква значителни бариери при дублирането на услугите от страна на алтернативните предприятия.

Както бе отбелязано по-горе, както спецификите на технологичното предоставяне, така и различията в условията на конкуренцията, установени при изследване на взаимозаменяемостите на търсенето и предлагането, определят необходимостта от дефиниране на два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро – със скорости до и включително 8 Mbit/s, и със скорости над 8 Mbit/s. Установено бе, че за предоставяне на услуги на втория подпазар е необходимо изграждане на влакнесто-оптична инфраструктура на мрежата за достъп, с оглед осигуряване и гарантиране на по-високо качество на линиите под наем от гледна точка на тяхната скорост. От друга страна, бе посочено че традиционната мрежа за достъп на БТК, която преобладаващо е изградена чрез усукани метални двойки, не позволява предоставянето на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s. Предвид тези обстоятелства, въпреки повсеместното си покритие, традиционната абонатна мрежа на БТК (базирана на усукани метални двойки) не може да се счита за значителна бариера за навлизане на подпазара терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Отчитайки всички характеристики на традиционната мрежа, обаче, тя се явява сериозно препятствие за навлизане и разширяване на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. В тази връзка, КРС счита, че наличието на влакнесто-оптични мрежи за достъп, които позволяват предоставянето както на традиционни, така и на алтернативни линии под наем, не биха могли да намалят значението и предимството на традиционната мрежа на БТК на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Така, като основна структурна бариера за навлизане и разширяване на изследвания подпазар може да се посочи контролът от страна на БТК върху инфраструктурата на традиционната мрежа за достъп на предприятието, изградена предимно чрез усукани метални двойки, която не може лесно да бъде дублирана. Контролът върху тази инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана и чрез която може да се осъществи достъп до почти цялото население на страната и да се предоставят различни услуги както на пазарите на дребно, така и на пазарите на едро, осигурява на историческото предприятие конкурентно предимство и на изследвания подпазар, включително от гледна точка на възможността за постигане на икономии от обхвата и от мащаба. Възможностите на БТК да се възползва от значителни икономии от обхвата и мащаба са разгледани подробно в т. 5.2.2.3 от настоящия раздел, изследваща наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния подпазар.

Като структурна бариера могат да бъдат оценени и високите невъзстановими разходи, необходими за навлизане на пазара. Основните елементи на невъзстановимите разходи, свързани с предоставянето на линиите под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, които в по-голямата си част представляват традиционни линии под наем (над 80% към края на 2011 г.), са свързани с изграждането на канална мрежа в съответствие с нормативните изисквания и с полагане на необходимото окабеляване в нея. Тези елементи са част от прилежащата мрежова инфраструктура, необходими за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и изискват значителни капиталови разходи. Тъй като БТК е единственото предприятие, което притежава традиционна мрежа за достъп в национален мащаб, изграждането на която се е реализирало в дългосрочен период, то историческото предприятие притежава

конкурентни предимства в това отношение. КРС счита, че би било изключително скъпо за потенциален конкурент да изгради конкурентна мрежа с подобен обхват от гледна точка на необходимите за това финансови и времеви ресурси и високия риск. Затова тези разходи също представляват бариера за навлизането на алтернативни доставчици на разглеждания подпазар.

В допълнение на това, като вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на линии под наем на дребно, линии под наем на едро и на необвързан достъп, БТК е в състояние да прехвърля пазарна сила на тези свързани пазари. Историческото предприятие може да използва позицията си на пазарите на едро, за да засили контрола надолу по веригата към пазара на дребно (например създавайки ценова преса между два тясно свързани пазара), която да представлява бариера за нови участници на пазара. Аналогично, БТК може да се възползва от позицията си на предприятие със значително въздействие на пазара на необвързан достъп до абонатната линия, която притежава, за да прехвърли пазарна сила върху пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, тъй като и на двата пазара мрежата, която осигурява възможност за предоставяне на услугите повсеместно на територията на страната, без да се налагат допълнителни разходи за изграждането ѝ, е традиционната мрежа за достъп, базирана на усукани метални двойки.

4.1.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

Като се вземат предвид разпоредбите на действащата нормативна и поднормативна рамка, които имат отношение към условията за навлизане и позициониране на съответния пазар, КРС счита, че след премахването на изключителните права на историческото предприятие да предоставя услугата линии под наем от 31.12.2002 г., на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро не са налице правни или регулаторни бариери, които в някаква степен да ограничават достъпа до пазара от потенциалните конкуренти.

Заключение

Предвид изложеното, КРС прави извод, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s съществуват високи бариери за навлизане и разширяване и не се очаква намаляване на тяхното значение и осигуряваните от тях конкурентни предимства на БТК за бъдещия период, обхванат в настоящия анализ.

4.1.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Вторият критерий, на който трябва да отговаря пазарът, за да бъде определен като подлежащ на ex ante регулиране, е изпълнен, когато пазарът има такива характеристики, че няма изглед на него да се развие ефективна конкуренция без регулаторна намеса. При прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се вземе предвид факта, че дори когато съществуват високи

бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да показват, че пазарът клони към ефективна конкуренция⁶⁸.

КРС оценява този критерий по отношение на пазарните дялове на предприятията на съответния пазар, както и по отношение на развитието на алтернативните мрежи, технологичното развитие на пазара и неговата динамика, съгласно документа на ГЕР за прилагането на теста на трите критерия⁶⁹.

4.1.2.1. Пазарни дялове

Като цяло обемът на пазара, изчислен на база брой линии, намалява чувствително през четиригодишния период, обхванат от анализа. През 2008 г. отдадените линии под наем със скорости до и включително 8Mbit/s са общо 6428, докато през 2011 г. предлагането се редуцира до 1762 бр., т.е. отчетеният спад е 3,6 пъти. Към края на 2011 г. предприятията, които предоставят терминиращи сегменти от линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s са 12, но половината от тях имат пазарни дялове под 1%. През разглеждания четиригодишен период няколко от алтернативните участници успяват леко да засилят позициите си и това отслабва до известна степен влиянието на БТК. Основен конкурент на историческото предприятие по отношение на пазарен дял, се явява „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД, но следва да се отбележи, че това предприятие предоставя линии под наем на едро единствено в гр. София. Въпреки динамиката на подпазара на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, поведението на единадесетте конкурента не е достатъчно силно, така че да неутрализира позициите на БТК. Факт е, че историческото предприятие губи 38,5 процентни пункта от пазарния си дял през разглеждания период – от 92,1% през 2008 г. до 53,6% през 2011 г., но продължава да поддържа изключително предимство пред алтернативните предприятия по отношение на пазарните си позиции, както се вижда от фигура 32, представена в т. 5.2.1 по-долу.

Въпреки чувствителния спад в пазарния дял, БТК продължава да бъде лидер на изследвания подпазар с над 50% пазарен дял. Както бе изтъкнато по-горе, историческото предприятие притежава най-развитата опорна мрежа и мрежа за достъп (изградена предимно чрез усукани метални двойки) на територията на цялата страна, което представлява висока структурна бариера за навлизане на пазара от страна на алтернативните предприятия, предвид значителният обем инвестиции за нейното дублиране, свързаният с тях риск и необходимият продължителен период от време. Предвид изложеното, КРС счита, че е малко вероятно алтернативните предприятия значително да увеличат пазарния си дял през периода, обхванат от настоящия анализ, в резултат от наличието на високи структурни бариери за навлизане и разширяване на пазара, в съответствие с установеното в т. 5.2.2 от настоящия раздел.

В допълнение, според Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., *„фактът, че пазарните дялове са започнали да намаляват в последните години сам по себе си е недостатъчен, за да се констатира, че пазарът клони към ефективна конкуренция“*⁷⁰. Още повече, че индикаторът „пазарни дялове на предприятията“ отразява състоянието на разглеждания пазар вземайки предвид само броя на реално предоставените линии под наем, но не отчита потенциала на участниците да предоставят услуги на разглеждания подпазар.

⁶⁸ Разяснителна бележка, стр. 10-11

⁶⁹ ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, ERG (08) 21, June 2008

⁷⁰ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 10

4.1.2.2. Обхват и степен на развитие на алтернативните мрежи

С оглед да се отчетат по-обективно възможностите за стимулиране и развитие на конкуренцията, КРС е разгледала в т. 3 от Раздел III състоянието и развитието на мрежите на предприятията, предоставящи услугата „линии под наем“, както и наличието на национална мрежова инфраструктура на предприятия, предоставящи други електронни съобщителни услуги, които също могат да се разглеждат като потенциални бъдещи играчи на пазарите на линии под наем.

Въпреки установената в посочената т. 3.2. от Раздел III ясна тенденция на изграждане на високоскоростни оптични мрежи от страна на алтернативните предприятия, включително на оптични MAN мрежи, към момента на изготвяне на настоящия пазарен анализ няма участник на пазарите на линии под наем, който разполага с изградена мрежа за достъп, осигуряваща обхвата и покритието на мрежата за достъп на БТК. Наистина, конкурентите на БТК изграждат модерни, оптично-базирани мрежи за достъп, при използване предимно на сценария FTTB (оптика до сградата). Към момента, обаче, само едно предприятие е обявило намеренията си постепенно да изгражда изцяло оптични мрежи за достъп (PON) в четири от най-големите градове на страната. Както бе отбелязано по-горе, конкурентите на БТК имат изградени мрежи за достъп (MAN мрежи) предимно в големите градове, които са центрове на икономическата активност в страната. Като се има предвид изключително големият обем необходими инвестиции в изграждане на оптична инфраструктура, дори постигането на покритие на мрежата за достъп в някои от населените места в страната ще изисква продължително време, като е свързано и с поемане на значителен инвестиционен риск. По тази причина, обикновено предприятията изграждат специална оптична връзка с оглед предоставяне на услугата линии под наем, включително терминиращи сегменти на едро.

Предвид изложеното, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за периода на анализа не може да се очаква изграждане на алтернативна инфраструктура, сходна с покритие по територия и по население на използваната от БТК мрежа за достъп, включително традиционната му мрежа, изградена чрез усукани метални двойки. Комисията заключава, че БТК ще продължи да разполага с конкурентни предимства, произтичащи от инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и в бъдещия период, обхванат в настоящия анализ.

В допълнение на това, изграждането на аналогична инфраструктура от алтернативно предприятие би отнело значителни финансови ресурси и би могло да се реализира единствено в дългосрочен период. А по принцип, *„колкото по-късно се очаква да се прояви ефективна пазарна конкуренция в някакъв момент в бъдеще, толкова по-вероятно е вторият критерий да бъде изпълнен“*⁷¹.

4.1.2.3. Динамика на пазара

През разглеждания четиригодишен период е отчетен спад в обема на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Като цяло търсенето се е свило до 1762 линии в сравнение с 6428 линии през 2008 г. Към края на 2011 г. повече от половината линии под наем продължават да се предоставят от БТК. Тези наблюдения дават допълнителни основания на КРС да счита, че в бъдещия период, до изготвяне на следващ пазарен анализ, не може да се очаква

⁷¹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 10

преодоляване на конкурентните предимства на БТК и значително отслабване на пазарната сила на предприятието, които да доведат до установяване на ефективна конкуренция на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Заклучение

Предвид изложеното, КРС счита, че подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s покрива и втория критерий, а именно липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.

4.1.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на ex-ante регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара, в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

В България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията е Комисията за защита на конкуренцията (КЗК). Нейната дейност се основава преди всичко на ex-post регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществена разлика спрямо прилагането на ex-ante регулация, където налагането на определени мерки има за цел да се предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол. КЗК прилага ex-ante контрол единствено що се касае до оценки на концентрации на стопанска дейност, от което следва, че възможността по силата на конкурентното право да бъдат наложени подходящи превантивни мерки за предотвратяване ограничаването на конкуренцията, е поставено в пряка зависимост от евентуалното осъществяване на сливания, вливания, придобивания или други форми на концентрация в сектора.

Като пример може да се посочи липсата на възможност по правилата на конкурентното право да се наложат задължения, свързани с осигуряване на достъп до изградените мрежи от предприятията на пазара. Това създава предпоставки за злоупотреба с доминиращо положение на пазара от предприятие, което притежава и контролира трудна за дублиране инфраструктура. Всяка злоупотреба с такава доминация би подлежала на санкция. Ex-post регулирането обаче предвижда предприемането на мерки, едва когато се установи, че вече е налице необоснован отказ за предоставяне на достъп, което води до нарушаване на конкуренцията. Прилагането на този принцип не позволява да бъдат предприети адекватни мерки, които превантивно да въздействат на поведението на участниците на пазара и да създадат такива правила, които да не водят до необосновани откази за достъп, освен ако не се касае за случаи на концентрации между предприятия. В резултат на това, в рамките на конкурентното право липсва ефективна възможност за преодоляване на идентифицираните по-горе структурни бариери, като например наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Не са налице възможности, при спазване принципите на конкурентното право, да бъдат приложени превантивни мерки, които да премахнат възможността от препятстване на достъпа до тази инфраструктура.

Ex-post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. При установяване на нарушение на ЗЗК, конкурентният регулаторен орган постановява прекратяване на нарушението, като същевременно ЗЗК дава възможност на КЗК за налагане на имуществени санкции за вече извършени нарушения, както и за налагане на временни мерки и за поемане на ангажименти от страна на предприятията. Този принцип на регулиране обаче не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията за конкуренцията. В тази връзка, липсата на възможност въз основа на нормите на конкурентното право да се предприема конкретни мерки за бързо и ефективно въздействие върху ценовите условия за предоставяне на електронни съобщителни услуги на практика отнема възможността за стимулиране на конкуренцията на разглеждания подпазар на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

ЗЗК дава възможност на КЗК да постанови прекратяване на извършено вече нарушение, включително като налага подходящи структурни и/или поведенчески мерки за възстановяване на конкуренцията. Въпреки това обаче, мерките отново са в резултат на вече извършено нарушение и нямат превантивен характер.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин се отнема възможността за предприемане на бързи и адекватни мерки, с цел да се предотвратят възможностите за нарушаване на конкуренцията.

Следва да се отбележи и, че за обезпечаване на ефективното прилагане на ЗЗК е предвидено, че евентуалното обжалване на наложените временни мерки не спира изпълнението им, но често решенията на конкурентния регулаторен орган биват обжалвани от засегнатите предприятия, като по този начин се отлага влизането им в сила до приключване на съдебното обжалване и следователно се отлага реалното налагане на санкционни мерки за извършените нарушения, което води до известна неефективност на правото на защита на конкуренцията.

Като се има предвид посоченото, с оглед установените високи и непреходни бариери и липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, налагането на санкции от компетентността на конкурентния регулаторен орган за вече извършени нарушения са недостатъчен механизъм за преодоляване на тези бариери, дори и санкциите да бъдат налагани в чести случаи. За ефективното развитие на пазара е необходимо предприемането на мерки, които да могат да предотвратят извършването на нарушения, които увреждат конкуренцията, което не може да се постигне със заложените в конкурентното право правомощия за последващо (ex-post) регулиране.

Заклучение

С оглед изложеното, КРС приема, че разглежданият подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s покрива на национално ниво и третия критерий, а именно недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и възстановяване на конкуренцията на разглеждания пазар.

4.1.4. Заключение

В резултат от прилагането на теста на трите критерия, отчитайки специфичните национални условия, свързани с предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС стигна до заключението, че разглежданият подпазар удовлетворява кумулативно трите изследвани по-горе критерия и, следователно, подлежи на *ex ante* регулиране.

В Разяснителната бележка⁷² се обръща внимание на факта, че удовлетворяването на трите критерия не означава автоматично, че е необходимо регулиране на съответния пазар. Регулаторна намеса е необходима само в случаите, когато се докаже наличието на едно или няколко предприятия със значително въздействие върху пазара.

4.2. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s

Съобразявайки се с гореизложеното относно значението на теста на трите критерия при изготвянето на пазарни анализи и необходимостта от прилагането му, КРС е извършила изследване за кумулативното им изпълнение и на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Целта на изследването е да определи дали обособеният подпазар подлежи на *ex-ante* регулиране. В тази връзка, КРС разглежда дали са изпълнени кумулативно и на този обособен подпазар трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

4.2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

Съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времевия хоризонт, обхванат в съответния анализ.

4.2.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера, в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

Като основна структурна бариера за навлизането на пазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем, без оглед на тяхната скорост, може да се

⁷² Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 11

разглежда „контролът върху инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана”. Като историческо предприятие, БТК разполага с най-добре развита опорна мрежа и мрежа за достъп в страната от гледна точка на покритие по население и по територия. Както бе отбелязано по-горе, терминиращите сегменти на линии под наем се асоциират с последния участък от мрежата, осигуряващ достъп до крайния потребител. Тъй като е първият навлязъл на пазара участник, БТК има повсеместно изградена абонатна мрежа, базирана на традиционната усукана метална двойка, като достигнатата степен на развитие на мрежата за достъп на предприятието е изложена подробно в т. 3.1 от Раздел III. Тази мрежа за достъп, обаче, поставя известни ограничения пред предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, предвид обстоятелството, че използваната SHDSL/HDSL технология поддържа скорости до 8 Mbit/s за предоставяне на линии под наем. За предоставяне на по-високоскоростни линии под наем, БТК следва да използва и, респективно, да изгражда оптична връзка в последния участък на мрежата до помещенията на заявителя. Тези особености водят до заключението, че критерият „контрол върху инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана” има различно измерение по отношение на тежестта си като структурна бариера в разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Предвид обстоятелството, че предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s се реализира в „последната миля” на мрежата за достъп основно посредством оптични технологии, които не изискват дублирането или използването на съществуващата традиционна абонатна мрежа на БТК, КРС е на мнение, че както историческото предприятие, така и неговите конкуренти са изправени пред еднакви бариери за навлизане и разширяване на разглеждания подпазар. Освен това, алтернативните предприятия инвестират основно в изграждане и разгръщане на мрежи за достъп от следващо поколение (NGA) с използване на оптичните технологии, които отговарят на нарасналото потребителско търсене на високоскоростни и по-евтини решения за предоставяне на линии под наем. Следва да се има предвид, че повечето от предприятията, предоставящи линии под наем на едро на разглеждания подпазар, използват изградените си мрежи за достъп (MAN мрежи) за достигане до крайните потребители с оглед предлагане и на други електронни съобщителни услуги, като по този начин реализират икономии от обхвата.

Предвид изложеното, КРС счита, че БТК и алтернативните предприятия са в относително равностойна конкурентна позиция по отношение на структурните бариери за навлизане и разширяване на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Към момента на изготвяне на настоящия пазарен анализ няма предприятие в страната, което да разполага с повсеместно изградена оптична абонатна мрежа. Практиката в тази посока сочи, че предприятията предоставящи терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s изграждат необходимата оптична свързаност при възникване на конкретно търсене.

Предвид изложеното, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s няма предприятие, което да разполага с контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и която би представлявала бариера за навлизане и разширяване на други участници на този подпазар.

При разглеждане на мрежовата инфраструктура като бариера за навлизане на съответен пазар, следва да се отчете влиянието и на два други критерия, а именно

разходите за навлизане на пазара, които не могат лесно да се възстановят при неговото напускане (sunk costs), и вертикалната интеграция на участниците на този пазар.

Както бе споменато по-горе, почти всички участници на подпазара на едро на терминаращи сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s, към края на 2011 г. предоставят реално и други електронни съобщителни услуги, предимно услуги за пренос на данни и за достъп до интернет. Освен обстоятелството, че тези предприятия реализират икономии от обхвата, чрез предоставянето на повече от една услуга посредством мрежовата си инфраструктура, те понижават и риска от реализиране на невъзстановими разходи (sunk costs) при напускане на разглеждания подпазар на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Ако предприятието се откаже да предоставя високоскоростни линии под наем, то може да продължи да използва изградената си мрежа за предоставяне на други електронни съобщителни услуги. Освен това, както вече бе посочено, към момента няма предприятие, което да е инвестирало в изграждането на оптична абонатна мрежа, която да покрива цялата или голяма част от територията и населението на страната, с цел да си осигури възможност за бъдещо предоставяне на линии под наем на едро при евентуално възникване на търсене. Изграждането на мрежи за достъп с цел предоставяне на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s се реализира паралелно със заявеното търсене от страна на клиента.

Предвид изложеното, КРС счита, че „разходите за навлизане на пазара, които не могат лесно да се възстановят при неговото напускане” не представляват бариера за навлизане на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Изложените по-горе мотиви са относими и към изследването на степента на влияние на фактора „вертикална интеграция” по отношение на разглеждания подпазар. Възможността на някой от участниците на този подпазар да действа като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно да предлага услуги на крайни потребители на пазара на дребно (като на пазара на дребно се конкурира с потребителите на предлаганите от него услуги на пазара на едро) изцяло зависи от изградената мрежа за достъп, която осигурява предоставянето на линии под наем над 8 Mbit/s, респективно – зависи от наличието на моментното търсене.

Предвид изложеното, КРС счита, че участниците на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са равностойни по отношение на възможността им да генерират предимства от наличието на вертикална интеграция.

4.2.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

Като се вземат предвид разпоредбите на действащата нормативна и поднормативна рамка, които имат отношение към условията за навлизане и позициониране на съответния пазар, КРС счита, че след премахването на изключителните права на историческото предприятие да предоставя услугата линии под наем от 31.12.2002 г., на пазара на терминаращи сегменти на линии под наем на

едро не са налице правни или регулаторни бариери, които в някаква степен да ограничават достъпа до пазара от потенциалните конкуренти.

Заклучение

Предвид изложеното и поради обстоятелството, че през разглеждания четиригодишен период (2008 -2011 г.) осем нови предприятия са започнали реално да предоставят услуги на разглеждания подпазар, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не съществуват високи и непреодолими структурни бариери за навлизане и разширяване.

Както бе отбелязано, за да бъде определен даден пазар за съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране, посочените по-горе три критерия трябва да бъдат изпълнени кумулативно. Предвид обстоятелството, че първият критерий не е изпълнен, комисията може да не предприема изследване на останалите два. Въпреки това, КРС показва какво е влиянието на следващите два критерия по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

4.2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Вторият критерий, на който трябва да отговаря пазарът, за да бъде определен като подлежащ на *ex ante* регулиране, е изпълнен, когато пазарът има такива характеристики, че няма изглед на него да се развие ефективна конкуренция без регулаторна намеса. При прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се вземе предвид факта, че дори когато съществуват високи бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да показват, че пазарът клони към ефективна конкуренция⁷³.

КРС оценява този критерий по отношение на пазарните дялове на предприятията на съответния пазар, както и по отношение на развитието на алтернативните мрежи, технологичното развитие на пазара и неговата динамика, съгласно документа на ГЕР за прилагането на теста на трите критерия⁷⁴.

4.2.2.1. Пазарни дялове

Към края на 2011 г. участниците на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са общо деветнадесет. През 2008 г. те са били тринадесет, като през 2009 г. навлизат „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД и „СПЕКТЪР НЕТ“ АД, през 2010 г. на пазара стартират дейност „ВАРНА ЛАН“ ООД и „ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ“ ООД, а през 2011 г. новонавлезлите предприятия са четири – „АЙ ТИ ДИ НЕТУЪРК“ АД, „СЛЪНЧЕВ БРЯГ“ АД, „СОФИЯ ОНЛАЙН“ ЕООД и „ТЕЛНЕТ“ ООД. „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ“ ЕАД преустановява предоставянето на линии под наем на едро през 2010 г., а „НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ“ ООД – през 2011 г.

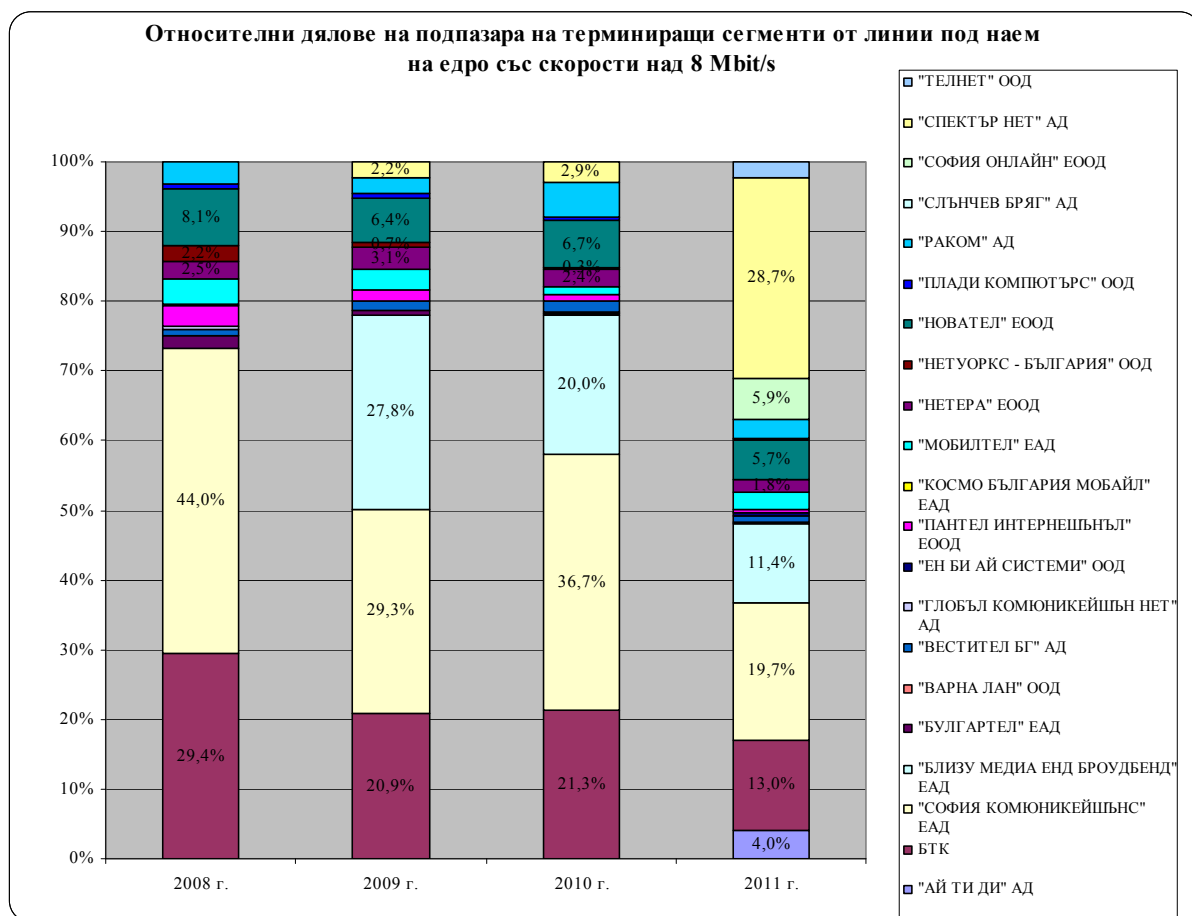
В периода 2008 – 2011 г. относителният дял на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s (изразен по отношение на броя предоставени линии под наем) следва тенденция на спад, въпреки отчетеното колебливо нарастване с 0,4 процентни пункта през 2010 г. спрямо

⁷³ Разяснителна бележка, стр. 9-10

⁷⁴ ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, ERG (08) 21, June 2008

2009 г. Въпреки че реално броят на предоставените от историческото предприятие линии под наем на едро със скорост над 8 Mbit/s се увеличава 2,5 пъти през 2011 г. спрямо 2008 г., то пазарният му дял през разглеждания период спада с 16,4 процентни пункта от 29,4% на 13% (фиг. 30). Само през последната отчетна година пазарният дял на БТК спада с 8,3% процентни пункта спрямо предходната. Този факт може да се обясни главно с две обстоятелства, наблюдавани на този подпазар през 2011 г. – навлизането на четири нови предприятия на разглеждания подпазар, което от своя страна предизвиква преразпределяне на пазарните дялове между участниците, както и със засилване на пазарните позиции на „СПЕКТЪР НЕТ” АД.

Заклученията, направени при изследване на наличието на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, сочат, че БТК и алтернативните предприятия са равностойни конкуренти по отношение на оптичната инфраструктура в мрежите за достъп, необходима за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. От тази гледна точка, може да се приеме, че във времето до предприемане на следващ пазарен анализ съществуват реални предпоставки за запазване на пазарните дялове на участниците или за преразпределяне на тези дялове при условие, че на разглеждания подпазар навлязат нови предприятия. Това предположение се подкрепя и от обстоятелството, че през разглеждания четиригодишен период от 2008 – 2011 г. се наблюдава динамично преразпределяне на пазарните дялове на участниците на пазара, независимо, че обемът на подпазара, на база брой линии, се е увеличил близо шест пъти (фиг. 31).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 31

Предвид наблюдаваното динамично преразпределение на пазарните дялове и липсата на изявен пазарен лидер, КРС счита, че на разглеждания подпазар има установена устойчива конкуренция.

Освен това, в периода 2008 – 2011 г. БТК не е имало изключителни лидерски позиции на разглеждания подпазар. Към края на 2011 г., от осемнадесетте конкуренти на БТК, три предприятия имат пазарен дял, близък и по-висок от този на историческото предприятие, седем предприятия имат пазарен дял над 1%, а останалите осем поддържат пазарен дял под 1%. Най-сериозните конкуренти на историческото предприятие на разглеждания подпазар са „СПЕКТЪР НЕТ” АД, „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД и „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД, които през 2011 г. притежават съответно 28,7%, 19,7% и 11,4% пазарен дял.

Тъй като индикаторът „пазарни дялове на предприятията” отразява състоянието на разглеждания пазар, вземайки предвид само броя на реално предоставените линии под наем и не отчита потенциала на участниците на пазара да предоставят услугата, КРС отчита обхвата и степента на развитие на алтернативните мрежи на пазара, с цел по-обективен анализ на възможностите за стимулиране и развитие на конкуренцията.

4.2.2.2. Обхват и степен на развитие на алтернативните мрежи

Предвид изложеното в т. 3 от Раздел III и в т. 4.2.1.1. от настоящия раздел, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s няма предприятие, което да разполага с контрол върху изградена оптична инфраструктура в мрежи за достъп с такова покритие по територия и по население, която да му осигурява конкурентни предимства пред останалите участници на пазара. Всички предприятия, предоставящи услуги на този подпазар са изправени пред достатъчно еквивалентни предизвикателства от гледна точка на изградената инфраструктура.

Заклучение

Предвид изложеното, КРС счита, че вторият критерий, а именно липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред, не е изпълнен по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Въз основа на изследването на този критерий, КРС установи, че разглежданият подпазар е конкурентен.

4.2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Заклучението дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали прилагането на правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда. Както бе посочено по-горе, КРС приема, че към настоящия момент за този подпазар не съществуват трайни и непреодолими бариери за навлизане, както и че са налице обстоятелства, които спомагат за насърчаване на конкуренцията на пазара. В този смисъл, подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не удовлетворява първия и втория критерии за определянето му като съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. Поради изискването за кумулативно изпълнение и на трите критерия, този факт е достатъчен за неговото изключване от съответните пазари.

Въпреки това, КРС направи оценка и на третия критерий, т.е. доколко механизмите на конкурентното право са достатъчни с оглед справянето с евентуални проблеми, свързани с конкуренцията при предоставянето на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

В Република България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулация. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулиране, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция в случаите, когато е установена пазарна структура, която създава предпоставки за такова нарушаване. В този случай, контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрации между предприятия).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий“, КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС принципно отчита и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени *ex-post*, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните сривове, настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия“. Също така, съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС този критерий ще е изпълнен при „недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и за възстановяване на конкуренцията на съответния пазар“.

От направените изводи, че не съществуват високи и непреходни бариери за навлизане на разглеждания подпазар, както и че са налице еднакви условия пред БТК и алтернативните предприятия да предоставят услугата, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро над 8 Mbit/s се наблюдава ефективна конкуренция.

В допълнение, следва да се отбележи че, считано от одобряването на Типовото предложение за линии под наем до момента на изготвяне на анализа, КРС не се е

намесвала на разглеждания подпазар, включително поради липсата на спорове между предприятията и жалби от страна на заинтересовани страни.

Отчитайки факта, че разглежданият подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро над 8 Mbit/s не удовлетворява първите два критерия, което допълнително намалява възможността за евентуално възникване на конкурентни проблеми в периода до изготвяне на следващия пазарен анализ, КРС отчита и правомощията на КЗК за ефективна намеса чрез санкциониране на евентуално антиконкурентно поведение на този пазар на едро. В допълнение, налагането на имуществени санкции от КЗК за вече извършени нарушения не е единственият механизъм за предотвратяване ограничаването на конкуренцията. При установяване на нарушение на Закона за защита на конкуренцията, КЗК с решение може да постанови прекратяване на нарушението, включително като наложи подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията (чл. 77, ал.1, т.4 от ЗЗК). Освен това, в рамките на ex-post контрола, КЗК е оправомощена да налага временни мерки (чл. 56 от ЗЗК) и да одобрява поемането на задължения, с които да се постигне преустановяване на антиконкурентното поведение (чл. 75 от ЗЗК). В съвкупност тези правомощия на КЗК са достатъчно силен коректив за поддържане на ефективна конкуренция на пазара на линии под наем на едро над 8 Mbit/s.

Като взема предвид особеностите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, КРС не очаква действия, които биха причинили вреди в развитието на конкуренцията на изследвания подпазар.

В заключение КРС смята, че ex post регулацията би била достатъчна за разрешаване на евентуални проблеми, възникнали на разглеждания подпазар за периода до следващия пазарен анализ.

4.2.4. Заключение

Предвид изложеното, КРС прави заключението, че подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия, определени в чл. 152, ал. 5 от ЗЕС. Само по себе си установяването на липсата на трите критерия за определяне на съответен пазар е пречка пред регулирането на този пазар. От друга страна, съгласно чл. 155, ал. 1 от ЗЕС в случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, комисията не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар. От направения анализ за наличието на втория критерий - „липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията”, КРС установи, че разглежданият подпазар е ефективно конкурентен.

С оглед на изложеното, КРС счита че не са налице основания за продължаване на съществуващите задължения на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, поради което същите трябва да бъдат отменени.

5. Анализ на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

5.1. Въведение

След определяне на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като пазар, подлежащ на ex ante регулиране, и въз основа на събраната информация по реда на Раздел III на Методиката, КРС следва да извърши анализ на този подпазар, който има за цел да оцени:

- наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на подпазара и ефективната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия, участници на съответния подпазар, самостоятелно или съвместно, да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, потребители и крайни потребители;
- наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари.

Съгласно чл. 14, ал. 2 от Рамковата директива и чл. 24 от Методиката, предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги самостоятелно или съвместно с други предприятия, няма значително въздействие върху този пазар⁷⁵.

5.2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията на разглеждания подпазар

Според чл. 75 от Насоките за извършване на пазарни анализи, господстващо положение на даден съответен пазар се установява по редица критерии и преценката за него се основава на перспективен анализ на пазара, като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка в анализа и показател за наличието на пазарна мощ обикновено се използват пазарните дялове. Самото наличие на висок пазарен дял обаче не е достатъчно, за да се установи присъствие на господстващо положение.

Освен пазарния дял, критериите, които се използват за измерване на пазарната мощ на предприятията зависят от конкретните характеристики на съответния пазар. Националните регулаторни органи са тези, които следва да определят кои критерии са най-подходящи за анализиране на пазарното присъствие⁷⁶. Част от критериите, които

⁷⁵ Чл. 25, ал. 2 от Методиката

⁷⁶ Чл. 77 от Насоките за извършване на пазарни анализи

могат да бъдат използвани за установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар са посочени в чл. 35 и 36 от Методиката.

КРС счита, че не е релевантно за целите на настоящия анализ да се използват всички критерии за установяване на наличието на значително въздействие върху пазара, които са залегнали в Насоките за извършване на пазарни анализи и оценката на значително въздействие върху пазара⁷⁷, както и в Методиката⁷⁸.

При анализа на ефективността на конкуренцията и при определянето на предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС използва следните критерии:

1. Пазарен дял;
2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара:
 - Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
 - Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане;
 - Икономии от мащаба и обхвата;
 - Наличие на вертикална интеграция;
3. Недостатъчна или слаба покупателна способност;
4. Липса на потенциална конкуренция.

5.2.1. Пазарен дял

Пазарният дял е важен показател за пазарната мощ на предприятията. Той не е единственият критерий, който определя дали дадено предприятие има значително въздействие на пазара, но дава силна индикация за това. Съгласно Методиката предприятия, които имат пазарен дял, по-нисък от 25 на сто на съответния пазар, не би следвало да се разглеждат като предприятия със значително въздействие върху пазара, освен ако въз основа на анализ на характеристиките на съответния пазар при прилагане на критериите по чл. 35 се установи обратното⁷⁹.

Както вече е посочено в Раздел V, към момента на изготвяне на анализа линиите под наем на едро не са разделяни на терминиращи и магистрални сегменти. Съответно и приходите, реализирани от предприятията не са разделяни на приходи от предоставяне на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. В тази връзка, изкуственото разпределяне на тези приходи в съответствие с дефиницията за терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, не би могло да доведе до изчисляването на точни и обективни показатели, характеризиращи определените пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради тази причина КРС счита, че за целите на анализа на определените съответни пазари, изчисляването на пазарните дялове следва да бъде извършено на база брой линии.

През 2011 г., освен историческото предприятие, на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s осъществяват дейност

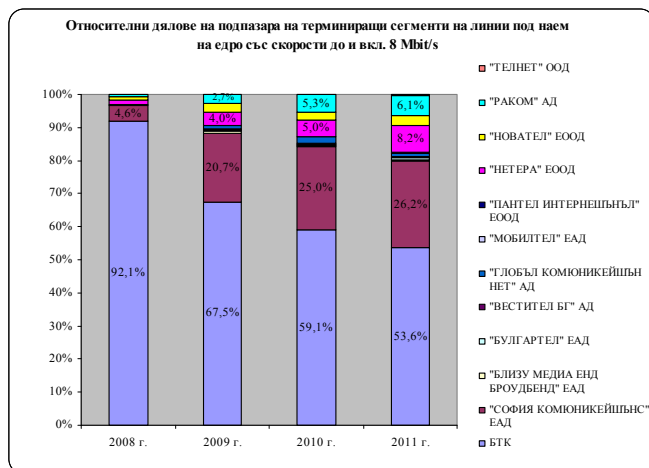
⁷⁷ Чл. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁷⁸ Чл. 35 и чл. 36 от Методиката

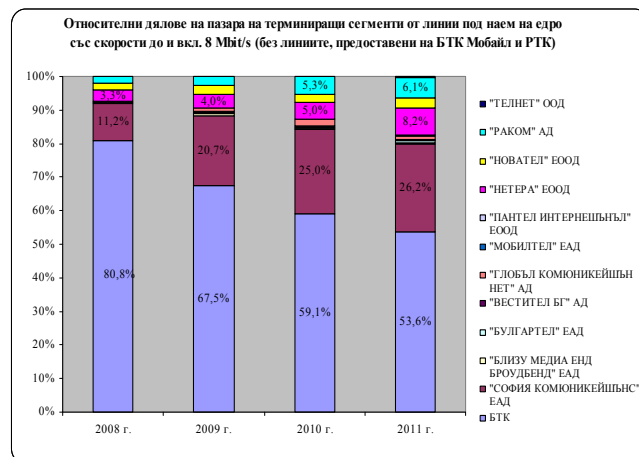
⁷⁹ Чл. 32 от Методиката

още 11 предприятия: „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД, „БУЛГАРТЕЛ” ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ” АД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД, „ИНВИТЕЛ ИНТЕРНЕТЪНЪЛ” ЕООД, „НЕТЕРА” ЕООД, „НОВАТЕЛ” ЕООД, „РАКОМ” АД, „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД и „ТЕЛНЕТ” ООД.

Фигура 32 показва разпределението на относителните дялове на предприятията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s за периода 2008 - 2011 г., изчислен по отношение на броя линии, предоставени под наем.

Фигура 32

Фигура 33

Източник: Данни, подадени в КРС

Забелязва се, че въпреки спада в относителния дял на БТК, предприятието все още държи значителен дял на подпазара на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s - 53,6% през 2011 г., докато делът на второто след него предприятие („СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД) е над 2 пъти по-нисък. Освен това, последното има изградена мрежа и предоставя линии под наем на едро единствено на територията на гр. София. Спадът в броя на линиите, предоставени под наем от БТК в периода 2008 – 2011 г. е по-плавен, ако изключим от пазара линиите, които предприятието е отдало на БТК Мобайл и РТК преди вливането им в историческото предприятие в края на 2008 и началото на 2009 г. (фиг. 33) Въпреки това, пазарният дял на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s за периода 2008 - 2011 г. все още остава висок в сравнение с пазарните дялове на останалите участници на пазара.

С оглед изясняване на възможностите на историческото предприятие да използва лидерската си позиция на пазара на терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за въздействие върху вертикално свързания пазар на дребно, КРС изследва дали отчитането на вътрешните доставки (self-supply) би променило в значителна степен пазарните дялове на участниците на подпазара. Тъй като не всички от алтернативните предприятия предоставят линии под наем на дребно със скорости до и включително 8 Mbit/s, а останалите (общо 3 алтернативни предприятия) предоставят незначителен брой линии под наем на дребно в този диапазон (общо 22 линии през 2011 г.), то полученият относителен пазарен дял на БТК е значително висок и представлява 84,7% през 2011 г. Въпреки че през разглеждания четиригодишен период пазарният дял на историческото предприятие

спада с 11,6 процентни пункта – от 96,3% през 2008 на 84,7% през 2011 г., то този пазарен индикатор се запазва чувствително висок (таблица 9).

Развитие на пазарния дял на БТК на пазара на терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за периода 2008-2011 г. (self-supply)				
	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
БТК вътрешни доставки	96,3%	91,4%	85,6%	84,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 9

Предвид изложеното, КРС счита, че са налице допълнителни аргументи в подкрепа на извода, че БТК притежава силни позиции на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост до и включително 8 Mbit/s.

При оценка на дяловете на предприятията на съответния пазар се взема предвид и степента на пазарна концентрация. Тя може да се изчисли чрез използването на индекса на Херфиндал-Хиршман (HHI)⁸⁰.

Индексът на Херфиндал-Хиршман взема под внимание пазарните дялове на всички участници на разглеждания пазар и се изчислява по формулата:

$$H = \sum_{i=1}^n ПД_i^2 ,$$

където:

$ПД_i$ е пазарният дял на i -тия участник, в %;

n – броят на участниците на съответния пазар.

В съответствие с получената стойност за H , съответният пазар може да се определи като:

- нормален конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация – при стойности на H под 1000;
- сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация – при стойности на H от 1000 до 2000;
- слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация – при стойности на H над 2000.

Индексът на Херфиндал-Хиршман (HHI), изчислен на база брой терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, има стойност 3678 през 2011 г., което говори за слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

⁸⁰ Чл. 34 от Методиката

Следователно, въпреки развитието на конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, тя все още не е достигнала задоволително ниво на развитие през разглеждания период, на база на относителни дялове на предприятията на съответния подпазар.

5.2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара

Бариерите за навлизане на пазара⁸¹ са събирателен термин на няколко различни фактора, влияещи върху пазарната сила на предприятието. Ако бариерите за навлизане на даден пазар са ниски и ако са налице възможности за реализиране на печалба, то тогава този пазар би бил привлекателен за нови предприятия. Потенциалната конкуренция от новонавлезлите предприятия може да има положителен ефект върху поведението на предприятието със значително въздействие на пазара, например като го стимулира да инвестира в иновации или като окаже натиск върху цените на предлаганите от него услуги. И обратно – наличието на бариери за навлизане на пазара води до отслабване или предотвратяване на потенциална конкуренция на пазара, което има отрицателен ефект върху крайните потребители.

Бариерите за навлизане на пазара могат да приемат различни форми, например да представляват значителни първоначални невъзстановими разходи или икономии от мащаба и обхвата, произтичащи от присъствието на голямо предприятие на пазара. Наличието на такива бариери създава условия едно предприятие да притежава и упражнява значително въздействие на съответния пазар.

Основните предимства за БТК при предоставяне на линии под наем на едро са свързани с широко разгърнатата мрежа на предприятието. Дублирането на мрежата на БТК, използвана за предоставяне на линии под наем на едро, би изисквало значителни инвестиции и финансови ресурси. Поради това КРС е на мнение, че не е икономически целесъобразно за никое алтернативно предприятие да възпроизведе мрежата на БТК.

5.2.2.1. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Съгласно този критерий⁸² се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение, независимо от другите доставчици⁸³. Контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура, може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на съответния пазар.

Развитието на мрежите на БТК, на неговите конкуренти на разглеждания подпазар, както и на потенциални новонавлизащи предприятия, предоставящи други електронни съобщителни услуги, но разполагащи с добре развита инфраструктура в национален мащаб, са представени в т. 3 от Раздел III. В допълнение, КРС разглежда степента, до която е икономически обосновано да се дублира мрежата на БТК с оглед предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Теоретично е възможно едно предприятие да изгради електронна

⁸¹ Чл. 81 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁸² Чл. 79 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁸³ Чл. 35, т. 2 от Методиката

съобщителна мрежа в цялата страна, паралелна на тази на БТК, за да предоставя линии под наем. Но, този процес би бил труден за изпълнение и би изисквал значителни финансови и времеви ресурси, ако изградената инфраструктура трябва да е сравнима с тази на БТК на съответния подпазар. Поради тази причина, не е икономически изгодно за нов участник на пазара да дублира мрежовата инфраструктура на БТК, в рамките на срока на действие на настоящия анализ.

Както бе споменато, мрежата на БТК е уникална от гледна точка на покритието по територия и по население и осигурява на предприятието достъп до инфраструктура в много населени места в страната, своевременно и без да е необходимо да се налагат значителни разходи. По същество, повсеместното разгръщане на мрежата на БТК като цяло намалява разходите за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като му осигурява възможност да осигурява тази услуга на територията на цялата страна.

В допълнение, КРС счита, че вземайки предвид невъзстановимите разходи за разширяване на мрежите, е малко вероятно да се развие по-голяма пазарна конкуренция във времевата рамка на този анализ. Не само че мрежите на алтернативните предприятия не са с национален мащаб (разгледано в т. 3.2. от Раздел III. на настоящия документ), но и не са обект на планове за значително разширяване. По данни на КРС, само 5 от предприятията, уведомили за предоставяне на линии под наем през 2011 г. (от 19, които имат дейност по предоставяне на услугата „линии под наем” през съответната година и от 50, уведомили за намерението си да предоставят услугата) са заявили, че имат намерение през 2012 г. да разширяват мрежата си.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че изградената от БТК мрежа за достъп, включително традиционната мрежа на предприятието, базирана на усукана метална двойка, представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и, по тази причина, може да се счита за висока бариера за навлизане на алтернативните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.2.2. Разходи, необходими за навлизане на пазара, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане

Както се установи, ако дадено предприятие има контрол върху инфраструктура или съоръжения, за които е трудно и неизгодно да бъдат дублирани, това би могло да представлява значителна бариера за потенциалните конкуренти на пазара. Тази вероятност е тясно свързана с потенциалното наличие на невъзстановими разходи.

Когато едно предприятие започне да осъществява дейност на нов пазар, то прави значителни първоначални инвестиции. Ако дейността на предприятието на съответния пазар не се окаже успешна, то може да възстанови част от първоначалните си разходи, например чрез продажба на закупеното за дейността оборудване.

Тъй като БТК е единственото предприятие, което притежава традиционна национална мрежа за достъп, изграждането на която е отнело десетилетия, несъмнено би било изключително скъпо за потенциален конкурент да изгради конкурентна мрежа с подобен обхват. Още повече, че подобно изграждане би представлявало инвестиция, която до голяма степен би била невъзстановима. Рискът от реализиране на значителни загуби на средства поради високите първоначални разходи означава, че новонавлизащите предприятия са изправени пред по-голям риск в решението си да започнат да предоставят съответната услуга, отколкото предприятията, които вече

осъществяват дейност на пазара. Този факт представлява бариера за навлизането им на пазара.

Един потенциален участник на пазара би направил значителните първоначални разходи, ако очакваната възвръщаемост от инвестицията е достатъчна за покриването им. От друга страна, БТК вече е направила тези инвестиции и, следователно, е в по-добра позиция да се конкурира с новонавлизащите участници, тъй като вече е покрила невъзстановимите си разходи. Тази асиметрия затруднява новите участници ефективно да се конкурират с историческото предприятие.

Това заключение се потвърждава и в приетия от КРС анализ за „*Определяне, анализ и оценка на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение*”⁸⁴ в България, където бе доказано, че историческото предприятие притежава изградена електронна съобщителна мрежа с национално покритие, която на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение му позволява да следва поведение, независимо от конкурентите. Потенциалните участници на пазара е необходимо да направят значителни по размер разходи за изграждането на подходяща инфраструктура, които трудно биха могли да бъдат покрити при излизане от пазара. Дублирането на съществуващата инфраструктура, в контекста на разглеждания подпазар като цяло е икономически неоправдано (или от техническа гледна точка – невъзможно, предвид отживялата своето време технология), особено при наличието на други алтернативни решения (например необвързан достъп до абонатна линия, разгръщане на кабелни или оптични мрежи), които са по-икономични и изискват по-малко капиталови ресурси.

Предимство за БТК е и обстоятелството, че инвестициите му в мрежата, чрез която то предоставя терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са направени в един дълъг времеви период в миналото, през който историческото предприятие се е утвърдило и завоювало значителен брой клиенти. От своя страна, навлизащите на пазара днес предприятия имат предимството да изберат по-нови и по-евтини технологии, необходими за изграждане на инфраструктурата си, отколкото е имала на разположение БТК, когато е инвестирала в своята мрежова инфраструктура.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, главно поради значителния обем на необходимите първоначални инвестиции, представляват бариера за навлизане на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за всяко предприятие, което не е изградило собствена мрежа за достъп.

5.2.2.3. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка съгласно този критерий се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица⁸⁵.

Благодарение на широко разгърнатата си в цялата страна мрежа (както по обхват, така и по покритие), БТК се ползва от икономии от мащаба при предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8

⁸⁴ Приложение към Решение № 650/25.06.2009 г. на КРС

⁸⁵ Чл. 35, т. 7 от Методиката

Mbit/s. С оглед на факта, че историческото предприятие има най-висок дял на този подпазар (53,6% на база брой линии през 2011 г.), разходите за предоставяне на допълнителни линии под наем на едро вероятно са много по-ниски за него, отколкото за всяко друго алтернативно предприятие.

Освен това, широкото разгърнатата мрежа на БТК позволява допълнителни предимства за клиентите на предприятието, които желаят да ползват услугите, разглеждани на този подпазар, в голям брой населени места.

Икономии от обхвата са налице, когато средните разходи за единица са по-ниски в резултат на съвместно производство или предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. В този случай предприятието използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги. Когато едно предприятие присъства на голям брой пазари, то може да разпределя общите си разходи върху по-голяма гама от услуги⁸⁶.

Предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s позволява реализирането на значителни икономии от обхвата. Това е така, защото мрежовите и линейните съоръжения, които се използват за предоставянето на услуги на разглеждания подпазар могат да се използват и за предоставяне на други електронни съобщителни услуги (пренос на данни, глас и видео), съвместими с наличната честотна лента. Реализирането на икономии от обхвата зависи както от разнообразието, така и от обема на предлаганите услуги от предприятието. Както вече бе отбелязано, БТК разполага с широко разгърната в страната мрежа, базирана на усукани метални двойки, чрез която предлага различни видове електронни съобщителни услуги. Освен за отдаване на линии под наем, историческото предприятие ползва мрежата си и за предоставяне на фиксирани телефонни услуги, достъп до интернет, както и за предоставяне на други услуги на едро, като например необвързан достъп до абонатна линия. То е предприятието, което предлага най-голямо разнообразие от услуги, за които отчита обеми, далеч по-големи от тези на неговите конкуренти⁸⁷.

В допълнение на това, в приложенията към решения № 237 от 17.03.2009 г., № 650 от 25.06.2009 г. и № 246 от 22.02.2011 г. на КРС, бе доказано, че достигнатото покритие на мрежата на БТК по територия и по население позволява на предприятието да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите му за единица предоставян продукт или услуга спрямо тези на алтернативните предприятия. От друга страна, широката гама услуги, които предоставя БТК чрез традиционната си мрежа за достъп, му позволяват да разпредели фиксираните разходи върху всички услуги и, по този начин, да се възползва от значителни икономии от обхвата.

Предоставяйки повече от една услуга чрез мрежата си за достъп, пределните разходи за предоставяне – чрез една и съща структура, на допълнителни терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, без оглед на използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, са относително ниски.

По тази причина, съществуващата прилежаща инфраструктура и споделянето на общи ресурси (например оптични влакна), наред с предоставянето на различни услуги, могат да направят разходите на БТК за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s много по-ниски от тези

⁸⁶ Чл. 35, т. 8 от Методиката

⁸⁷ Към края на 2011 г. БТК е единственото предприятие, което предоставя ширококолов достъп на едро

на всеки друг доставчик. Затова КРС счита, че историческото предприятие е в по-добра позиция, в сравнение с останалите участници на този подпазар, да се възползва от икономии от мащаба и обхвата, което представлява значително конкурентно предимство на предприятието по отношение на разходите, свързани с предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Икономии от мащаба, от които се ползва БТК, свързани с традиционната мрежа за достъп, произтичат и от възможността предприятието да се възползва от съществуващите мрежови елементи и персонал за допълнително по-нататъшно намаляване на разходите за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар. КРС счита, че са налице и други икономии от обхвата, които БТК може да реализира на съответния подпазар, които са свързани с разходите за реклама, за обслужване и поддръжка, администрация и управление.

Икономии от мащаба и от обхвата, от които се възползва БТК са важно икономическо предимство спрямо останалите участници на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и представляват бариера за навлизане на нови предприятия или за разширяване на позициите на участниците на този подпазар.

5.2.2.4. Наличие на вертикална интеграция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително и свързани с него лица, действа (действат) като доставчик на услуги на разглеждания подпазар и същевременно предлага (предлагат) услуги на крайни потребители на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира (конкурират) с потребителите на услугите му на изследвания подпазар на едро. Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества на вертикално интегрираното предприятие пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да му предоставя потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар⁸⁸.

Например, при наличие на вертикална интеграция, предприятието може да прехвърли пазарната си сила от пазара на едро върху свързания пазар на дребно, като упражни ценова преса чрез намаляване на маржа между цените на едро и дребно и, по този начин, затрудни навлизането на конкуренти на пазара на дребно. Форма на прехвърляне на пазарна сила от един към друг вертикално свързан пазар е ограничаването на достъпа или отказване на достъпа до услуги на едро, които се използват от конкурентите на предприятието за предоставяне на услуги на пазара на дребно, както и прилагането на практики на крос-субсидиране на услуги, предлагани на вертикално свързани пазари по веригата на пласмента и продажбата.

Предвид изложеното, доставчик на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” се счита за вертикално интегрирано предприятие, ако предоставя услуги и на пазара на линии под наем на дребно (пазар надолу по веригата) и/или на пазар от по-горно ниво по производствената

⁸⁸ Чл. 35, т. 9 от Методиката

верига - например, на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (пазар 4⁸⁹).

В тази връзка, БТК може да се счита за вертикално интегрирано предприятие, тъй като предоставя както линии под наем на пазара на дребно и на пазарите на едро, така и достъп на едро до мрежова инфраструктура, включително необвързан достъп и достъп до канална мрежа, по силата на наложените му задължения с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС.

В случай, че едно предприятие желае да предоставя линии под наем на дребно, но не притежава необходимата собствена инфраструктура, то следва да закупи или линии под наем на едро или мрежова инфраструктура от друго предприятие, което предоставя тези услуги и/или инфраструктура на съответен пазар на едро. Аналогично, доставчиците на терминиращи сегменти на линии под наем на едро на разглеждания подпазар, в случаите когато не притежават необходимата инфраструктура, могат да станат потребители на услуги за (физически) достъп на едро, които към момента се предоставят единствено от БТК, като по този начин ще получат достъп до инфраструктурата от усукани метални двойки в мрежата за достъп на вертикално интегрираното предприятие

Следва да бъде изтъкнато, че през 2011 г. седем от предприятията (включително историческото предприятие), които предоставят терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предоставят и линии под наем на дребно. БТК, обаче, е единственото предприятие, задължено да предоставя (физически) достъп до мрежова инфраструктура, който може да бъде използван от конкурентите му за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар на едро. Предвид това обстоятелство, възможността БТК да прехвърли – в позицията си на вертикално интегрирано предприятие, пазарната си сила от пазара на едро нагоре по веригата върху изследвания подпазар на едро, може да се счита за наличие на бариера за навлизане на конкурентни предприятия и/или за разширяване на пазарните им позиции на този подпазар.

В този смисъл БТК, като доставчик с вертикално интегрирана дейност, има възможност, при липса на регулаторни задължения, да упражни значителна пазарна сила, която е придобило на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, за да окаже въздействие върху условията за конкуренция на кореспондиращия пазар на дребно. Например, БТК може да откаже да осигури достъп до мрежата си от други доставчици или да наложи прекомерно високи цени за услугите по предоставяне на линии под наем. Директният ефект от липсата или намалението на конкуренцията на ниво пазар на дребно, добавен към негативния ефект върху възвръщаемостта на алтернативните предприятия, ще доведе до ограничаване на мотивацията и възможностите им да инвестират в инфраструктура и съответно да навлязат на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро. Друг пример за прехвърляне на пазарна сила между пазарите на линии под наем на дребно и едро е когато една линия под наем включва и магистрален сегмент, който един интегриран доставчик би могъл да си предостави сам, и така една част от пазара на магистрални сегменти на линии под наем би бил затворен за другите доставчици. Това би създавало предимство за интегрирания доставчик, тъй като той би имал предвидимо висок обем на продажби на магистрални сегменти, както и би бил способен по-успешно да реализира икономии от мащаба.

⁸⁹ Пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение, т.е. пазар 4 от Анекса към Препоръката за съответните пазари

Следователно, въпреки че пазарът на линии под наем на дребно е конкурентен, чрез силната си позиция на пазара на линии под наем на едро, едно вертикално интегрирано предприятие може да се опита да предотврати навлизането на конкуренти на пазара на дребно, например, чрез по-високи цени за услугата на едро или чрез отказ от предоставяне на услугата на ниво на дребно (а конкурентите на БТК на пазара на дребно често са зависими от него, когато нямат друга алтернатива). Аналогично, то може да се възползва от позицията си на предприятие със значително въздействие на пазара на необвързан достъп до абонатната линия, за да прехвърли сила върху пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Ако за БТК се установи, че притежава значително въздействие на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, но не му се наложат задължения, това би дало на предприятието възможност да изключи свои конкуренти от пазара на дребно, например, като им предлага услугата на по-високи цени, отколкото за собствените си услуги на дребно. Затова КРС счита, че евентуални задължения, наложени на пазарите на линии под наем на едро биха предотвратили проблеми, свързани с прехвърлянето на пазарна сила от тези пазари на едро към свързания с тях пазар на линии под наем на дребно.

Предвид изложеното, КРС счита, че възможността за пренасяне на пазарна сила от страна на БТК, като вертикално интегрирано предприятие, от един на друг вертикално свързани пазари, може да представлява бариера за навлизане на нови участници на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение независимо от своите потребители. Такава покупателна способност е налице, когато тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия и/или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Ако се установи, че дадено предприятие няма потребители, за които са налице изброените характеристики, може да се приеме, че потребителите на предприятието имат недостатъчна или слаба покупателна способност⁹⁰.

КРС анализира до каква степен има предприятие-потребител, способно да упражни въздействие, което да окаже натиск, например, върху ценовата политика на БТК по отношение на предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. През 2011 г. потребители на услуги на изследвания подпазар са били 58 предприятия, осъществяващи електронни съобщения, като клиенти на БТК са 36 от тях. В следващата таблица са представени шестте предприятия, които са наемали най-голям обем терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s от БТК през 2011 г.

⁹⁰ Чл. 35, т. 4 от Методиката

Дялове на най-големите предприятия, наемали линии с две крайни точки, разположени в една област със скорости до и включително 8 Mbit/s от БТК през 2011 г.

№	Предприятие - клиент на БТК	Брой наети от предприятието линии през 2011 г.	Относителен дял
1	"МОБИЛТЕЛ" ЕАД	ТЪРГОВСКА ТАЙНА	
2	"СПЕКТЪР НЕТ" ЕАД		
3	"НЕТЕРА" ЕООД		
4	"НУРТС БЪЛГАРИЯ" АД		
5	"НЕТ 1" ЕООД		
6	"ОРБИТЕЛ" ЕАД		

Таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна.

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 10

От таблица 10 е видно, че най-големият клиент на БТК на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е предприятие, наело ... (търговска тайна) от всички линии, предоставени от БТК на съответния подпазар през 2011 г.

Независимо от високите относителни дялове на броя на линиите, предоставени от БТК на първите две предприятия, КРС счита, че на разглеждания подпазар, където БТК е единственият доставчик, който е в състояние да предостави услугата с национален обхват, тези предприятия не са в състояние да окажат въздействие върху пазарното поведение на историческото предприятие. Освен това, предприятията, които купуват терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в същото време са доставчици на други линии под наем на едро и/или на дребно. Обикновено те използват услуги на разглеждания подпазар в случай, че не разполагат със собствена инфраструктура. Фактът, че дадено предприятие не може да си достави тази услуга от друг доставчик и не инвестира в собствена инфраструктура означава, че не притежава позиции на силна покупателна способност спрямо БТК. Следователно, на пазара няма предприятие-клиент, което разполага с такава позиция, че да окаже въздействие върху пазарното поведение на историческото предприятие при предоставянето от него на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

В допълнение на това, ефектът от широко разгърнатата традиционна мрежа на БТК още повече намалява възможността за прилагане на въздействие чрез покупателна сила на онези потребители, които се нуждаят от по-широко географско покритие с линии под наем в страната. Освен това историческото предприятие е в позиция да предоставя голям брой услуги и по такъв начин да предлага цялостни решения за удовлетворяване на потребителските нужди. В тази връзка, КРС счита, че динамиката на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е такава, че потребителите на тези услуги на БТК не биха могли да придобият значителна покупателна сила през периода, обхванат от анализа.

В допълнение КРС разглежда и дали са налице възможности за преминаване към друг доставчик, предвид установеното по-горе, а именно, че покупателната способност на клиентите на разглеждания подпазар е ограничена. Основните причини за наличието на бариери за преминаване към друг доставчик пред потребителите е липсата на алтернатива или необходимостта от значителни разходи за смяна на доставчика. От гледна точка на липсата на алтернатива, това важи в голяма степен за разглеждания подпазар, поради факта, че по отношение на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s единствено БТК притежава инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана. По отношение на разходите за смяна на доставчика, следва да се посочи, че действащото в момента Типово предложение за линии под наем на БТК, одобрено с Решение на КРС №1487/15.07.2004 г., не предвижда първоначалните плащания, направени от клиента за откриване и/или месечен абонамент за линията да се възстановяват при прекратяване на договора, независимо дали причините за прекратяването произтичат от клиента или от БТК. Едновременно с това, в този документ се посочват разходите, които клиентът дължи на БТК при отказ от услугата преди изтичане на минималния срок⁹¹. Съгласно т. 5.6.12 от Типовото предложение за линии под наем, когато потребителят прекрати договора за предоставяне на услугата „линии под наем“ преди изтичане на минималния срок и това прекратяване не е резултат от съществено нарушение от страна на БТК, страната, прекратяваща договора, *„ще заплати на другата страна всички суми, които иначе биха станали дължими през минималния срок, съгласно условията на Договора за предоставяне на услугата наети линии“*.

От представената информация КРС стига до заключението, че покупателната способност на потребителите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s е силно ограничена, като са налице и бариери за смяна на доставчика.

5.2.4. Липса на потенциална конкуренция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на съответния пазар, на който дадено предприятие предоставя електронни съобщителни мрежи и/или услуги, в резултат на хипотетично повишаване цените на тези мрежи и услуги в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ. При оценка на този критерий се отчита дали в миналото са налице случаи на навлизане на конкуренти на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар⁹².

Наличието на потенциална конкуренция би предотвратило евентуалното увеличаване на цените от страна на участниците на пазара, тъй като това би привлякло нови участници. Но, при наличие на значителни бариери за навлизане на пазара, вероятността от навлизане на нови участници би била по-малка в сравнение с пазар, на който бариерите за навлизане са ниски или липсват. Предвид това обстоятелство, при оценка на този критерий, КРС отчита дали се очаква поява на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на съответния пазар.

В т. 5.2.2. от настоящия раздел е анализирано наличието на бариери за навлизане и разширяване на пазара, като в резултат на анализа КРС е направила заключение, че БТК притежава инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана и за изграждането

⁹¹ Съгласно т. 5.5.1. от Типовото предложение, минималният срок за селищна и междуселищна линия под наем е 2 (два) месеца.

⁹² Чл. 35, т. 11 от Методиката

на която е необходимо да бъдат направени значителни невъзстановими разходи. В допълнение на това, е установено, че чрез широко разгърнатата си мрежа, историческото предприятие може да реализира икономии от мащаба и обхвата. Освен това, БТК е и вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на линии под наем на едро и на дребно, както и на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура. Наличието на посочените структурни бариери може да се счита за ограничаващо достъпа на потенциални нови доставчици на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Следователно, поради обстоятелството, че за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар е необходимо наличие на съответна инфраструктура, а нейното изграждане е скъп, сложен и продължителен процес, КРС счита, че е много малка вероятността за развитие, в рамките на относително кратък период от време, на потенциална конкуренция в мрежова инфраструктура, която би застрашила позицията на вече присъстващите на пазара предприятия. В Таблица 11 са представени данни за броя на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в разглеждания от настоящия анализ период.

Дял на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в общия брой на предприятията, уведомили за намерението си да предоставят услугата „линии под наем” за периода 2008 - 2011 г.

	2008 г.	2009 г.	2010 г.	2011 г.
Брой предприятия, уведомили за намерението си да предоставят услугата "линии под наем"	30	36	45	50
Брой активни предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s	9	10	10	12
Дял на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s	30,0%	27,8%	22,2%	24,0%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 11

От представените данни е видно, че броят на предприятията, реално предоставящи терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, се запазва сравнително стабилен през разглеждания период. През 2011 г. участниците се увеличават с още двама, но техният общ относителен пазарен дял е 0,5%, а предоставеният брой линии – по-малък от 10, което не дава ясни индикации, че разглежданият подпазар ще се развие в посока ефективна конкуренция в периода до изготвянето на следващия пазарен анализ. Освен това, новонавлезлите предприятия са по-активни участници на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s и през 2011 г. предоставят общо 155 линии над 8 Mbit/s, което предполага, че ако се наблюдава развитие в пазарните им позиции, то това ще е в посока предоставяне на линии под наем с по-високи скорости.

Относителният дял на предприятията, реално предоставящи линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, в общия брой предприятия, уведомили КРС за намерението си да предоставят услугата „линии под наем”, се увеличава леко

през 2011 г., но това колебливо нарастване се дължи на навлизането на двамата нови участници.

Предвид горепосоченото КРС не счита, че са налице ясни и категорични индикации, че пазарът на терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорост до и включително 8 Mbit/s ще се развие в посока ефективна конкуренция до изготвянето на следващия пазарен анализ. Все още са налице бариери пред навлизането на предприятията на разглеждания подпазар, които се дължат на необходимите значителни инвестиции за изграждане на съответна инфраструктура и свързаните с тях високи рискове.

Оценката на потенциалната конкуренция зависи също и от това, дали пазарът е в период на застой/спад или нараства. Ако на съответния пазар се наблюдава застой или спад, ще има по-малко доставчици, които потенциално биха навлезли на него, отколкото на един разрастващ се пазар. На един разрастващ се пазар, новите доставчици могат да завладеят пазарен дял, без задължително да е необходимо да „отвоюват“ клиенти от вече утвърдените доставчици.

На фигура 34 е представено развитието на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, изразено по отношение на броя предоставени на пазара линии.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 34

Независимо, че през 2010 г. е отчетено нарастване на обема на разглеждания подпазар спрямо предходната година (ръст от 5%), общо за периода 2008 - 2011 г. обемът на съответния пазар е намалял със 72,6%. КРС счита, че отбелязаният спад ще се запази и в бъдеще, предвид обстоятелството, че услугите на разглеждания подпазар се предоставят предимно чрез технологии и физическа среда (усукана метална двойка), които са морално остарели и които, предвид и представените по-горе данни, се изместват от модерни технологични решения, осигуряващи и по-добро качество на линиите под наем от гледна точка на гарантирани скорости.

Във връзка с горепосоченото, КРС прави извода, че поради високите бариери за навлизане на подпазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем до и включително 8 Mbit/s и факта, че не се очаква отслабване на тяхното значение и

поради тенденцията на намаляване на обема на съответния пазар през периода 2008 - 2011 г., потенциалът на развитие на ефективна конкуренция на него е ограничен и в това отношение не се очаква съществена промяна през периода, обхванат от настоящия пазарен анализ.

5.3. Определяне на предприятие/предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания *подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s*, и вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разгледаните критерии, а именно:

- високият пазарен дял на БТК (53,6% на база брой линии);
- наличието на традиционна инфраструктура, изградена от историческото предприятие, която не може лесно да се дублира, както и на значителни невъзстановими разходи при евентуалното напускане на пазара;
- икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва БТК;
- наличието на вертикална интеграция (фактът, че при липса на регулаторни мерки, вертикалната интеграция на БТК, заедно с контрола върху инфраструктурата, която е трудно да бъде дублирана, може да се предотврати навлизането на нови предприятия на пазара и да окаже негативно влияние върху конкуренцията на пазарите надолу по веригата);
- липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги и пазарната позиция на БТК;
- липсата на потенциална конкуренция на пазара.

КРС стигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

VII. Пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро

1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

- взаимозаменяемост при търсенето;
- взаимозаменяемост при предлагането.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.⁹³

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план, до една година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други.⁹⁴

Отправна точка при изследване на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и предлагането за магистралните сегменти на линии под наем ще бъде границата между двата пазара на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, която бе установена в Раздел V.

Изхождайки от топологията на мрежата, чрез която се предоставят, и от функционалните им характеристики, КРС счита, че е по-релевантно терминиращите и магистрални сегменти на линии под наем да се разглеждат като допълващи се продукти, които се намират на различни, хоризонтално свързани пазари на едро. Тъй като комисията възприе, че магистралните сегменти съставляват трасета в опорните мрежи на предприятията и се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци, а терминиращите сегменти от своя страна се асоциират по-скоро с мрежата за достъп до крайните потребители, то за граница между двата пазара на едро се определи в точката на концентрация на трафичните потоци, намираща се в областните центрове на страната и обслужваща съответната административна област. По този начин КРС дефинира като магистрален сегмент тази част от линията под наем, която свързва посочени от заявителя крайни точки в два различни областни центъра. Предвид гореспоменатото, анализът на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем следва да се ограничи до изследване на продуктите и/или услугите, които съвпадат до голяма степен или биха могли да съвпадат с посочените по-горе характеристики. В тази връзка КРС

⁹³ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

⁹⁴ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

изследва взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането между традиционните и алтернативните линии под наем от една страна и между линиите с различни скорости от друга. Следва да се има предвид, че анализът на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем на едро отчита аргументите и изводите, направени по отношение на взаимозаменяемостта при линиите под наем на дребно и при терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Както е отбелязано в Раздел IV на пазара на линии под наем на дребно през отчетния период се наблюдава увеличаване на използваните линии, базирани на алтернативна технология (Ethernet). Подобна е ситуацията и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, анализирана в раздел VI. И на двата пазара бе установено наличието на взаимозаменяемост между линиите, базирани на традиционни и алтернативни технологии, поради което тези различни видове линии бяха включени в един и същ пазар, съответно на дребно и на едро.

Във връзка с посочените съображения и от гледна точка на технологичната неутралност, КРС разглежда включването на традиционни и алтернативните линии под наем в продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

Функционалните характеристики на линиите под наем, както и заключенията, направени по отношение на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето на традиционни и алтернативни линии на пазара на дребно и на двата подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, се отнасят и за магистралните сегменти на линии под наем на едро.

От теоретична гледна точка, взаимозаменяемост при търсенето на конкретни съобщителни услуги е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на едната от услугите, от страна на хипотетичния монополист, потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към другата услуга, на базата на техническите характеристики, предназначението и цените на услугите.

На разглежданият пазар, навлизането на Ethernet технологията има съществено въздействие върху избора на потребителите. Наличието на оферти за линии под наем с по-висок капацитет и по-ниски цени, каквито са алтернативните линии, оказва въздействие върху търсенето на потребителите на тази услуга.

Потребителската нагласа в това отношение може да се проследи графично на следващата фигура.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 35

Видно от представените данни, в разглеждания период се наблюдава ръст на предоставените алтернативни линии на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро (линии с начална и крайна точка в различни административни области). Наетите през 2009 г. и през 2010 г. линии с алтернативен интерфейс са съответно със 102,5% (ръст през 2009 г. спрямо 2008 г.) и 28,3% (ръст през 2010 г. спрямо 2009 г.) повече в сравнение с предходните години. През 2011 г. ръстът възлиза на 55,4% спрямо 2010 г., а като цяло за периода 2008-2011 г., изменението се изразява в четирикратно увеличение на броя на алтернативните линии. При линиите с традиционен интерфейс, включени в пазара, не се наблюдава ясно изразена тенденция - през 2009 г. е отчетено намаление с 86,0% спрямо предходната година, през 2010 г. спрямо 2009 г. се наблюдава увеличение с 53,8%, а през 2011 г. намаляват с 19,3% спрямо 2010 г. Видно от фигура 35 през 2009 г., 2010 г. и 2011 г. броят на отдадените под наем алтернативни линии на разглеждания пазар надхвърля този на традиционните линии, отдадени под наем.

С оглед на бързото развитие на Ethernet технологията и нейното все по-широко навлизане на пазара, както и в резултат от нарастващите нужди на потребителите от по-високи скорости, се очаква в дългосрочен период ръстът в потреблението на алтернативните линии да се запази и дори да се засили. Това е от съществено значение за разглеждания пазар, тъй като, магистралните сегменти на линии под наем на едро представляват трасета в опорните мрежи на предприятията, а както е посочено в т. 3 от Раздел III болшинството от предприятията, които предлагат линии под наем имат изградени високоскоростни оптични мрежи.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта между традиционни и алтернативни линии под наем от гледна точка на предлагането се състои в готовността на предприятие, предоставящо традиционни линии под наем, да започне да предоставя алтернативни линии под наем

при слабо, но трайно повишаване на цената на същите и без значителни разходи за въвеждането им. В тази връзка КРС счита, че основният фактор, който следва да се отчете на пазара на магистрални сегменти на линии под наем е инфраструктурата, чрез която се предоставят тези линии под наем.

Както е посочено в Раздел III, както историческото предприятие, така и алтернативните предприятия оперират оптични опорни мрежи с въведена DWDM технология за уплътняване на трафика, като по този начин се осигурява възможност посредством една и съща медийна среда да се пренася едновременно SDH, Ethernet и IP трафик. Информацията, предоставена от БТК за целите на анализа на пазарите на линии под наем на едро показва увеличение с над 2 пъти на общия брой на алтернативните линии под наем на едро, предоставени от предприятието в периода 2008-2011 г. Информацията, предоставена от другите предприятия на пазара, сочи, че от 18 предприятия, които се конкурират през 2011 г. с БТК на пазара на линии под наем на едро, седем предлагат както цифрови, така и алтернативни линии под наем.

По отношение на линиите, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро (фиг. 35), следва да се отбележи, че в разглеждания период броят на алтернативните линии е нараснал четири пъти. От подадените данни е видно, че в края на периода историческото предприятие и четири от алтернативните предприятия, участници на пазара, през разглеждания период са предоставяли както традиционни, така и алтернативни линии под наем. Две от деветте конкурентни на БТК предприятия са предоставяли единствено алтернативни линии под наем, а други три са предоставяли само цифрови линии под наем.

От казаното дотук КРС стигна до заключението, че предприятията лесно биха започнали да предлагат алтернативни линии под наем, без да правят значителни разходи.

Заключение

Изложените аргументи в анализа на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем отразяват две пазарни особености – наличие на конкурентно предлагане на високоскоростни трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи магистрални сегменти на линии под наем на едро, както и технологична неутралност на търсенето и предлагането. Отчитайки посоченото КРС стига до извода, че между магистралните сегменти на традиционни и на алтернативни линии под наем на едро съществува взаимозаменяемост при търсенето и предлагането, поради което принадлежат към един пазар.

1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите с различни скорости

На разглеждания пазар, подобно на пазара на линии под наем на дребно и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, се предоставят линии с различни скорости. Предприятията използват линии под наем на едро, за да предоставят различен вид електронни съобщителни услуги (пренос на глас, данни, видео и др.) или за да доизградят мрежата си и затова имат различни изисквания по отношение на скоростта на линията.

Взаимозаменяемостта на линиите с различни скорости на пазара на линии под наем на дребно и на двата подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро е разгледана съответно в т. 2.1.2 от Раздел IV и в т. 1.1.2. от Раздел VI. Аналогично

на гореспоменатите два пазара, в настоящата точка се изследва наличието на подобна взаимозаменяемост на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

Поради вече доказаната верижна взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости (т. 2.1.2 от Раздел IV и в т. 1.1.2. от Раздел VI), КРС счита, че заключенията, изложени в пазара на линии под наем на дребно и на подпазарите на терминиращи сегменти на линии под наем на едро са валидни и при магистралните сегменти на линии под наем на едро.

Наличието на такава взаимозаменяемост се констатира на практика и на разглеждания пазар. В таблица 12 са представени относителните дялове на магистралните сегменти на линии с различни скорости, предоставени под наем на едро за периода 2008 – 2011 г. От тези данни е видно, че потребителите използват различни по скорост линии под наем и на разглеждания пазар се наблюдава значителна миграция към линии с по-високи скорости. Докато делът на линиите с ниски скорости (до и включително 2 Mbit/s) намалява ежегодно и достига до 33,6% в края на 2011 г., магистралните сегменти на линии под наем на едро със скорости над 2 Mbit/s увеличават дела си, като през последната година с най-висок темп е нараснал делът на линиите със скорости от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s включително.

Разпределение на магистрални сегменти на линии под наем на едро според скоростта за периода 2008–2011 г.

Година	до 2 Mbit/s вкл.	от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s вкл.	от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s вкл.	над 155 Mbit/s
2008 г.	89,9%	3,4%	3,3%	3,4%
2009 г.	50,4%	17,1%	12,9%	19,6%
2010 г.	47,2%	20,5%	12,3%	20,1%
2011 г.	33,6%	23,3%	20,3%	22,8%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 12

Както бе установено на пазара на линии под наем на дребно и на подпазарите на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, и при магистралните сегменти на линии под наем на едро се наблюдава миграция от линии под наем с по-ниска скорост към такива с по-висока скорост.

В резултат на посоченото по-горе КРС прави заключението, че магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости са взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта на магистрални сегменти на линии под наем на едро с различни скорости от гледна точка на предлагането зависи от готовността на предприятията да преминат към предоставянето на линии под наем с по-високи скорости, като същата зависи от размера на необходимите инвестиции в мрежата.

Магистралните сегменти на линии под наем на едро се предоставят чрез високоскоростната опорна мрежа, като характеристиките на преносната среда са едни и същи, независимо от осигурената скорост на линията под наем. Тъй като към момента участниците на разглеждания пазар имат изградени високоскоростни опорни мрежи, техническите характеристики на преносната среда не представляват бариера за преминаването от магистрални сегменти на линии под наем на едро с ниски скорости към магистрални сегменти с високи скорости и обратно. Следователно, в случай на малко, но постоянно увеличаване на цените на магистрални сегменти на линии под наем на едро с по-високи скорости от страна на хипотетичния монополист, всички предприятия, предоставящи магистрални сегменти на линии под наем са в състояние да предложат същите услуги без забавяне и допълнителни инвестиции.

Въз основа на посоченото по-горе и информацията относно опорните мрежи на предприятията, представена в т. 3.2. от Раздел III КРС прави заключението, че от гледна точка на предлагането, съществува взаимозаменяемост между магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости.

Заключение

Анализът на взаимозаменяемостта при търсенето и при предлагането на магистралните сегменти на линии под наем на едро сочи, че магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости са взаимозаменяеми, поради което принадлежат към един и същ пазар.

1.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

КРС определя продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, като пазар, включващ линиите под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни административни центъра на областите на страната, независимо от скоростта и използваната технология за предоставянето им.

2. Определяне на географския обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони.

Идентифицирането на съответния географски пазар се извършва по следните критерии: покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи

и/или услуги и наличие на еднакви закони и регулаторни изисквания за предоставянето им⁹⁵.

КРС отчита факта, че част от магистралните сегменти на линии под наем покриват определени географски маршрути, които са по-натоварени, и поради тази причина са налице икономически по-благоприятни условия за навлизане на нови участници на пазара. Например над 70% от предоставените магистрални сегменти на линии под наем през 2010 г. и 2011 г. имат начална/крайна точка в град София. Съответно най-много линии под наем се наемат по трасетата София – Благоевград, София – Бургас, София – Пловдив, София – Варна, София – Видин, София – Стара Загора и София – Русе. По-голямата натовареност на тези отделни трасета се дължи на концентрацията на стопанска дейност в тези градове, а не на специфични характеристики на линиите под наем. В този смисъл КРС приема, че въпреки че съществуват определени географски маршрути, които се ползват в по-голяма степен, не могат да се установят ясни и устойчиви граници на различни географски сегменти на пазара.

В допълнение, в Насоките за извършване на пазарни анализи се отбелязва, че не е необходимо условията на конкуренция между доставчиците на услугата да бъдат напълно хомогенни, а е достатъчно те да бъдат „сходни” или „достатъчно хомогенни”⁹⁶.

В полза на тезата, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро формира географските си граници, така че да обхваща цялата територия на страната, е обстоятелството, че изградените до момента опорни мрежи на участниците на пазара не са изолирани в отделни области на страната. Видно от информацията, посочена в т. 3. от Раздел III, във всички областни центрове има точки на присъствие на повече от едно предприятие.

Вземайки предвид горепосочените съображения, КРС счита, че географският обхват на *съответния пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро е национален*, определен от територията на Република България.

3. Заключение

КРС определя пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, като пазар, включващ линиите под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни административни центъра на областите на страната, независимо от скоростта и използваната технология за предоставянето им.

Географският обхват на пазара е територията на Република България.

4. Прилагане на теста на трите критерия

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и в съответствие с разпоредбите на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., при определяне на пазар, различен от посочените в приложимия акт на Европейската комисия, КРС се ръководи от принципите на конкурентното право и прилага теста на трите критерия, за да се установи дали определеният (продуктов и географски) пазар подлежи на ex-ante регулиране.

⁹⁵ Чл. 14, ал. 1 от Методиката

⁹⁶ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

Поради факта, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не е включен в Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС извършва анализ, като оценява кумулативното наличие на следните три критерия:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

4.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

При анализа, съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар до изготвянето на следващия пазарен анализ.

4.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, като затрудняват или препятстват навлизането на пазара на последните⁹⁷.

Основна структурна бариера, която следва да бъде анализирана, за навлизане на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро е наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Съгласно възприетото от КРС определение, пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро обхваща линиите под наем на едро, свързващи два областни центъра, независимо от тяхната скорост и използваната технология. В тази връзка, предоставянето на такива линии под наем предполага контрол върху тази част от инфраструктурата на предприятията, която е обособена във високоскоростната им опорна мрежа. КРС счита, че топологията на националните мрежи определя като граница на опорните мрежи на предприятията, възлите/точките на присъствие на предприятията, предоставящи услуги на разглеждания пазар, които са разположени в центровете (градовете), обслужващи административните области на страната. За предприятие, което има намерение да навлезе на този пазар, са налице две възможности – да изгради собствена опорна мрежа или да наеме вече изградена мрежа от друго предприятие, предоставящо електронни съобщения.

В първия случай, структурните бариери се изразяват в необходимостта от извършване на значителни по обем инвестиции от страна на предприятието в изграждане на собствена инфраструктура и, по-конкретно, в тази част от нея, която е необходима за изграждане на опорна мрежа, така че да могат да бъдат предоставяни магистрални сегменти на линии под наем на едро между центровете (градовете) на административните области в страната.

⁹⁷ Чл. 7, ал. 1 от Методиката

Значителна част от първоначалните капиталови вложения са разходи, които не могат да бъдат възстановени при евентуално напускане на пазара. Към тях се включват разходи, свързани с изграждане, поддръжка и експлоатиране на опорната мрежа, инвестиции във високо специализирано оборудване и сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучения, разходи за реклама, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и др.⁹⁸ Тези разходи нарастват пропорционално с увеличаване на обхвата на опорната мрежа като покритие и капацитет.

Във втория случай, когато предприятието наема вече изградена мрежа, бариерите се изразяват в наличие на предприятие на разглеждания пазар, което притежава контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана (изградена мрежа с национално покритие) и което реализира икономии от мащаба и от обхвата. Тези икономии се свързват с факта, че след като транспортната инфраструктура е изградена, разходите за единица намаляват прогресивно с увеличаването на обема и нарастването на броя на предоставяните услуги.

С цел да се изследва наличието на структурни бариери на пазара КРС разглежда следните критерии:

4.1.1.1. Обхват и развитие на мрежите

Състоянието на инфраструктурата, чрез която се предоставят магистрални сегменти на линии под наем следва да бъде разгледано, отчитайки както реалното предоставяне на такива линии под наем в наблюдавания период, така и наличието на потенциал за тяхното предоставяне.

В таблица 13 е представен броят на доставчиците на магистрални сегменти на линии под наем на едро по административни области за периода 2009 – 2011 г., независимо от използваната технология за пренос. Информацията, представена в таблицата е базирана на осъществените продажби на услугата линии под наем на едро с крайни точки в различни административни области в разглеждания период и не отразява възможностите на участниците на пазара за предоставяне на услугата при възникване на търсене.

⁹⁸ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

**Разпределение на броя на предприятията според присъствието им по
административни области за периода 2008 г. – 2011 г.**

Административна област	Година			
	2008	2009	2010	2011
Благоевград	3	4	5	6
Бургас	6	6	6	7
Варна	7	7	6	6
Велико Търново	4	3	4	5
Видин	3	3	3	4
Враца	3	3	3	3
Габрово	2	4	4	5
Добрич	4	6	6	5
Кърджали	1	1	2	2
Кюстендил	2	3	3	4
Ловеч	2	4	4	3
Монтана	2	3	3	4
Пазарджик	4	5	5	5
Перник	3	2	2	3
Плевен	4	4	4	4
Пловдив	6	6	7	6
Разград	3	3	3	3
Русе	6	6	7	8
Силистра	1	1	1	2
Сливен	3	5	6	6
Смолян	1	1	1	1
София	9	9	9	9
Стара Загора	4	4	5	6
Търговище	3	4	4	4
Хасково	5	5	5	4
Шумен	4	4	4	4
Ямбол	5	5	4	6

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 13

Видно от представената в таблицата информация, в края на разглеждания период само в една от административните области – Смолян, има само един доставчик на услугата – ... (търговска тайна). Възможните причини за предоставяне на услугата само от едно предприятие в определена област са ограничено търсене на услугата от страна на потребителите и/или липса на икономически стимули. С цел реална оценка на потенциала за предоставяне на магистрални сегменти на линии под наем на едро, КРС счита, че е необходимо да се разгледат изградените към момента опорни мрежи, както на предприятията, предоставящи линии под наем или резервиран капацитет, така и на предприятия, които са потенциални конкуренти на разглеждания пазар. В съответствие с продуктовата и географската дефиниция на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро, изследването на изградените към момента опорни мрежи в национален аспект е разгледано в т. 3. от Раздел III и в Раздел V на настоящия документ. Видно от представената информация във всеки от 27-те областни центрове на страната има най-малко 2 точки на присъствие на конкуренти на историческото

предприятие. Отбелязано е също, че болшинството от изградените оптични опорни мрежи на алтернативните предприятия са със затворена кръгова структура и с голям капацитет вследствие на въведената DWDM технология.

Освен предприятията, предлагащи към момента линии под наем, с опорни мрежи с почти пълно национално покритие разполагат и алтернативни предприятия, които предлагат други електронни съобщителни услуги, различни от линии под наем. Тези предприятия следва да се разглеждат като потенциални участници и конкуренти на разглеждания пазар, тъй като предвид изградената мрежова инфраструктура те са в състояние да навлязат на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, без необходимост от големи по обем невъзстановими разходи, свързани с изграждане на инфраструктура, необходима за предлагането на тази услуга. В т. 3.2. от Раздел III са посочени четири такива предприятия, като две от тях имат точки на присъствие в 27-те областни центрове.

Въз основа на представената по-горе информация, КРС счита, че изградените до момента опорни мрежи на алтернативните предприятия (участници на разглеждания пазар и потенциални конкуренти) с точки на присъствие в 27-те областни центрове са алтернатива на изградената инфраструктура на историческото предприятие. Следователно, инфраструктурата в опорни мрежи, чрез която се предоставят линии под наем, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, не представлява висока и непреходна структурна бариера за навлизане на пазара, предвид широкото конкурентно предлагане и наличие на такава инфраструктура във всички трасета между посочените 27 административни центрове на областите в Република България.

4.1.1.2. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка на критерия икономии от мащаба се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица⁹⁹. Подобно на предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и при магистралните сегменти, силната връзка между фиксирани и променливите разходи, с които се характеризира предоставянето на услугата, дава възможност за реализиране на значителни икономии от мащаба. Това се дължи на факта, че след като магистралната инфраструктура в опорни мрежи е изградена, с увеличаване на обема или на продадения капацитет разходите за единица услуга намаляват прогресивно. Следователно, след като са направени големите фиксирани (невъзстановими) разходи, свързани с изграждане на инфраструктура, разходите за предоставяне на допълнителни линии под наем или на по-голям капацитет чрез същата инфраструктура, са относително ниски.

Както е посочено по-горе (Раздел V), магистралните сегменти следва да бъдат разглеждани като трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи линии под наем на едро, които се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци от терминиращите сегменти. Възможностите в тези мрежи да се агрегират големи трафични потоци, които да са насочени към основните и най-натоварените маршрути, предполагат възможност за реализиране на икономии от мащаба, както и възможността с по-малък обем инвестиции да се постигне по-голямо покритие на територията на страната.

⁹⁹ Чл. 35, т. 7 от Методиката

Поради факта, че БТК разполага с най-добре развита опорна мрежа, чрез която предоставя магистрални сегменти на линии под наем от и до всички областни центрове на страната, неговите възможности за реализиране на икономии от мащаба са най-добри. Въпреки това следва да се отбележи, че и алтернативните предприятия са в позиция да реализират такива икономии. Видно от данните през разглеждания период 96% от предоставените линии под наем на едро от алтернативни предприятия са с начална и крайна точка в областните градове, които са центрове на административните области. Тоест, през разглеждания период, алтернативните предприятия предоставят линии под наем на едро (резервиран капацитет) основно в 27-те административни центрове на областите България, където са точките на присъствие на опорните им мрежи.

Икономии от обхвата, от друга страна, са налице, когато средните разходи за единица са по-ниски в резултат на съвместно производство и/или предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. В този случай предприятието използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги. Когато едно предприятие присъства на голям брой пазари, то може да разпределя общите си разходи върху по-голяма гама от услуги¹⁰⁰.

Поради малкия относителен дял на услугите за предоставяне на линии под наем (на пазарите на дребно и едро) в общия обем на пазара на електронни съобщения в България (между 2,8% и 1,5%) в периода 2008 – 2011 г., както и предвид обстоятелството, че участниците на разглеждания пазар предоставят поне още една електронна съобщителна услуга, може да се предположи, че предприятията не изграждат високоскоростни опорни мрежи с единствената цел да предоставят линии под наем. В същото време предприятия, които не участват на разглеждания пазар, но имат изградени мрежи, чрез които предоставят други електронни съобщителни услуги – например гласови телефонни услуги, достъп до интернет и пренос на данни, могат да навлязат лесно на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Теоретично всяко предприятие, което към момента е изградило високоскоростна опорна мрежа и точки на присъствие в областни градове, е в състояние да започне да предоставя магистрални сегменти на линии под наем, без това да е свързано с необходимост от значителни инвестиции и разходи за изграждане и поддържане на мрежа за достъп до крайни потребители.

Икономии от обхвата се реализират в резултат на факта, че само една част от общия капацитет на трасетата в опорните мрежи се използва за предоставяне на линии под наем и по този начин разходите, свързани с тях, се разпределят между повече услуги. Данните, събрани с въпросниците за отчет на дейността по предоставянето на обществени електронни съобщения сочат, че всички предприятия, които предоставят линии под наем, предоставят и други обществени електронни съобщителни услуги, най-често достъп до интернет и пренос на данни. Тоест, всяко от предприятията на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро е в състояние да се възползва от известни икономии от обхвата. Безспорно БТК е в по-благоприятна позиция в сравнение с другите участници, поради добре развитата си мрежа за достъп, но това предимство е от съществено значение не толкова на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, колкото на пазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро.

¹⁰⁰ Чл. 35, т. 8 от Методиката

Заклучение

При анализа на структурните бариери за навлизане на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, КРС установява, че не съществуват такива бариери, които да възпрепятстват навлизането и разширяването на разглеждания пазар.

4.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни са бариерите, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

По отношение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро КРС счита, че не са налице правни и регулаторни бариери за навлизане на него. След влизане в сила на ЗЕС (май 2007 г.) предприятията, които възнамеряват да предоставят услугата линии под наем, както и всякакви други електронни съобщителни услуги, за които не е нужен ограничен ресурс, преминават на уведомителен режим. Новата нормативна уредба не създава бариери за желаещите предприятия да навлязат на конкретния пазар.

Въз основа на изложеното по-горе КРС прави заключение, че на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро не са налице високи и трайни бариери за навлизане на пазара. Основните доказателства за това са:

- *съществува алтернатива на инфраструктурата на историческото предприятие – във всички областни центрове има точки на присъствие на високоскоростните опорни мрежи на повече от едно алтернативни предприятия;*
- *възможностите на историческото предприятие да реализира икономии от обхвата и мащаба не го поставят в значително по-привилегирована позиция от останалите участници на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро;*
- *не съществуват правни и регулаторни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар.*

4.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Според Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г.¹⁰¹, при прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се отчита, че дори когато съществуват високи бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да са индикатори, че пазарът клони към ефективна конкуренция.

Както беше вече посочено по-горе, на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро съществуват алтернативи на изградената инфраструктура на историческото предприятие, което означава, че не са налице високи бариери за навлизане и разширяване на пазара. Въпреки аргументирания извод, за пълнота при определянето на съответния пазар, КРС разглежда и втория критерий, а именно *липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.*

¹⁰¹ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 9-10

С цел отчитане на специфичните характеристики на пазара на магистрални сегменти на линии под наем, КРС разглежда следните показатели, които описват състоянието на пазара в периода 2008 – 2011 г. и имат отношение към втория критерий – липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията:

- състояние и развитие на пазара;
- пазарни дялове на участниците на пазара;
- динамика на средния месечен приход от предоставяне на линии под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар.

4.2.1. Състояние и развитие на пазара

В началото на разглеждания период на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро осъществяват дейност следните предприятия: БТК, „БУЛГАРТЕЛ” ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ” АД, „ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕТЪНЪЛ” ЕООД, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД, „НЕТЕРА” ЕООД и „НОВАТЕЛ” ЕООД. През 2010 г. „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД не предоставя услугата, а на пазара навлиза „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД. През 2011 г. броят на предприятията, предоставящи линии под наем на едро, включени в пазара на магистрални сегменти се увеличава с едно предприятие – „ТЕЛНЕТ” ООД.

Както бе посочено в т. 5.2.1. от Раздел VI, изкуственото разпределяне на приходите, които реализират предприятията при предоставяне на дадена линия под наем, в съответствие с дефиницията за терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, не би могло да доведе до изчисляването на точни и обективни показатели, характеризиращи определените пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради тази причина КРС разглежда съответните показатели на пазара вземайки предвид броя линии, а не реализираните приходи.

На фигурата по-долу е представен делът (в общия брой линии под наем на едро) на линиите под наем на едро, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, предоставени по търговски начин на предприятия, осъществяващи електронни съобщения в периода 2008 – 2011 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 36

Видно от представената информация, в разглеждания период делът на магистралните сегменти на линии под наем на едро, т.е. линиите с крайни точки в две различни административни области, съставлява между 18% и 28% от общия брой линии под наем на едро През 2011 г. делът на тези линии съставлява 19%, което представлява спад с два процентни пункта в сравнение с предходната година, но в абсолютна стойност броят на линиите, включени в разглеждания пазар нараства с 19% за едногодишен период. Регистрираният ръст през 2010 г. спрямо 2009 г. е с 40%, а през 2009 г. са намалели с близо 71% спрямо 2008 г.

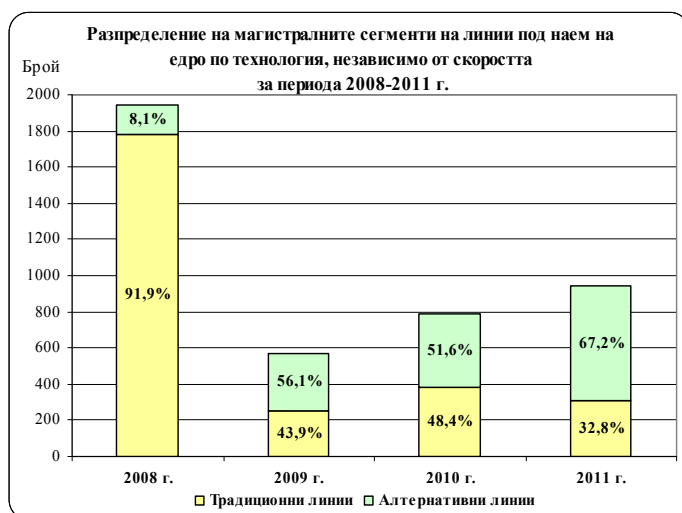
Следва да се отбележи обаче, че броят на магистралните сегменти на линии под наем на едро, предоставени от алтернативните предприятия, нараства с 22% през 2009 г. в сравнение с 2008 г., с 23% през 2010 г. в сравнение с предходната 2009 г. и съответно с 42% през 2011 г. в сравнение с 2010 г. За целия разглеждан период броят на предоставените от алтернативните предприятия линии под наем на едро, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, е нараснал два пъти. Едновременно с това половината от алтернативните предприятия, предоставящи услуги на дефинирания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро в периода 2008 г. – 2011 г. са посочили във въпросниците, с които е събирана информацията за определяне и анализ на пазарите на линии под наем, че планират увеличаване на капацитета на мрежите си.

Анализът на информацията за периода 2008 - 2011 г., предоставена от предприятията, доставчици на разглеждания пазар по отношение на клиентите на пазара, показва увеличение на броя на предприятията-клиенти. Например, броят на предприятията, предоставящи електронни съобщения на територията на страната, които ползват магистрални сегменти на линии под наем на едро, нараства от 31 през 2008 г. на 66 бр. през 2011 г. Съответно през 2008 г. ... (търговска тайна) предприятия са наемали линии само от БТК, 9 предприятия – само от алтернативните предприятия, а 10 предприятия са наемали линии, както от БТК, така и от алтернативни предприятия. През 2011 г. съотношението е следното: ... (търговска тайна) предприятия наемат само от БТК, други 29 наемат само от алтернативните предприятия. Клиентите на

разглежданата услуга, които ползват като доставчици както БТК, така и алтернативни предприятия, през 2011 г. са 14 и тяхното потребление, измерено в брой линии, представлява 46% от общо наетите от националните предприятия магистрални сегменти на линии под наем на едро през 2011 г.

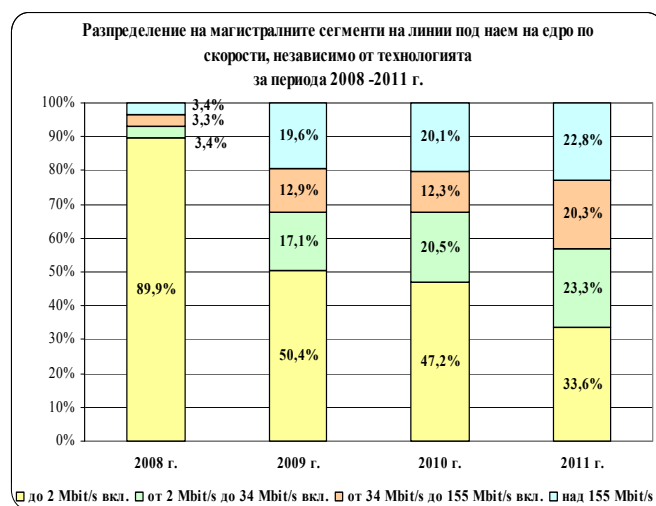
По отношение на предприятията, които са конкуренти на БТК при предоставянето на мобилни електронни съобщителни услуги („МОБИЛТЕЛ” ЕАД и „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД), следва да се отбележи че те присъстват на разглеждания пазар в качеството както на доставчици, така и на клиенти. От предоставените данни е видно, че в края на разглеждания период двете мобилни предприятия наемат общо близо 4 пъти по-малко на брой линии, включени на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, отколкото през 2008 г. (2008 г.: „МОБИЛТЕЛ” ЕАД наема ... (търговска тайна) бр. линии, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД – ... (търговска тайна) бр.; 2011 г.: „МОБИЛТЕЛ” ЕАД наема ... (търговска тайна) бр. линии, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД – ... (търговска тайна) бр.). Ролята им като доставчици на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро към момента не е голяма, въпреки че през 2011 г. „МОБИЛТЕЛ” ЕАД увеличава своя пазарен дял (през 2010 г. и 2011 г. „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД не предоставя линии под наем, а „МОБИЛТЕЛ” ЕАД е предоставило ... (търговска тайна) бр. през 2010 г. и ... (търговска тайна) бр. през 2011 г.), но предвид, че са сред предприятията с най-добро национално покритие на опорните мрежи (т. 3.2. от Раздел III), може да се очаква, че при евентуално повишение на цената на услугата те могат да разширят дейността си на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, без забавяне и без необходимост от значителни разходи.

На фигура 37 и фигура 38 е представено разпределението на предоставените магистрални сегменти на линии под наем на едро според технологията и скоростта им.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 37

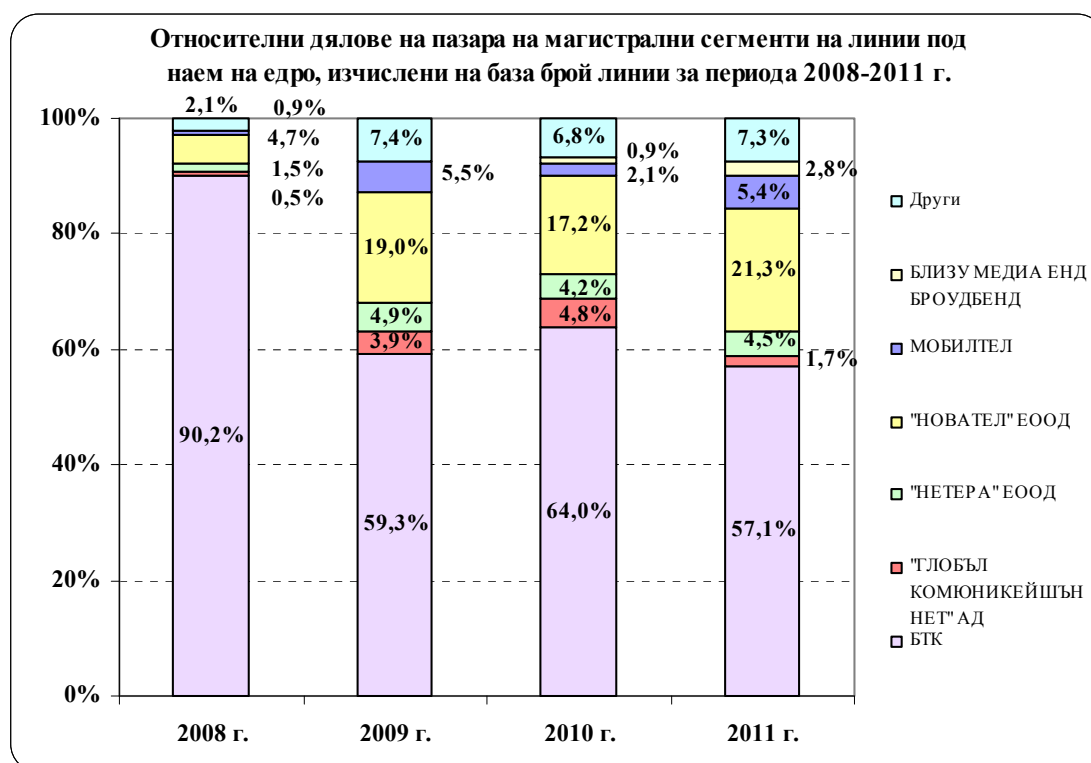
Фигура 38

В периода 2009 - 2011 г. алтернативните линии представляват над 50% от пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Следва да се отбележи, че за целия разглеждан период на пазарния анализ (2008 – 2011 г.) алтернативните предприятия са отдали под наем четири пъти повече алтернативни линии през 2011 г. в сравнение с 2008 г., с толкова е нараснал и броят на алтернативните линии, отдадени под наем от БТК. От разпределението на предоставените линии под наем по скорости е

видно, че делът на линиите до и включително 2 Mbit/s намалява значително в разглеждания период и през 2011 г. съставлява една трета от пазара. През 2010 г. най-голям ръст в сравнение с предходната година се наблюдава при линиите със скорости от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s, а през 2011 г. – най-голям ръст се отчита при линиите със скорости от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s вкл., чийто дял достига 20,3% от пазара.

От изложеното по-горе е видно, че въпреки ограничения обем на пазара (близо 900 линии през 2011 г.), от гледна точка на вида и скоростта на предоставените линии, под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар, може да се направи следното заключение: пазарът се характеризира с миграция към ползването на алтернативни линии и линии с по-високи скорости.

4.2.2. Пазарни дялове

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 39

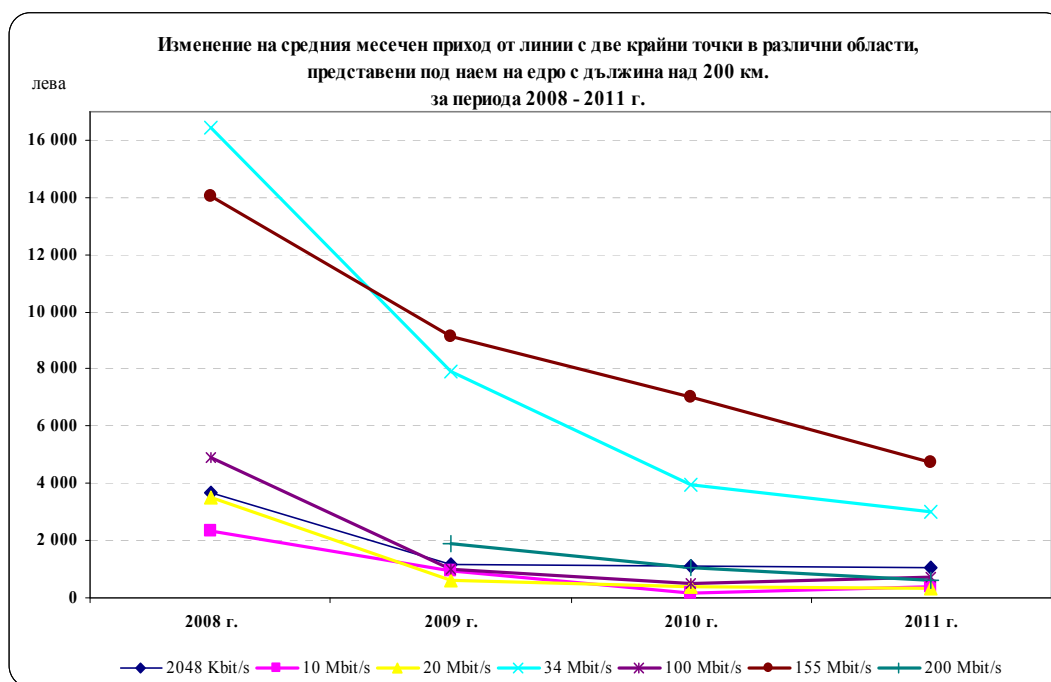
БТК е предприятието с най-висок относителен дял на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и през наблюдаваните години. Второто по големина предприятие на база брой предоставени линии през 2011 г. е „НОВАТЕЛ“ ЕООД, следвано от „МОБИЛТЕЛ“ ЕАД, „НЕТЕРА“ ЕООД и „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД, които заедно с останалите алтернативни предприятия покриват 43% от предоставените магистрални сегменти на линии под наем на едро към края на разглеждания период. Нарастването на пазарния дял на БТК през 2010 г. в сравнение с предходната година се дължи и на обстоятелството, че ... % (търговска тайна) от линиите на БТК, включени в разглеждания пазар, са предоставени под наем на „НУРТС

БЪЛГАРИЯ” АД, което от 2010 г. осъществява дейност като отделно предприятие¹⁰². Ако тези линии не се вземат предвид при изчислението на пазарните дялове на участниците на пазара, дялът на БТК възлиза на 58,9% през 2010 г. и 52,8% през 2011 г. Въпреки, че пазарният дял на историческото предприятие надхвърля 50%, следва да се има предвид, че този показател отчита дяловете на участниците на пазара в продажбите на линии под наем на едро, включени в определения пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро, но не отразява възможностите на предприятията, участници на пазара, да предоставят такива линии в бъдещ период. Видно от информацията, представена в т. 3.2. на Раздел III, а именно, че във всеки от 27-те областни центрове има изградени най-малко 2 точки на присъствие на алтернативни предприятия, този потенциал е налице. По отношение на капацитета на изградените мрежи на алтернативните предприятия е отбелязано, че болшинството от изградените оптични опорни мрежи на алтернативните предприятия са със затворена кръгова структура и с голям капацитет вследствие на въведената DWDM технология.

4.2.3. Динамика на средния месечен приход от предоставяне на линии под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар

Цените на линии под наем се определят от вида на линията, нейната скорост и разстоянието между началната и крайната точка на линията. Тъй като не съществуват цени за магистрални сегменти на линии под наем на едро, на фигура 40 е показано изменението на средния месечен приход от линии с най-разпространените скорости с дължина над 200 км, предоставени под наем в периода 2008 г. – 2011 г. Конкретните скорости са подбрани въз основа на дела, който формират линиите с тези скорости в общия брой линии, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, а именно: 85,5% за 2008 г., 58,9% за 2009 г., 63,0% за 2010 г. и 58,4% за 2011 г. За изчислението на показателя „среден месечен приход” са използвани данните за годишния приход от месечни абонаменти и срока за ползване на всяка една от линиите, като са взети под внимание линиите с дължина над 200 км, които в периода 2009-2011 г. съставляват около половината от линиите с избраните скорости.

¹⁰² С писмо вх. № 04-04-449/17.08.2010 г. и от 26.08.2010 г. БТК уведоми КРС за сключването на 20.08.2010 г. на сделка по прехвърляне на активи и пасиви на Национално управление „Радио и телевизионни станции”, собственост на БТК на дружеството „НУРТС България” АД.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 40

Представените на графиката стойности очертават една по-обща тенденция на намаление на реализираните месечни приходи от доставчиците на услугата и съответно средните месечни разходи на клиентите при наемането на линии под наем с крайни точки в различни административни области. Видно от фигурата по-горе, през разглеждания период, с най-големи темпове намалява реализирания среден месечен приход от линиите със скорости 34 Mbit/s и 155 Mbit/s. При линиите със скорости 10 Mbit/s намалението в показателя през 2011 г. - в сравнение с 2009 г., е близо 60%, а при линиите със скорости 100 Mbit/s – намалението е с 29%.

Като цяло на разглеждания пазар, от една страна потребителите се насочват към линии с по-високи скорости, а от друга се наблюдава намаление на разходите за ползване под наем на някои от най-разпространените линии.

Заклучение

С оглед изложеното, КРС счита, че на разглеждания пазар са налице конкурентни условия, като отчита следните характеристики на пазара:

- два пъти нараства броят клиентите и на линиите, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, предоставени от алтернативните предприятия за разглеждания период;
- декларирани намерения на алтернативни предприятия за разширяване на капацитета на мрежата, чрез която се предоставят линии под наем на разглеждания пазар;
- намаление с над 30 процентни пункта на пазарния дял на историческото предприятие за разглеждания период;
- намаление в средния месечен приход от най-често наеманите в периода линии под наем с крайни точки в различни административни области.

4.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

Както бе посочено по-горе, в България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществена разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулация, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрация между предприятията).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий“, КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения за предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС принципно отчита и обстоятелството, че принципите на последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени *ex-post*, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните сривове, настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия”.

При оценката на първите два критерия беше установено, че на разглеждания пазар не са налице високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, най-вече поради наличието на изградени алтернативни мрежи, чрез които да се предоставя въпросната услуга. Отбелязано беше, че пазарът е до известна степен динамичен, както по отношение на вида и капацитета на наетите магистрални сегменти на линии под наем на едро, така и по отношение на поведението на клиентите на разглеждания пазар.

Законът за защита на конкуренцията предвижда забрана за злоупотреба с монополно или господстващо положение, забрана за антиконкурентни споразумения, решения или съгласувани практики, както и забрана за нелоялна конкуренция.

Монополно положение, по смисъла на ЗЗК, на разглеждания пазар безспорно не е налице, а „господстващо положение” по смисъла на ЗЗК е със същото съдържание като понятието „значително въздействие на пазара” по смисъла на ЗЕС. КЗК има правомощие във всеки конкретен случай да дефинира съответен пазар и да установи наличие или липса на господстващо положение. В случай, че такова се установи и едновременно с това се докаже злоупотреба с него КЗК би могла да реши евентуално възникналия проблем чрез прилагането на ex-post регулацията. Въпреки това, при липсата на бариери за навлизане на разглеждания пазар и при текущото състояние на пазара, КРС изразява съмнения, че такова господстващо положение би било установено. По отношение на възможно създаване на картели или нелоялна конкуренция КРС счита, че средствата на конкурентното право са достатъчни за защитата от антиконкурентни споразумения, съгласувани практики и поведение на участниците на пазара, насочено към създаването на нелоялна конкуренция.

Отчитайки факта, че разглежданият пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро не удовлетворява първите два критерия, което допълнително намалява възможността за евентуално възникване на конкурентни проблеми в периода до изготвяне на следващия пазарен анализ, КРС отчита правомощията на КЗК за ефективна намеса чрез санкциониране на евентуално антиконкурентно поведение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро . . Също така, при установяване на нарушение на ЗЗК, КЗК с решение може да постанови прекратяване на нарушението, включително като наложи подходящи поведенчески и/или структурни мерки за възстановяване на конкуренцията (чл. 77, ал.1, т.4 от ЗЗК). Освен това, в рамките на ex-post контрола, КЗК е оправомощена да налага временни мерки (чл. 56 от ЗЗК) и да одобрява поемането на задължения, с които да се постигне преустановяване на антиконкурентното поведение (чл. 75 от ЗЗК). КРС счита, че в условия на конкурентен пазар, правомощията на КЗК осигуряват ефективна защита на конкурентната среда на разглеждания пазар на едро.

С оглед изложеното, КРС приема, че разглежданият пазар не покрива третия критерий, а именно недостатъчна ефективност на конкурентното право.

4.4. Заключение

Съгласно т. 5 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 6, ал. 1 от Методиката, анализът във връзка с прилагането на трите критерия при определянето на даден пазар за съответен, следва да докаже, че всички те са изпълнени кумулативно.

С оглед изложеното дотук, КРС прави заключението, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

VIII. Определяне на специфични задължения на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

1.1. Относно пазара на линии под наем на дребно

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на пазара на линии под наем на дребно следва, че същият не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

1.2. Относно пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро КРС прави заключението, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

1.3. Относно пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

1.3.1. Подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s следва, че същият не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на изложеното, КРС счита, че не са налице основания за продължаване на съществуващите задължения на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, поради което същите трябва да бъдат отменени.

1.3.2. Подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

Изводите от анализа на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s сочат, че БТК следва да бъде

определено като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху този подпазар, предвид следните обстоятелства:

- БТК е предприятие със съществен пазарен дял, изчислен на база брой линии. Относителният дял на БТК на разглеждания подпазар отбелязва спад за периода 2008-2011 г., но остава над 50%;
- БТК е вертикално интегрирано предприятие, което предоставя достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s чрез мрежата си, която е с национално покритие;
- Достъпът до терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предлагани от БТК, е съществен ресурсен фактор, който затруднява предоставянето на услуги на дребно в райони, където дублирането на мрежата на БТК е невъзможно или е икономически необосновано;
- БТК има преимущества, произтичащи от покритието, осигурено от мрежата за достъп на предприятието, базирана на традиционната усукана метална двойка.

Като се отчита значителното въздействие на БТК върху съответния подпазар на едро, КРС счита, че БТК е способно да действа независимо от конкурентите и клиентите си на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Предвид изложеното КРС счита, че на разглеждания подпазар е налице необходимост от ex ante регулиране с цел преодоляване на причините за установените конкурентни проблеми и с оглед създаване на условия за устойчив конкурентен пазар.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

Основна цел, на която следва да бъде подчинен изборът на специфични задължения при регулирането на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е насърчаване на дългосрочната конкуренция. Предвид резултатите от пазарния анализ и установените потенциални конкурентни проблеми, КРС, след преценка на необходимостта от това, налага, продължава, променя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане на целите, определени в закона:

- създаване на необходимите условия за развитие на конкуренцията;
- подпомагане на развитието на вътрешния пазар на електронни съобщения;
- подкрепа на интересите на гражданите.

В съответствие с чл. 157 от ЗЕС при избора на специфични задължения КРС спазва следните принципи:

- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания;
- пропорционалност – тежестта на задължението да е съобразена с причината за установената неефективна конкуренция и целения резултат, като регулаторът посочва причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие;
- въздържане от регулаторна намеса на нововъзникващи пазари, дори и при установено наличие на пазарен участник или участници с големи пазарни дялове.

3. Текущи задължения, наложени на предприятието

Съгласно §7 от ПЗР на ЗЕС наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с предоставянето на линии под наем, се запазват до влизане в сила на решенията на комисията, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на този закон.

До настоящия момент, при условията на ЗД (отм.), с Решения № 1749 от 16.09.2004 г., № 2389 от 21.12.2005 г. и № 1315 от 20.06.2006 г. на КРС за предприятие със значително въздействие върху пазара на услугата „линии под наем” е определено БТК. Съгласно т. 2 от Решение № 1315 от 20.06.2006 г. на КРС БТК е задължено да продължи да изпълнява задълженията, предвидени в ЗД и индивидуална лицензия № 121-0001 от 28.01.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата „линии под наем”. В тази връзка действат и задълженията за БТК, съгласно Наредбата за условията и реда за предоставянето на услугата „линии под наем” (приета с ПМС № 21 от 29.01.2004 г., обн., ДВ, бр. 10 от 06.02.2004 г.). Наложения на БТК задължения се отнасят за пазарите на услугата „линии под наем” на дребно и на едро.

Текущите задължения на БТК са, както следва:

- Задължение за предоставяне на линии под наем от минималния пакет – БТК може да откаже да предостави услугата само при изчерпателно посочени обективни причини. Линии под наем извън минималния пакет се предоставят по договаряне.
- Задължение за прозрачност – БТК е задължено да предоставя услугата при публично известни и обективни условия за достъп и ползване. Във връзка с предоставянето на „линии под наем от минималния пакет” БТК е задължено да публикува цените на услугата в един национален всекидневник 7 дни преди влизането им в сила и да предоставя безплатна информация за тези цени във всички офиси на предприятието. БТК е задължено да поддържа и предоставя безвъзмездно, при поискване, информация за техническите характеристики на типовете линии под наем, различни от тези от минималния пакет, както и да направи публични техните характеристики. Във връзка с предоставянето на линии под наем, извън минималния пакет, е наложено задължение за изготвяне на писмен договор с определено минимално съдържание.
- Задължение за равнопоставеност при предоставянето на услугата „линии под наем”, освен в случаите на предоставяне на услугата за нуждите на националната сигурност и отбраната на страната.
- Задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение за предоставяне на линии под наем от минималния пакет, което е с определено съдържание и подлежи на одобрение от комисията. Типовото предложение е одобрено с Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС.
- Задължение за определяне на обективни и публично известни цени, съобразени с разходите по предоставяне на услугата. Цените за линиите под наем са: първоначална цена, покриваща разходите по физическото свързване – оборудване, ресурси, тест за съвместимост; абонаментна цена, отнасяща се до текущата поддръжка и обслужването; други цени за служебни и допълнителни услуги, като достъп до услугите за справки, запитване към оператор, събиране на данни за таксуване. Цените за линии под наем от минималния пакет са разходоориентирани, като БТК доказва тяхната разходоориентираност въз основа на система за определяне на разходите, одобрена от

КРС. С Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС на БТК са наложени ценови ограничения за някои от линиите под наем от минималния пакет.

- Задължение за водене на разделно счетоводство – задължението за разделно счетоводство е наложено на БТК с Решение № 237 от 17.03.2009 г. на съответните пазари на терминиране на повиквания в индивидуални обществени телефонни мрежи в определено местоположение и на генериране на повиквания от обществени телефонни мрежи в определено местоположение. Задължението се прилага по отношение на цялостната дейност на предприятието.

4. Конкурентни проблеми

Въз основа на заключенията от анализа на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС разглежда наличието на конкурентни проблеми в съответствие с Общата позиция¹⁰³ на ГЕР¹⁰⁴ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения, в която е посочено, че под „конкурентен проблем” се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели да не се допусне конкурентите да навлязат на пазара или да се изтласкат от пазара, или е в ущърб на интересите на потребителите. В съответствие с цитирания документ, КРС изследва наличието на конкурентните проблеми, чието възникване би било възможно при липса на регулаторна намеса. Както е посочено в раздел VI от анализа на съответния пазар, подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s се характеризира с наличие на бариери, свързани с контрол върху собствената инфраструктура на предприятието със значително въздействие върху този подпазар, която не може лесно да бъде дублирана. Липсата на възможност за ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s може да се отрази негативно на предоставянето на електронни съобщителни услуги на дребно, като се препятства възможността на предприятията да предлагат пълния набор от услуги на своите потребители, тъй като липсва алтернативна инфраструктура, посредством която може да се осъществи достъп до тези потребители.

По-долу са разгледани възможните сценарии за възникване на конкурентни проблеми на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

4.1. Прекалено високи цени

Прекалено високите цени се дефинират като цени, дължащи се на монополно или господстващо положение, чиито нива са значително по-високи от тези на конкурентите. Необоснованото ценообразуване съставлява нарушение на правото на конкуренция, относимо към предприятие с господстващо положение, което определя необоснована цена. Следва да се отбележи, че в конкурентното право липсва легална дефиниция за необосновани цени. Наличието на прекалено високи (необосновани) цени се преценява по косвени аргументи като: рязко покачване на цената, необичайно (немотивирано) повишаване на цените, липса на връзка между себестойността на

¹⁰³ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения (ERG (06) 33 Revised ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the ECNS regulatory framework („Remedies” document), Final Version – стр. 25

¹⁰⁴ Понастоящем Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (Body of European regulators for electronic communication – BEREC)

продукта и цената. В икономическия анализ се приема, че са налице прекалено високи цени, в случай че предприятието има възможност да генерира печалби, по-високи отколкото в ситуация на ефективна конкуренция. КРС счита, че при липса на регулаторна намеса, за БТК са налице стимули, макар и ограничени от възможностите за конкурентен натиск, оказван от цените на алтернативните линии, да прилага прекалено високи цени на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Видно от анализа на съответния подпазар, за да предоставят услуги на вертикално свързаните пазари на дребно, конкурентните предприятия следва да закупят от историческото предприятие услугата на едро в райони, в които имат ограничено покритие на мрежите си. В този смисъл, конкурентните предприятия са зависими от пазарното поведение на БТК, а за последното са налице мотиви да се възползва от положението си на предприятие със значително въздействие върху пазара, като предоставя достъп до инфраструктурата си, прилагайки прекалено високи цени, с оглед извличане на монополно висока печалба.

Въз основа на гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулаторна намеса, прекалено високите цени представляват потенциален конкурентен проблем.

4.2. Прехвърляне на хоризонтални предимства

Тъй като БТК действа на съответните пазари на едро, за БТК е налице възможност да засили положението си на предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като може да прехвърли пазарната си мощ и на свързания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Правдоподобно е предприятието да се стреми към подобно поведение, което в крайна сметка е в ущърб на конкуренцията и на интересите на крайните потребители.

Въз основа на горното КРС счита, че прехвърлянето на хоризонтални предимства е потенциален конкурентен проблем.

4.3. Прехвърляне на неценови предимства на вертикално свързаните пазари

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение включва възможното използване на различни видове дискриминационно поведение. Липсата на каквото и да било външно въздействие върху предприятията със значително въздействие върху пазара създава условия за въвеждане на дискриминационни и/или прекомерни изисквания, както и прилагане на тактики на забава.

4.3.1. Отказ за предоставяне на достъп до услугата

БТК може да откаже да предостави на конкурентите си достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. В този случай, конкурентните предприятия, които нямат покритие на мрежите си в съответния район, следва да търсят алтернативни възможности, в това число изграждане на собствени линии, за да предоставят услугите си на вертикално свързаните пазари на дребно. Това може да доведе до по-високи разходи или по-ниски продажби за конкурентите на пазара на дребно, които от своя страна да доведат до отслабване на техните пазарни позиции или, дори, до изтласкване от пазара на дребно.

Също така, за предприятието със значително въздействие върху съответния пазар са налице стимули да предостави достъп до услугата си само на някои конкурентни предприятия, с цел да предотврати развитието на собствените им мрежи,

въз основа на които тези предприятия имат възможност да засилят пазарните си позиции в бъдеще.

Не е изключено при липса на регулация такова поведение да бъде следвано от БТК с цел недопускане на конкурентите на вертикално свързани пазари на дребно и ограничаване на възможностите им за предоставяне на услуги на крайните потребители.

Евентуален отказ за предоставяне на достъп до услугата от вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара може да има за резултат изхвърляне на конкурентите от пазара. Последното ще рефлектира и върху нивото на конкуренция на свързаните пазари на дребно.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че отказът за предоставяне на достъп до услугата от страна на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар, каквото е БТК, представлява потенциален конкурентен проблем.

4.3.2. Тактика на умишлено забавяне или отлагане

Както е отбелязано в Общата позиция на ГЕР (ERG (06) 33), потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар най-често тази тактика може да се прояви при сключване на договори за предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Тактиката на забавяне се проявява в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за предоставяне на достъп с оглед използване на услуги на този подпазар или чрез позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху подпазара може да цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. За страните, които използват услугата, е необходимо тя да бъде предоставена навреме и в съответствие с договорните срокове, съотнесими към сроковете за предоставяне на съпоставими услуги на вертикално свързаните пазари на дребно. В противен случай, страната, която е закупила услугата не може да даде гаранции и качество за предоставяне на услугите на дребно на своите клиенти, които са сходни с предоставяните от БТК, като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. Мотивите за такова поведение са два вида. На първо място, при отворен за конкуренция пазар на дребно биха се намалили печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, ако то не използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара. Съществува потенциална възможност действията на БТК по забавяне под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето проверки на необходими съоръжения и изчисления на разходите да са причина конкурентните предприятия да загубят крайни потребители на пазара на дребно, тъй като не могат да предложат условия и качество, сходни на предлаганите от БТК.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че тактиката на умишлено забавяне или отлагане представлява потенциален конкурентен проблем, който може да се отрази върху конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно чрез прехвърляне

върху тях на конкурентните предимства, от които се ползва БТК на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

4.3.3. Прекомерни изисквания

Поставянето на завишени изисквания, проявяващи се в неотнормирани към исканата услуга технически изисквания или други условия затрудняват конкурентите при навлизането им на пазара. В конкретния случай, тези изисквания могат да се изразяват в необосновани технически изисквания или сложни процедури за отстраняване на повреди, като същевременно са извън необходимото за осъществяване на услугите. Крайният ефект от такива изисквания се изразява в увеличаване разходите или намаляване продажбите на конкурентите.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че прекомерните изисквания представляват потенциален конкурентен проблем, от който БТК може да се възползва в ролята си на предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар.

4.3.4. Дискриминация по отношение на качеството

Качеството на услугите, предлагани на разглеждания пазар оказва пряко влияние върху услугите, предоставяни на крайните потребители. Посоченото създава предпоставки за предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар да предоставя на свързаните пазари на дребно (надолу по веригата) услуги, с качество, различно от качеството на услугите, предоставяни на конкурентните предприятия. Така например, за БТК е налице възможност да предоставя достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s с по-ниско качество, от това, с което предприятието предоставя услугите на собствените си абонати на свързаните пазари на дребно. Всъщност, ако закупената услуга на едро е с по-ниско качество, то предоставяната въз основа на нея услуга на дребно също е с по-ниско качество. Поради това, предприятията закупили услугата на едро с по-ниско качество не могат да се конкурират на пазарите на дребно с предприятието със значително въздействие върху разглеждания подпазар на едро. Подобно поведение може да има съществено влияние върху конкуренцията на пазарите на дребно и, в крайна сметка, да е в ущърб на потребителите на вертикално свързаните пазари на дребно.

Предвид посоченото КРС счита, че дискриминацията по отношение на качеството е потенциален конкурентен проблем, който може да бъде адресиран с предвидените мерки за ex-ante регулиране.

4.3.5. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може също да бъде използвано от предприятието със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като тактика, целяща да повиши разходите на конкурентите на вертикално свързаните пазари на дребно или да постигне отлив на крайните потребители от ползване на услугите на последните. Планирането на продуктовите характеристики, като антиконкурентна практика, може да обхване всяка една от характеристиките на услугите на разглеждания подпазар, като например възможности за поддържане на гарантирани скорости на линията под наем или налагане на използването на определена технология, независимо от съществуващите възможности за осигуряване на услуги на този подпазар чрез използване на модерна и по-високо ефективна алтернативна технология. Предвид посоченото, КРС е на мнение, че при липса на регулиране, БТК би

имало мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед препятстване на конкурентни възможности за ползване на услугата, както и за предоставяне на конкурентни продукти на вертикално свързаните пазари на дребно. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, чието въздействие може да бъде елиминирано чрез, например, поставяне на условия за справедливост, основателност и своевременност при определяне на пропорционални задължения за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или съоръжения.

4.3.6. Дискриминационно използване и непредоставяне на информация

Дискриминационното използване или непредоставянето на необходима информация за ползването на услугите на едро е друга тактика, която може да бъде използвана от историческото предприятие за негласен отказ да предостави достъп до услугите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Такава възможност е, например, придобивайки информация за крайните клиенти на своите конкуренти, предприятието да я предостави на своето звено, предоставящо услуги на дребно, с цел оферирание на по-изгоден продукт.

Следва да се изтъкне, че липсата на информация е от съществено значение както за планиране от страна на алтернативните предприятия на ползването на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, така и за коректно заявяване на тези услуги. Липсата на информация или неясно представената информация води до по-малко ефективен или ефикасен достъп до услугата или може напълно да изключи възможностите за ползването му. От изложеното по-горе, е видно, че при липса на регулация БТК би имало стимули да пречи на конкурентите, като не предоставя необходимата информация. Това би повишило разходите на конкурентите и би намалило конкуренцията.

В заключение, КРС счита, че дискриминационно използване и непредоставяне на информация представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2. Прехвърляне на ценови предимства на вертикално свързаните пазари

При липса на регулаторна намеса БТК, като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, би имало възможности да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение като ценова дискриминация и крос-субсидиране. Чрез такива модели на поведение се цели лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на техните разходи и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”). Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимното влияние между цените на пазарите на едро и цените на свързаните пазари на дребно.

Въз основа на посоченото, КРС счита, че прехвърлянето на вертикални предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2.1. Ценова дискриминация

БТК като вертикално интегрирано предприятие има стимули да прилага по-ниски цени за терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s с оглед предоставяне на услуги на дребно от собствените му звена/поделения или от свързани с предприятието лица (вътрешни услуги), в сравнение с цените за същите услуги, предлагани на конкурентните предприятия (външни услуги), като по този начин осъществява ценова дискриминация. Друг възможен пример на ценова дискриминация на пазарите на линии под наем е комплексна цена по договор. Като цяло договорната/ комплексната цена е обичайна практика в случаи, при които специалните изисквания на клиентите и реализирания обем продажби много трудно биха били обхванати от стандартните ценови листи. От друга страна, договорните цени са крачка в посока на предлагане на по-ниски цени на някои от клиентите на услуги на едро в сравнение с други, независимо че обемите на първите са по-малки от тези на вторите, което би могло да бъде конкурентен проблем. Такива практики биха поставили конкурентите в неблагоприятно положение по отношение на разходите им на вертикално свързаните пазари на дребно.

Въз основа на посоченото КРС счита, че ценовата дискриминация представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2.2. Крос-субсидиране

Близко свързан с ценовата дискриминация, крос-субсидирането е друг потенциален конкурентен проблем на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Крос-субсидирането, само по себе си, би могло и да не представлява антиконкурентно поведение. Но, ако едната цена е прекалено висока (на пазара на едро), а другата е хищническа (на пазара на дребно), крос-субсидирането може да бъде използвано, за да се затвори свързан, потенциално конкурентен пазар на дребно. При условие, че на пазара на едро е определена прекалено висока цена, а пазарът, на който се предлагат услуги на хищнически цени е този на дребно и предприятието със значително въздействие върху пазара е вертикално интегрирано, то крос-субсидирането може да доведе до потискане на печалбата („margin squeeze”) на конкурентите. В конкретния случай, потискането на печалбата не би позволило на конкурентните предприятия да постигнат разумна норма на печалба на пазара на дребно, което от своя страна води до изтласкването им от пазара на дребно.

Въз основа на посоченото КРС счита, че крос-субсидирането представлява потенциален конкурентен проблем.

Заклучение

В заключение следва да се посочи, че ясно се очертават потенциални конкурентни проблеми, които могат да ограничават или да попречат на развитието на конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5. Избор на специфични задължения

Разпоредбите на чл. 166 ал. 2 от ЗЕС дават възможност на регулатора, с оглед постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС, да избере измежду няколко възможни специфични задължения, които са обективни и пропорционални на установените конкурентни проблеми.

При избора на специфични задължения, които могат да бъдат наложени на БТК, определено като предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар, КРС отчита в максимална степен най-добрите практики за налагане на регулаторни мерки, като следствие от установено значително въздействие на съответния пазар и установените на него конкурентни проблеми. При избора на специфични задължения КРС се съобразява и с това кое от няколко възможни задължения би било достатъчно, за да се преодолеят конкурентните проблеми срещу които то е насочено.

Съгласно разпоредбите на чл. 166 от ЗЕС, КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, като спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност.

Разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС предвиждат, че наложеното специфично задължение е пропорционално, когато съответства на причината за установената неефективна конкуренция и на целения резултат. В допълнение, съгласно разпоредбите на чл. 175 от ЗЕС, при налагане на специфично задължение за достъп, КРС следва принципа на пропорционалност, като взема предвид:

- техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на съоръжения от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използвания достъп;
- възможност за предоставяне на услугата с оглед на наличния капацитет;
- направени първоначални инвестиции от собственика на инфраструктурата, отчитайки всички направени публични инвестиции и свързаните с тях рискове;
- запазване на конкуренцията в дългосрочен аспект и по-специално икономически ефективна конкуренция по отношение на инфраструктурата;
- права на интелектуална собственост, когато са относими;
- предоставяне на общоевропейски услуги;
- наложени специфични задължения на същото предприятие на съседни свързани пазари.

Изхождайки от законовите разпоредби и като отчита алтернативните възможности за избор на специфично задължение, КРС счита, че прилагането на принципа на пропорционалност при избор на специфични задължения означава регулаторният орган да избере най-малко обременяващата мярка за съответното предприятие със значително въздействие върху пазара, като в същото време тази мярка следва да е обоснована от гледна точка на целения резултат. Изборът на конкретно задължение измежду няколко възможни е разгледан и обоснован в т. 5.2. от настоящия раздел.

5.1. Взаимосвързаност между специфичните задължения

При избора на съответните мерки КРС е отчела обстоятелството, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар, е налице тясна свързаност. Връзката се изразява в осигуряване на условия за ефективното прилагане на съответната мярка, тъй като самостоятелното ѝ прилагане не би имало необходимия ефект за развитие на

конкуренцията. Например, задължението за прозрачност, наложено самостоятелно има по-малък ефект върху развитието на конкуренцията за разлика от случаите, когато се налага съвместно със задължение за равнопоставеност.

5.2. Налагане на конкретни специфични задължения

Предвид посочените по-горе цели и принципи, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на установените в т. 4 от настоящия раздел конкурентни проблеми и които е обосновано да бъдат наложени на БТК като предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са както следва:

5.2.1. Задължение за достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”

Както беше посочено в анализната част по-горе, БТК има значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. БТК е предприятие със съществен пазарен дял, изчислен на база брой линии, поради което КРС счита, че евентуален отказ за предоставяне на достъп до услугата, би нанесъл съществена вреда на конкуренцията на пазара. Нормалното развитие на конкуренцията се застрашава или пречатства и от практики на поставяне на прекомерни и неравнопоставени изисквания, както и от случаите на забавено удовлетворяване на исканията за достъп до услугата.

Ето защо, КРС счита, че за да се даде възможност на предприятията, които се конкурират с БТК на вертикално свързания пазар на линии под наем на дребно, да предоставят еквивалентни на предлаганите от БТК условия на този пазар, е необходимо да се наложат задължения на БТК за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”. По този начин ще бъде стимулирана ефективната конкуренция на пазарите на дребно в полза на крайните потребители.

Съгласно чл. 173 от ЗЕС, КРС може да наложи задължение на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или съоръжения, когато по преценка на комисията отказът за предоставяне или налагането на срокове и условия, които се приравняват на отказ, може да пречатства наличието на устойчив конкурентен пазар на услуги на дребно или е във вреда на крайните потребители. Предвид установените в т. 4 от настоящия раздел конкурентни проблеми, КРС счита за обосновано и пропорционално да наложи на БТК задълженията за достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и съоръжения, предвидени в чл. 174, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЕС.

При налагане на задълженията за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, КРС се е ръководила от спазването на принципа за пропорционалност, като е взела предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

На първо място, КРС счита, че задължението за достъп на БТК е съобразено с развитието на пазара от гледна точка на наличната инфраструктура на мрежите за достъп на алтернативните предприятия и, предимно, на ограниченото изграждане на MAN мрежи от предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем,

анализирано в т. 3.2 от Раздел III). Комисията изтъква, че предвиденото задължение за достъп е съобразено и с обстоятелството, че БТК разполага с най-добре изградена мрежа за достъп на национално ниво, осигуряваща на предприятието почти всеобхватен достъп до крайните потребители, предвид покритието на тази мрежа по население и територия. Предвид изложеното, КРС изтъква, че не са налице основания, които да водят до извода, че посредством предвидените задължения биха се засегнали нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на БТК.

На следващо място, комисията е на мнение, че предвидените в настоящата точка задължения за достъп на БТК отчитат както инвестициите, направени от БТК, така и свързания с тях риск. Следва да се има предвид, че конкурентните условия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s са обусловени и от техническите ограничения за предоставяне на линии под наем, предвид исторически изградената мрежа за достъп на БТК, базирана на усукана метална двойка. В тази връзка, комисията посочва, че БТК вече не инвестира в мрежа, базирана на усукана метална двойка, но независимо от това може да я използва навсякъде, където тя е изградена, без свързан с това значителен инвестиционен риск.

Предвид изложеното, КРС счита, че посочените по-долу задължения за достъп са пропорционални и ще гарантират развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно, както и икономически ефективна конкуренция по отношение на инфраструктурата и, по-специално, по отношение на изграждането на мрежи за достъп, включително LAN/MAN мрежи, базирани на влакнесто-оптична среда.

Относно засягането на правата на интелектуалната собственост КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за достъп и, доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за ползване на услугите на разглеждания съответен пазар.

По отношение предлагането на общоевропейски услуги, КРС не намира основания, които водят до извода, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило негативно върху предлагането на тези услуги.

С оглед посоченото и отчитайки, че при липса на външно въздействие БТК има възможност да определи едностранно условия за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” в ущърб на конкурентите и крайните потребители, КРС счита, че в съответствие с разпоредбите на чл. 166, ал. 2, т. 4 и във връзка с разпоредбите на чл. 173 и чл. 174, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от ЗЕС на БТК следва да бъдат наложени задължения за достъп, както следва:

- предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, независимо от използваната технология за предоставяне на наетия или резервиран капацитет;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп;
- запазване на предоставения, преди налагане на настоящото задължение, достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”.

Наред с посоченото, във връзка с установените конкурентни проблеми и с оглед разпоредбата на чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС е на мнение, че е необходимо да постави

изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своевременност, при които следва да се изпълняват посочените по-горе задължения за достъп, предвид важността им за осигуряване на устойчива конкурентна среда. В тази връзка, на основание на чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, БТК се задължава:

- да осигури възможност на заинтересованите предприятия за ползване на услуги на едро при неценови условия и при срокове, които кореспондират с условията за предоставяне на услугите на дребно, предлагани от БТК. Услугите на дребно могат да се предлагат на крайните потребители най-рано един месец след осигуряване на неценови възможности за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия при условия, осигуряващи възможност за ефективна конкуренция, и след публикуване на измененията в неценовите условия за ползване на услугите на едро, както и в сроковете за тяхното предоставяне, в съответствие с наложеното на БТК задължение за прозрачност;

- БТК се задължава да уведомява писмено и мотивирано предприятията, с които води преговори за сключване на договор и предоставяне на достъп с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” и/или за получаване на услугата, регламентирана във вече сключен договор, когато не може да сключи договора и/или да предостави достъпа в срока и при условията, регламентираните респективно в действащата нормативна уредба и/или определени в съответствие с наложените специфични задължения или в сключения договор;

- БТК се задължава в срок до 6 (шест) месеца от получаване на решението на комисията да определи срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 64 Kbit/s, както и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, при спазване на следните изисквания:

а) сроковете за предоставяне на достъп следва да са с минимум 3 (три) дни по-кратки от сроковете, в които БТК предоставя достъп с оглед ползване на линии под наем на дребно, съответно разпределени по скорости до и включително 64 Kbit/s, и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, като последните се определят като средно аритметична величина от сроковете, в които БТК е предоставило достъп с оглед ползване на 95% от линиите под наем на дребно, съответно разпределени по посочените скорости, за предходната календарна година в съответствие със срока за актуализиране по б. „в” по-долу.

б) сроковете за предоставяне на достъп по б. „а” обхващат периода от получаване на съответна заявка от БТК до осигуряване на възможност за ефективно ползване на заявения терминиращ сегмент на линия под наем на едро, представен в дни.

в) БТК актуализира сроковете за предоставяне по б. „а” ежегодно, най-късно до 31 януари на съответната календарна година.

- До определяне на сроковете в съответствие с посочените по-горе изисквания, БТК прилага максимални срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, както следва:

Терминиращи сегменти на линии под наем на едро със съответна скорост:	до и включително 64 Kbit/s	над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s
Максимален срок за предоставяне на достъп, дни	15	30

Таблица 14

- БТК се задължава в срок до 1 (един) месец от получаване на решението на комисията да определи срокове за отстраняване на възникнали повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Сроковете за отстраняване на повреди се актуализират ежегодно, най-късно до 31 януари на съответната календарна година, и съответстват на постигнатото от БТК средно време за отстраняване на повреди на линии под наем на дребно, с аналогични характеристики, в предходната календарна година.
- БТК предоставя в комисията подробна информация, въз основа на която са определени сроковете за предоставяне на достъп и за отстраняване на повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, 10 дни преди сроковете за актуализиране на тази информация, посочени по-горе.

КРС счита, че налагането на тези изисквания ще възпрепятства евентуално поведение на БТК, насочено към забава или отказ да предостави терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. При определяне на изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своєвременност, комисията се е ръководила и от европейската практика, в съответствие с *Общата позиция на ГЕР относно най-добра практика по отношение на мерки, наложени вследствие на установено значително въздействие върху съответните пазари на линии под наем на едро*¹⁰⁵. В посочения документ се изтъква (стр. 4), че един от начините за осигуряване на конкурентни условия между предприятията е определянето на конкретни срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугите в обхвата на изискванията за справедливост, основателност и своєвременност по отношение на задължението за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и съоръжения, а именно в съответствие с чл. 174, ал. 2 от ЗЕС.

Предвид изложеното, КРС се е съобщила също с Препоръката на Европейската комисия от 21 януари 2005 г. относно предоставянето на линии под наем в Европейския съюз (част 1 – Основни условия за доставка на линии под наем на едро)¹⁰⁶, в която се определя (т. 1(b)), че сроковете за предоставяне на всяка категория линии под наем трябва да са колкото е възможно по-кратки, като сроковете за предоставяне на линии под наем на едро следва да са, във всеки случай, по-къси от постигнатите от задълженото предприятие текущо най-добри срокове за предоставяне на услуги на пазара на линии под наем на дребно. В Анекса към тази препоръка са представени срокове за предоставяне на линии под наем на дребно със скорости 64 Kbit/s, 2 Mbit/s (структурирани и неструктурирани) и 34 Mbit/s. Тези препоръчани като максимални срокове са определени на основата на третия най-кратък срок, наблюдаван в държавите-членки на ЕС за предоставяне на посочените категории линии под наем на

¹⁰⁵ ERG Common Position on best practice in remedies imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant markets for wholesale leased lines, ERG (07) 54 final 080331

¹⁰⁶ Commission Recommendation of 21 January 2005 on the provision of leased lines in the European Union (Part 1 — Major supply conditions for wholesale leased lines), ОВ L24 от 27.01.2005 г., стр. 39

дробно, в съответствие с представена от регулаторните органи информация. ЕК счита, че по този начин до известна степен са отразени обективните различия в мрежовите структури и процедурите за предоставяне на линии под наем в отделните държави-членки на ЕС.

Отчитайки европейската практика и посоченото в цитираната по-горе Препоръка на ЕК, КРС е определила задълженията за определяне, актуализиране и обосноваване от страна на БТК на конкретни срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. До изпълнение на наложените задължения БТК следва да прилага ограниченията, определени в съответствие с Анекса към цитираната по-горе препоръка на ЕК, намалени с 3 (три) дни. КРС счита, че организирането на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s е аналогично на организирането на линии под наем със скорости над 64 Kbit/s до и включително 2 Mbit/s. По тази причина, срокът за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s следва да е еднакъв. Освен това, комисията е на мнение, че срок от 3 (три) дни е напълно достатъчен за заявителят на терминиращ сегмент на линия под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s да предостави чрез него други електронни съобщителни услуги на пазара на дребно.

В съответствие с т. 1(а) на цитираната по-горе Препоръка на ЕК в договорите за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s следва да са определени и срокове за отстраняване на повреди. Предвид това, КРС счита, че от гледна точка на поставянето на условия за справедливост, основателност и своєвременност, в съответствие с чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, на БТК следва да бъде наложено задължение да определи срок за отстраняване на повреди на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, които съответстват на постигнатото от БТК средно време за отстраняване на повреди на линии под наем на дребно със сходни характеристики през предходната календарна година.

С оглед осигуряване на контрол върху изпълнението на наложените на БТК изисквания, свързани с изпълнение на специфичното задължение за осигуряване на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС счита, че БТК следва да представя в комисията достатъчна информация, доказваща обективното определяне на сроковете за предоставяне на този достъп и за отстраняване на повреди.

Предвид обстоятелството, че задължението на БТК за осигуряване на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s представлява продължаване на част от задължението за предоставяне на достъп до линии под наем от минималния пакет с хармонизирани характеристики, наложено на БТК по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването и изменението на това задължение би създадо значителни затруднения за предприятието, такива, че да надвишават ползите от постигането на устойчива конкурентна среда в интерес на крайните потребители на вертикално свързаните пазари на дребно.

5.2.2. Задължение за прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС задължението за осигуряване на прозрачност е свързано с публикуване на определена информация като финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, цени, условия, ограничаващи достъпа до и/или използването на услуги и приложения. Съгласно *Общата позиция на ГЕР относно подхода при определяне на подходящи мерки в новата регулаторна рамка*¹⁰⁷, задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване на услугите, прекомерни изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо проектиране по отношение на продуктовите характеристики.

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС, за БТК е налице задължение за прозрачност във връзка с предоставянето на линии под наем от минималния пакет с хармонизирани в европейски стандарти технически характеристики, както и задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за сключване на договор за тяхното предоставяне, които са наложени по реда на ЗД (отм.)¹⁰⁸. Типовото предложение следва да съдържа описание на услугата, условия и срокове за предоставянето ѝ, изисквания за качество, технически изисквания и интерфейси, приемни изпитвания, цени и начини на плащане, отговорност при неизпълнение и други договорни условия за предоставяне и ползване на услугата „линии под наем” от минималния пакет.

Като отчита, че чрез задължението за прозрачност се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за прилагане на тактики за забава, създаване на дискриминация по отношение на качеството, както и до прекомерни и необосновани изисквания с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Продължаването на задължението за прозрачност ще гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за предоставяне на достъп с оглед ползване на тези услуги, като ще осигури предвидимост на договорните отношения. Освен това, изпълнението на задължението за прозрачност ще позволи на КРС да следи и контролира изпълнението на задълженията за равнопоставеност и предоставяне на достъп. Предвид изложеното, комисията счита, че задължението за прозрачност на БТК следва да бъде продължено.

От гледна точка на предвидените изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своевременност при изпълнение на задължението за достъп, комисията разполага с възможност за предварителен контрол на условията за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Същевременно, КРС е на мнение, че на БТК следва да бъде осигурена възможност за гъвкаво поведение на пазара на дребно, от гледна точка на динамичното му развитие в посока на интензивно ползване на линии под наем с алтернативни интерфейси. Предвид изложеното и

¹⁰⁷ ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the new regulatory framework, ERG (03)30rev1

¹⁰⁸ В съответствие с чл. 139, ал. 1 от ЗД (отм.), БТК предоставя услугата „линии под наем” при публично известни и обективни условия за ползване на достъп до услугата и ползването ѝ. Задължението за изготвяне и публикуване на Типовото предложение за сключване на договор за предоставяне на услугата „линии под наем” е в съответствие с чл. 140, ал. 3 от ЗД (отм.), а съдържанието му е уредено в чл. 140, ал. 4 от ЗД (отм.)

отчитайки липсата на жалби, свързани с предоставяне на линии под наем от минималния пакет от страна на задълженото предприятие, КРС счита, че не е необходимо да продължи най-тежката мярка във връзка със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, а именно – изготвяне и публикуване на Типово предложение, тъй като тя е свързана с продължителна процедура на одобрение от страна на регулатора, преди влизане в сила на съответните условия за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата. КРС счита, че предвидените в настоящия проект на решение задължения за прозрачност и равнопоставеност са достатъчна гаранция за предотвратяване на евентуално антиконкурентно поведение на БТК и не е необходимо да продължи наложеното на предприятието задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение като най-тежка регулаторна мярка за комбинирано изпълнение и упражняване на контрол върху изпълнението на тези две задължения.

Предвид текущото задължение на БТК за изготвяне и публикуване на Типово предложение, комисията счита, че изпълнението на продълженото и изменено задължение за прозрачност на условията за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” няма да представлява тежест за задълженото предприятие.

Предвид предложеното изменение на текущите задължения на БТК и, в частност, отпадането на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение, и отчитайки, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар, е налице определена взаимовръзка, КРС счита за необходимо да продължи и измени задължението на БТК за прозрачност, както следва:

БТК се задължава да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет и да предоставя при поискване от заинтересованите предприятия информация, относно следното:

1. Описание на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” и на условията и сроковете за предоставяне на достъп с оглед нейното ползване, в т.ч.:

- а) приложими технически характеристики, в т.ч. интерфейси, скорости, стъпка на предлаганите скорости, приемни изпитвания и др.
- б) приложими стандарти и технически спецификации;
- в) изисквания за качество и гарантирано качество на предоставяне на услугата, включително гарантирана скорост и достъпност на услугата. Достъпността на услугата е времето, изразено като процент от общото време на ползване на услугата, в което предприятието гарантира, че услугата ще бъде достъпна за реално ползване;
- г) процедури и срокове за предоставяне, включително срокове за отговор на заявки;
- д) процедури и срокове и за прекратяване на предоставянето на услугата;
- е) условия, процедури и срокове при промяна в техническите характеристики на вече предоставена услуга за ползване, в т.ч. при промяна на скоростите, интерфейсите и други характеристики;
- ж) срокове и процедури за отстраняване на повреди и за възстановяване на услугата и нейното качество.

2. *Цени за предоставяне на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, определени при условията на т. 5.3.4.2 от настоящия раздел, включително условия за предоставяне и ползване на отстъпки, когато е приложимо.*

3. *Други договорни условия за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата:*

а) отговорност при неизпълнение на условията и сроковете за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата, включително обезщетения при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугата и за отстраняване на повреди;

б) минимален срок на договора;

в) условия за предварително уведомяване за прекъсване или влошено качество на услугите при извършване на профилактични прегледи, ремонти или поради развитие на електронната съобщителна мрежа, както и за сроковете на прекъсването или влошаването на качеството на услугата;

г) други стандартни условия на договора, в т.ч. условия за сключване и прекратяване на договора, условия, уреждащи опазването на конфиденциалността на информацията в сключените индивидуални договори, която следва да се счита за търговска тайна;

д) друга относима информация, необходима за предоставяне на достъпа и ползване на услугата.

БТК следва да публикува посочената информация в срок до един месец от получаване на решението на КРС и да я актуализира в срок до три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията. Информацията следва да се актуализира и при дадени от комисията указания, на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС в случай, че са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

При определяне на съдържанието на информацията, която БТК е задължено да публикува на страницата си в интернет относно условията и сроковете за предоставяне достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s КРС се е съобразила с характера на предвиденото задължение за достъп на БТК, както и с т. 1(а) от *Препоръката на ЕК относно предоставянето на линии под наем в Европейския съюз (част I)*, а именно осигуряване на включване в договорите за предоставяне на линии под наем на едро на всички въпроси относими към тези услуги, като условия на заявяване, миграция, предоставяне, качество, време за отстраняване на повреди, превантивни финансови санкции и изготвяне на друга необходима информация.

КРС счита, че във връзка с предвиденото задължение за равнопоставеност, както и с оглед осъществяване на контрол върху качеството на предоставяните услуги, така както е уредено в задължението за достъп по т. 5.2.1 по-горе, БТК следва да публикува и информация, както следва:

4. *Информация за постигнато качество на услугата, както следва:*

4.1. *срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро, съответно разпределени по скорости до и включително 64 Kbit/s, и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s:*

а) Процент на терминиращите сегменти, за които е спазен срокът за предоставяне на достъп, спрямо общия брой терминиращи сегменти, за които е предоставен достъп с оглед ползване през съответната година;

б) Средно време (в дни) за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти, постигнато през съответната година;

в) Средно време (в дни) на закъснението за предоставяне на достъп с оглед ползване за терминиращите сегменти, които не са предоставени в срок през съответната година;

г) Максимално закъснение (в дни) за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти, които не са предоставени в срок през съответната година. За максимално закъснение се счита най-дългият срок, в който е предоставен достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти през съответната година.

4.2. срокове за отстраняване на възникнали повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s:

а) Процент на терминиращите сегменти с отстранени в определения срок повреди спрямо общия брой терминиращи сегменти с възникнали повреди през съответната година.

б) Средно време за отстраняване на повреди, постигнато през съответната година;

в) Максимално закъснение при отстраняване на повреди на терминиращи сегменти през съответната година. За максимално закъснение се счита най-дългият срок, в който е отстранена възникнала повреда на терминиращ сегмент, над определения срок за отстраняване на повреди.

4.3. БТК се задължава да публикува информацията по т. 4.1 и по т. 4.2 в срок до 2 (два) месеца от получаване на решението на КРС. БТК се задължава да актуализира информацията ежегодно, най-късно до 31 януари на текущата година, на основата на отчетни данни за предходната календарна година, и да я публикува на страницата на предприятието в интернет във формат, който позволява сравнимост между постигнатите показатели за терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 64 Kbit/s, и за скорости над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, с постигнатите показатели за линии под наем на дребно с аналогични технически характеристики. Информацията следва да се актуализира и при дадени от комисията указания, на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС в случай, че са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

4.4. БТК се задължава, при поискване от комисията, да представя данни, обосноваващи коректността на публикуваната информация по точки 4.1. и 4.2. по-горе.

КРС счита, че определянето на ясни и предвидими условия за предоставянето на достъп с оглед ползване на услугата ще осигури възможности за навлизане на нови предприятия на пазара на едро и на свързаните пазари на дребно, нарастване на доверието между участниците на пазара, свързани със създаване на равнопоставени условия за конкуренция и стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура. В тази връзка КРС е на мнение, че ползите от изпълнение на задължението надвишават негативните последствия от незначителното увеличаване на административните разходи на БТК за публикуване и поддържане на актуална информация на страницата му в интернет. Предвид изложеното КРС счита, че предвиденото задължение на БТК за прозрачност е обосновано и пропорционално.

По отношение на задължението за публикуване на информация относно качеството на предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата, КРС счита, че то е от съществено значение, тъй като качеството на услугите на дребно, предлагани от конкурентните предприятия, е функция от качеството на закупените на едро от БТК терминиращи сегменти на линии под наем на едро. От тази гледна точка, БТК би могло

да прехвърли конкурентни предимства на пазара на дребно, чрез осигуряване на по-високо качество на услугата на собствените си крайни потребители в сравнение с качество на услугата на едро, предоставяна на конкурентните предприятия. Това би повлияло съществено на избора на крайните потребители и би изкривило конкуренцията на пазара на дребно. В тази връзка, КРС е на мнение, че предвиденото задължение за прозрачност е необходимо с оглед осъществяване на контрол по отношение на постигнатата сходимост на предлаганото от БТК качество на услугите на едно и на дребно, както и по отношение на изпълнението на задълженията за достъп и равнопоставеност.

КРС счита, че изменението на задължението за прозрачност ще позволи на КРС да следи изпълнението и на останалите задължения на предприятието, предвидени с настоящото решение, а именно задълженията за достъп, равнопоставеност и ценови ограничения. Само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения. Предвид това, КРС счита, че изменението на задължението на БТК за прозрачност с оглед публикуване и актуализиране на информацията относно качеството на услугата терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, както и на информацията относно условията за предоставяне на линии под наем на дребно със сравними технически характеристики, е обосновано и пропорционално от гледна точка на ползите, свързани с осъществяване на своевременен контрол за изпълнението на наложените на предприятието задължения за достъп и равнопоставеност.

5.2.3. Задължение за равнопоставеност

Предвид установените конкурентни проблеми КРС счита, че е необходимо продължаване на задължението за равнопоставеност на БТК, което да предотврати възможно дискриминационно поведение. Следва да се отбележи, че задължението за равнопоставеност обхваща както ценовите, така и неценовите условия за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието предоставя собствени услуги и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица или търговски партньори.

В тази връзка задължението за равнопоставеност може да се разглежда в два аспекта:

- забрана за дискриминиране на предприятия, предоставящи еквивалентни услуги;
- задължение за третиране на свързани с предприятието лица или обособени отделни дейности, извършвани от същото предприятие, по начин еквивалентен на този, по който се третират предприятия, предоставящи еквивалентни услуги.

БТК, в качеството си на оператор със значително въздействие върху пазара на услугата „линии под наем“, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на услугата линии под наем по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие, за БТК са налице мотиви да предоставя терминиращи сегменти на линии

под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би намерила негативно отражение върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно. Това е така, защото с премахване на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентоспособността на алтернативните предприятия.

Предвид изложеното дотук и установените конкурентни проблеми, с цел да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи задължението на БТК за равнопоставеност, като определя неговото съдържание, както следва:

- предоставянето на достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставена услугата на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, се осъществява при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Посоченото определя съдържанието на задължението за равнопоставеност съобразно разпоредбите на ЗЕС. Във връзка с изпълнението на задължението за равнопоставеност, КРС уточнява, че ще счита за неизпълнение на задължението за равнопоставеност всяко поведение, изразяващо се в обмен на информация между звеното (отдел, департамент) на БТК, което отговаря за предоставяне на услугите за предоставяне на терминиращи сегменти на едро, и звеното на БТК, което предоставя линии под наем на дребно, което наред с друго ще представлява и нарушение по чл. 162, ал. 1 от ЗЕС.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп и за прозрачност, ще способства за развитие на конкуренцията на пазара.

Тъй като задължението за равнопоставеност е с продължено действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за БТК. Същевременно продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието. В тази връзка КРС счита, че предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му, поради което, според КРС, задължението за равнопоставеност е справедлива и пропорционална мярка за БТК.

5.2.4. Ценови ограничения

В съответствие с посоченото в т. 4 на настоящия раздел, за БТК, в качеството му на предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са налице стимули да прилага прекомерно високи цени и търговски стратегии с цел изтласкване на конкурентите от пазара. Наличието на подобна пазарна ситуация обосновава регулаторна намеса по отношение на цените.

Вземайки предвид, че при липса на регулаторна намеса установените конкурентни проблеми биха влошили условията за развитие на ефективна конкуренция, КРС е на мнение, че на БТК следва да бъдат наложени задълженията, посочени по-долу:

5.2.4.1. Разделно счетоводство

Задължението за прилагане на разделно счетоводство е наложено на БТК на пазарите на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи с Решение № 237 от 17.03.2009 г. Наложено задължение обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие, в съответствие със съображение 5 от преамбюла и т. 4 от Препоръката на ЕК¹⁰⁹ от 2005 г. Предвид посоченото КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране, следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки на пазара, върху който БТК има най-голяма пазарна сила. В тази връзка КРС поддържа позицията си, че не е необходимо да наложи на настоящия пазар на БТК задължение за въвеждане и поддържане на разделно счетоводство, тъй като такова е наложено на пазарите на едро на генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи и е относимо и към дейността на предприятието на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.4.2. Ценови ограничения

Предвид установените в т. 4 от настоящия раздел ценови конкурентни проблеми, а именно възможността за прилагане на прекалено високи цени, прехвърляне на ценови предимства на хоризонтално и вертикално свързаните пазари и като отчита факта, че БТК е собственик на инфраструктура с национално покритие, позволяваща предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, което от своя страна дава възможност на историческото предприятие да действа независимо от конкурентите на пазара, КРС счита, че е налице необходимост от ценова регулация с оглед предотвратяване на евентуални антиконкурентни практики от страна на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар.

Следва да се отбележи, че задължението за прилагане на разходаориентирани цени е текущо и е наложено на БТК по отношение на линиите под наем от минималния

¹⁰⁹ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

пакет, а представените от предприятията ценови листи за линии под наем със скорост над 2 Mbit/s, нямат идентична структура и липсва ясно дефинирана компонента за разстояние. Същевременно разделянето на пазарите на едро е извършено за първи път от КРС в настоящия пазарен анализ, поради което предоставените от предприятията данни за приходите не са в съответствие с направеното разделение на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради голямото разнообразие на скорости, условия и разстояния, изготвянето на прецизен анализ на цените на терминиращи сегменти на традиционни и алтернативни линии под наем на едро е затруднено. Ето защо по-нататък, въз основа на разполагаемата информация, са разгледани цените на линии под наем на едро, които изцяло попадат в пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, т.е. селищни линии или междуселищни линии, чиито две крайни точки се намират в населени места в рамките на една и съща от 27-те административни области на страната.

Както бе отбелязано по-горе, в съответствие с текущите задължения на предприятието по отношение на линиите под наем от минималния пакет БТК прилага разходоориентирани цени, съгласно Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС, които са единни за цялата територия на страната, независимо от това дали се предоставят на краен клиент или на друго предприятие, предоставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Цените за дадена скорост се разграничават в зависимост от разстоянието между крайните точки, като БТК се прилага зони за разстояние както следва:

- в рамките на едно населено място (селищни линии под наем);
- зона I – между две населени места на разстояние до 30 км;
- зона II – между две населени места на разстояние от 30 км до 50 км вкл.;
- зона III – между две населени места на разстояние от 50 км до 100 км вкл.;
- зона IV – от 100 до 150 км вкл.;
- зона V – от 150 до 200 км вкл.;
- зона VI – над 200 км.

От обработката на предоставените от предприятията данни в КРС, може да се заключи, че линиите под наем, отговарящи на дефиницията за терминиращи сегменти на линии под наем на едро са с дължина до 100 км, в резултат на което по-нататък за целите на ценовата регулация се разглеждат ценовите равнища на линии под наем за разстояние от първа до трета зона, посочени в ценовата листа на БТК.

Анализът на цените на терминиращите сегменти на линиите под наем, включени в обхвата на разглеждания подпазар, обхваща линии със скорост до 2 Mbit/s, 2 Mbit/s и над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, предлагани изцяло в рамките на една област. На тази основа могат за бъдат направени следните заключения:

1. По отношение на линиите под наем със скорости до 2 Mbit/s

Както е отбелязано в текущите задължения, по отношение на линиите под наем на едро със скорости до 2 Mbit/s, за периода, обхванат в пазарния анализ, БТК прилага цените, наложени от КРС с Решение № 1487 от 15.07.2004 г., без оглед на това дали се предлагат на крайни потребители или на конкурентни предприятия. Следва да бъде посочено, че броят на тези линии намалява значително за разглеждания период, почти 2,5 пъти през 2010 г. спрямо 2008 г и с нови 30% през 2011 г. спрямо 2010 г. Все още има търсене на линии под наем в този диапазон, макар и ограничено, в сравнение с

търсенето на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s. Търсенето на линии под наем на едро със скорости до 2 Mbit/s е обусловено от липсата на мрежи с достатъчно покритие, аналогично на покритието на мрежата за достъп на БТК и е относимо към някои отдалечени и трудно достъпни райони.

2. По отношение на линиите под наем със скорост 2 Mbit/s

По отношение на линиите под наем на едро със скорост 2 Mbit/s, за периода, обхванат в пазарния анализ, БТК прилага цените, наложени от КРС с Решение № 1487 от 15.07.2004 г., без оглед на това дали се предлагат на крайни потребители или на конкурентни предприятия. Нивото на търсене и предлагане на такива линии под наем е относително постоянно, като се забелязва значително намаляване на пазарния дял на БТК, дължащо се на прилаганите от предприятието по-високи от средните на пазара цени.

3. По отношение на линиите под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s

Следва да се отбележи, че за периода, обхванат в анализа, цените на линиите под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s се определят въз основа на търсенето и предлагането. Търсенето на линии под наем в този диапазон от скорости е ориентирано към алтернативните линии, чийто брой нараства почти три пъти (от 63 през 2008 г. на 173 през 2011 г.) и представлява около три-четвърти от общия брой предоставени линии. От друга страна, както беше посочено в анализа, БТК притежава инфраструктура с национално покритие, което му позволява да предлага терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, без необходимост от извършване на значителни разходи и свързаният с тях инвестиционен риск.

Съгласно разпоредбите на чл. 220 от ЗЕС, при налагане на ценови ограничения КРС може да използва методи като ограничаване нарастването на цените на услугите до предварително определен ценови праг; сравнителен анализ между определените от предприятието цени и цените за същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на Европейския съюз; определяне на план за постепенно намаляване на цените за определен период от време, след което нивото на цените трябва да достигне до предварително определено ниво; определяне на цени на едро въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно.

За да избере какво ценово ограничение да бъде наложено, КРС трябва да оцени доколко различните методи за определяне на цени са подходящи и съответно обосновани с оглед постигане на пропорционалност между тежестта на задължението и конкурентните проблеми, на които наложеното задължение следва да въздейства, така че да бъдат постигнати целите на закона.

Конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е базирана както на ниво инфраструктура, така и на ниво услуги, където БТК през 2011 г. има 53,6% пазарен дял, определен въз основа на броя линии. Може да се твърди, че конкурентните предприятия са зависими от БТК там, където имат ограничено покритие на мрежите си за достъп, или с други думи на местата, където се конкурират с БТК на ниво пазар на дребно и ценовото равнище на услугите на едро влияе пряко върху инвестиционните решения на алтернативните предприятия. В тази връзка КРС счита, че предвидената ценова регулация следва от една страна да предотврати поведение на БТК, насочено към

прилагане на прекомерно високи цени, каквито предприятието със значително въздействие върху пазара би имало инициатива да прилага като собственик на инфраструктура с национално покритие, а от друга страна - следва да позволява използване на гъвкава ценова политика по отношение на цените на предприятието, като се има предвид очевидното изместване на търсенето от линии под наем с ниски скорости към такива с високи скорости. Не на последно място, регулаторът следва да избере мярка, която да е пропорционална на установените конкурентни проблеми и целения резултат.

Разходоориентираността на цените, доказвана чрез система за определяне на разходите, като ценово ограничение е най-тежкото специфично задължение, което от една страна гарантира, че цените на предоставяните от предприятието със значително въздействие на пазара услуги са съобразени с разходите, а от друга страна - не му позволява да генерира по-високи печалби от пазара, където има значително въздействие, и да субсидира предоставянето на услуги на друг конкурентен пазар. Въпреки факта, че БТК разполага със собствена инфраструктура с национално покритие, която позволява предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предприятието би имало ограничена свобода на ценообразуване, при липса на ценова регулация, там където конкуренцията е базирана на инфраструктура, тъй като чрез мрежите си конкурентните предприятия биха имали възможност да предлагат същите услуги на значително по-ниски цени и по този начин оказват конкурентен натиск върху цените на предприятието със значително въздействие. В случай на прилагане на прекомерно високи цени от страна на историческото предприятие, конкурентите са склонни да инвестират в собствена инфраструктура. В тази връзка КРС е на мнение, че налагането на разходоориентираност на цените не е пропорционална мярка с оглед потенциалните конкурентни проблеми на съответния подпазар.

КРС счита, че сравнителният анализ между определените от предприятието цени и цените за същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на Европейския съюз за подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, също не е подходяща мярка, тъй като анализиращият подпазар е строго специфичен, което силно ограничава възможностите за сравнение въз основа на съпоставими данни. Налагането на задължение за прилагане на план за постепенно намаляване на цените за определен период от време е неподходящо, тъй като, както е посочено по-горе в настоящия раздел, към настоящия момент е трудно да се направи прецизен ценови анализ на така дефинирания подпазар в национален мащаб. В тази връзка регулаторът е на мнение, че прилагането на сравнителен анализ и план за поэтапно намаление на цените като ценово ограничение може да изкриви значително цените и да не доведе до желаните ефекти.

Отчитайки факта, че пазарният дял на БТК, определен въз основа на броя линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, бележи спад от 92,1% през 2008 г. до 53,6% през 2011 г., както и миграцията на търсенето към линии под наем с по-високи скорости, чрез цените на които може да бъде оказан натиск върху цените на линиите под наем с по-ниски скорости, регулаторът е на мнение, че с оглед пропорционалност на задълженията, ценовите ограничения следва да са по-леки. В тази връзка КРС счита, че определянето на ценови праг, по отношение на цените за месечен абонамент на подпазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s е най-подходящата мярка, с оглед предотвратяване на възможността за прилагане на прекомерно високи цени.

За определянето на ценови праг по отношение на цените за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s КРС изчислява марж въз основа на разполагаемата информация за разходите, предоставени от БТК в изпълнение на регулаторните задължения на предприятието и експертна оценка за тяхното развитие. Определеният по този начин ценови праг позволява цените на едро да се формират въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно. Маржът, определен от КРС в размер на 18%, е изчислен въз основа на разходите, присъщи за предоставяне на съответните услуги на дребно, като се отчита и обичайната норма на печалба, по данни за цените на дребно на линии под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s за съответните скорости и разстояния.

Поради обстоятелството, че цените за месечен абонамент за предоставяне на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s на вертикално свързания пазар на дребно, не са били обект на регулация, КРС счита, че за определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем с посочените скорости, е подходящо той да се определи въз основа на прага на цената за линии под наем със скорост 2 Mbit/s чрез съотношения. КРС определя съотношенията въз основа на средните стойности на месечните приходи за предлаганите от различните предприятия линии под наем със съответстващите им скорости, като средните стойности на месечните приходи за линии под наем със скорост 2 Mbit/s са приети за единица. Съотношенията, които следва да се прилагат за определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, са представени в долната таблица:

<i>линии под наем</i>	<i>съотношение спрямо цената за 2 Mbit/s</i>
2 Mbit/s	1
4 Mbit/s	1,35
8 Mbit/s	1,97

Таблица 15

За определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, цената за месечен абонамент за терминиращи сегменти на линии под наем със скорост 2 Mbit/s се умножава с посочените в таблица 15 съотношения.

По-долу в таблицата е приведен пример за онагледяване определянето на цена за линия със скорост от 2 Mbit/s, предлагана от задълженото предприятие като терминиращ сегмент на линия под наем на едро, като се отчитат възможностите същата да бъде предоставяна както в рамките на едно населено място, така и между две населени места, намиращи се в една област. В същата таблица е илюстриран и начинът за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости от 4 Mbit/s и 8 Mbit/s въз основа на определените цени за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорост 2 Mbit/s. С *a*, *b*, *c* и *d* са обозначени цените на двумегабитната линия на дребно, чиито крайни точки се намират съответно в рамките на едно населено място - селищна линия, или в две населени места - в I-ва, II-ра и III-та зона:

Цени на линии за съответна скорост (Mbit/s)		Цена за месечен абонамент в лв. на селищна линия под наем	Месечен абонамент в лв. на линия под наем с крайни точки в две населени места		
			зона I (до 30 км)	зона II (от 30 до 50 км)	зона III (от 50 до 100 км)
цена на линия под наем на дребно	2	a	b	c	d
цени на терминиращ сегмент на линия под наем на едро	2	$a*(100\%-18\%)$	$b*(100\%-18\%)$	$c*(100\%-18\%)$	$d*(100\%-18\%)$
	4	$a*(100\%-18\%)*1.35$	$b*(100\%-18\%)*1.35$	$c*(100\%-18\%)*1.35$	$d*(100\%-18\%)*1.35$
	8	$a*(100\%-18\%)*1.97$	$b*(100\%-18\%)*1.97$	$c*(100\%-18\%)*1.97$	$d*(100\%-18\%)*1.97$

Таблица 16

Изводите за необходимостта от регулаторна намеса сочат, че на пазара на линии под наем на дребно няма необходимост от налагане на специфични задължения. Предвид посоченото, КРС е на мнение, че промените на цените на линиите под наем на дребно със скорости до и включително 8 Mbit/s следва да бъдат внасяни за сведение на регулатора, в срок от два месеца преди влизането им в сила, с оглед установяване на съответствието на цените на едро с наложения ценови праг.

За целите на ценовата регулация, при изменение на цените на дребно БТК следва да внесе в комисията пълна информация за планираните изменения в условията на предоставянето на услугите на дребно най-малко два месеца преди започване на търговското предлагане на услугите на дребно, заедно с документите за ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на терминиращи сегменти на линии под наем на едро. В случаите, когато се изменят цените за предоставянето на услугите на едро, БТК следва да внесе в комисията пълна информация за планираните изменения най-малко два месеца преди публикуването им, заедно с документите за тяхното ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на дребно. БТК следва да предоставя достъп до услугите на едро, съобразно изменените условия, един месец преди старта на предоставяне на услугите си на дребно.

Предвид характера на определеното ценово ограничение, за БТК са налице възможности да предлага цени, по-ниски от определения ценови праг за съответните скорости на предлаганата услуга. Поради тази причина предприятието следва да осигури прозрачност на предлаганите цени и на измененията им, съобразно определените от КРС срокове.

По отношение на цените за организиране на линията, КРС счита, че БТК следва да прилага цени, не по-високи от приложимите на вертикално свързания пазар на дребно, предвид факта, че разходите на пазара на едро не могат да бъдат по-високи от тези на свързания с него пазар на дребно.

БТК следва да публикува на интернет страницата си и да представи на комисията пълна информация за цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, приложими за предоставяните от БТК услуги, до един месец, считано от уведомяване за решението на КРС. В същия срок БТК следва да представи в КРС мотивирано предложение, в съответствие с определеното

задължение за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s.

КРС е на мнение, че предложеният подход за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s е подходяща и пропорционална мярка в съответствие с тежестта на конкурентните проблеми, разгледани в т. 4 от настоящия раздел. Още повече, че предложената мярка не предполага значителни административни разходи за предприятието със значително въздействие върху съответния пазар.

Налагането на ценовия праг не би могло да засегне икономическата жизнеспособност на задълженото предприятие, предвид факта, че той е определен въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно. Предложената мярка е съобразена с направените първоначални инвестиции от собственика на инфраструктурата, отчитайки всички направени инвестиции и свързаните с тях рискове, с оглед на това, че услугите на разглеждания подпазар се предоставят върху вече изградената инфраструктура, което не изисква допълнителни инвестиции от страна на задълженото предприятие.

Предложеното специфично задължение цели стимулиране и насърчаване на конкуренцията в дългосрочен аспект и по-специално икономически ефективната конкуренция, като на местата, където отсъства конкуренция по отношение на инфраструктурата, се създават условия за развитие на конкуренция по отношение на услугите.

Недостатък на избраното ценово ограничение за прилагане на ценови праг, определен въз основа на цените на вертикално свързан пазар на дребно, е необходимостта от непрекъснат мониторинг на цените на дребно. Това е свързано с обмен на значителен обем информация, която подлежи на проверка и анализ от страна на регулатора.

Въпреки посочените недостатъци следва да се отбележи, че ценовият праг, определен въз основа на цените на вертикално свързан пазар на дребно, гарантира предотвратяването на възможностите за прилагане на прекомерно високи цени, на натиск чрез печалбата („margin squeeze”) и/или на натиск чрез цените („price squeeze”) от предприятието със значително въздействие върху пазара и не е свързан с допълнителни тежести за задълженото предприятие. В тази връзка КРС счита, че задължението за определяне на ценови праг, който ограничава нарастването на цените за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, е пропорционална и подходяща специфична мярка, чрез която ще се стимулира навлизането на пазара на дребно, като се осигурят равни конкурентни условия за участниците на пазара.

6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Оценката за въздействието на специфичните задължения е посочено към съответната мярка, която КРС счита, че следва да бъде наложена на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. От направената оценка на всяко от наложените задължения КРС заключава, че предимствата на задълженията са по-големи от недостатъците, и предложените задължения са подходящи и необходими, поради което намира предложените задължения за пропорционални.

IX. Приложения

Приложение 1

Постъпили становища в рамките на проведеното обществено обсъждане, открито с Решение № 226 от 16.02.2012 г. със заинтересованите предприятия и съгласуване с Комисията за защита на конкуренцията